

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DUKLA
NA LATA 2023–2030

Dukla, 2025 r.
(wersja zaktualizowana – maj 2025)

Sporządzający:

Burmistrz Dukli Andrzej Bytnar (2023 r. – wersja pierwotna)

Burmistrz Dukli Krystyna Andruch (2025 r. – aktualizacja)

Opracowanie:

Euroinwestycje sp. z o.o.

www.euroinwestycje.pl

Spis treści

I.	Wprowadzenie	4
II.	Podstawowe informacje o Gminie i jej mieszkańcach.....	6
II.1	Sytuacja demograficzna Gminy Dukla	6
II.2	Budżet Gminy Dukla	10
III.	Wnioski z diagnozy sytuacji społeczno- gospodarczej Gminy Dukla	15
III.1.	Gospodarka i turystyka	15
III.2.	Kapitał ludzki i społeczny	19
III.3.	Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska.....	25
III.4.	Dostępność przestrzenna i technologiczna	29
IV.	Analiza SWOT	33
V.	Wizja i kierunki rozwoju Gminy Dukla	39
V.1.	Schemat kierunków rozwoju	39
V.2.	Charakterystyka celów i działań strategicznych	43
V.3.	Rezultaty planowanych działań wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia	56
VI.	Model struktury funkcjonalno – przestrzennej Gminy Dukla	58
VI.1.	Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych	58
VI.2.	System powiązań przyrodniczych.....	62
VI.3.	Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych.....	65
VI.4.	Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej	68
VI.5.	Obszary strategicznej interwencji (OSI) oraz obszary funkcjonalne	72
VI.6.	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Dukla	87
VII.	System realizacji strategii.....	103
VII.1.	Podmioty zaangażowane w realizację strategii	103
VII.2.	Instrumenty wdrażania strategii.....	105
VII.3.	Wytyczne do dokumentów wykonawczych	105
VII.4.	System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii.....	108
VII.5.	Ramy finansowe i źródła finansowania	109
	Załącznik nr 1. Raport z analizy ankiet zebranych wśród mieszkańców Gminy Dukla	113
	Załącznik nr 2. Raport z diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy Dukla	131
	Załącznik nr 3. Raport ewaluacyjny - ocena stopnia wdrożenia Strategii Rozwoju Gminy Dukla na lata 2015-2022	188
	Załącznik nr 4. Planowana lista przedsięwzięć w obszarach tematycznych.....	201

I. Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Gminy Dukla na lata 2023–2030 jest średniookresowym dokumentem określającym kierunki jej rozwoju oraz podstawowym narzędziem zarządzania strategicznego dla władz samorządowych. Wyznacza wizję rozwoju gminy w 2030 r., do osiągnięcia której zostały zaplanowane działania w ramach określonych celów strategicznych i operacyjnych. Realizacja Strategii ma stymulować zrównoważony rozwój gminy i prowadzić do odczuwalnej poprawy jakości życia mieszkańców przy maksymalnym wykorzystaniu jej potencjałów i pojawiających się szans rozwojowych. Zamiarem twórców Strategii jest, aby wypełniały ją nie tylko władze Gminy, lecz wszystkie instytucje i organizacje prowadzące tutaj działalność oraz by była wyznacznikiem inicjatyw, wokół których jednoczą się mieszkańcy. Z tego względu dokument został opracowany z wykorzystaniem metody partycypacyjnej, polegającej na szerokim udziale mieszkańców w każdym etapie jego powstawania.

Dokument koncentruje się na obszarach i działaniach priorytetowych dla rozwoju gminy. Wskazuje te przedsięwzięcia, których realizacja w ramach ograniczonych możliwości budżetowych będzie stymulować rozwój gminy w sposób najbardziej efektywny. Strategia przyjmuje horyzont czasowy do 2030 r. Wynika to m.in. z potrzeby zachowania zgodności z dokumentami strategicznymi i operacyjnymi na poziomie regionalnym i krajowym oraz uwzględnia okres rozliczeniowy projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej w perspektywie 2021–2027. Ze względu na zasadę $n+3$ projekty realizowane w bieżącym okresie programowania mogą być rozliczane do 2030 r. Niezwykle ważnym wyzwaniem będzie pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację założonych celów rozwojowych.

Prace nad Strategią Rozwoju Gminy Dukla lata 2023–2030 zakładały trzy główne etapy: część analityczną, część strategiczną oraz konsultacje społeczne.

Prace w ramach pierwszej części zostały zainaugurowane spotkaniem informacyjno-warsztatowym w kwietniu 2022 r., w którym udział wzięli w szczególności władze gminy, radni, sołtysi, pracownicy Urzędu Miejskiego i innych instytucji gminnych, przedsiębiorcy oraz przedstawiciele środowisk aktywnie angażujących się w życie gminy. Na spotkaniu zaprezentowano harmonogram prac oraz omówiono kwestię podstawowych problemów i potrzeb inwestycyjnych. Jednocześnie prace nad nową Strategią poprzedzono weryfikacją poziomu realizacji Strategii sporządzonej na lata 2015–2022. W dalszej kolejności w ramach części diagnostycznej dokonano analizy głównych dziedzin rozwoju gminy, tj. infrastruktura, gospodarka i społeczeństwo. Wyniki opracowano na podstawie danych pochodzących od pracowników Urzędu Miejskiego w Dukli oraz innych instytucji gminnych, Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie oraz danych Głównego Urzędu Statystycznego. W ramach diagnozy przeprowadzono również badania ankietowe wśród mieszkańców w celu uzyskania opinii dotyczących stanu gospodarczo-społecznego oraz jakości życia na terenie gminy. Podsumowaniem tej części prac była analiza SWOT określająca wewnętrzne czynniki

stanowiące bazę dalszego rozwoju oraz limitujące jej zewnętrzne szanse i zagrożenia.

W drugim etapie wyznaczono cele strategiczne, cele operacyjne i działania oraz przygotowano listę projektów strategicznych z punktu widzenia długofalowego rozwoju gminy. Opisano sposób monitoringu strategii w oparciu o przyjęte wskaźniki oraz spójność strategii z dokumentami właściwymi dla rozwoju regionalnego, kraju i Unii Europejskiej. Bardzo ważnym elementem tej części strategii jest także tzw. model struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy. Założenia dotyczące części strategicznej przedstawiono na kolejnym spotkaniu warsztatowym w czerwcu i październiku. Jako główne obszary rozwoju gminy określone zostały cztery: Gospodarka i turystyka, Kapitał ludzki i społeczny, Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska oraz Dostępność technologiczna i przestrzenna.

Ostatni etap prac stanowią konsultacje społeczne polegające na udostępnieniu pełnego tekstu strategii na stronie internetowej gminy celem zgłaszania uwag, uzupełnień i korekt powstałej dokumentacji.

Dokument został przygotowany z inicjatywy Burmistrza Dukli. Treść strategii została opracowana w oparciu o współpracę Zespołu ds. opracowania Strategii Gminy Dukla z firmą doradczą Euroinwestycje. W skład zespołu weszły następujące osoby: Andrzej Bytnar – Burmistrz Dukli, Łukasz Piróg – Zastępca Burmistrza Dukli, Piotr Świder – Sekretarz Gminy Dukla, Joanna Bik – Skarbnik Gminy Dukla oraz Paweł Puchalik z Wydziału Organizacyjnego i Inwestycji Urzędu Miejskiego w Dukli. Za pracę wykonaną przez firmę doradczą odpowiedzialny był Zarząd firmy Euroinwestycje sp. z o.o., w osobach – Tomasz Nawrocki i Rafał Rajchel.

Sporządzona strategia rozwoju Gminy Dukla na lata 2023–2030 jest dokumentem wskazującym na możliwości dynamizacji rozwoju lokalnego pod względem gospodarczym i społecznym. W przyszłości dokument może ulegać aktualizacji zgodnie z opisanymi w treści dokumentu założeniami.

Aktualizacji zapisów Strategii wynika ze zmiany ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a co za tym idzie obowiązku sporządzenia planu ogólnego gminy oraz wprowadzeniu przez ustawę o samorządzie gminnym obowiązku zamieszczenia w strategiach rozwoju gmin, zapisów dotyczących rekomendacji w zakresie polityki przestrzennej. Wprowadzenie nowych przepisów jeszcze ściślej integruje systemy planowania przestrzennego z planowaniem strategicznym rozwoju lokalnego. Na mocy nowych przepisów ustalenia planu ogólnego określa się uwzględniając uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy, a w szczególności politykę przestrzenną gminy określoną w jej strategii rozwoju. W związku z powyższym dokonano aktualizacji zapisów Strategii w części obejmującej model struktury funkcjonalno – przestrzennej Gminy Dukla. Uzupełnienia zostały wprowadzone w rozdziale VI. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej Gminy Dukla.

II. Podstawowe informacje o Gminie i jej mieszkańcach

Gmina Dukla jest gminą miejsko-wiejską, położoną w południowo-wschodniej Polsce, w województwie podkarpackim, w powiecie krośnieńskim. Siedzibą gminy jest miasto Dukla. Gmina zajmuje powierzchnię 235 km², z czego ponad połowa (51,22 %) to grunty leśne. Gmina Dukla pod względem powierzchni jest największą gminą powiatu krośnieńskiego. Sąsiaduje z następującymi gminami: Chorkówka, Miejsce Piastowe, Iwonicz– Zdrój, Rymanów, Jaśliska (powiat krośnieński) oraz Krempna, Nowy Żmigród (powiat jasielski). Południowa granica Gminy Dukla pokrywa się z granicą polsko – słowacką.

Centrum administracyjnym i handlowym oraz głównym ośrodkiem życia społecznego i kulturalnego jest miasto Dukla, w którym mieści się siedziba władz gminy. Gmina jest podzielona na następujące sołectwa: Barwinek, Cergowa, Chyrowa, Głojsce, Iwla, Jasionka, Lipowica, Łęki Dukielskie, Mszana, Myszkowskie, Nadole, Nowa Wieś, Olchowiec, Równe, Teodorówka, Trzciana, Tylawa, Wietrzno, Zawadka Rymanowska, Zboiska, Zyndranowa oraz osiedle Dukla.

Teren Gminy Dukla położony jest w Beskidzie Niskim, jednym z pasm górskich Karpat Zachodnich. Górskie ukształtowanie obszaru gminy wpływa od lat na procesy osadnicze, tworzy warunki do rozwoju turystyki, a struktura geologiczna umożliwia prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie eksploatacji złóż piaskowca.

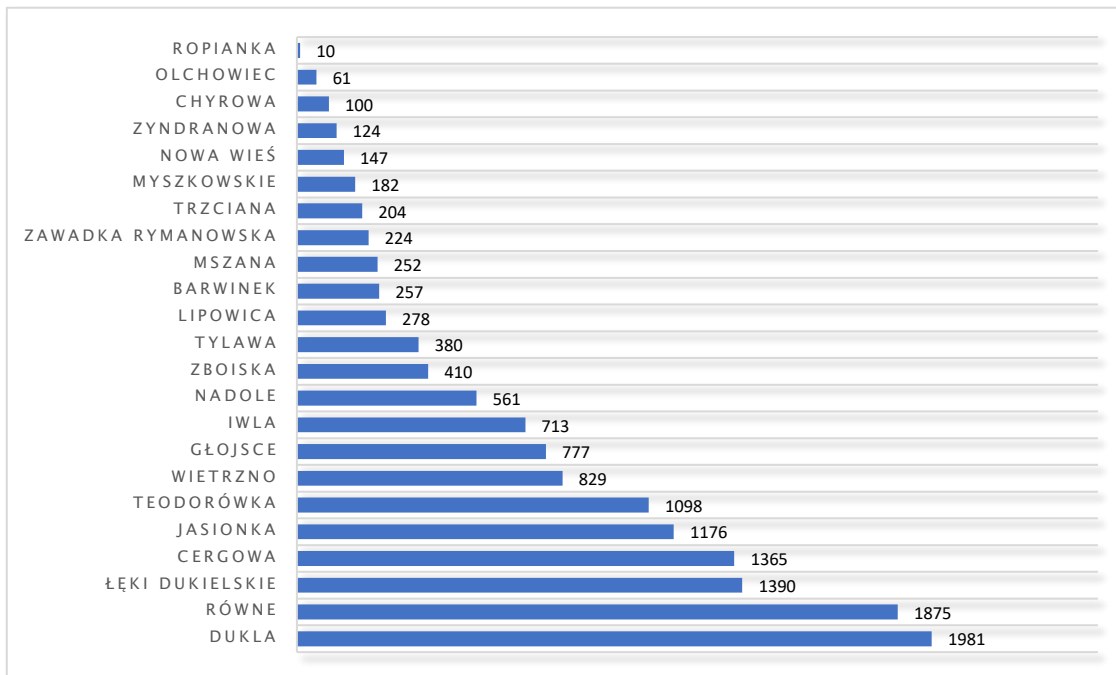
Przez teren Gminy Dukla prowadzi droga krajowa nr 19, która na tym odcinku stanowi fragment międzynarodowej drogi E371, wiodącej z Polski na Słowację i dalej na południe Europy. Układ komunikacyjny gminy poza drogą krajową uzupełniają drogi wojewódzkie 897 i 993 oraz drogi powiatowe i gminne. W fazie finalnych przygotowań z zakresu projektowania znajduje się budowa drogi ekspresowej S–19, która w okresie obowiązywania niniejszej Strategii z dużym prawdopodobieństwem wpisze się na stałe w krajobraz Gminy Dukla.

II.1 Sytuacja demograficzna Gminy Dukla

Według danych Urzędu Gminy Dukla liczba mieszkańców gminy według stanu na 30 czerwca 2022 r. wynosiła 14 394 osoby, co stanowiło 12,9% ludności powiatu krośnieńskiego.

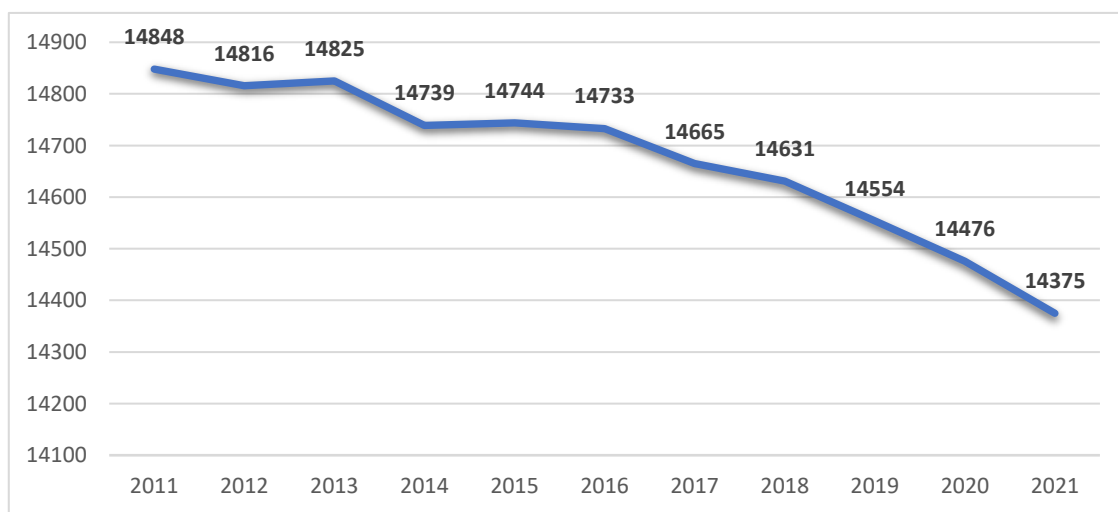
Wykres nr 1. Liczba mieszkańców w podziale na miejscowości na dzień 30.06.2022 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ewidencji ludności Urzędu Gminnego w Dukli.

Największy udział w populacji gminy mają mieszkańcy Dukli (ok. 14%) i Równego (ok. 13%). Na przestrzeni ostatnich jedenastu lat populacja Gminy Dukła malała. Znaczące przyspieszenie trendu nastąpiło od roku 2016, natomiast łączna liczba mieszkańców Gminy Dukła w okresie 2011–2021 zmniejszyła się o ok. 3%.

Wykres nr 2. Populacja Gminy Dukła w okresie 2011–2021

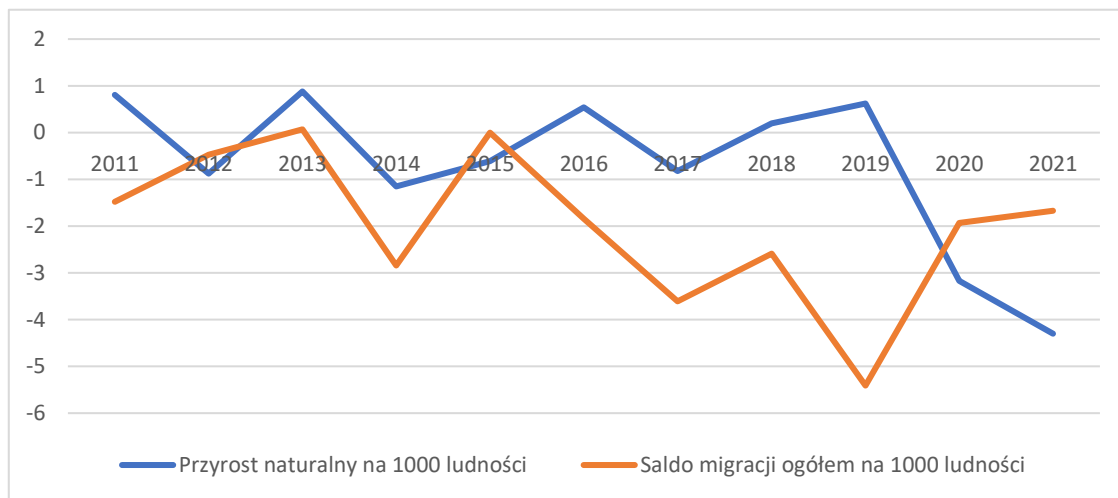
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

O spadku decydowały dwa czynniki: przyrost naturalny, który w tym okresie przeważnie pozostawał ujemny oraz saldo migracji, które w omawianym okresie także w większości lat

przyjmowało wartości ujemne.

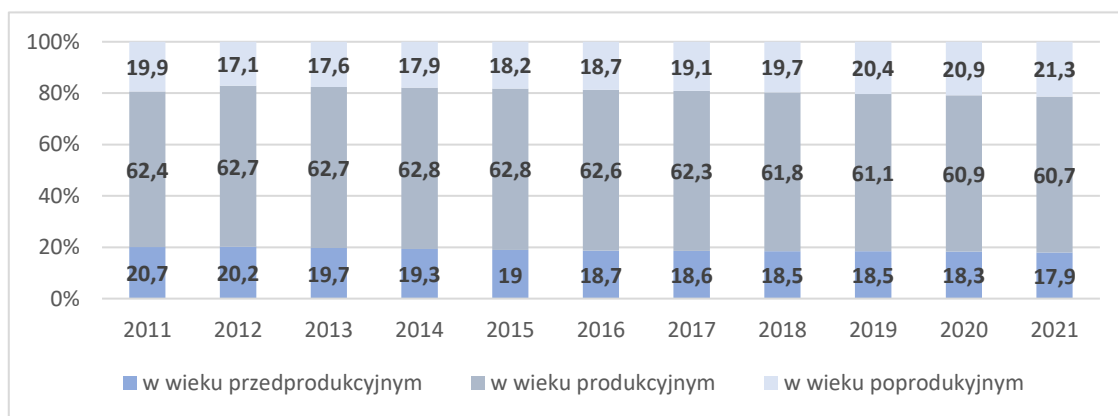
Wykres nr 3. Przyrost naturalny i saldo migracji w Gminie Dukla w latach 2011–2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Rok 2013 był jedynym w ostatniej dekadzie, kiedy zarówno przyrost naturalny, jak i saldo migracji było dodatnie. Nawet jeżeli w wybranym roku przyrost naturalny był dodatni to liczba ludności gminy malała ze względu na ujemne saldo migracji. Ostatnie trzy lata pomiędzy 2019, a 2021 to drastyczny spadek liczby urodzin w Gminie Dukla. Struktura wieku mieszkańców Gminy Dukla wskazuje na utrzymywanie się niekorzystnych trendów w zakresie populacji, co w kolejnych latach będzie stawać się wyzwaniem społeczno – gospodarczym gminy. Jak prezentują poniższe wykresy spada łączna liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a wzrasta ilość osób w wieku poprodukcyjnym (od 2013 roku).

Wykres nr 4. Struktura wieku ludności Gminy Dukla

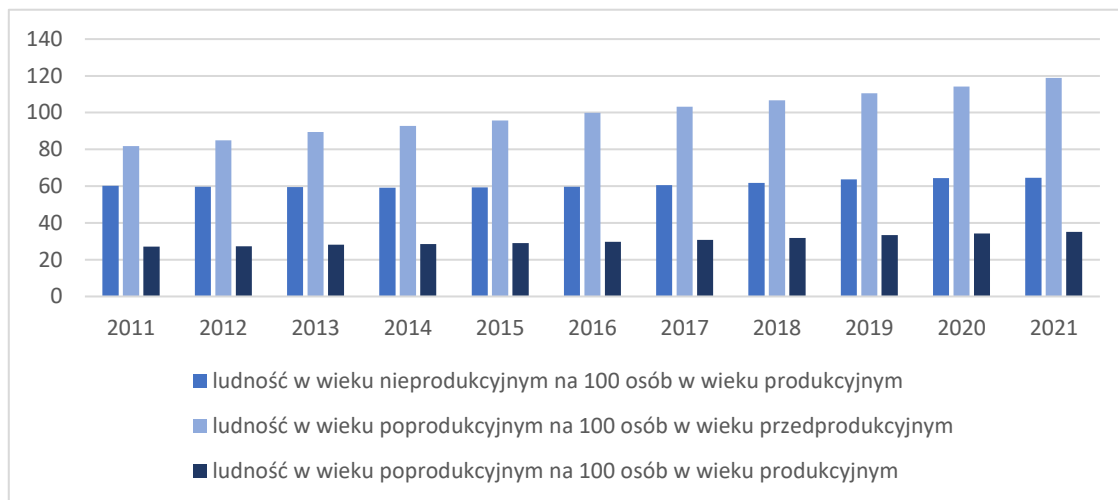

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Zjawisko postępującego starzenia się populacji gminy jest zgodne z trendem występującym powszechnie na terenie kraju.

Wykres nr 5. Wskaźniki obciążenia demograficznego Gminy Dukla

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Według „Prognozy demograficznej GUS na lata 2014 – 2050” niekorzystny trend w strukturze wieku ludności będzie się stopniowo pogłębiał. Sytuacja związana z tzw. obciążeniem demograficznym w Gminie Dukla uległa pogorszeniu w analizowanym okresie 11 lat:

- w 2011 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 60,2 os. w wieku nieprodukcyjnym, wartość ta wzrosła do 64,6 os. w 2021 r.;
- w 2011 r. na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadało 81,8 os. w wieku poprodukcyjnym, wartość ta znacznie wzrosła do 118,8 os. w 2021 r.;
- w 2011 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 27,1 os. w wieku poprodukcyjnym, wartość ta wzrosła do 35,1 os. w 2021 r.

Osoby w wieku przedprodukcyjnym straciły przewagę liczebną nad osobami w wieku poprodukcyjnym (widoczne jest to na wykresie nr 4 począwszy od roku 2017), co wskazuje na niekorzystne trendy demograficzne – postępujące starzenie się społeczeństwa prognozowane w kolejnych latach i konsekwencje społeczne oraz gospodarcze z nim związane.

Dukla na tle innych ośrodków – demografia

W analizie porównawczej uwzględniono wybrane gminy miejsko – wiejskie z terenu województwa podkarpackiego, które łączy zbliżona liczba mieszkańców, potencjał rozwojowy lub sąsiedztwo tj. Jedlicze, Rymanów, Iwonicz – Zdrój, a jako jednostki referencyjne wskazano m. Krosno, powiat krośnieński i województwo podkarpackie.

Tabela nr 1. Wskaźniki demograficzne w wybranych ośrodkach w 2021 r.

Wyszczególnienie	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	Saldo migracji na 1000 osób ogółem [os.]	Przyrost naturalny na 1000 osób
Gmina Dukla	64,6	118,8	-1,7	-4,30
Gmina Iwonicz-Zdrój	66,8	106,4	-5,7	-1,77
Gmina Jedlicze	67,0	118,5	0,7	-4,65
Gmina Rymanów	70,3	109,2	-2,3	-5,76
Woj. Podkarpackie	64,6	116,6	-0,9	-4,05
Pow. Krośnieński	65,8	110,9	-0,3	-4,13
m. Krosno	75,4	162,9	-4,5	-6,06

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Analiza wskaźników demograficznych dla Gminy Dukla oraz pozostałych, prezentowanych ośrodków wskazuje na powszechność niekorzystnych trendów demograficznych. Każda z jednostek boryka się z ujemnym przyrostem naturalnym i saldem migracji (oprócz gminy Jedlicze, gdzie saldo migracji wynosi 0,7) oraz niekorzystnymi wskaźnikami tzw. obciążenia demograficznego.

Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie demografii

- Niekorzystne procesy demograficzne, w tym depopulacja:
 - Konieczność rozwoju infrastruktury społecznej dostosowanej do potrzeb starzejącego się społeczeństwa;
 - Zaspokajanie zwiększonych potrzeb w zakresie usług medycznych oraz opieki społecznej;
 - Aktywizacja społeczna osób starszych;
 - Prowadzenie polityki prorodzinnej.
- Odływ młodych osób do większych miast i zagranicę:
 - Zapobieganie emigracji zarobkowej młodych mieszkańców gminy.

II.2 Budżet Gminy Dukla

W okresie ostatnich pięciu lat wynik finansowy budżetu gminy podlegał wahaniom, nadwyżkę budżetową udokumentowano w latach 2018, 2019, 2020 i 2021, natomiast w roku 2017 wynik finansowy był ujemny i wyniósł odpowiednio: -1 881 tys. zł (2,9 % ogółu dochodów). Powstały deficyt budżetowy pokrywany był kredytem bankowym lub nadwyżką budżetową z lat ubiegłych.

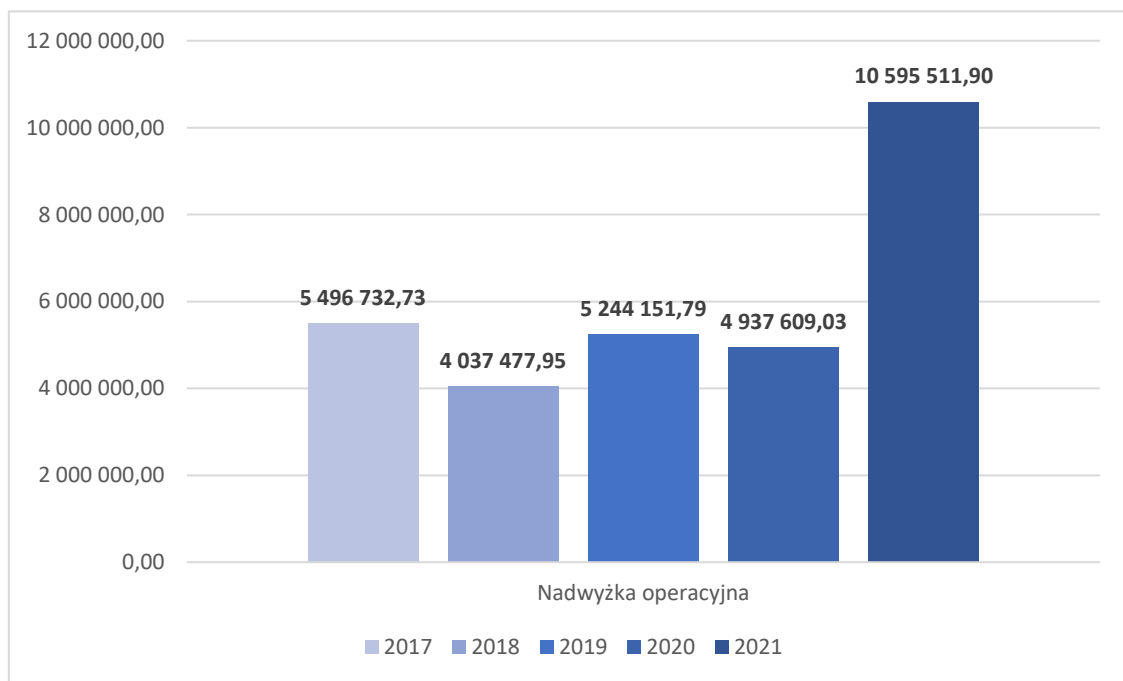
Tabela nr 2. Zestawienie dochodów i wydatków Gminy Dukla, lata 2017–2021

Lp.	Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
I	Dochody	65 667 031,69	67 142 297,24	72 975 977,88	84 765 310,21	95 351 716,39
1	Dochody bieżące	62 295 694,02	64 719 430,89	70 675 240,56	77 011 237,24	83 310 331,15
2	Dochody majątkowe	3 371 337,67	2 422 866,35	2 300 737,32	7 754 072,97	12 041 385,24
II	Wydatki	67 548 281,50	66 967 700,79	72 266 666,58	83 476 656,49	80 718 831,57
1	Wydatki bieżące	56 798 961,29	60 681 952,94	65 431 088,77	72 073 628,21	72 714 819,25
2	Wydatki majątkowe	10 749 320,21	6 285 747,85	6 835 577,81	11 403 028,28	8 004 012,32
III	Nadwyżka operacyjna / dochody bieżące–wydatki bieżące/	5 496 732,73	4 037 477,95	5 244 151,79	4 937 609,03	10 595 511,90

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Przez cały badany okres dochody bieżące przeważały nad wydatkami bieżącymi, a poziom nadwyżki operacyjnej był stabilny i kształtował się w granicach od 4 do ponad 10 mln zł.

Wykres nr 6. Nadwyżka operacyjna w budżecie Gminy Dukla (zł)

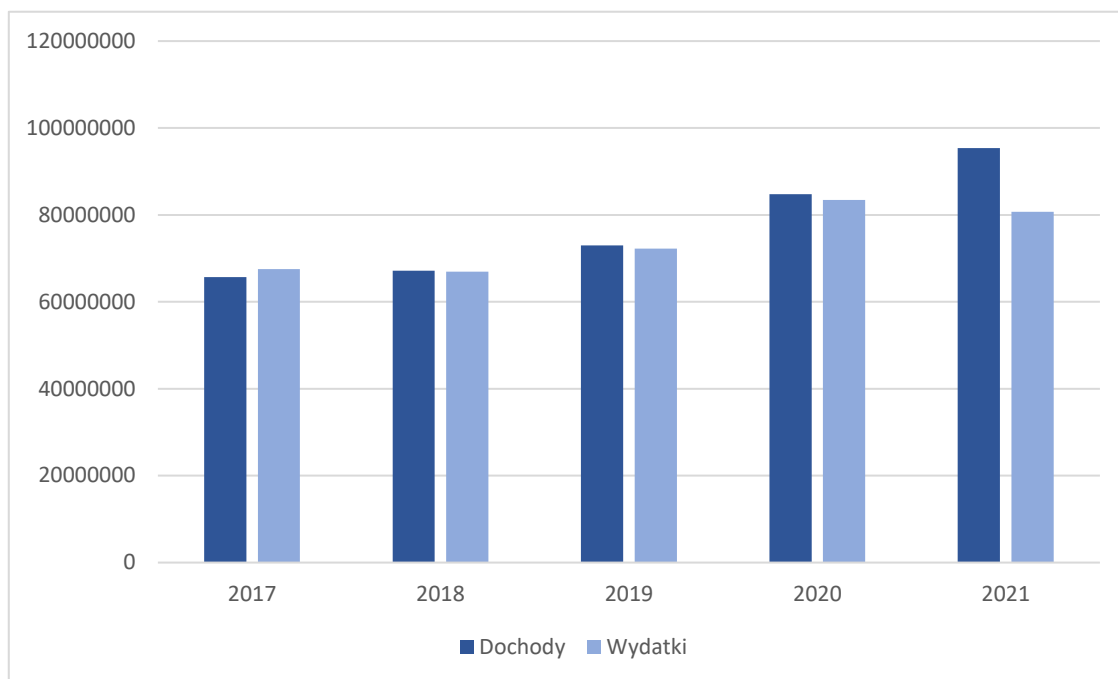

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

W badanym okresie dochody i wydatki ogółem budżetu gminy systematycznie rosły, natomiast ostatnim rokiem, kiedy budżet gminy zamknięto deficytem był rok 2017.

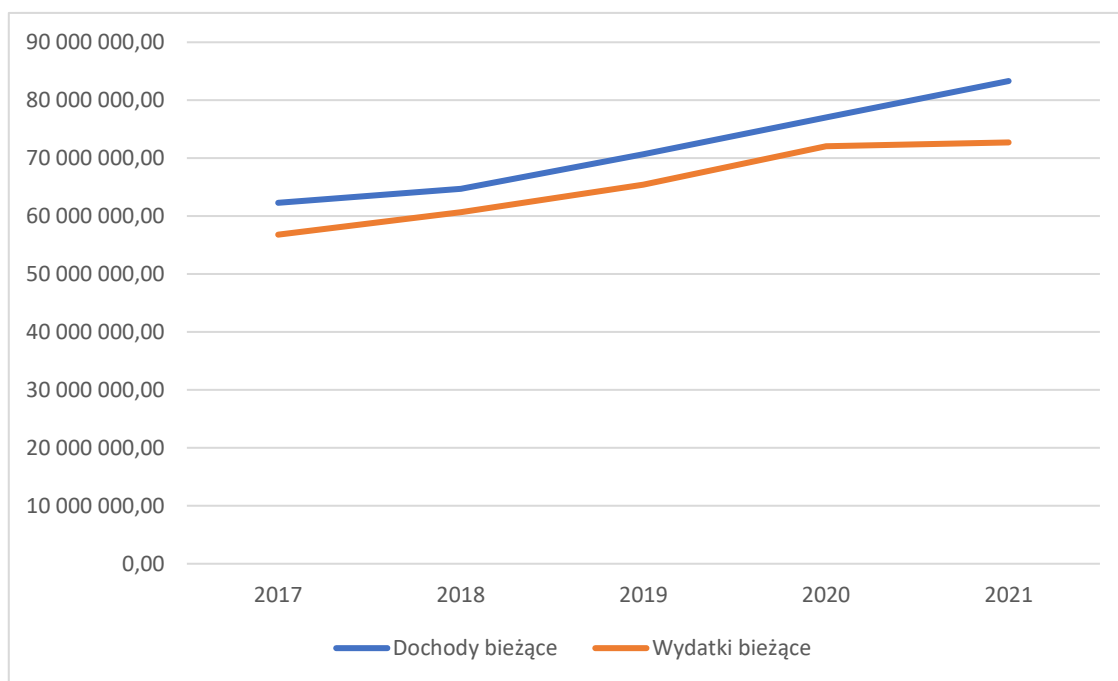
Wykres nr 7. Dochody i wydatki ogółem w Gminie Dukla, 2017–2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Jednocześnie analiza dynamiki zmian wykazuje, iż wydatki bieżące charakteryzują się podobną stopą wzrostu jak dochody bieżące, przy znaczącej jednak przewadze dochodów, co świadczy o potencjale wzrostu zasobów finansowych gminy, a w ślad za tym zwiększaniu się ilości środków do wykorzystania na inwestycje i spłatę zobowiązań.

Wykres nr 8. Dynamika dochodów i wydatków bieżących Gminy Dukla, 2017–2021 (zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Podstawowe źródła dochodów budżetu gminy, tj. dochody z subwencji ogólnej oraz z tytułu dotacji i środków przeznaczonych na cele bieżące, wykazują znaczny wzrost rok do roku. Łącznie te dwie pozycje w latach 2017–2021 przynosiły do budżetu wpływy na poziomie od 47 do 69 mln zł, co stanowiło w zależności od roku ok. 70–72% wszystkich dochodów. Stały wzrost, na podobnym poziomie, w badanym okresie wykazują również dochody własne, które stanowią obecnie ok. 28 % dochodów ogółem i na przestrzeni lat 2017–2021 wzrosły z poziomu 18,3 mln zł do 26,7 mln zł.

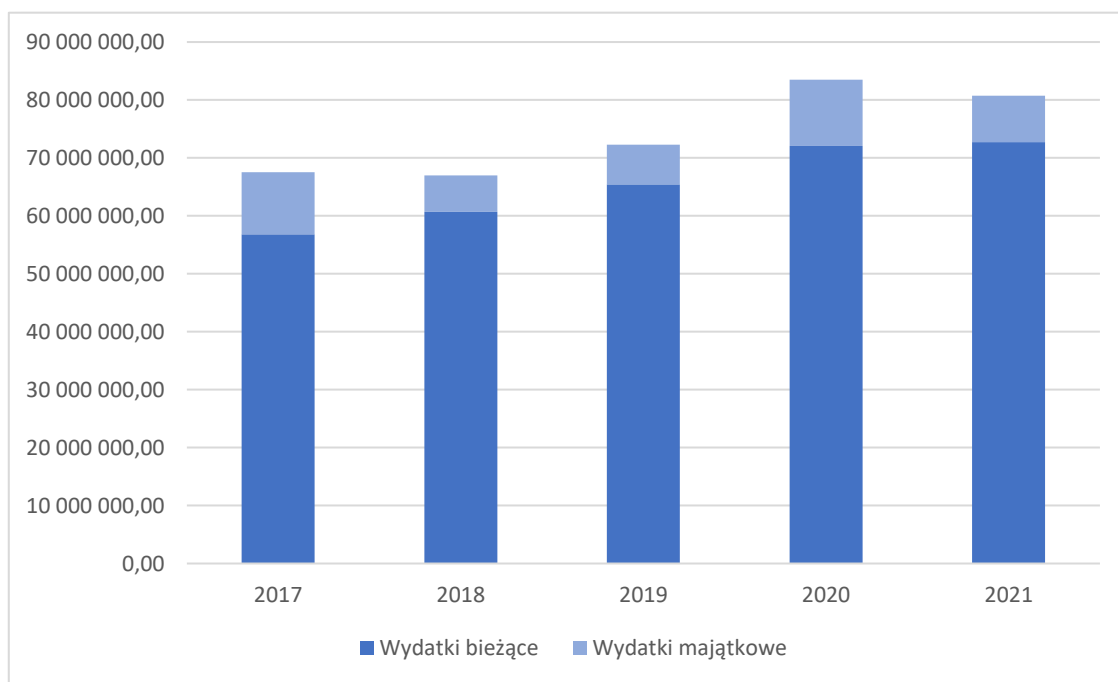
Tabela nr 3. Dochody Gminy Dukla w okresie 2017–2021, w tys. zł

Dochody ogółem (w tys. zł)		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Subwencje	21 231	22 307	23 991	27 014	34 480
2.	Dotacje	26 094	25 831	27 197	33 554	34 156
3.	Dochody własne	18 342	19 004	21 788	24 198	26 716
Razem		65 667	67 142	72 976	84 766	95 352

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Na przestrzeni ostatnich 5 lat widoczny jest wzrost poziomu wydatków ogółem, z wartości ok. 68 mln zł, do wartości ok. 81 mln zł, co jest ściśle powiązane z wydatkami majątkowymi oraz realizowanym planem inwestycyjnym.

Wykres nr 9. Wydatki majątkowe i bieżące w zł, w latach 2017–2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

W badanym okresie wydatki majątkowe stanowiły średnio ok. 14% wszystkich wydatków gminy, co oznacza stosunkowo duży udział. Świadczy to o dbałości gminy o własny rozwój i w przyszłości powinno przełożyć się na wzrost jakości życia mieszkańców. Z danych

budżetowych za 2021 r. wynika, iż szczególnie dwa działy determinują poziom wydatków gminy, tj. oświata i wychowanie oraz rodzina, łącznie stanowiąc ok. 63% wartości wydatków całkowitych. Najwięcej środków budżetowych wydatkowano na oświatę i wychowanie. Wydatki te pochłonęły ok. 32% budżetu w 2021 r. Drugim z kolei działem, w którym odnotowano najwięcej wydatków była rodzina (ok. 31%). W ogólnym bilansie wydatków odnotowano wysokie nakłady na administrację publiczną (ok. 7,7%), pomoc społeczną (ok. 7,1%), a wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska stanowiły ok. 6,6% budżetu gminy. Pozostałe rodzaje wydatków w 2021 r. nie przekraczały 3% wydatków ogółem.

Tabela nr 4. Struktura wydatków w budżecie Gminy Dukla, 2021 r.

Lp.	Dział klasyfikacji budżetowej	Wartość w PLN	Udział %
1	Oświata i wychowanie	25 918 681,70	32,11
2	Rodzina	24 798 317,80	30,72
3	Administracja publiczna	6 180 947,81	7,66
4	Pomoc społeczna	5 723 118,30	7,09
5	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	5 290 938,51	6,55
6	Transport i łączność	2 324 854,56	2,88
7	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2 184 593,28	2,71
8	Kultura fizyczna	2 130 042,19	2,64
9	Rolnictwo i łowiectwo	1 592 015,01	1,97
10	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1 481 640,06	1,84
11	Edukacyjna opieka wychowawcza	1 355 368,10	1,68
12	Pozostałe	1 738 314,25	2,15
13	Razem	80 718 831,57	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Analizę historyczną budżetu można podsumować następującymi wnioskami:

- w Gminie Dukla następował wzrost dochodów bieżących, które znacznie przewyższały poziom rosnących w podobnym tempie wydatków operacyjnych, co gwarantowało stabilny poziom nadwyżki operacyjnej;
- towarzyszył temu coraz większy udział dotacji i środków zewnętrznych;
- zmiany te skutkowały rosnącym potencjałem finansowym, objawiającym się większą zdolnością do realizacji inwestycji oraz obsługi zadłużenia;
- mając na uwadze finansowanie planu inwestycyjnego gminy, uwzględniające w dalszym ciągu zrównoważoną politykę kształtowania poziomu zadłużenia, ważne jest możliwie duże zdywersyfikowanie montażu finansowego, przy wykorzystaniu różnych instrumentów oraz źródeł pozyskiwania środków zewnętrznych.

III. Wnioski z diagnozy sytuacji społeczno–gospodarczej Gminy Dukla

Wnioski z diagnozy społeczno–gospodarczej zostały opracowane na podstawie dokumentów określających sytuację w jakiej znajduje się Gmina w okresie ostatnich kilku lat, biorąc pod uwagę w szczególności jakość życia społeczności lokalnej, stan infrastruktury, stan finansów gminy oraz szereg innych czynników. Wnioski z badania zostały sformułowane na podstawie analizy m.in. następujących dokumentów:

- Raporty o stanie Gminy Dukla;
- Raport z diagnozy społeczno–gospodarczej Gminy Dukla (załącznik do niniejszej Strategii);
- Raport z analizy ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców Gminy Dukla (załącznik do niniejszej Strategii);
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego;
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Dukla (2016);
- Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dukla na lata 2018–2023;
- Projekt Założeń do Planu Zaopatrzenia w Ciepło, Energię Elektryczną i Paliwa Gazowe dla Gminy Dukla na lata 2013–2028;
- Strategia Rozwoju Gminy Dukla na lata 2015–2022;
- Raporty i zestawienia danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych).

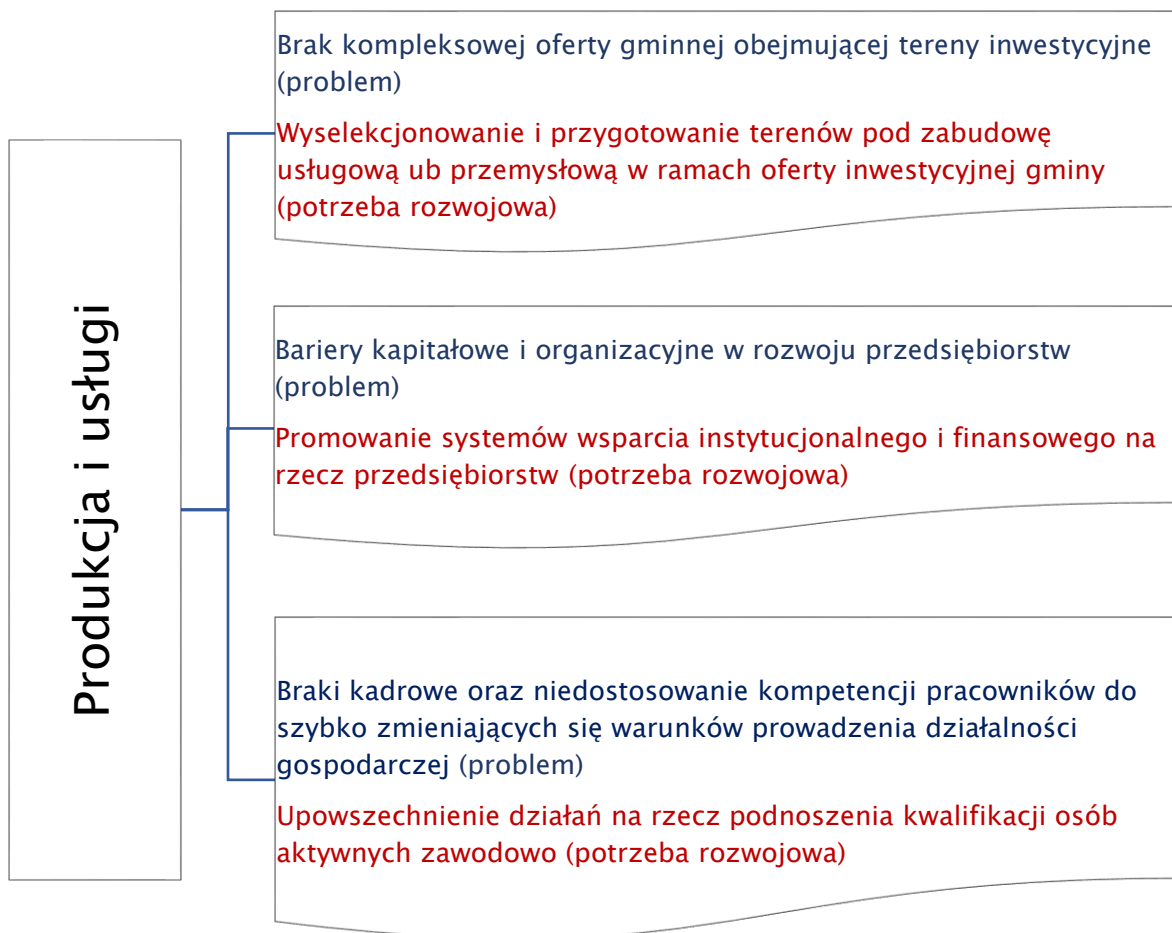
Niniejsza część Strategii stanowi punkt wyjścia i bazę dla określenia obszarów i kierunków rozwoju gminy w latach 2023 – 2030. Przedstawia przegląd stanu obecnego gminy w różnych dziedzinach jej funkcjonowania, z uwzględnieniem aspektów społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych. Jej celem jest identyfikacja procesów zachodzących na terenie gminy, wpływających na jej możliwości rozwojowe oraz sformułowanie problemów i potrzeb rozwojowych. Na tej podstawie w tworzonej dokumentacji strategicznej zostaną określone cele, do osiągnięcia których należy dążyć w perspektywie do 2030 r. oraz działania służące ich realizacji. W ramach diagnozy wyodrębniono cztery obszary tematyczne: Gospodarka i turystyka (I), Kapitał ludzki i społeczny (II), Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska (III) oraz Dostępność przestrzenna i technologiczna (IV).

III.1. Gospodarka i turystyka

W pierwszym obszarze tematycznym wyodrębniono trzy priorytety:

- Produkcja i usługi;
- Turystyka;
- Rolnictwo.

W każdym z priorytetów określono problemy oraz potrzeby rozwojowe służące ich rozwiązaniu lub ograniczeniu ich oddziaływania.

Turystyka

Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura noclegowa i turystyczna (problem)

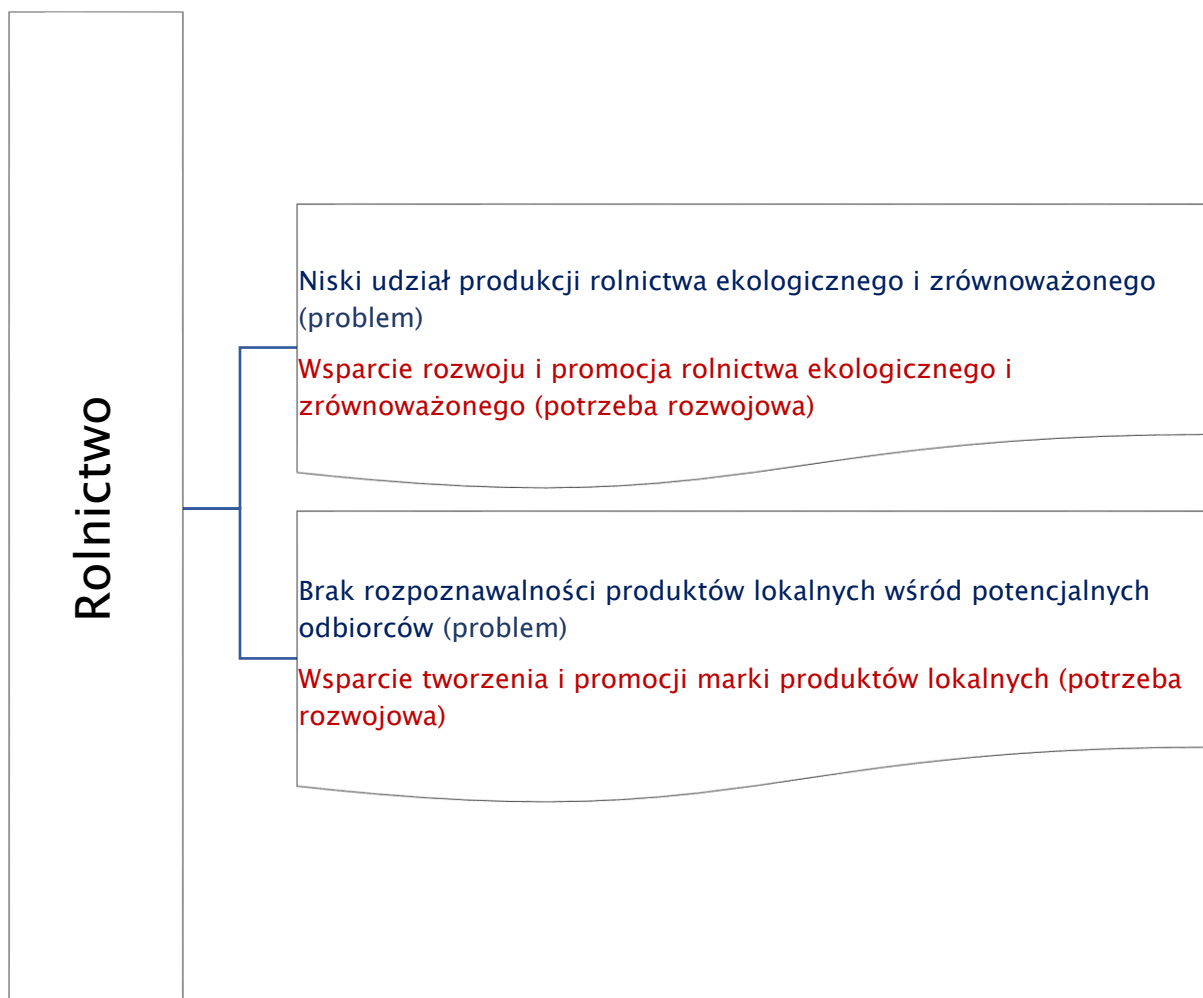
Wspieranie rozbudowy i modernizacji obiektów turystycznych, rozwój oferty obiektów w oparciu o dodatkową infrastrukturę (sprzęt turystyczny, zaplecze sportowe), wzbogacenie oferty szlaków turystycznych, budowa obiektów małej architektury (potrzeba rozwojowa)

Niska rozpoznawalność Gminy Dukla jako obszar atrakcyjny turystycznie na arenie ogólnopolskiej i zagranicznej (problem)

Wykorzystanie nowych kanałów promocji oferty turystycznej Gminy; rozwój współpracy z instytucjami promującymi polską turystykę za granicą (potrzeba rozwojowa)

Niski poziom współpracy branży turystycznej (problem)

Inicjowanie i wspieranie wspólnych działań podejmowanych przez podmioty branży turystycznej na rzecz tworzenia kompleksowej oferty i promocji marki turystycznej (potrzeba rozwojowa)

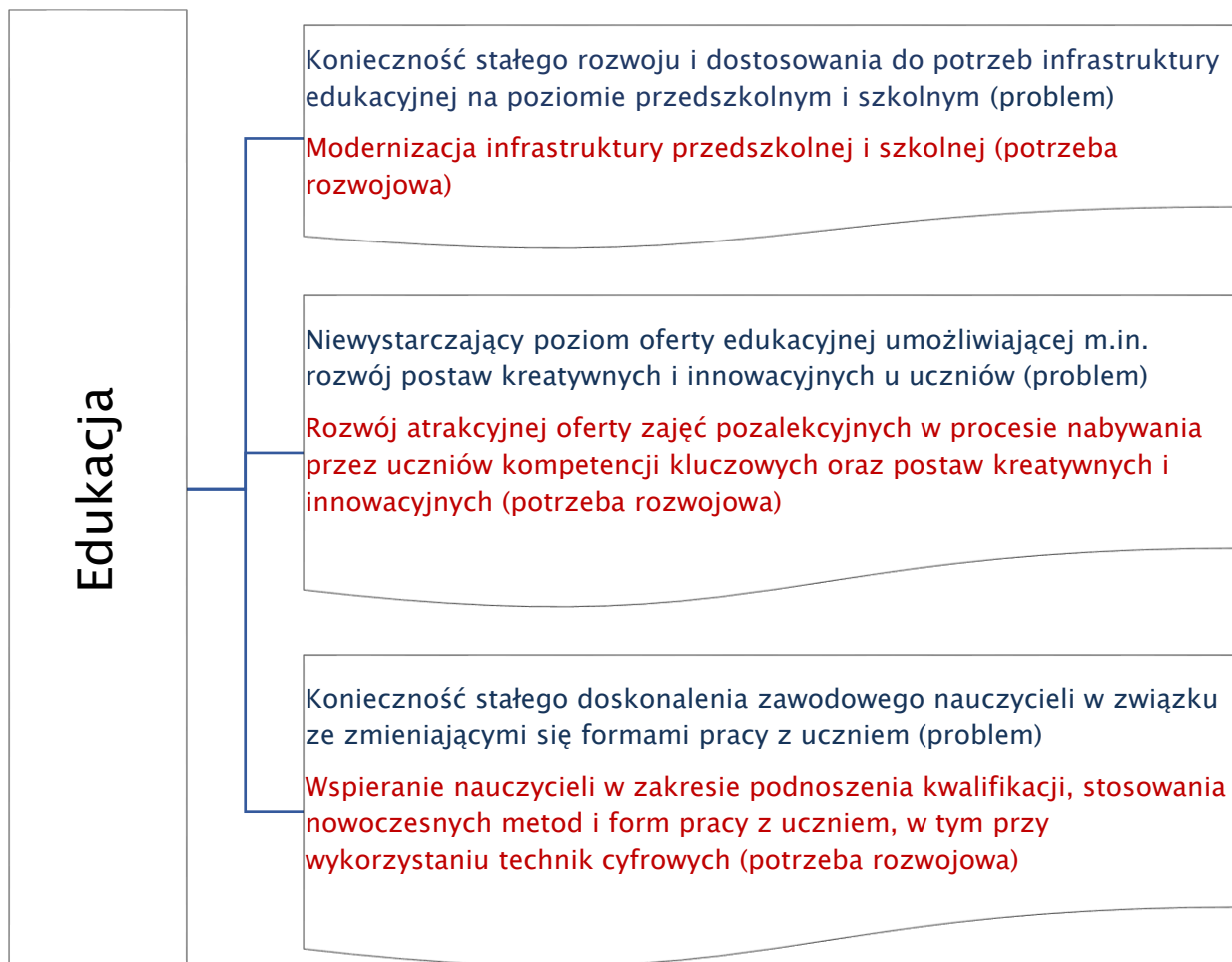

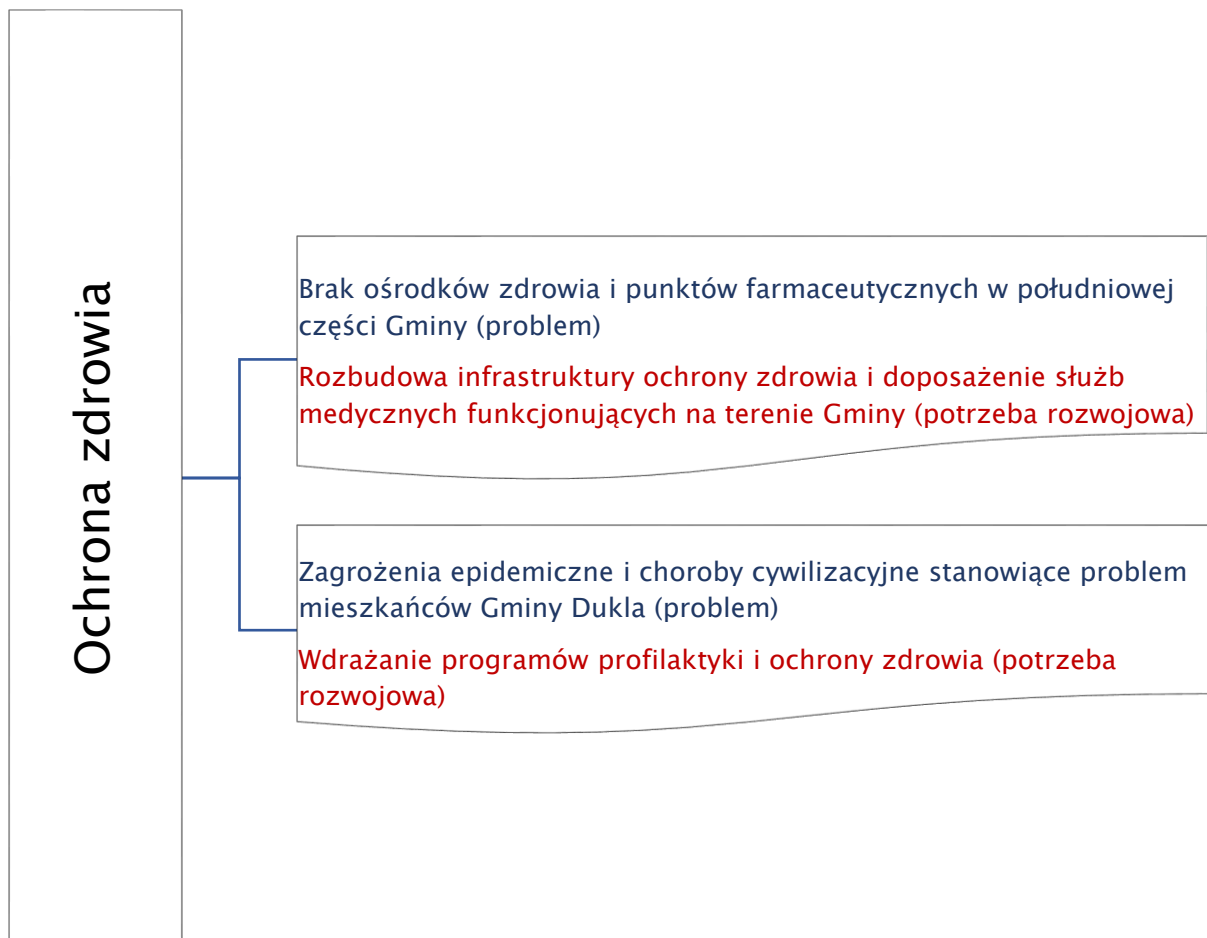
III.2. Kapitał ludzki i społeczny

W drugim obszarze tematycznym wyodrębniono pięć priorytetów:

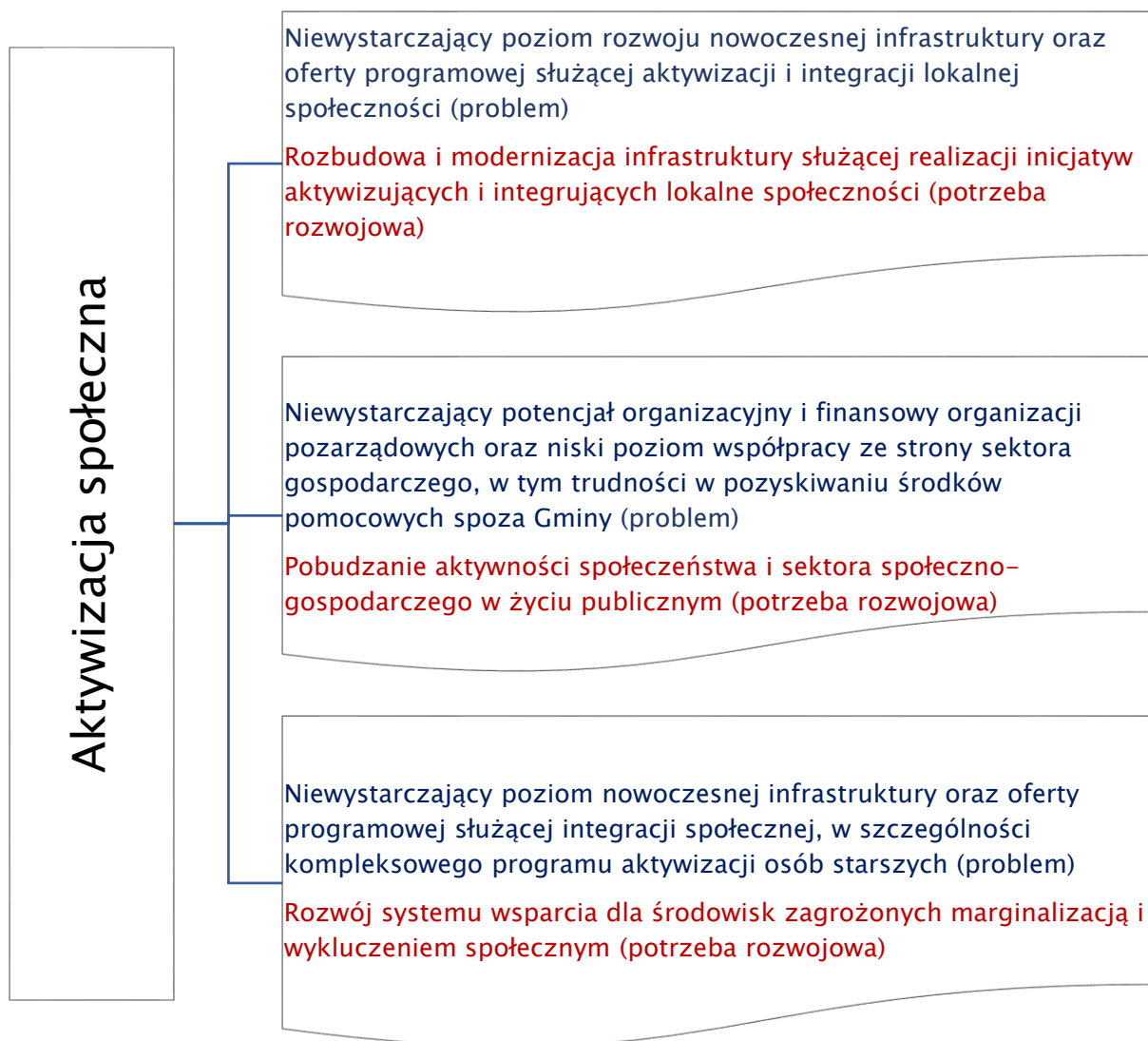
- Edukacja;
- Ochrona zdrowia;
- Kultura i dziedzictwo kulturowe;
- Aktywizacja społeczna;
- Sport i rekreacja.

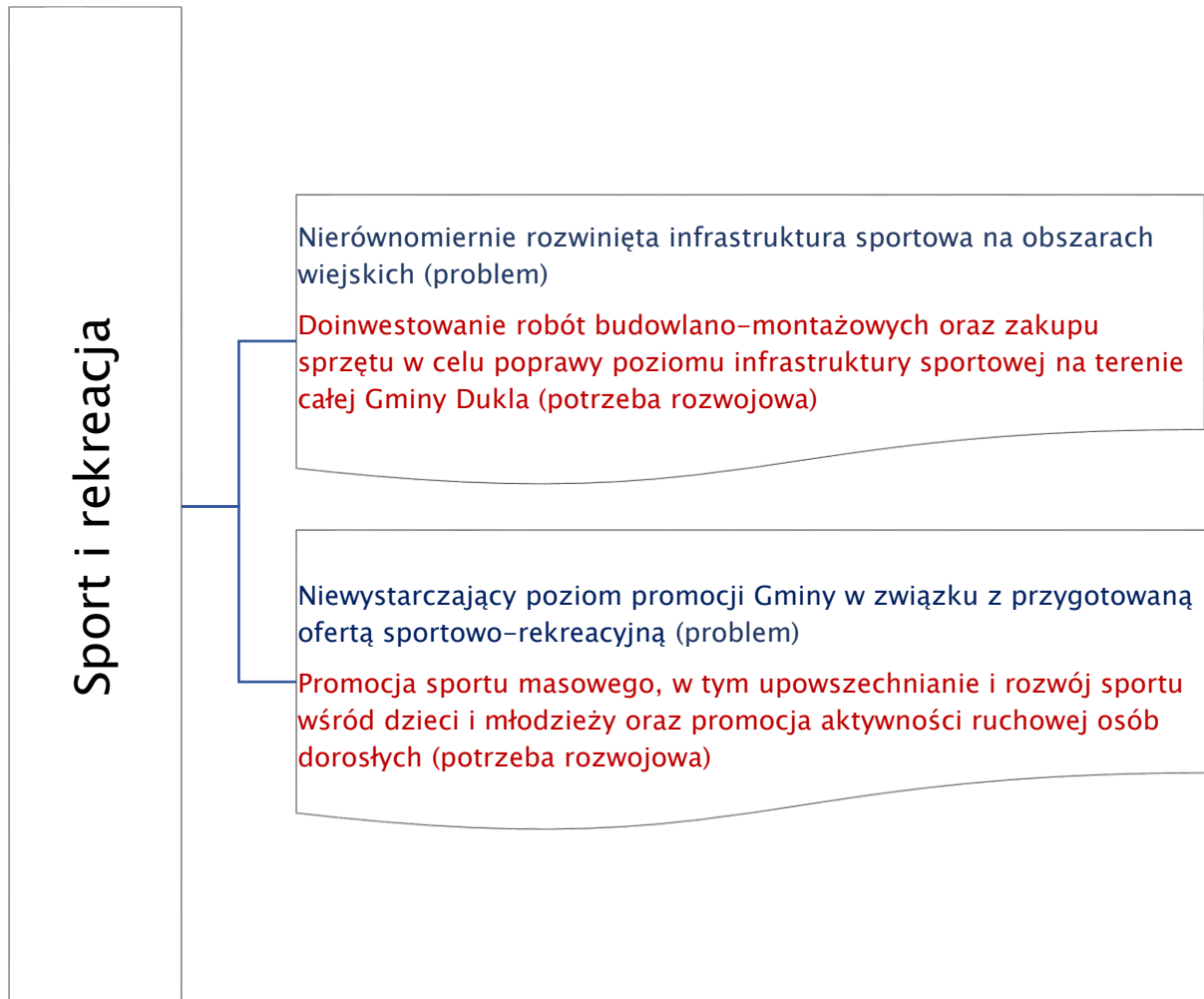
W każdym z priorytetów określono problemy oraz potrzeby rozwojowe służące ich rozwiązaniu lub ograniczeniu ich oddziaływania.

III.3. Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska

W trzecim obszarze tematycznym wyodrębniono następujące priorytety:

- Dostępność komunikacyjna gminy;
- Infrastruktura energetyczna;
- Infrastruktura komunalna;
- Ochrona stanu środowiska naturalnego i krajobrazu.

W każdym z priorytetów określono problemy oraz potrzeby rozwojowe służące ich rozwiązaniu lub ograniczeniu ich oddziaływania.

Dostępność komunikacyjna

Uciążliwość i zagrożenie stwarzane przez ruch samochodowy generowany na sieci dróg publicznych, przebiegającej w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zamieszkałych (problem)

Rozwój infrastruktury drogowej zwiększającej komfort przejazdu oraz bezpieczeństwo w ruchu drogowym (potrzeba rozwojowa)

Niedostosowanie układu drogowego do występujących potrzeb w zakresie ruchu drogowego, w tym: zbyt mała ilość mostów, wąskie drogi, brak chodników i oświetlenia, niezadawalający stan techniczny dróg (problem)

Poprawa jakości sieci dróg gminnych oraz budowa i przebudowa obiektów infrastruktury drogowej, w tym m.in. mostów, parkingów, wiat przystankowych (potrzeba rozwojowa)

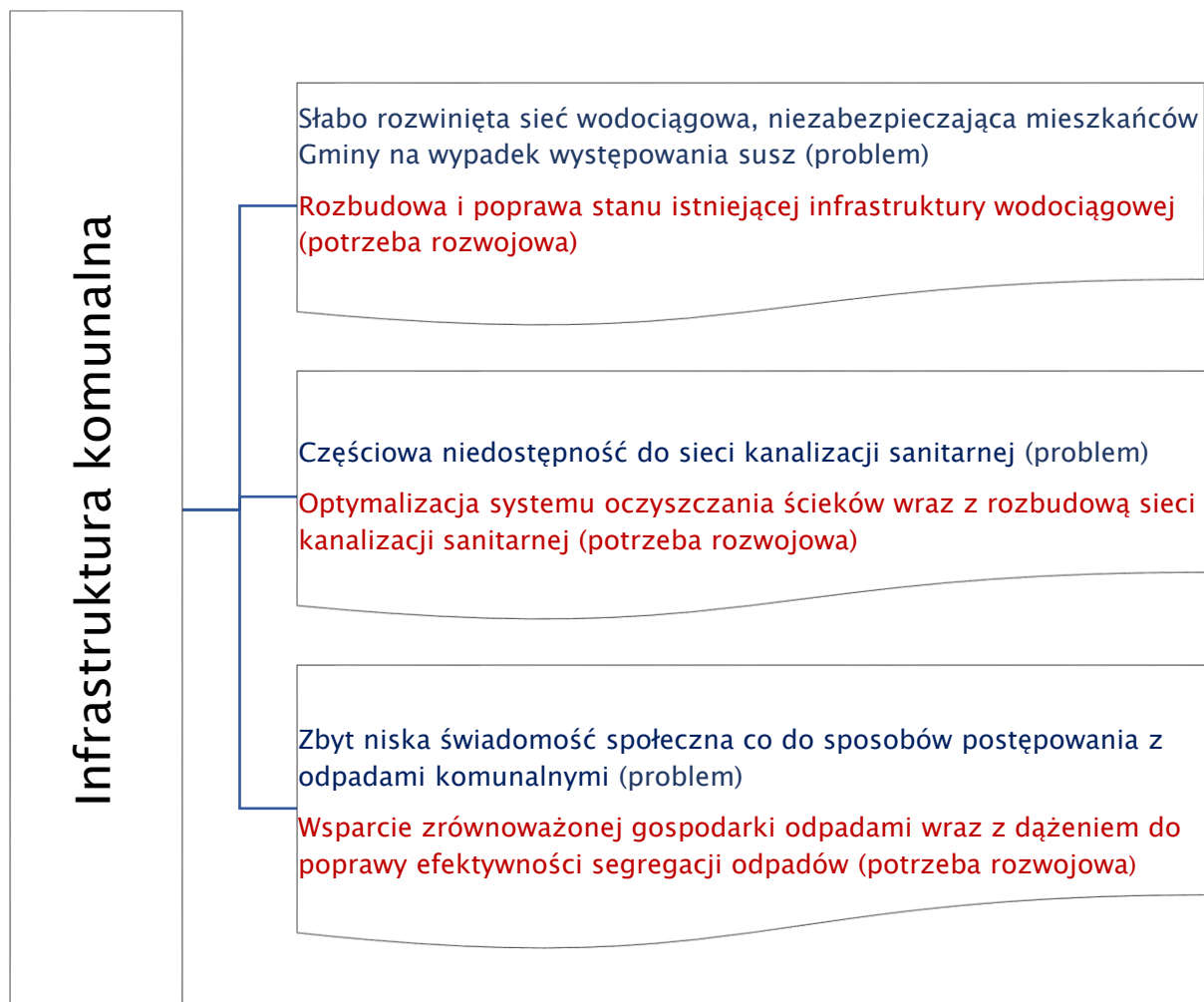
Infrastruktura energetyczna

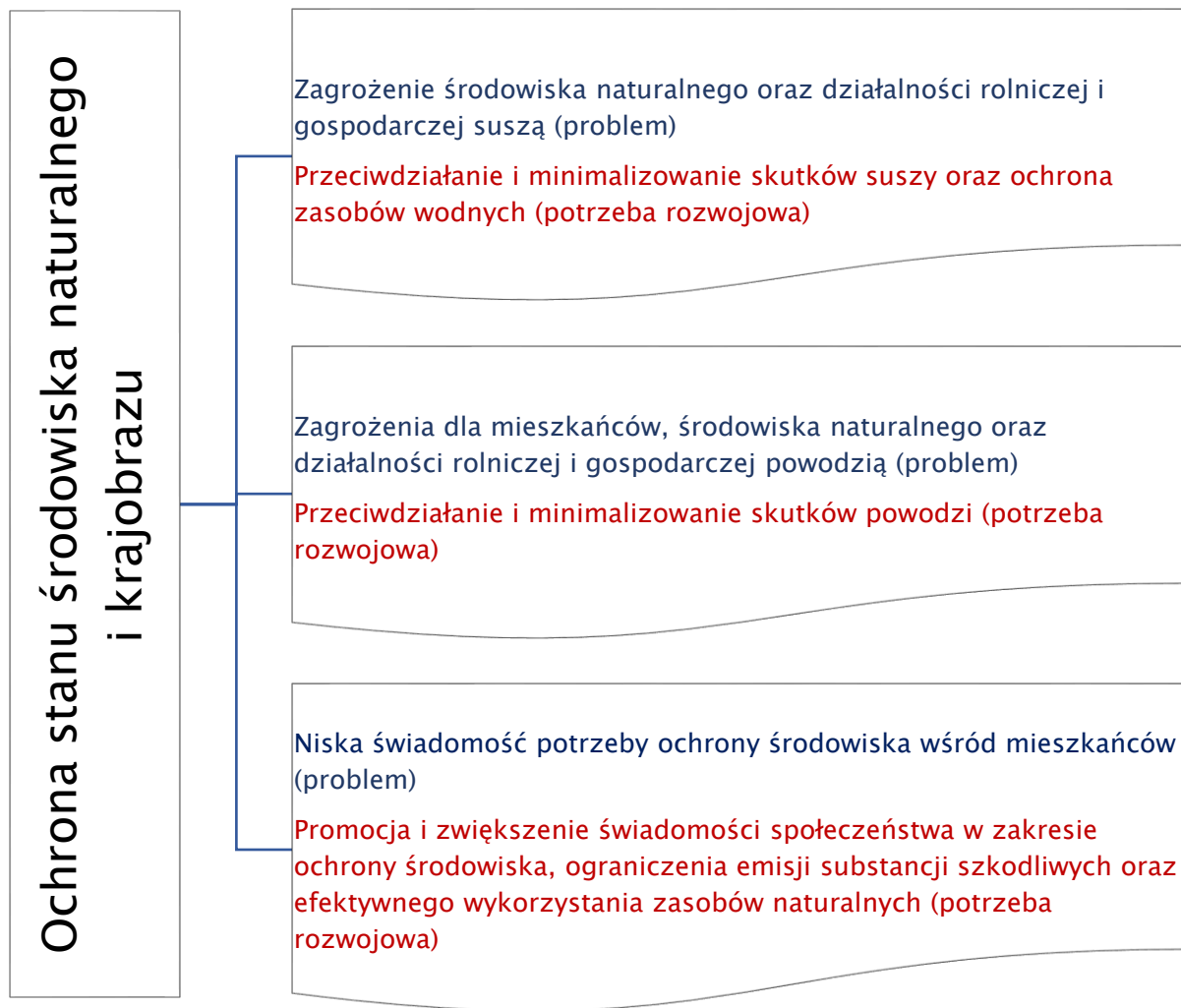
Niski udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w bilansie energetycznym Gminy (problem)

Rozwój infrastruktury OZE na terenie gminy oraz zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w ogólnym bilansie energetycznym Gminy Dukla (potrzeba rozwojowa)

Wysoki poziom zapotrzebowania na energię elektryczną i ciepłą w przedsiębiorstwach i budynkach mieszkalnych oraz stosowanie nieefektywnych źródeł ciepła przez mieszkańców (problem)

Promocja i wsparcie wymiany nieefektywnych źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych – jedno i wielorodzinnych oraz zwiększenie efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach (potrzeba rozwojowa)

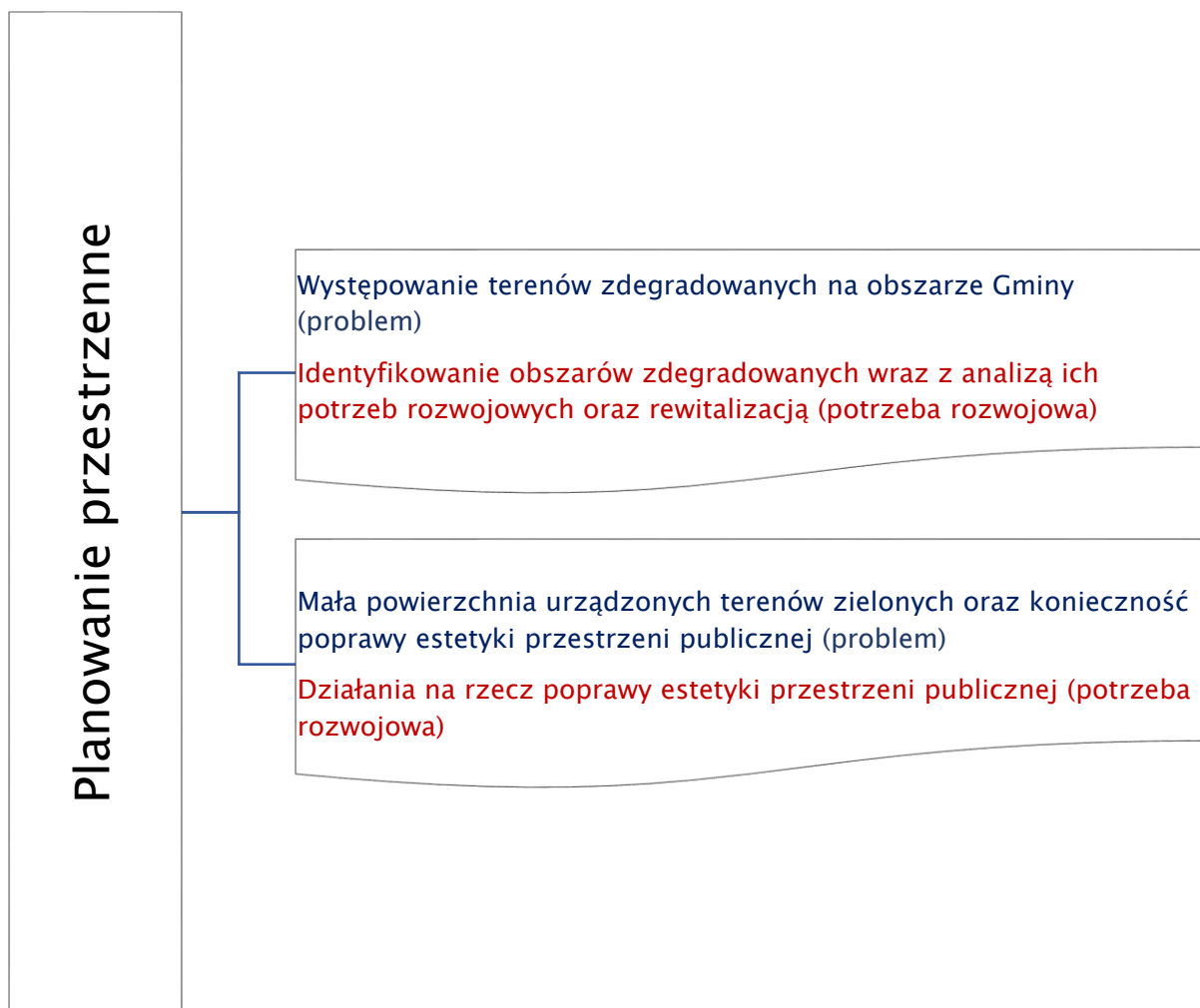

III.4. Dostępność przestrzenna i technologiczna

W czwartym obszarze tematycznym wyodrębniono następujące priorytety:

- Planowanie przestrzenne;
- Bezpieczeństwo mieszkańców;
- Usługi publiczne.

W każdym z priorytetów określono problemy oraz potrzeby rozwojowe służące ich rozwiązaniu lub ograniczeniu ich oddziaływania.

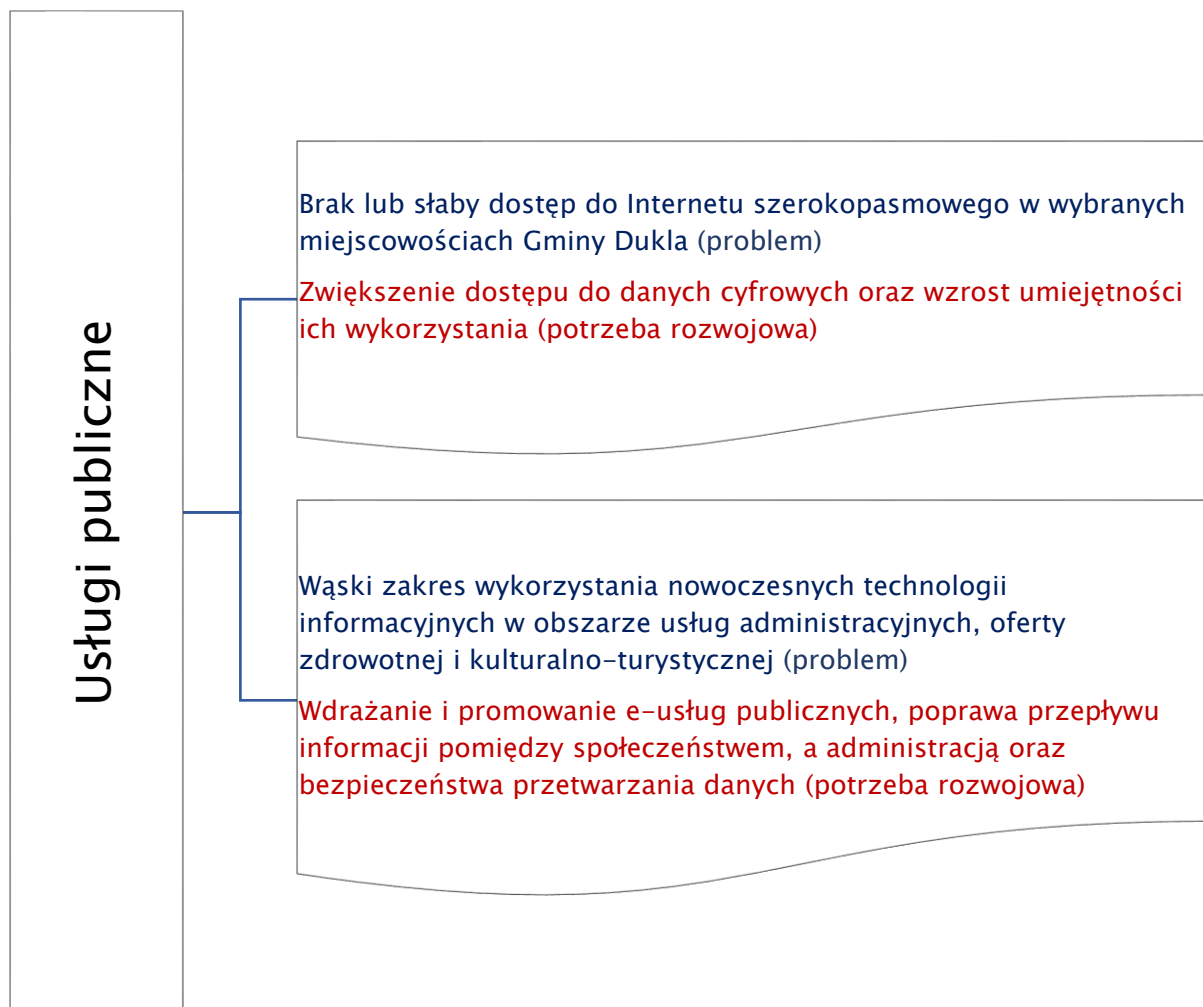
Bezpieczeństwo mieszkańców

Zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców w związku z rosnącym natężeniem ruchu drogowego oraz występowaniem gwałtownych zjawisk pogodowych (problem)

Wsparcie współdziałania podmiotów działających w obszarze bezpieczeństwa i ratownictwa oraz działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym (potrzeba rozwojowa)

Braki w zakresie infrastruktury oraz niewystarczająca ilość wyposażenia służb działających na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców (problem)

Budowa infrastruktury i doposażenie służb ratowniczych (potrzeba rozwojowa)

IV. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest narzędziem pozwalającym na zidentyfikowanie i ocenę:

- silnych stron (strengths) – cech wewnętrznych gminy, które wpływają na jej rozwój;
- słabych stron (weaknesses) – cech wewnętrznych gminy, które mogą blokować rozwój;
- szans (opportunities) – uwarunkowań zewnętrznych, które nie zależą bezpośrednio od gminy, a które odpowiednio wykorzystane mogą przyczynić się do jej rozwoju;
- zagrożeń (threats) – uwarunkowań zewnętrznych, na które gmina nie ma bezpośredniego wpływu, a które mogą hamować jej rozwój.

W wyniku przeprowadzonej analizy określono następujące silne i słabe strony Gminy Dukla oraz szanse i zagrożenia mogące warunkować jej rozwój.

Cechy wewnętrzne Gminy Dukla wpływające na jej rozwój

Silne strony

- ❖ Stabilna sytuacja finansowa gminy, związana z rosnącą od kilku lat nadwyżką operacyjną oraz kontrolowanym zadłużeniem;
- ❖ Turystyczny charakter gminy: rosnąca ilość szlaków, tras turystycznych i rowerowych wraz z infrastrukturą (wypożyczalnie, stacje napraw i ładowania); jedno z najlepszych walorów krajobrazowych w regionie; ważny ośrodek kultury religijnej przyciągający turystów z regionu i kraju;
- ❖ Aktywna działalność Transgranicznej Informacji Turystycznej w Dukli; rozwinięta oferta turystyki zimowej w oparciu o infrastrukturę dostępną w miejscowości Chyrowa;
- ❖ Duża dostępność oferty edukacyjnej zarówno na poziomie podstawowym, jak i średnim; duży wkład szkół w rozwój społeczno – gospodarczy i kulturalny gminy;
- ❖ Wysoka dostępność do świadczeń zdrowotnych na większości obszaru gminy, w tym do świadczeń specjalistycznych; zapewniona obsługa ratownictwa medycznego;
- ❖ Rozbudowany system opieki społecznej, oparty m.in. na programach krajowych umożliwiających walkę z ubóstwem oraz aktywizację zawodową;
- ❖ Rosnący udział wydatków budżetowych gminy na kulturę i dziedzictwo kulturowe, nowoczesna infrastruktura obiektów kulturowych, bogate dziedzictwo kulturowe, kultywowanie tradycji przez mieszkańców;
- ❖ Bardzo wysoki udział osób aktywnych sportowo wśród mieszkańców gminy, dobrze rozwinięta infrastruktura sportowa w wybranych miejscowościach gminy;
- ❖ Malejąca stopa bezrobocia wśród mieszkańców gminy;
- ❖ Duża liczba organizacji społecznych realizujących różnorodne inicjatywy angażujące mieszkańców, utrwalające więzy społeczne oraz budujące społeczeństwo obywatelskie;

- ❖ Położenie gminy wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych kraju, łatwa dostępność do drogi krajowej i dróg wojewódzkich; atrakcyjne położenie pod względem kulturowym i turystycznym (bliskość większych ośrodków miejskich); przejście graniczne w Barwinku;
- ❖ Ugruntowana i owocna współpraca z m. Krosno, miastami partnerskimi ze Słowacji oraz innymi gminami regionu umożliwiającą realizację wspólnych przedsięwzięć z zakresu gospodarki komunalnej, turystyki, e-usług, odnawialnych źródeł energii, itp.;
- ❖ Wysoka dostępność do infrastruktury energetycznej, w tym sieci gazowej i elektrycznej;
- ❖ Dobre warunki do wykorzystania odnawialnych źródeł energii (energia słoneczna, energia wiatrowa);
- ❖ Wysoki udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej w wybranych miejscowościach gminy;
- ❖ Zapewniony odpowiedni system zbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych (system odbioru odpadów od mieszkańców i firm, PSZOK);
- ❖ Wysoka dostępność do szerokopasmowego Internetu w najliczniej zamieszkanym miejscowościach gminy; uruchomione pierwsze e-usługi w zakresie administracji publicznej;
- ❖ Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego; bliskość służb policyjnych oraz duże zaangażowanie OSP w ochronę mieszkańców przed skutkami pożarów, powodzi, innych gwałtownych zjawisk przyrodniczych; wysokiej jakości wyposażenie części jednostek w sprzęt ratowniczo – gaśniczy;
- ❖ Wysoka jakość środowiska naturalnego i jego atrakcyjność turystyczna, chroniona w ramach różnorodnych form.
- ❖ Wysoka jakość planowania przestrzennego w Gminie; objęcie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego całej powierzchni gminy.

Cechy wewnętrzne Gminy Dukła blokujące jej rozwój

- ❖ Niekorzystna struktura wiekowa populacji gminy, przewaga liczby osób w wieku poprodukcyjnym nad liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym, ujemne wskaźniki przyrostu naturalnego i salda migracji w ostatnich latach; depopulacja części wsi;
- ❖ Brak gotowych terenów inwestycyjnych, niska konkurencyjność w stosunku do innych ośrodków w zakresie przyciągania nowych inwestorów;
- ❖ Niskie zainteresowanie ofertą turystyczną Gminy Dukła ze strony turystów zagranicznych;
- ❖ Niska dostępność infrastruktury turystycznej, bazy noclegowej oraz wysokiej jakości oferty wypoczynku względem potencjału turystycznego Gminy Dukła;
- ❖ Trudne warunki do prowadzenia działalności rolniczej z uwagi na ukształtowanie terenu oraz strefy ochrony przyrody; niska konkurencyjność i dochodowość części gospodarstw rolnych utrudniające sukcesję i kontynuację działalności rolniczej przez kolejne pokolenia;
- ❖ Niska popularność rolnictwa ekologicznego i tradycyjnego;
- ❖ Nierównomierne zapewnienie dostępności do świadczeń zdrowotnych na obszarze gminy;
- ❖ Niedostosowanie infrastruktury i systemu opieki zdrowotnej i społecznej do potrzeb starzejącego się społeczeństwa oraz aktywnego uczestnictwa w życiu zawodowym;
- ❖ Niski odsetek mieszkańców, zaangażowany w propagowanie i ochronę dziedzictwa kulturowego (lokalnej tradycji, zwyczajów, twórczości), niski poziom czytelnictwa wśród mieszkańców;
- ❖ Brak dostępu do infrastruktury sportowej w wybranych miejscowościach gminy;
- ❖ Duża uciążliwość i zagrożenie bezpieczeństwa stwarzane przez ruch tranzytowy generowany na drodze krajowej nr 19;
- ❖ Niski udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w bilansie energetycznym gminy;
- ❖ Niedostępność sieci kanalizacji sanitarnej dla ponad połowy mieszkańców gminy;
- ❖ Niewystarczająca świadomość społeczna co do sposobów postępowania z odpadami komunalnymi;
- ❖ Niska świadomość zagrożeń, zwłaszcza wśród rodziców wynikających z korzystania z aplikacji i dostępu do niebezpiecznych treści udostępnianych w Internecie;
- ❖ Ograniczenia w zakresie inwestowania na obszarach objętych ochroną środowiskową.

Uwarunkowania zewnętrzne mogące przyczynić się do rozwoju Gminy Dukla

- ❖ Udział w jednolitym rynku europejskim, szeroki dostęp do rynków sprzedaży dla przedsiębiorstw;
- ❖ Możliwość korzystania ze środków pomocowych Unii Europejskiej oraz programów rządowych i wojewódzkich, zwłaszcza w zakresie finansowania inwestycji;
- ❖ Budowa drogi ekspresowej S-19 przebiegającej bezpośrednio przez tereny gminy; zwiększenie dostępności komunikacyjnej gminy oraz uruchomienie nowych impulsów rozwoju oferty turystycznej, logistycznej i handlowej;
- ❖ Wzrost popularności województwa podkarpackiego wśród turystów (w tym: współpraca ośrodków turystycznych Podkarpacia w zakresie wspólnej promocji i rozwijania turystyki);
- ❖ Rosnąca popularność turystyki aktywnej w Beskidach; organizacja popularnych wydarzeń biegowych;
- ❖ Rosnący udział eksportu polskich produktów rolnych; coraz lepsza rozpoznawalność polskich produktów za granicą;
- ❖ Intensywna działalność promująca sprzedaż polskich produktów za granicą ułatwiająca przedsiębiorcom i rolnikom zdobywanie nowych rynków zbytu;
- ❖ Rosnąca popularność produktów rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego, zwłaszcza w większych miastach, połączona ze zwiększoną świadomością konsumencką;
- ❖ Rozwój technologii, materiałów oraz pomocy dydaktycznych zwiększających możliwości kształcenia dzieci na poziomie przedszkolnym, podstawowym i średnim;
- ❖ Rosnący udział nakładów na służbę zdrowia w odniesieniu do Produktu Krajowego Brutto; zwiększona presja społeczna na poprawę stanu służby zdrowia;
- ❖ Rozwój ogólnokrajowych programów wsparcia i aktywizacji osób starszych; wzrost dochodów tej grupy społecznej;
- ❖ Wzrost znaczenia oraz dostępności programów ochrony dziedzictwa kulturowego oraz popularyzacji czytelnictwa;
- ❖ Zwiększające się możliwości rozwoju młodych sportowców w różnych dziedzinach; dostępność programów wsparcia rozwoju sportu młodzieżowego oraz amatorskiego;
- ❖ Zwiększające się możliwości znalezienia pracy zdalnej, nawet w przedsiębiorstwach oddalonych od Gminy Dukla;
- ❖ Duża różnorodność programów wsparcia działań organizacji pozarządowych, w tym prowadzona przez fundacje dużych firm oraz organizacji międzynarodowym lub krajowych;
- ❖ Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i dostępności transportowej regionu; rosnąca popularność i nacisk ze strony UE na modernizację połączeń kolejowych;

- ❖ Plany modernizacji infrastruktury energetycznej kraju w ramach programów współfinansowanych ze środków europejskich;
- ❖ Duże możliwości współfinansowania przedsięwzięć z zakresu odnawialnych źródeł energii i elektromobilności;
- ❖ Rozwój sieci szerokopasmowej 5G;
- ❖ Zwiększony nacisk społeczny i międzynarodowy na kwestie ochrony przed skutkami zmian klimatycznych i zachowania bioróżnorodności szansą na współfinansowanie inwestycji dot. zabezpieczenia przeciwpowodziowego, ochrony przed suszą czy działań w obrębie stref przyrodniczych chronionych prawem.

Zagrożenia

Uwarunkowania zewnętrzne mogące hamować rozwój Gminy Dukla

- ❖ Epidemie chorób zakaźnych przyczyniające się do wzrostu śmiertelności mieszkańców, ograniczenia możliwości przemieszczenia się oraz utraty poczucia bezpieczeństwa;
- ❖ Obostrzenia (lockdown) wynikające z epidemii przyczyniające się do upadku przedsiębiorstw, wzrostu bezrobocia, spadku popytu na niektóre usługi publiczne i wywołujące kryzysy w służbie zdrowia;
- ❖ Epidemiczne ograniczenia w ruchu turystycznym;
- ❖ Konflikty zbrojne i destabilizacja porządku międzynarodowego, które zwiększają zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców, niekontrolowane migracje i kryzysy gospodarcze;
- ❖ Niepewność działań politycznych i wynikających z nich regulacji dotyczących różnych branż związana z dążeniem do tzw. neutralności klimatycznej (w tym m.in. rolnictwa, transportu, gospodarki komunalnej);
- ❖ Stale rosnąca atrakcyjność zamieszkania w dużych miastach powodująca odpływ mieszkańców z mniejszych ośrodków, w tym Gminy Dukla;
- ❖ Zmiany przepisów podatkowych wywołujące ograniczenie wpływów podatkowych do budżetu gminy;
- ❖ Zwiększanie zadań gminy bez zapewnienia finansowania z budżetu centralnego;
- ❖ Ponadnormatywny wzrost opłat za korzystanie z mediów, w tym związany z podwyżkami cen energii;
- ❖ Brak skutecznej promocji województwa jako obszaru turystycznego ma arenie ogólnopolskiej i zagranicznej;
- ❖ Brak zainteresowania współpracą ze strony gmin podkarpackich (np. na polu promocji turystycznej, wspólnych działań inwestycyjnych w zakresie ekologii, transformacji energetycznej);
- ❖ Brak pracowników służby zdrowia, w tym w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej;
- ❖ Ograniczenie finansowania programów wsparcia dla najbardziej potrzebujących grup społecznych;
- ❖ Nadmierna komercjalizacja sektorów kultury i sportu;
- ❖ Ubożenie społeczeństwa na skutek inflacji oraz kryzysów finansowych;
- ❖ Nierównomierny wzrost ilości pojazdów do możliwości rozbudowy infrastruktury komunikacyjnej;
- ❖ Niedostosowanie infrastruktury energetycznej do potencjału energetyki odnawialnej; ryzyko przerw w dostawie nośników energii;
- ❖ Zmiany klimatyczne powodujące zagrożenia dla środowiska naturalnego i mieszkańców; gwałtowne zjawiska pogodowe; utrata bioróżnorodności;
- ❖ Ryzyko konfliktów związanych z budową infrastruktury sieci 5G.

V. Wizja i kierunki rozwoju Gminy Dukla

Wizja stanowi wyobrażenie o sytuacji gminy w przyszłości, określa jej stan docelowy, który zostanie osiągnięty poprzez współpracę władz gminy, jej partnerów oraz mieszkańców w realizacji zaplanowanych w ramach strategii celów i działań. W wyniku opracowania diagnozy stanu Gminy Dukla oraz określenia jej wszystkich mocnych i słabych stron przyjęto następującą wizję gminy w 2030 roku:

Nowoczesna gmina zapewniająca wysoką jakość życia i rozwój mieszkańców, przyciągająca turystów oraz tworząca atrakcyjne warunki prowadzenia działalności gospodarczej i rolniczej, z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

V.1. Schemat kierunków rozwoju

Kierunki rozwoju Gminy Dukla zostały zaprezentowane w podziale na cztery główne obszary tematyczne, w ramach których przeprowadzono diagnozę i wskazano problemy oraz wyzwania rozwojowe.

Obszar tematyczny I – GOSPODARKA I TURYSTYKA	
Cel strategiczny – Wzmacnianie pozycji konkurencyjnej lokalnej gospodarki	
Priorytet I.1 Produkcja i usługi Cel operacyjny: Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości	Działanie nr I.1.1 Przygotowanie terenów inwestycyjnych
	Działanie nr I.1.2 Promowanie systemów wsparcia instytucjonalnego i finansowego na rzecz przedsiębiorców
	Działanie nr I.1.3 Upowszechnianie działań na rzecz podnoszenia kwalifikacji osób aktywnych zawodowo
Priorytet I.2. Turystyka Cel operacyjny: Zwiększenie ruchu turystycznego	Działanie nr I.2.1 Wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej
	Działanie nr I.2.2 Rozwój i unowocześnienie form promocji turystycznej
	Działanie nr I.2.3 Zacieśnienie współpracy w ramach turystyki aktywnej i kulturowej
Priorytet I.3 Rolnictwo	Działanie nr I.3.1

Cel operacyjny: Wsparcie rozwoju rolnictwa	Promocja rolnictwa ekologicznego
	Działanie nr I.3.2
	Popularyzacja marki produktów lokalnych
	Działanie nr I.3.3
	Rozwój infrastruktury nowoczesnego rolnictwa

Obszar tematyczny II – KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY	
Cel strategiczny – Tworzenie warunków wszechstronnego rozwoju i poprawy jakości życia mieszkańców	
Priorytet II.1. Edukacja Cel operacyjny: Rozwój potencjału intelektualnego mieszkańców	Działanie nr II.1.1
	Modernizacja oraz doposażenie infrastruktury przedszkolnej i szkolnej
	Działanie nr II.1.2
	Realizacja programów zajęć pozalekcyjnych wspierających rozwój intelektualny i fizyczny dzieci i młodzieży
Priorytet II.2. Ochrona zdrowia Cel operacyjny: Ochrona i poprawa stanu zdrowia mieszkańców	Działanie nr II.1.3
	Wsparcie nauczycieli w zakresie podnoszenia kwalifikacji oraz zastosowania nowoczesnych metod i form pracy z uczniem;
	Działanie nr II.2.1
	Rozbudowa infrastruktury ochrony zdrowia i doposażenie służb medycznych na terenie gminy
Priorytet II.3. Kultura i dziedzictwo kulturowe Cel operacyjny: Zwiększenie atrakcyjności oferty kulturalnej	Działanie nr II.2.2
	Wdrażanie programów profilaktyki i ochrony zdrowia
	Działanie nr II.3.1
	Ochrona i odnowa zabytkowej infrastruktury dziedzictwa kulturowego
	Działanie nr II.3.2
	Rozwój infrastruktury i oferty gminnych instytucji kultury, w tym z wykorzystaniem procesu digitalizacji zasobów
	Działanie nr II.3.3
	Wsparcie działań popularyzujących kulturę oraz uczestnictwo w przedsięwzięciach kulturalnych i budowie więzi lokalnych

Priorytet II.4. Aktywizacja społeczna Cel operacyjny: Poprawa jakości życia oraz aktywizacja i integracja społeczna	Działanie nr II.4.1 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej realizacji inicjatyw aktywizujących i integrujących lokalne społeczności
	Działanie nr II.4.2 Pobudzanie aktywności społeczeństwa i sektora społeczno-gospodarczego w życiu publicznym
	Działanie nr II.4.3 Rozwój systemu wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym
Priorytet II.5. Sport i rekreacja Cel operacyjny: Upowszechnienie i promocja aktywnego stylu życia	Działanie nr II.5.1 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowo-rekreacyjnej
	Działanie nr II.5.2 Promocja sportu masowego, w tym upowszechnianie i rozwój sportu wśród dzieci i młodzieży oraz promocja aktywności ruchowej osób dorosłych

Obszar tematyczny III. INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA

Cel strategiczny – Rozwój infrastruktury przy zachowaniu wysokiej jakości środowiska naturalnego

Priorytet III.1. Dostępność komunikacyjna gminy Cel operacyjny: Rozbudowa i poprawa stanu infrastruktury transportowej	Działanie nr III.1.1 Poprawa jakości sieci dróg gminnych
	Działanie nr III.1.2 Budowa i przebudowa obiektów infrastruktury drogowej
Priorytet III.2. Infrastruktura energetyczna Cel operacyjny: Rozwój infrastruktury energetycznej, racjonalizacja wykorzystania energii oraz zwiększenie dostępności OZE	Działanie nr III.2.1 Transformacja energetyczna obiektów sektora publicznego i prywatnego
	Działanie nr III.2.2 Wymiana nieefektywnych źródeł ciepła oraz zwiększenie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych
	Działanie nr III.2.3 Rozwój infrastruktury OZE na terenie gminy – zwiększenia udziału energii

	pochodzącej ze źródeł odnawialnych
Priorytet III.3. Infrastruktura komunalna Cel operacyjny: Zapewnienie wysokiej jakości usług w zakresie gospodarki komunalnej	Działanie nr III.3.1 Rozbudowa i poprawa stanu technicznego sieci kanalizacyjnej i wodociągowej
	Działanie nr III.3.2 Wspieranie zrównoważonej gospodarki odpadami wraz z dążeniem do poprawy efektywności segregacji odpadów
Priorytet III.4. Ochrona stanu środowiska naturalnego i krajobrazu Cel operacyjny: Poprawa systemu ochrony środowiska wobec działań wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wpływem człowieka	Działanie nr III.4.1 Przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków suszy, budowa infrastruktury przeciwpowodziowej oraz ochrona zasobów wodnych
	Działanie nr III.4.2 Działania edukacyjne w zakresie poszerzenia świadomości ekologicznej mieszkańców

Obszar tematyczny IV – DOSTĘPNOŚĆ PRZESTRZENNA I TECHNOLOGICZNA	
Cel strategiczny – Wzmocnienie procesów rozwojowych poprzez wzrost dostępu do usług publicznych i poprawę poziomu bezpieczeństwa	
Priorytet IV.1. Planowanie przestrzenne Cel operacyjny: Poprawa ładu przestrzennego na terenie gminy	Działanie nr IV.1.1 Rewitalizacja terenów gminnych oraz nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych
	Działanie nr IV.1.2 Działania na rzecz poprawy estetyki przestrzeni publicznej
Priorytet IV.2 Bezpieczeństwo mieszkańców Cel operacyjny: Wsparcie instytucjonalne i poprawa bezpieczeństwa mieszkańców	Działanie nr IV.2.1 Wsparcie współdziałania podmiotów funkcjonujących w obszarze bezpieczeństwa i ratownictwa
	Działanie nr IV.2.2 Rozbudowa infrastruktury i doposażenie służb ratowniczych
	Działanie nr IV.2.3 Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym

Priorytet IV.3. Usługi publiczne Cel operacyjny: Zwiększenie dostępu i podniesienie standardu usług publicznych	Działanie nr IV.3.1 Wdrażanie i promowanie e-usług publicznych, poprawa przepływu informacji pomiędzy społeczeństwem a administracją oraz bezpieczeństwa przetwarzania danych
	Działanie nr IV.3.2 Zwiększenie dostępu do danych cyfrowych oraz wzrost umiejętności ich wykorzystania

V.2. Charakterystyka celów i działań strategicznych

Obszar tematyczny I – GOSPODARKA I TURYSTYKA

Cel strategiczny nr I – Wzmacnianie pozycji konkurencyjnej lokalnej gospodarki

Dobrze rozwijająca się gospodarka gminy umożliwia wzrost dochodów mieszkańców, tworzenie nowych miejsc pracy, generowanie innowacji oraz zapewnia wpływy do budżetu gminy, a w konsekwencji finansowanie działań publicznych. Osiągnięcie celu strategicznego nr 1 obejmuje działania zmierzające do stałej poprawy konkurencyjności lokalnej gospodarki ze szczególnym uwzględnieniem trzech obszarów:

- Przedsiębiorczość i inwestycje mieszkańców oraz napływ inwestycji realizowanych przez zewnętrzne podmioty;
- Turystyka, z uwagi na bogate zasoby przyrodnicze i krajoznawcze, pełnienie ważnego ośrodka kultu religijnego związanego ze świętym Janem z Dukli oraz dostępność infrastruktury turystycznej;
- Rolnictwo, uwzględniając procesy restrukturyzacji i unowocześnienia tego sektora oraz trendy wskazujące na zmiany klimatyczne.

Priorytet I.1. Produkcja i usługi – cel operacyjny I.1 Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości

Działanie nr I.1.1 Przygotowanie terenów inwestycyjnych

W ramach działania zaplanowano prace na rzecz tworzenia terenów inwestycyjnych oraz wsparcie infrastruktury przeznaczonej dla przedsiębiorców. W związku z planowanym rozwojem sieci drogowej, w tym dróg szybkiego ruchu, możliwe będzie wyznaczenie terenów, które staną się atrakcyjne do lokalizowania nowych inwestycji przez przedsiębiorców. Potencjalne działania mogą koncentrować się na odpowiednim planowaniu przestrzennym oraz zwiększaniu dostępności lokalnej infrastruktury (dróg gminnych, sieci kanalizacyjnej i wodociągowej oraz elektrycznej i gazowej).

Działanie nr I.1.2 Promowanie systemów wsparcia instytucjonalnego i finansowego na rzecz przedsiębiorców

System wsparcia instytucjonalnego i finansowego przedsiębiorstw opiera się na programach realizowanych przez wyspecjalizowane organizacje, w tym m.in. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Polski Fundusz Rozwoju, Agencja Rozwoju Przemysłu, Podkarpacki Fundusz Rozwoju, Podkarpackie Centrum Innowacji, fundusze pożyczkowe i inwestycyjne, firmy szkoleniowe i doradcze. Dodatkowo, na terenie Gminy Dukła system ten uzupełnia ze swoją ofertą wsparcia przedsiębiorstw, Lokalna Grupa Działania „Kraina Nafty”. Powyższe instytucje tworzą wszechstronny ekosystem wsparcia dla firm w zakresie finansowania inwestycji, doradztwa, szkolenia oraz kojarzenia partnerów biznesowych. Z punktu widzenia realizacji Strategii Rozwoju Gminy Dukła w tym aspekcie kluczowe znaczenie ma właściwy przepływ informacji dla przedsiębiorców, dotyczących aktualnych i przyszłych możliwości finansowania i mechanizmach wsparcia rozwoju przedsiębiorczości. Potencjalne działania mogą koncentrować się na publikacji bieżących informacji o ww. programach na stronach internetowych Gminy Dukła, przekazywanie ich podczas spotkań przedstawicieli biznesu oraz współorganizacja spotkań, szkoleń wraz z instytucjami tworzącymi ekosystem wsparcia biznesu.

Działanie nr I.1.3 Upowszechnianie działań na rzecz podnoszenia kwalifikacji osób aktywnych zawodowo

W ramach niniejszego działania promowane i realizowane będą przedsięwzięcia polegające na podnoszeniu kwalifikacji lub przekwalifikowaniu zawodowym mieszkańców Gminy Dukła. Szkolenia, kursy i studia podyplomowe to przykładowe formy wsparcia w procesach adaptacji do zmieniających się warunków pracy i specjalizacji zawodowej, wdrażania nowych rozwiązań technologicznych i organizacyjnych w firmach oraz zmian wywołanych doświadczeniami pandemicznymi. Programy tego typu będą wdrażane przez krajowe i regionalne instytucje rynku pracy oraz firmy szkoleniowo – doradcze. Dodatkowo zakłada się współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w Krośnie oraz podmiotami realizującymi zadania w zakresie aktywizacji osób wykluczonych z rynku pracy. W ramach działania promowane i realizowane będą przedsięwzięcia polegające na podnoszeniu kwalifikacji lub przekwalifikowaniu osób aktywnych zawodowo. Szkolenia, kursy i studia podyplomowe to przykładowe formy wsparcia pracowników w procesach adaptacji do zmieniających się warunków pracy i specjalizacji zawodowej, wdrażania nowych rozwiązań technologicznych i organizacyjnych w firmach oraz zmian wywołanych warunkami pandemicznymi. Programy tego typu będą wdrażane przez instytucje rynku pracy oraz firmy szkoleniowo – doradcze.

Priorytet I.2. Turystyka – cel operacyjny I.2 Zwiększenie ruchu turystycznego

Działanie nr I.2.1 Wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej

W ramach działania przewiduje się badanie możliwości wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych na cele turystyczne, inwestycje służące podniesieniu standardu dostępnej obecnie infrastruktury oraz budowę nowych obiektów turystycznych. Rosnąca popularność turystyki aktywnej wymaga zrównoważonych inwestycji w infrastrukturę rekreacyjno-turystyczną na terenie całej gminy ze szczególnym uwzględnieniem jej południowej części. Wśród zadań zaplanowano m.in. rozwój i promocję sieci tras pieszo–rowerowych, rozbudowę infrastruktury miejsc noclegowych oraz utworzenie Camper Parku. Zbadanie możliwości wykorzystania

Działanie nr I.2.2 Rozwój i unowocześnienie form promocji turystycznej

Ważne znaczenie ma organizacja i promocja kompleksowej oferty turystycznej opartej na programie możliwych aktywności oraz atrakcyjnych turystycznie tras i obiektów. Zwiększenie rozpoznawalności Gminy Dukla wymaga unowocześnienia form promocji opartej na nowoczesnej marce turystycznej. Wykreowanie takich działań może zostać poprzedzone szczegółową analizą programu letnio–zimowego, a następnie strategią marki wypracowaną w oparciu o największe atuty turystyczne gminy. W ramach takiej strategii wskazane zostałyby m.in. kanały i narzędzia komunikacji z potencjalnymi grupami odbiorców.

Działanie nr I.2.3 Zacieśnienie współpracy w ramach turystyki aktywnej i kulturowej

Bardzo ważną rolę w przyciąganiu turystów pełnić będzie współpraca podmiotów, które mogą oferować komplementarną ofertę dla odwiedzających (aktywność fizyczna, nocleg, wyżywienie, produkty lokalne). Z tego punktu widzenia ważne jest kształtowanie relacji między władzami terytorialnymi i przedsiębiorstwami turystycznymi, wspólna komunikacja w zakresie tworzenia oferty turystyki aktywnej i kulturowej, rozwoju produktów lokalnych, organizacji wydarzeń kulturalno–turystycznych. Współpraca wielopłaszczyznowa powinna odnosić się zarówno do działań sprzyjających tworzeniu zasobów infrastruktury turystycznej ale również w niemniejszej skali do elementów organizacyjno–promocyjnych.

Priorytet I.3. Rolnictwo – cel operacyjny I.3: Wspieranie rozwoju rolnictwa

Działanie nr I.3.1 Promocja rolnictwa ekologicznego

Rozwój i promocja rolnictwa ekologicznego oparte są o metody gospodarowania, które nie obciążają środowiska naturalnego, zapewniają trwałą żyzność gleby, wysoką jakość produktów rolnych oraz zdrowotność zwierząt. Produkty rolnictwa ekologicznego doceniane są przez odbiorców za wysoką jakość oraz bezpieczeństwo, a ich cena sprzedaży jest zazwyczaj wyższa aniżeli wytwarzanych metodami konwencjonalnymi produktów. Rolnictwo ekologiczne może być alternatywą dla rolnictwa intensywnego zwłaszcza w obszarach górskich i trudniej

dostępnych, położonych na południu Gminy Dukla. Produkty ekologiczne cieszą się coraz większą popularnością stąd rynek żywności ekologicznej zalicza się grona najszybciej rozwijających się sektorów rolnictwa. Projekty w ramach niniejszego działania mogą dotyczyć tworzenia i modernizacji ekologicznych gospodarstw rolnych, tworzenia sieci producentów, promocji produktów oraz wsparcia szkoleniowego i doradczego dla podmiotów tego sektora.

Działanie nr I.3.2 Popularyzacja marki produktów lokalnych

Rozwój współpracy gospodarstw rolnych, w tym tworzenie grup producenckich może stanowić sposób na wzmocnienie pozycji konkurencyjnej rozdrobnionych podmiotów rolniczych w relacjach z przetwórcami i sieciami handlowymi. Jednym z celów współpracy jest tworzenie oraz promocja marki produktów lokalnych, wyróżniających się spośród pozostałych, posiadających wspólne cechy i wartości, istotne z punktu widzenia konsumentów oraz jej twórców. Marka produktu lokalnego może dotyczyć nie tylko żywności ale także m.in. rękodzieła, warsztatów twórczości lokalnej czy usługi agroturystycznej. Budowa marki lokalnej na terenie gminy mogłaby pomóc w promocji różnych produktów i usług drobnych przedsiębiorców i rolników, a kryjące się pod nią produkty łączone byłyby z danym miejscem, wywoływały pozytywne emocje i skojarzenia.

Działanie nr I.3.3 Rozwój infrastruktury nowoczesnego rolnictwa

Rozwój rolnictwa jest uwarunkowany m.in. dostępnością infrastruktury dróg dojazdowych, oraz melioracji. W okresie wdrażania Strategii planuje się co roku wykonywanie inwestycji związanych z utrzymaniem i rozwojem sieci dróg dojazdowych do terenów rolnych oraz modernizacją systemu melioracji pól. Zadania będą realizowane przez Gminę Dukla przy wsparciu finansowym Województwa Podkarpackiego oraz w ramach programów rządowych. Nowoczesne rolnictwo związane jest ściśle z rozwojem bazy infrastrukturalnej istniejących gospodarstw oraz uruchamianiem nowych działalności rolniczych poprzez zakup maszyn i urządzeń, bez których niemożliwe byłoby wejście na wybrany rynek usług lub dostaw.

Obszar tematyczny II – KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY

Cel strategiczny – Tworzenie warunków wszechstronnego rozwoju i poprawy jakości życia mieszkańców

Drugi cel strategiczny związany jest z szeroko rozumianą tematyką społeczną. Jest nim tworzenie warunków dla wszechstronnego rozwoju i poprawy jakości życia mieszkańców gminy. Realizując ten cel Gmina oraz partnerzy społeczni i gospodarczy będą podejmowali działania z zakresu rozwoju edukacji, ochrony i profilaktyki zdrowotnej, kultury, sportu, opieki społecznej oraz zapewnienia warunków sprzyjających aktywizacji i integracji lokalnej społeczności.

Priorytet II.1. Edukacja – cel operacyjny nr II.1 Rozwój potencjału intelektualnego mieszkańców

Działanie nr II.1.1 Modernizacja oraz doposażenie infrastruktury przedszkolnej i szkolnej

W ramach działania zaplanowano poprawę stanu i podniesienie standardu obiektów dydaktycznych, w tym m.in. prace związane z poprawą stanu technicznego obiektów, wymianę instalacji wewnętrznych, adaptację pomieszczeń na potrzeby pracowni szkolnych oraz doposażenia w sprzęt umożliwiający wdrażanie nowoczesnych form kształcenia oraz wykorzystywanie nowoczesnych technologii w procesie nauczania. Działania obejmuje również adaptację pomieszczeń i rozbudowę placówki przedszkolnej przy ul. T. Kościuszki w Dukli.

Działanie nr II.1.2 Realizacja programów zajęć pozalekcyjnych wspierających rozwój intelektualny i fizyczny dzieci i młodzieży

W ramach działania mającego na celu poprawę wyników kształcenia oraz pobudzanie chęci do rozwijania własnych zainteresowań wśród dzieci i młodzieży planowane jest objęcie placówek edukacyjnych systemem wdrażania innowacyjnych form i metod nauczania, ze szczególnym uwzględnieniem nauczania opartego na narzędziach multimedialnych. Działanie ma sprzyjać również podwyższaniu umiejętności komunikacyjnych, nabywaniu kluczowych kompetencji społecznych i obywatelskich, kształtowaniu tolerancji i promowaniu postaw przedsiębiorczych. Doposażenie organizacji pozarządowych, domów ludowych, świetlic w materiały ułatwiające rozwój intelektualny, emocjonalny i fizyczny dzieci i młodzieży poprzez zabawę z elementami rywalizacji.

Działanie nr II.1.3 Wsparcie nauczycieli w zakresie podnoszenia kwalifikacji oraz zastosowania nowoczesnych metod i form pracy z uczniem

Działanie obejmuje przedsięwzięcia, których celem jest wspieranie nauczycieli w zakresie podnoszenia kwalifikacji, umiejętności stosowania nowoczesnych metod i form pracy z uczniem, w tym wykorzystania technik cyfrowych w procesie dydaktycznym. Zaplanowane zadania będą sprzyjały podnoszeniu jakości kształcenia w placówkach szkolnych i przedszkolnych funkcjonujących na terenie Gminy Dukla. Zakres działania obejmie różne formy szkoleniowe, warsztaty, spotkania, realizację zajęć, udział w konferencjach oraz studiach i kursach specjalistycznych.

Priorytet II.2. Ochrona zdrowia – cel operacyjny II.2: Ochrona i poprawa stanu zdrowia mieszkańców

Działanie nr II.2.1 Rozbudowa infrastruktury ochrony zdrowia i doposażenie służb medycznych na terenie gminy

Działanie obejmuje inwestycje polegające na budowie, przebudowie, rozbudowie i remoncie infrastruktury ochrony zdrowia na terenie Gminy Dukla. Zakres prac będzie ukierunkowany na

zabezpieczenie należytych warunków świadczenia usług ochrony zdrowia, rozwój oferty o nowe świadczenia, zmniejszenie energochłonności infrastruktury lub poszerzenie skali działalności w poszczególnych obszarach ochrony zdrowia. Istotny jest także zakup nowoczesnego wyposażenia służb medycznych oraz zapewnienie wykwalifikowanego personelu.

Działanie nr II.2.2 Wdrażanie programów profilaktyki i ochrony zdrowia

Działanie ma charakter nieinwestycyjny, obejmuje realizację i wsparcie programów badań zdrowotnych, polega na organizowaniu cyklicznych programów profilaktycznych dla mieszkańców gminy, np. szczepienia, badania profilaktyczne.

Priorytet II.3. Kultura i dziedzictwo kulturowe – cel operacyjny II.3: Zwiększenie atrakcyjności oferty kulturalnej

Działanie nr II.3.1 Ochrona i odnowa zabytkowej infrastruktury dziedzictwa kulturowego

Gmina posiada cenne zasoby dziedzictwa kulturowego i historycznego – zarówno ruchomego, jak i nieruchomego. Biorąc pod uwagę, że dziedzictwo jest zasobem niepowtarzalnym i nieodnawialnym wymaga stałej ochrony i świadomego gospodarowania. W ramach niniejszego działania uwzględniono prace na rzecz ochrony i odnowy zabytków oraz miejsc pamięci narodowej. W tym kontekście szczególne znaczenie mają inwestycje związane z odnową Rynku w Dukli, zabytkowych kamienic oraz innych obiektów, m.in. budynek synagogi oraz komora celna. Działanie obejmuje również renowację zabytkowych cmentarzy, w tym zabytkowych pomników i nagrobków (cmentarze żydowskie, cmentarze wojenne).

Działanie nr II.3.2 Rozwój infrastruktury i oferty gminnych instytucji kultury, w tym z wykorzystaniem procesu digitalizacji zasobów

Kluczowym aspektem realizacji niniejszego działania jest poprawa stanu infrastruktury pozwalającej na wzmacnianie stopnia integracji i aktywności lokalnej społeczności poprzez remont domów ludowych i świetlic wiejskich. Dzięki modernizacji infrastruktury powstaną warunki do działań integrujących i aktywizujących mieszkańców gminy. Działanie dotyczy także wsparcia dla placówek bibliotecznych, które będzie związane z wyposażeniem sal oraz digitalizacją zasobów bibliotecznych

Działanie nr II.3.3 Wsparcie działań popularyzujących kulturę oraz uczestnictwo w przedsięwzięciach kulturalnych i budowie więzi lokalnych

Wyposażenie obiektów oraz poszerzenie oferty kulturalnej Gminnego Ośrodka Kultury w Dukli będzie sprzyjało podnoszeniu poziomu i atrakcyjności wydarzeń kulturalnych, wspieraniu młodych, zarówno w tworzeniu dla nich, jak i przez nich różnorodnych form kulturalnych oraz zwiększaniu uczestnictwa mieszkańców w korzystaniu z oferty kulturalnej. W ramach rozwoju oferty gminnych instytucji kultury będą mogły być organizowane wydarzenia i spotkania

dedykowane poszczególnym grupom społecznym, np. młodzieży, seniorom, regularne zajęcia i spotkania edukacyjne, kulturalne, rekreacyjne, wycieczki krajoznawcze, spotkania integracji międzypokoleniowej i inne.

Priorytet II.4. Aktywizacja społeczna – cel operacyjny II.4: Poprawa jakości życia oraz aktywizacja i integracja społeczna

Działanie nr II.4.1 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej realizacji inicjatyw aktywizujących i integrujących lokalne społeczności

Działanie obejmuje zadania inwestycyjne związane z rozbudową infrastruktury usług społecznych o charakterze aktywizacyjno-opiekuńczym, w tym nad dziećmi do lat 3 oraz osobami starszymi. Ze względu na zgłaszane potrzeby osób młodych, podniesienie motywacji młodych ludzi do zakładania rodziny oraz wzrost atrakcyjności osadniczej gminy planowane jest utworzenie i wyposażenie nowego oddziału żłobkowego. W związku z chęcią poprawy jakości życia starszych osób ważne znaczenie ma inwestycja polegająca na rozbudowie Środowiskowego Domu Samopomocy w Cergowej, polegająca na utworzeniu dziennego domu seniora oraz mieszkań chronionych seniorów.

Działanie nr II.4.2 Pobudzanie aktywności społeczeństwa i sektora społeczno-gospodarczego w życiu publicznym

Działanie obejmuje realizację wydarzeń mających na celu wsparcie organizacyjne lokalnych inicjatyw aktywizujących i integrujących lokalną społeczność. Będą to przedsięwzięcia o charakterze sportowym, kulturalnym, charytatywnym, turystycznym i innym organizowane przez lokalne organizacje pozarządowe oraz grupy nieformalne. Wsparcie finansowe inicjatyw może pochodzić z budżetu samorządowego, ale także od prywatnych sponsorów. Zakłada się wprowadzenie pakietu zajęć dedykowanych różnym grupom odbiorców o różnorodnej tematyce. Działanie będzie realizowane przy współpracy z organizacjami pozarządowymi, ze szczególnym uwzględnieniem Gminnej Rady Działalności Pożytku Publicznego. W ramach współpracy i wspierania działalności organizacji pozarządowych Gmina będzie zwiększać udział zlecanych do realizacji zadań publicznych m.in. z zakresu kultury, sportu, turystyki, zdrowia i pomocy społecznej w otwartych konkursach ofert. Ponadto Gmina będzie udzielać wsparcia organizacyjnego, prawnego oraz wskazywać możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków pomocowych i inicjować współpracę pomiędzy organizacjami pozarządowymi.

Działanie nr II.4.3 Rozwój systemu wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym

Działanie skierowane jest w szczególności do osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej. Wynika z konieczności zapewnienia bieżących potrzeb związanych ze świadczeniem pomocy społecznej, w tym pomocy materialnej, usług opiekuńczych,

zapewnienia warunków mieszkalnych, tworzenia możliwości rozwoju w sferze społecznej i zawodowej.

Priorytet II.5. Sport i rekreacja – cel operacyjny II.5: Upowszechnienie i promocja aktywnego stylu życia

Działanie nr II.5.1 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowo–rekreacyjnej

W ramach niniejszego działania planowane są inwestycje dotyczące rozwoju i modernizacji bazy sportowej, w tym hale sportowe, boiska wielofunkcyjne oraz otwarte strefy rekreacji. Jedną z ważniejszych inwestycji w tym zakresie będzie budowa hali sportowej z boiskiem sportowym przy ul. Armii Krajowej w Dukli oraz w Tylawie. Realizacja działania będzie tworzyć możliwości do podejmowania aktywności sportowych poprzez zwiększenie dostępu do nowoczesnej infrastruktury.

Działanie nr II.5.2 Promocja sportu masowego, w tym upowszechnianie i rozwój sportu wśród dzieci i młodzieży oraz promocja aktywności ruchowej osób dorosłych

Wsparcie dla klubów/sekcji treningowych oraz wydarzeń sportowych o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym ma umożliwić wykorzystanie istniejącej infrastruktury sportowej oraz potencjału sportowego i organizacyjnego działaczy i zawodników do popularyzacji aktywnego i zdrowego stylu życia wśród mieszkańców. Pozostałe efekty to zwiększanie sprawności fizycznej dzieci i młodzieży oraz promowanie i wspieranie sportu kwalifikowanego.

Obszar tematyczny III. INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA

Cel strategiczny – Rozwój infrastruktury przy zachowaniu wysokiej jakości środowiska naturalnego

Trzecim celem rozwojowym zidentyfikowanym w ramach Strategii jest rozwój sieci infrastrukturalnych oraz realizacja założeń wspierających działania z zakresu gospodarki niskoemisyjnej i poprawy stanu środowiska naturalnego. Realizacja celu strategicznego została oparta na równowadze oraz wzajemnym uzupełnianiu się działań w ramach czterech priorytetów: infrastruktura komunikacyjna, infrastruktura energetyczna, infrastruktura komunalna oraz ochrona środowiska naturalnego i krajobrazu.

Priorytet III.1. Dostępność komunikacyjna gminy – cel operacyjny III.1: Rozbudowa i poprawa stanu infrastruktury transportowej

Działanie nr III.1.1 Poprawa jakości sieci dróg gminnych

W celu poprawy komfortu podróżowania oraz bezpieczeństwa w ruchu drogowym, będzie sukcesywnie poprawiany stan najważniejszych dróg gminnych, w szczególności dróg łączących się z drogami wyższej kategorii, tj. drogą krajową, wojewódzkimi i powiatowymi. Działanie ma służyć zmniejszeniu liczby zdarzeń drogowych i ich skutków, istotne znaczenie

ma poprawa bezpieczeństwa pieszych, szczególnie przy najbardziej ruchliwych trasach. Szczególnego znaczenia będzie miał proces dostosowania sieci dróg lokalnych do planowanej budowy drogi ekspresowej.

Działanie nr III.1.2 Budowa i przebudowa obiektów infrastruktury drogowej

W ramach sieci drogowej występującej na terenie gminy przewidziano również działania w zakresie poprawy stanu infrastruktury towarzyszącej mającej wpływ na komfort, płynność i bezpieczeństwo wszystkich uczestników ruchu drogowego. Planowane jest wdrożenie szeregu inwestycji obejmujących infrastrukturę drogową, tj. budowę obiektów mostowych, budowę chodników, oświetlenia ulic, rozbudowę przestrzeni parkingowej, poprawę standardu zatoczek i wiat przystankowych.

Priorytet III.2. Infrastruktura energetyczna – cel operacyjny III.2: Rozwój infrastruktury energetycznej, racjonalizacja wykorzystania energii oraz zwiększenie dostępności OZE

Działanie nr III.2.1 Transformacja energetyczna obiektów sektora publicznego i prywatnego

W ramach działania zaplanowano realizację inwestycji mających na celu podnoszenie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania OZE w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach administracyjnych i kulturalno-oświatowych. Zaplanowane zadania obejmują prace termomodernizacyjne (w tym: ocieplenie ścian, dachów, stropodachów, stropów nad przestrzeniami nieogrzewanymi i podłóg na gruncie; wymianę stolarki okiennej i drzwiowej; modernizację lub wymianę źródeł ciepła lub/i instalacji grzewczej; modernizację lub wymianę systemu zaopatrzenia w ciepłą wodę użytkową; usprawnienie systemu wentylacji, zastosowanie odnawialnych źródeł energii, wymianę wszystkich starych opraw oświetlenia ulicznego z sodowym źródłem światła na oprawy LED) mające przynieść wymierny efekt związany ze zmniejszeniem zapotrzebowania na energię oraz redukcją emisji zanieczyszczeń do atmosfery. Dodatkowo planuje się wdrożenie usprawnień w dziedzinie monitoringu sytuacji energetycznej budynków oraz systemów inteligentnego zarządzania energią. Planowane są także działania inwestycyjne związane z transformacją energetyczną przedsiębiorstw, które będą musiały sprostać wymaganiom europejskiego zielonego ładu.

Działanie nr III.2.2 Wymiana nieefektywnych źródeł ciepła oraz zwiększenie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych

Zaplanowane prace dotyczą zastąpienia przestarzałych źródeł ciepła, niskosprawnych kotłów na paliwa stałe, poprzez zastosowanie bardziej ekologicznych rozwiązań opartych o gaz lub energię odnawialną. Wdrażane rozwiązania w budynkach prywatnych muszą zachowywać zgodność z aktualnymi zapisami przepisów środowiskowych, w tym ustawy antysmogowej. W wyniku zastosowania nowoczesnych źródeł grzewczych zastępując nieefektywne kotły

węglowe zmniejszy się emisja zanieczyszczeń gazowych i lotnych. Wzrost efektywności energetycznej budynków mieszkalnych nastąpi również wskutek docieplenia obiektów oraz montażu odnawialnych źródeł energii.

Działanie nr III.2.3 Rozwój infrastruktury OZE na terenie gminy – zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych

Działanie pozwoli na zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej, opartej na lokalnie dostępnych surowcach odnawialnych. Wspierane będą inwestycje polegające na budowie i przebudowie instalacji do wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej z OZE (zwłaszcza w sektorze energii słonecznej oraz biomasy), działania sprzyjające budowie obiektów pasywnych, energooszczędnych, wymianie urządzeń na energooszczędne, wykorzystaniu energii odpadowej. W związku z rozwojem energetyki odnawialnej konieczna będzie promocja i upowszechnianie technologii, które umożliwiają akumulowanie wytworzonej energii. Wraz z rosnącą popularnością instalacji fotowoltaicznych oraz niewydolnością infrastruktury energetycznej na znaczeniu zyskają rozwiązania, które zapewnią gromadzenie energii w miejscu jej wytwarzania i zużywania w okresach, kiedy ta energia jest niezbędna. Inwestycje tego typu będą wspierane ze środków publicznych i mogą być elementem kompleksowych projektów modernizacji obiektów publicznych, prywatnych lub komercyjnych. Dodatkowo, w okresie wdrażania Strategii możliwe jest utworzenie przynajmniej jednego punktu ładowania pojazdów elektrycznych, np. przy stacjach benzynowych lub obiektach publicznych.

Priorytet III.3. Infrastruktura komunalna – cel operacyjny III.3: Zapewnienie wysokiej jakości usług w zakresie gospodarki komunalnej

Działanie nr III.3.1 Rozbudowa i poprawa stanu technicznego sieci kanalizacyjnej i wodociągowej

Celem procesu inwestycyjnego będzie unowocześnienie i rozbudowa istniejącej infrastruktury kanalizacyjnej i wodociągowej. Najbardziej kosztowną inwestycją będzie dalsza rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączeniem do dostępnych oczyszczalni w oparciu o istniejącą oraz przygotowaną dokumentację techniczną. Na terenie miasta Dukla planowany jest rozdział kanalizacji ogólnospławnej oraz dalsza rozbudowa sieci. Jednocześnie w tym działaniu planowana jest budowa przydomowych oczyszczalni w miejscowościach pozbawianych dostępu do sieci kanalizacji sanitarnej.

Działanie nr III.3.2 Wspieranie zrównoważonej gospodarki odpadami wraz z dążeniem do poprawy efektywności segregacji odpadów

Wsparcie działań informacyjno-kontrolnych stanowi priorytet w zakresie usprawnienia

gminnego systemu gospodarki odpadowej funkcjonującego w oparciu o gminny punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK). Działanie zakłada monitoring środowiska i prowadzenie edukacji ekologicznej.

Priorytet III.4. Ochrona stanu środowiska naturalnego i krajobrazu – cel operacyjny III.4: Poprawa systemu ochrony środowiska wobec działań wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wpływem człowieka

Działanie nr III.4.1 Przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków suszy, budowa infrastruktury przeciwpowodziowej oraz ochrona zasobów wodnych

W ramach działania przewiduje się przede wszystkim zabezpieczenie przeciwpowodziowe oraz ograniczanie skutków suszy przede wszystkim poprzez realizację zadań inwestycyjnych na obszarze Gminy Dukla w porozumieniu z Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie. Dodatkowo istotna będzie budowa sieci zbiorników retencyjnych na wodę deszczową, w tym montowanych przy budynkach użyteczności publicznej.

Działanie nr III.4.2 Działania edukacyjne w zakresie poszerzenia świadomości ekologicznej mieszkańców

Działanie obejmuje procesy informacyjne, szkoleniowe i promocyjne wśród mieszkańców dotyczące ochrony środowiska, ograniczenia emisji substancji szkodliwych oraz efektywnego wykorzystania zasobów naturalnych. W ramach tego działania możliwa jest realizacja różnorodnych przedsięwzięć, kampanii na rzecz czystego środowiska, w tym redakcja i publikacja wydawnictw tematycznych, szkolenia i lekcje, publikacja informacji na stronach internetowych, itp.

Obszar tematyczny IV. DOSTĘPNOŚĆ PRZESTRZENNA I TECHNOLOGICZNA

Cel strategiczny – Wzmocnienie procesów rozwojowych poprzez wzrost dostępu do usług publicznych i poprawę poziomu bezpieczeństwa

Czwartym obszarem tematycznym wyodrębnionym w ramach Strategii jest dostępność przestrzenna i technologiczna, skoncentrowano na procesie planowania i zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem założeń modelu funkcjonalno-przestrzennego gminy. Efektem zaplanowanych działań ma być wzrost estetyki zabudowy oraz bezpieczeństwa mieszkańców gminy. Wzrost dostępności technologicznej oznacza zarówno poprawę poziomu umiejętności posługiwania się infrastrukturą i sprzętem informatycznym przez mieszkańców ale również wiąże się ściśle ze wzrostem zasobów i możliwości cyfrowych ujętych w procedurach publicznych służących zwiększeniu komfortu i poprawie jakości życia mieszkańców.

Priorytet IV.1. Planowanie przestrzenne – cel operacyjny IV.1: Poprawa ładu przestrzennego na terenie gminy

Działanie nr IV.1.1 Rewitalizacja terenów gminnych oraz nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych

Działanie obejmuje zespół procesów inwestycyjnych oraz społecznych nastawionych na rewitalizację obszarów zdegradowanych oraz nadanie im nowych funkcji społeczno – gospodarczych. Procesy rewitalizacyjne dotyczyć będą również obiektów zabytkowych, miejsc o znaczeniu lokalnym w kontekście ochrony dziedzictwa kulturowego oraz obszarów o dużym znaczeniu kulturowym i historycznym, w tym renowacja zabytkowych cmentarzy. Potencjalne przedsięwzięcia mogą dotyczyć przestrzeni rekreacyjnych, m.in. zagospodarowania brzegów rzecznych na bulwary spacerowe.

Działanie nr IV.1.2 Działania na rzecz poprawy estetyki przestrzeni publicznej

Działania zmierzające do poprawy estetyki oraz zachowania czystości w obrębie stref publicznych świadczą o wysokiej świadomości społecznej mieszkańców, przekładając się jednocześnie na jakość ich życia oraz sposób postrzegania gminy przez osoby z zewnątrz, w tym turystów. Dla utrzymania czystości ważne znaczenie ma monitoring, czy prowadzenie kampanii informacyjnych i edukacyjnych, z kolei w przypadku poprawy estetyki – ważna jest aranżacja miejsc zieleni z wykorzystaniem roślin ozdobnych i małej architektury, dbałość o elewacje budynków oraz przeciwdziałanie aktom wandalizmu.

Priorytet IV.2. Bezpieczeństwo mieszkańców – cel operacyjny IV.2: Wsparcie instytucjonalne i poprawa bezpieczeństwa mieszkańców

Działanie nr IV.2.1 Wsparcie współdziałania podmiotów funkcjonujących w obszarze bezpieczeństwa i ratownictwa

Szereg zadań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców poprzez efektywne prowadzenia akcji ratunkowych, wymaga ścisłego współdziałania wielu podmiotów, w tym jednostek ratownictwa medycznego, ochrony przeciwpożarowej, ratownictwa górskiego oraz jednostek podległych lub nadzorowanych przez MSW i MON. Sprawne współdziałanie powinno przebiegać automatycznie, ponieważ często występuje w następstwie nieprzewidzianych i nagłych zdarzeń o zróżnicowanej charakterystyce. Poziom współpracy oraz sprawne funkcjonowanie zespołów ratowniczych zależy m.in. od funkcjonującego systemu powiadamiania oraz prawidłowej realizacji i koordynacji działań ratowniczych. Sprzyjającym czynnikiem poprawy jakości działania w tym zakresie jest organizacja ćwiczeń, warsztatów, szkoleń oraz doskonalenia współpracy na wielu możliwych płaszczyznach m.in. logistycznej, organizacyjnej oraz sprzętowej.

Działanie nr IV.2.2 Rozbudowa infrastruktury i doposażenie służb ratowniczych

W ramach działania przewiduje się m.in. doposażenie jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w nowoczesny specjalistyczny sprzęt ratowniczo – gaśniczy, zakup pojazdów specjalnych (średnich oraz lekkich samochodów ratowniczo-gaśniczych). Planowane są również inwestycje obejmujące remont strażnic oraz infrastruktury towarzyszącej, np. parkingów. Strażacy ochotnicy będą korzystali także ze wsparcia szkoleniowego zapewnianego przez jednostki zawodowe PSP. Dla zwiększenia bezpieczeństwa na nowo budowanym odcinku drogi ekspresowej, zostanie wybudowana w Dukli strażnica dla Jednostki Ratowniczo – Gaśniczej, drugiej w strukturach Komendy Miejskiej PSP w Krośnie.

Działanie nr IV.2.3 Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym

Poprawie bezpieczeństwa w ruchu drogowym będą służyły przede wszystkim inwestycje w budowę chodników oraz oświetlenia ulic, ale także rozbudowa i modernizacja przejść dla pieszych, instalacja odcinkowych pomiarów prędkości oraz innych elementów infrastruktury bezpieczeństwa drogowego. Ważne znaczenie będą miały również akcje informacyjne dotyczące np. zachowania bezpieczeństwa podczas jazdy, czy noszenia odblasków po zmroku.

Priorytet IV.3. Usługi publiczne – cel operacyjny IV.3: Zwiększenie dostępu i podniesienie standardu usług publicznych

Działanie nr IV.3.1 Wdrażanie i promowanie e-usług publicznych, poprawa przepływu informacji pomiędzy społeczeństwem a administracją oraz bezpieczeństwa przetwarzania danych

Działanie obejmuje w głównej mierze rozbudowę istniejących i wdrażanie nowych e-usług publicznych dla obywateli oraz przedsiębiorców, pozwalających na unowocześnienie i przyspieszenie funkcjonowania wielu procedur organizacyjnych. Zmiany w tym zakresie przewiduje się dla wielu dziedzin życia, w tym m.in. administracji publicznej, służby zdrowia, edukacji oraz turystyki.

Działanie nr IV.3.2 Zwiększenie dostępu do danych cyfrowych oraz wzrost umiejętności ich wykorzystania

Infrastruktura sieci szerokopasmowego Internetu stanowi ważny czynnik rozwoju dla działania gospodarstw domowych, instytucji publicznych oraz przedsiębiorstw w obliczu coraz bardziej cyfrowej gospodarki. Działanie polega na budowaniu systemu powszechnego dostępu do Internetu, przede wszystkim w miejscach, gdzie są jeszcze tzw. białe plamy. Ma na celu również podnoszenie umiejętności oraz możliwości w zakresie bardziej efektywnego wykorzystania dostępu do infrastruktury i zasobów cyfrowych.

V.3. Rezultaty planowanych działań wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia

Strategia definiuje oczekiwane rezultaty na poziomie poszczególnych obszarów priorytetowych. Ich lista została zaprezentowana w poniższej tabeli. Proces monitorowania i ewaluacji strategii w oparciu o poniższe wskaźniki został szczegółowo opisany w rozdziale VII.4 Proces monitorowania, ewaluacji i aktualizacji strategii.

Tabela nr 5. Wskaźniki rezultatu realizacji strategii

Obszar tematyczny	Określenie miernika rezultatu	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	Źródło danych
Obszar tematyczny I – GOSPODARKA I TURYSTYKA Cel strategiczny – Wzmacnianie pozycji konkurencyjnej lokalnej gospodarki	Liczba podmiotów gospodarki narodowej na 1000 ludności [szt.]	70,0 (2021 r.)	75,0 (2030 r.)	GUS/BDL
	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	3,8 (2021 r.)	3,5 (2030 r.)	GUS/BDL
	Turystyczne obiekty noclegowe ogółem [szt.]	8,0 (2021 r.)	10,0 (2030 r.)	GUS/BDL
	Miejsca noclegowe ogółem [szt.]	253,0 (2021 r.)	300,0 (2030 r.)	GUS/BDL
	Ilość gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 15 ha [szt.]	102,0 (2021 r.)	105,0 (2030 r.)	Dane UG w Dukli
Obszar tematyczny II – KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY Cel strategiczny – Tworzenie warunków wszechstronnego rozwoju i poprawy jakości życia mieszkańców	Uśrednione wyniki z egzaminów ósmoklasistów – język polski [%]	59,2 (2021 r.)	65,0 (2030 r.)	Dane OKE w Krakowie
	Uśrednione wyniki z egzaminów ósmoklasistów – matematyka [%]	46,1 (2021 r.)	50,0 (2030 r.)	Dane OKE w Krakowie
	Uśrednione wyniki z egzaminów ósmoklasistów – język angielski [%]	53,9 (2021 r.)	60,0 (2030 r.)	Dane OKE w Krakowie
	Liczba porad lekarskich w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej [szt.]	91 712,0 (2021 r.)	95 000,0 (2030 r.)	GUS/BDL
	Liczba pozycji w obrębie posiadanego księgozbioru bibliotecznego [wol.]	36 004,0 (2021 r.)	37 500,0 (2030 r.)	GUS/BDL

	Imprezy organizowane przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice ogółem [szt.]	59,0 (2021 r.)	75,0 (2030 r.)	GUS/BDL
	Liczba uczestników imprez na 1000 ludności [szt.]	223,5 (2021 r.)	500,0 (2030 r.)	GUS/BDL
	Liczba korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej [os.]	1 163,0 (2021 r.)	1 000,0 (2030 r.)	GUS/BDL
	Ćwiczący w klubach sportowych na 1000 mieszkańców [os.]	24,6 (2020 r.)	25,0 (2030 r.)	GUS/BDL
Obszar tematyczny III. INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA Cel strategiczny – Rozwój infrastruktury przy zachowaniu wysokiej jakości środowiska naturalnego	Długość dostępnych dróg ekspresowych na terenie gminy [km]	0,0 (2021)	24,0 (2030 r.)	Dane GDDKiA
	Liczba gospodarstw domowych przyłączonych do sieci gazowej [szt.]	3 438,0 (2021 r.)	3 500,0 (2030 r.)	GUS/BDL
	Korzystający z instalacji kanalizacji sanitarnej w % ogółu ludności [%]	42,5 (2021 r.)	50,0 (2030 r.)	GUS/BDL
	Udział odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów [%]	27,3 (2021 r.)	40,0 (2030 r.)	GUS/BDL
	Liczba wielozadaniowych zbiorników retencyjnych [szt.]	0,0 (2021 r.)	1,0 (2030 r.)	Dane PGW Wody Polskie
Obszar tematyczny IV. DOSTĘPNOŚĆ PRZESTRZENNA I TECHNOLOGICZNA Cel strategiczny – Wzmocnienie procesów rozwojowych poprzez wzrost dostępu do usług publicznych i poprawę poziomu bezpieczeństwa	Liczba jednostek PSP funkcjonujących na obszarze gminy	0,0 (2021 r.)	1,0 (2030 r.)	Dane MK PSP w Krośnie
	Wskaźnik penetracji budynkowej zasięgami internetu stacjonarnego o przepustowości pow. 100Mb/s [%]	66,0 (2021 r.)	90,0 (2030 r.)	Dane UKE
	Liczba e-usług na poziomie dojrzałości 3 dostępnych dla mieszkańców Gminy Dukla [szt.]	1,0 (2021 r.)	3,0 (2030 r.)	Dane UM w Dukli

VI. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej Gminy Dukla

Struktura funkcjonalno – przestrzenna Gminy Dukla jest słowną i graficzną prezentacją systemu powiązanych ze sobą elementów zagospodarowania, na które składają się m.in. ośrodki osadnicze, infrastruktura techniczna oraz obszary przyrodnicze. Świadome kształtowanie tej struktury może być realizowane poprzez modelowanie, w ramach którego uwzględnia się charakter ww. obszarów oraz dynamikę procesów rozwojowych Gminy. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej Gminy Dukla obejmuje prezentację następujących elementów:

- struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych,
- system powiązań przyrodniczych,
- główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych,
- główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej.

VI.1. Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

Gmina Dukla jest średniej wielkości gminą miejsko–wiejską położoną przy granicy polsko – słowackiej w Beskidzie Niskim. Jej stolicą jest miasto Dukla, które pełni rolę ośrodka administracyjno – usługowego i gospodarczego gminy o znaczeniu lokalnym. Pozostałe miejscowości mają charakter wiejski i pełnią funkcje osadnicze oraz zapewniają dostęp do podstawowych usług komunalnych i handlowo–usługowych. Gmina Dukla charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem wewnętrznym m.in. pod względem demograficznym, zasobów środowiska naturalnego, rozwoju gospodarczego oraz stopnia wyposażenia w infrastrukturę techniczną. Część północna gminy jest zdecydowanie bardziej zurbanizowana niż południowa. Miejscowości północnej części gminy tj. Dukla, Równe, Łęki Dukielskie, Cergowa, Jasionka, Teodorówka, Wietrzno, Głójsce, Iwla, Nadole i Zboiska zamieszkuje łącznie blisko 85% populacji gminy. Część południowa to z kolei obszary o wyjątkowych walorach krajobrazowych, zalesione i mało zaludnione.

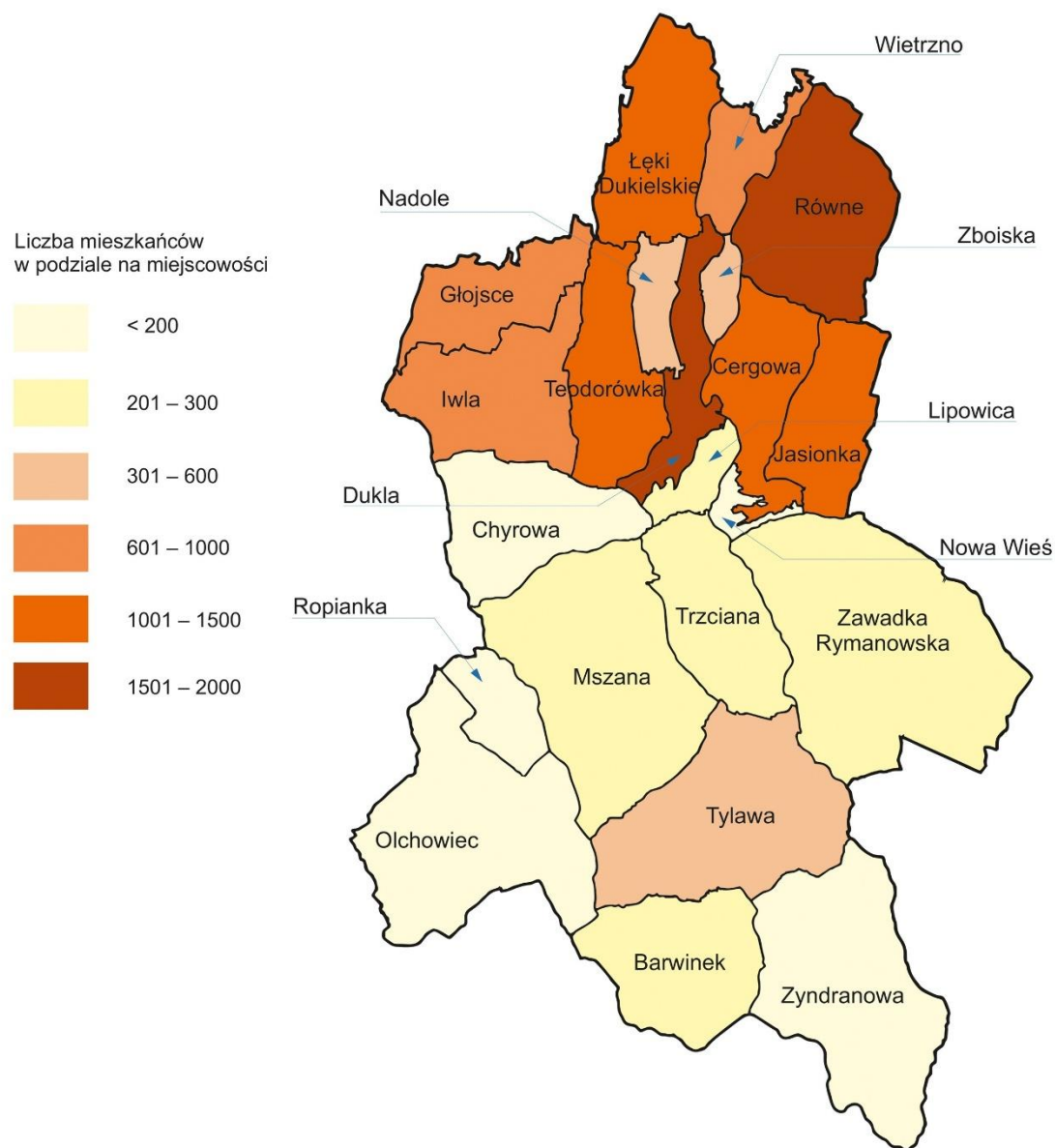

Mapa nr 1. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej – struktura sieci osadniczej Gminy Dukła

Model struktury funkcjonalno - przestrzennej

Struktura sieci osadniczej Gminy Dukła

Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości
Gminy Dukła (stan na 30.06.2022 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ewidencji ludności Urzędu Miejskiego w Dukli

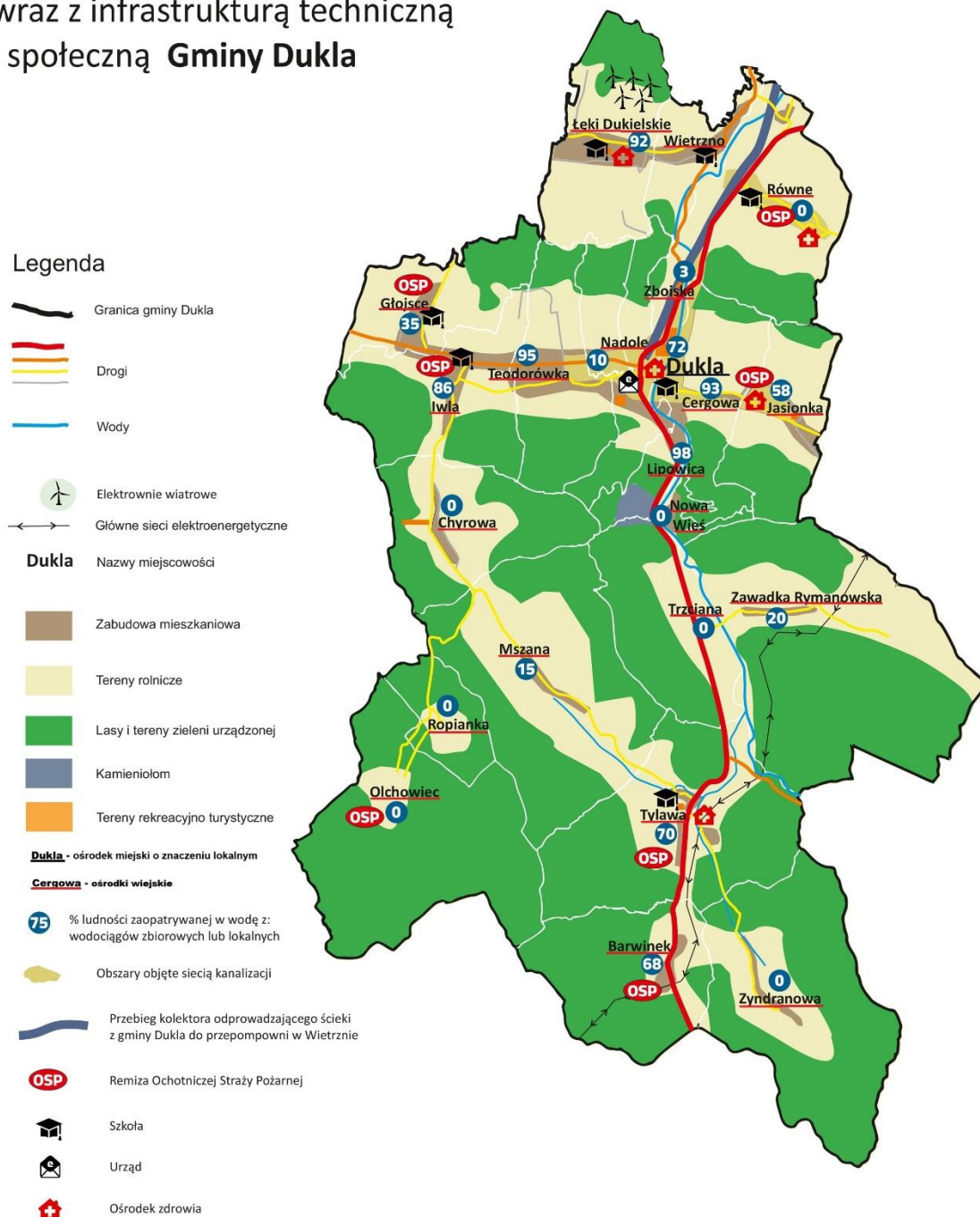
Na kolejnej mapie dokonano graficznej prezentacji funkcji terenów Gminy Dukla. Wskazano na niej obszary zabudowy mieszkaniowej, usługowej i handlowej, tereny rolnicze, leśne oraz wody. Analiza poniższej mapy pozwala wskazać charakterystyczną dla Gminy Dukla linię podziału, która w uproszczeniu przebiega równoleżnikowo przez środek gminy, dzieląc ją na gęściej zaludnioną i silniej rozwiniętą północ oraz „zielone” południe, posiadające potencjał przyrodniczy w postaci zasobów środowiska naturalnego oraz wysoką atrakcyjność turystyczną.

Mapa nr 2. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej – rola i hierarchia jednostek osadniczych wraz z infrastrukturą techniczną i społeczną gminy Dukla

Model struktury funkcjonalno - przestrzennej

Rola i hierarchia jednostek osadniczych wraz z infrastrukturą techniczną i społeczną Gminy Dukla

Źródło: Opracowanie własne

VI.2. System powiązań przyrodniczych

System powiązań przyrodniczych gminy Dukła obejmuje sieć elementów środowiska przyrodniczego, które wzajemnie się uzupełniają, tworząc spójną strukturę ekologiczną na poziomie lokalnym i regionalnym. Jednocześnie, Gmina Dukła leży w granicach Korytarza Ekologicznego Karpat Wschodnich, który jest częścią europejskiej sieci ekologicznej, przez co jej zasoby środowiskowe stanowią istotny element w zachowaniu ciągłości siedlisk przyrodniczych pomiędzy Polską a Słowacją. Główna oś korytarza ekologicznego przebiega doliną rzeki Jasiołki, która wraz z licznymi dopływami (Iwielka, Czerteż, Lubatówka) jest istotna dla retencji i bioróżnorodności wodnej. Dodatkowo przełęcz Dukielska to ważny punkt przelotu ptaków i migracji zwierząt. Główne komponenty systemu powiązań przyrodniczych gminy to:

1. Obszary chronione:

a) Magurski Park Narodowy – fragmenty parku leżą na południowo-zachodnim krańcu gminy; jest to kluczowy obszar o najwyższych walorach przyrodniczych, chroniący pierwotne lasy bukowo-jodłowe, faunę i florę karpacką.

b) Jaślicki Park Krajobrazowy – znaczący pod względem przyrodniczym i kulturowym, pełni funkcję korytarza ekologicznego.

c) Obszary Natura 2000:

- Ostoja Magurska (PLH180001) – obejmuje m.in. kompleksy leśne, siedliska nietoperzy, wilka i rysia;
- Beskid Niski (PLB180002) – ważny obszar ochrony ptaków, m.in. orlika krzykliwego, bociana czarnego, dzięcioła trójpalczastego;
- Jasiołka (PLH 180011) – ważny z punktu widzenia zachowania ciągłości korytarzy ekologicznych w południowo-wschodniej Polsce; zachowanie naturalnego charakteru rzeki Jasiołki oraz przylegających do niej siedlisk ma kluczowe znaczenie dla lokalnej bioróżnorodności;
- Ostoja Jaślicka (PLH 180014) – jedno z najcenniejszych przyrodniczo miejsc w polskich Karpatach; obszar wyróżnia się dużym stopniem naturalności środowiska (mało zurbanizowany, niewielka ingerencja człowieka) oraz mozaiką siedlisk leśnych, łąkowych i wodno-błotnych;
- Łysa Góra (PLH 180015) – obszar ten został wyznaczony w celu ochrony siedlisk nieleśnych, które należą do najrzadszych i najbardziej zagrożonych w Polsce;
- Trzciana (PLH 180018) – obszar został utworzony w celu ochrony cennych siedlisk wilgotnych i łąkowych oraz gatunków związanych z terenami podmokłymi;
- Kościół w Równem (PLH 180028) – obszar stworzony przede wszystkim dla ochrony kolonii nietoperzy bytujących w zabytkowym budynku sakralnym;

- Osuwiska w Lipowicy (PLH 180036) – specjalny obszar ochrony siedlisk o charakterze geologiczno–przyrodniczym, który chroni unikatowe siedliska i gatunki związane z aktywnymi i nieaktywnymi osuwiskami w Karpatach.

d) Rezerwaty przyrody

- Rezerwat „Cisy w Nowej Wsi”;
- Rezerwat „Modrzyna”;
- Rezerwat „1000–lecia na Górze Cergowej”;
- Rezerwat „Igietki” w Mszanie;
- Rezerwat „Wadernik” w Ropiance

e) Pomniki przyrody żywej i nieożywionej – m.in. dąb szypułkowy położony w zachodniej części miejscowości Cergowa, dęby (2 szt.) położone na terenie parku podworskiego w Cergowej, dąb położony w Dukli pomiędzy zabudowaniami Klasztoru Ojców Bernardynów, cisy (3 szt.) zlokalizowane w Nowej Wsi w granicach rezerwatu przyrody „Cisy w Nowej Wsi” oraz wodospad „Przy Młynie” położony na potoku Chyrowskim w Iwli.

2. Lasy i zalesienia – lasy stanowią ok. 50–60% powierzchni gminy – głównie buczyny karpackie, jodły, świerki; należą do kompleksów leśnych ważnych dla łączności ekologicznej w Karpatach; pełnią funkcję korytarzy migracyjnych dla dużych ssaków (wilk, ryś, niedźwiedź).

3. Rzeki i cieki wodne – główna rzeka gminy Jasiołka, z licznymi dopływami (Iwielka, Czerież, Lubatówka), istotna dla retencji wodnej i bioróżnorodności wodnej; rzeki tworzą doliny, które są naturalnymi korytarzami ekologicznymi.

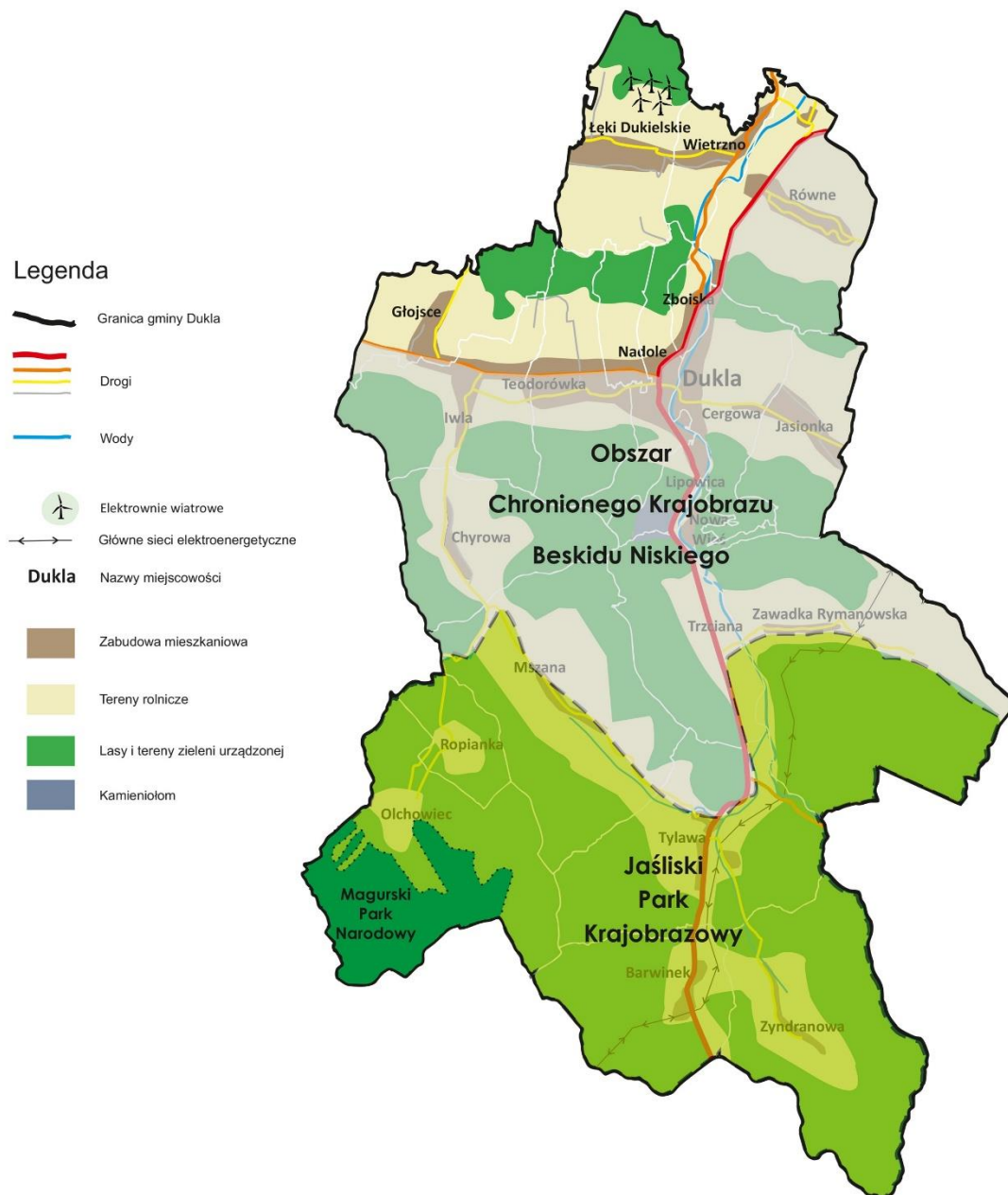
4. Użytki ekologiczne, łąki i torfowiska – obszary łąkowe i nieużytki w dolinach rzecznych są ważnym siedliskiem dla płazów, ptaków i owadów; występują lokalne torfowiska – istotne z punktu widzenia ochrony zasobów wodnych i różnorodności biologicznej.

Mapa nr 3. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej – system powiązań przyrodniczych w Gminie Dukla

Model struktury funkcjonalno - przestrzennej

System powiązań przyrodniczych Gminy Dukla

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych geoserwis.gdos.gov.pl

VI.3. Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych

Układ komunikacyjny Gminy Dukla tworzą droga krajowa nr 19 przebiegająca z północy na południe oraz drogi wojewódzkie nr 993 i 897 biegnące z zachodu na wschód. W najbliższych latach (do 2030), równoległe do drogi krajowej w Gminie Dukla powstanie droga ekspresowa, mająca stanowić główną oś komunikacyjną wschodniej części kraju (od przejścia granicznego z Białorusią w Kuźnicy Białostockiej, przez Białystok, Lublin, Rzeszów do przejścia granicznego ze Słowacją w Barwinku), a jednocześnie element międzynarodowej trasy drogowej Via Carpatia. W przebiegu tej drogi zaplanowano węzeł „Dukla”, dzięki któremu mieszkańcy gminy będą mieli ułatwiony dostęp do drogi szybkiego ruchu oraz węzeł „Barwinek” przy granicy Polski ze Słowacją. Sieć transportową uzupełniają odcinki dróg powiatowych i gminnych. Na obszarze gminy nie funkcjonują linie kolejowe.

Gmina Dukla posiada jedną z najciekawszych i najbardziej malowniczych sieci tras turystycznych w województwie podkarpackim. Pozwala ona na odkrywanie walorów przyrodniczych i kulturowych Beskid Niskiego. Są to oznakowane, turystyczne szlaki piesze oraz trasy rowerowe. Najważniejsze szlaki pisze to:

- Główny Szlak Beskidzki (GSB) – najdłuższy oznakowany szlak turystyczny w Polsce, na obszarze gminy Dukla ma gość ok 20 km i przebiega przez Chyrową, Cergową, Duklę. Główne atrakcje szlaku to góra Cergowa; zabytkowe centrum Dukli oraz miejsca upamiętniające św. Jana z Dukli i konfederatów barskich;
- Niebieski szlak graniczny – ma długość 445 km i jest drugim pod względem długości szlakiem w polskich górach. Prowadzi z Grybowa przez Nowy Łupków do Rzeszowa. Jest określany także jako szlak graniczny, gdyż na części odcinków przebiega wzdłuż granicy ze Słowacją i z Ukrainą. Na obszarze gminy Dukla prowadzi przez górę Baranie – Barwinek – Przełęcz Dukielską;
- Zielony szlak pieszy (transgraniczny) prowadzący z pustelni św. Jana z Dukli przez Czerteż Mszański (674 m n.p.m.), Dziurcz (589 m n.p.m.), Tylawę, Stasiane, Ostrą (687 m n.p.m.), Zyndranową (Muzeum Kultury Łemkowskiej), Barwinek, Przełęcz Dukielską (500 m n.p.m.) do Krajná Porúbka w Słowacji;
- Żółty szlak pieszy Dukla – Stasiana o długości 14,7 km jest najczęściej wybieranym szlakiem przez turystów planujących dotarcie na wieżę widokową wybudowaną na górze Cergowa. Dalej prowadzi do Zawadki Rymanowskiej, górę „Piotruś (728 m n.p.m.) do Stasianej.
- Żółty szlak pieszy Dukla – Chyrowa, który stanowi szlak łącznikowy z Głównym Szlakiem Beskidzkim. Długość szlaku to ok. 5 km.
- Żółty szlak pieszy (transgraniczny) prowadzący z Tylawy przez Smereczne, Wilsznę, Olchowiec, górę Baranie do Vyšná Pisaná w Słowacji. Długość szlaku wynosi ok 20 km;

- Żółty szlak pieszy (transgraniczny) prowadzący z Muzeum Kultury Łemkowskiej w Zyndranowej przez Kiczere Horyszniańską (581 m n.p.m.), Sedlo Javoriny, Príkra, Sedlo Pod Beskydom w Słowacji. Długość szlaku wynosi ok. 178. km w Słowacji;
- Czarny szlak łącznikowy z Zyndranowej przez Czerwony Horbek (547 m n.p.m.), Kiczere Jałową (578 m n.p.m.) do niebieskiego szlaku granicznego.

Do głównych szlaków rowerowych można zaliczyć:

- Szlak Rowerowy Gminy Dukla (niebieski) – główna pętla rowerowa o długości 42 km, rozpoczynająca się i kończąca w Dukli przy Transgranicznej Informacji Turystycznej na ul. Trakt Węgierski. Trasa prowadzi przez centrum historyczne Dukli, Cergową, Zboiska, Wietrzno, Łęki Dukielskie (w tym przysiółki Myszkowskie i Pałacówkę), Teodorówkę, Iwlę, Chyrową i z powrotem przez Iwlę oraz Teodorówkę do Dukli. Na trasie znajdują się tablice informacyjne, stojaki rowerowe i miejsca odpoczynku.
- Szlak „Wokół Grodziska” (zielony) – zlokalizowany w rejonie Wietrzna i Bóbrki, ten szlak tworzy zróżnicowaną sieć tras, na którą składa się główny szlak zielony oraz kilka krótkich łączników w kolorach żółtym, czerwonym i czarnym.
- Szlak „Przez Łazy” (żółty) – 5,3-kilometrowy szlak łączy Wietrzno z niebieskim Szlakiem Rowerowym Gminy Dukla w Zboiskach. Rozpoczyna się w centrum Wietrzna obok Domu Ludowego przy węźle ze szlakiem zielonym „Wokół Grodziska”.
- Szlak MTB „Przez Franków” (czerwony) – szlak o długości 8,5 km dedykowany jest miłośnikom kolarstwa górskiego. Rozpoczyna się w Wietrznie przy Domu Ludowym i prowadzi przez tereny o zmiennym profilu i nawierzchni, oferując atrakcyjne warunki dla rowerzystów górskich.
- Szlak „Przez Centrum” (zielony) – 4,4-kilometrowy szlak łączy Wietrzno z Równem i Lubatówką, przechodząc przez rzekę Jasiołkę. Oferuje różnorodne nawierzchnie, w tym drogi asfaltowe i szutrowe, oraz most linowy o długości 0,05 km.

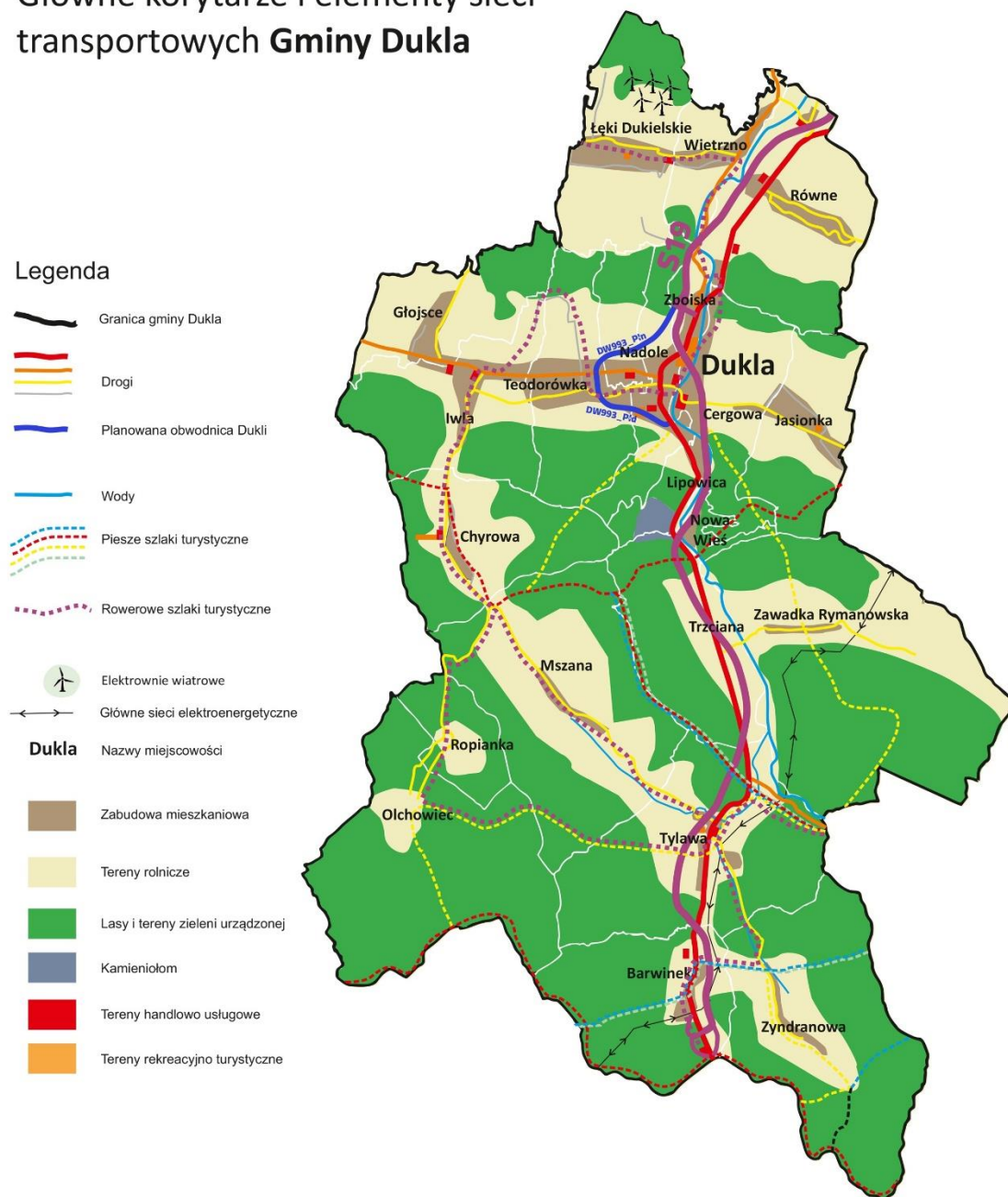
Transgraniczny Szlak Rowerowy „Beskidzkie Muzea” – międzynarodowy szlak łączy Krosno z Medzilaborcami na Słowacji, przechodząc przez Duklę, Olchowiec, Zyndranową, Barwinek i inne miejscowości. Na trasie znajdują się liczne muzea i atrakcje kulturowe, co czyni go idealnym dla miłośników historii i kultury.

Mapa nr 4. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej – główne korytarze i elementy sieci transportowych Gminy Dukla

Model struktury funkcjonalno - przestrzennej

Główne korytarze i elementy sieci transportowych Gminy Dukla

Źródło: Opracowanie własne

VI.4. Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej

Model docelowej struktury funkcjonalno – przestrzennej Gminy Dukla w 2030 r. opiera się na następujących dążeniach i uwarunkowaniach:

- Gmina korzysta z wysokiej dostępności komunikacyjnej opartej na drodze ekspresowej S19 i węźle „Dukla”;
- Gmina Dukla pełni rolę ważnego ośrodka turystycznego w województwie podkarpackim z rozwiniętą infrastrukturą turystyczną oraz siecią szlaków turystycznych;
- Bogate walory przyrodniczo – krajobrazowe gminy, zasoby materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego, rozwinięta infrastruktura turystyczna oraz bazująca na nich zróżnicowana oferta przyciągają turystów z Polski i zagranicy;
- Gmina rozwija się w sposób zrównoważony, uwzględniając dostępne walory środowiskowe i kulturowe oraz dbając o minimalizowanie negatywnego wpływu przemysłu na krajobraz;
- Rozwija się konkurencyjna gospodarka lokalna, powiązana z regionalnym systemem edukacji, aktywnością zawodową mieszkańców oraz nowymi funkcjami usługowymi i handlowymi;
- Rolnictwo na północy gminy opiera się na dobrej jakości gruntach rolnych oraz dostępności do rynków zbytu;
- Duża dostępność infrastruktury komunalnej, cyfrowej, sportowej i kulturalnej połączona z dbałością o środowisko naturalne i ład przestrzenny sprawiają, że Gmina Dukla jest miejscem przyjaznym i atrakcyjnym do życia, pracy oraz rekreacji i wypoczynku.

Określony w niniejszej części model struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy zawiera podstawowe założenia odnośnie zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową. W powyższym kontekście ustalenia zawarte w dokumencie Strategii stanowią wytyczne dla opracowania nowego narzędzia planistycznego – planu ogólnego, co wynika z treści ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1688).

W związku z powyższym analizie poddano tereny o funkcji mieszkaniowej w gminie, uwzględniając jednocześnie uszczegółowioną metodyką obliczania zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową. W modelu struktury funkcjonalno–przestrzennej wskazano miejscowości o potencjale rozwojowym terenów mieszkaniowych – budownictwo jednorodzinne (wszystkie miejscowości za wyjątkiem Dukli i Ropianki) oraz miejscowości o potencjale rozwojowym terenów mieszkaniowych – budownictwo jednorodzinne i wielorodzinne (Dukla).

Integralnym elementem kształtowania polityki mieszkaniowej w gminie jest czynnik

demograficzny. Dane historyczne zaprezentowane w pierwszym rozdziale strategii pokazują stopniowy spadek liczby ludności na terenie Gminy Dukla. Jest to zjawisko powszechnie występujące na terenie gmin powiatu krośnieńskiego, dla którego decydujące znaczenie mają dwa czynniki: przyrost naturalny i saldo migracji (obydwa w okresie ostatnich 15 lat w większości przyjmowały wartości ujemne). Podobnie, trwały i niekorzystnie układający się trend demograficzny ujawnia się w prognozach demograficznych GUS na lata 2023 – 2060. Należy spodziewać się, iż niekorzystne procesy demograficzne, w tym depopulacja, starzejące się społeczeństwo oraz odpływ młodych osób do większych miast i zagranicę będą się stopniowo pogłębiać.

Obliczenie zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i wielorodzinną na terenie Gminy Dukla wymaga uwzględnienia sytuacji demograficznej oraz istniejących zasobów mieszkaniowych. Zgodnie z treścią Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokonano obliczeń w zakresie zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową przy wykorzystaniu następującego wzoru:

$$ZAP = M_{20} - PUM_0/P_{20}$$

gdzie:

ZAP – oznacza zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową,

M_{20} – oznacza prognozowaną liczbę mieszkańców gminy w oparciu o dane udostępniane przez statystykę publiczną, powiększoną o 5% (12 136),

PUM_0 – oznacza łączną powierzchnię użytkową mieszkań w gminie zgodną z najnowszymi danymi (Dane GUS BDL, Gmina Dukla za 2023 r.),

P_{20} – oznacza prognozowaną powierzchnię użytkową mieszkań w gminie na jednego mieszkańca.

Prognozowaną powierzchnię użytkową mieszkań w gminie na jednego mieszkańca obliczono z wykorzystaniem wzoru:

$$P_{20} = 3P_0 - 2P_{-10}$$

gdzie:

P_0 – oznacza powierzchnię użytkową mieszkań w gminie na jednego mieszkańca zgodną z najnowszymi danymi (Dane GUS BDL, Gmina Dukla za 2023 r.);

P_{-10} – oznacza powierzchnię użytkową mieszkań w gminie na jednego mieszkańca zgodną z danymi udostępnianymi przez statystykę publiczną, według stanu na 10 lat przed rokiem, z którego pochodzą najnowsze dane (Dane GUS BDL, Gmina Dukla za 2013 r.).

Dostępne dane oraz wyniki poszczególnych działań zostały przedstawiono w poniższym zestawieniu. Wartość zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową wyniosła 1 954 osoby.

Tabela nr 6.4.1 Zestawienie danych – zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową

Rok	Liczba mieszkańców gminy	Powierzchnia użytkowa mieszkań we gminie (PUM)	Powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie na jednego mieszkańca (P)
2013	14 825	339 760	22,92
2023	13 847	387 013	27,95
2043	11 558	–	38,01

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL, Prognoza ludności na lata 2023–2060).

Zgodnie z § 3 ust. 10 ww. Rozporządzenia, ze względu na szczególne zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową wynikające z ponadnormatywnych uwarunkowań, czynników wzrostu społeczno-gospodarczego, przedstawioną powyżej wartość zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową zwiększono do poziomu 5 000 osób. Strategia Rozwoju Gminy Dukla na lata 2023–30 jest w sposób szczególny determinowana poprzez ponadstandardowe czynniki wzrostu wynikające z realizacji przedsięwzięć określonych w unijnych oraz krajowych dokumentach strategicznych, w tym:

- budowa na terenie gminy fragmentu drogi ekspresowej z dwoma węzłami drogowymi (Dukla, Barwinek), leżącej w korytarzu komunikacyjnym VIA CARPATIA przebiegającym, m.in. przez Litwę, Polskę, Słowację, Węgry i docelowo na południe Europy. Przedsięwzięcie stanowi niezwykle istotną inwestycję dla poprawy dostępu do obszaru gminy oraz wyłączeniu ciężkiego transportu kołowego z centrów miejscowości gminnych leżących wzdłuż drogi krajowej (DK19);
- budowa infrastruktury społeczno-komunalnej na terenie gminy, w tym turystyczno-kulturalnej, edukacyjnej, sportowej, rekreacyjnej, transportowej finansowanej ze środków europejskich i krajowych w ramach programów perspektywy finansowej 2021–2027, w tym Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021–2027, Program Interreg Polska–Słowacja 2021–2027, Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027.

Docelowy model uwzględnia obecne sposoby wykorzystania przestrzeni, na które nałożono zaplanowane w Strategii przedsięwzięcia wynikające z przeprowadzonej analizy potrzeb i potencjałów rozwojowych. Na rysunku przedstawiono wybrane projekty z listy przedsięwzięć w obszarach tematycznych, które najmocniej będą wpływać na docelowy model struktury funkcjonalno – przestrzennej Gminy Dukla. Charakterystyka oznaczonych przedsięwzięć została wskazana w rozdziale V. Na poniższym rysunku zobrazowano zaplanowane w Strategii

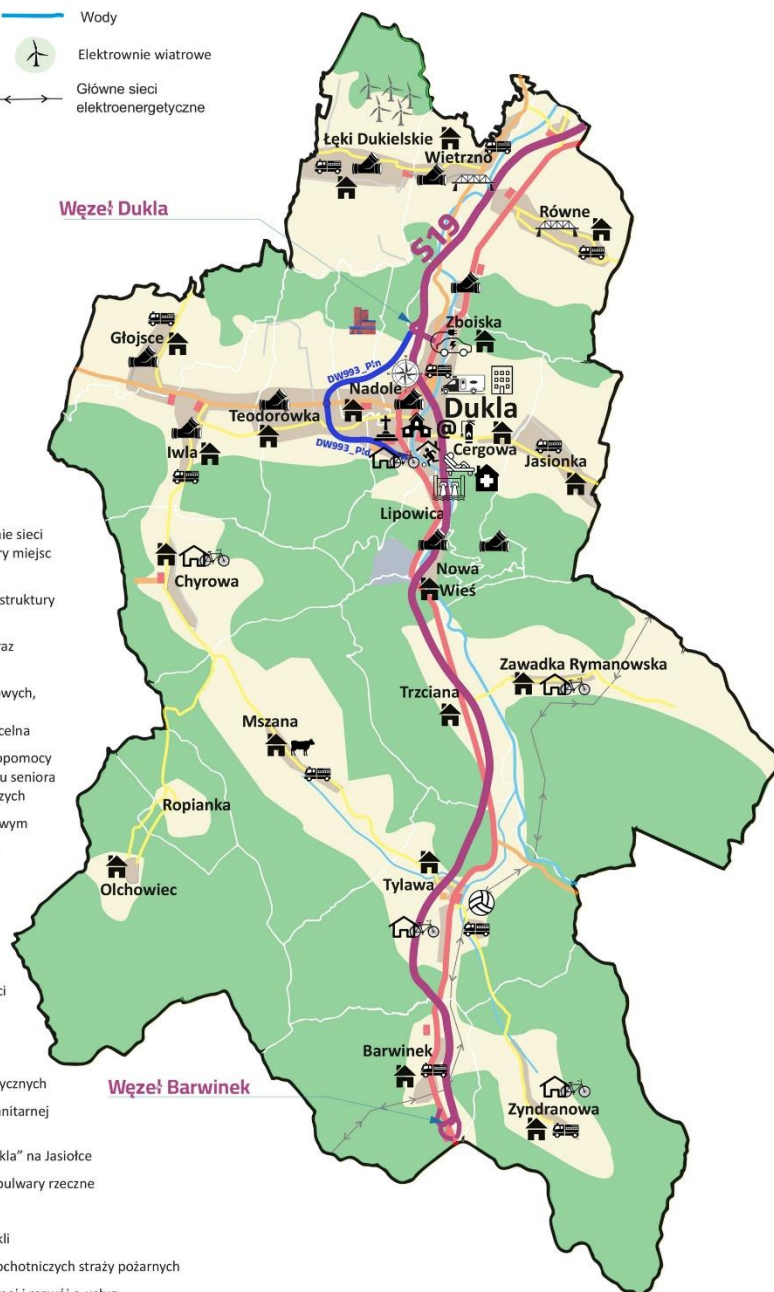
kierunki rozwoju oraz ich wpływ na kształtowanie się struktur przestrzennych gminy.

Mapa nr 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – planowane inwestycje

Model struktury funkcjonalno – przestrzennej Gminy Dukla (planowane inwestycje)

Legenda

- Granica gminy Dukla
- Wody
- Elektrownie wiatrowe
- Drogi
- Główne sieci elektroenergetyczne
- Dukla** Nazwy miejscowości
- Zabudowa mieszkaniowa
- Tereny rolnicze
- Lasy i tereny zieleni urządzonej
- Kamieniołom
- Tereny handlowo usługowe
- Tereny rekreacyjno turystyczne
- Przygotowanie terenów inwestycyjnych
- Centrum turystyczne Gminy Dukla
- Rozbudowa, modernizacja i wypromowanie sieci tras pieszo-rowerowych oraz infrastruktury miejsc noclegowych
- Opracowanie koncepcji i utworzenie infrastruktury Camper Parku
- Promocja lokalnych produktów rolnych oraz rolnictwa ekologicznego
- Odnowienie i promocja obiektów zabytkowych, w tym Rynek w Dukli wraz z okolicznymi kamienicami, budynek synagogi, komora celna
- Rozbudowa Środowiskowego Domu Samopomocy w Cergowej – utworzenie dziennego domu seniora oraz mieszkań chronionych dla osób starszych
- Budowa hali sportowej z boiskiem sportowym
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowej
- Budowa drogi ekspresowej S19
- Opracowanie koncepcji budowy łącznika drogi S19 i drogi wojewódzkiej nr DW993 (Dukla-Gorlice)
- Budowa mostu na Jasiołce w miejscowości Równe/Wietrzno
- Budowa mostu na potoku Moczarka w miejscowości Równe
- Budowa stacji ładowania pojazdów elektrycznych
- Budowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej oraz rozdział kanalizacji ogólnospławnej
- Budowa wielozadaniowego zbiornika „Dukla” na Jasiołce
- Utworzenie stref rekreacji nad Jasiołką – bulwary rzeczne
- Renowacja zabytkowych cmentarzy
- Budowa i wyposażenie obiektu PSP w Dukli
- Rozbudowa infrastruktury i doposażenie ochotniczych straży pożarnych
- Cyfryzacja procesów administracji publicznej i rozwój e-usług
- Rozwój terenów mieszkaniowych – budownictwo jednorodzinne
- Rozwój terenów mieszkaniowych – budownictwo jednorodzinne i wielorodzinne

Źródło: Opracowanie własne

VI.5. Obszary strategicznej interwencji (OSI) oraz obszary funkcjonalne

Obszary strategicznej interwencji gminy Dukla

Definicję obszaru strategicznej interwencji zawiera ustawa z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r. poz. 225.). Zgodnie z zapisami art. 5 obszar strategicznej interwencji to *określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne.*

Obszary Strategicznej Interwencji Strategii Rozwoju Gminy Dukla zostały wskazane poprzez integrację OSI z dwóch poziomów: krajowego i wojewódzkiego. Wśród OSI wskazanych na poziomie krajowym dwa odnoszą się bezpośrednio do Gminy Dukla, tj. OSI „obszary zagrożone trwałą marginalizacją” oraz OSI „Wschodnia Polska”. Zgodnie z poniższą mapą, OSI „Wschodnia Polska” obejmuje całe województwo podkarpackie.

Mapa nr 6. OSI krajowe – Wschodnia Polska

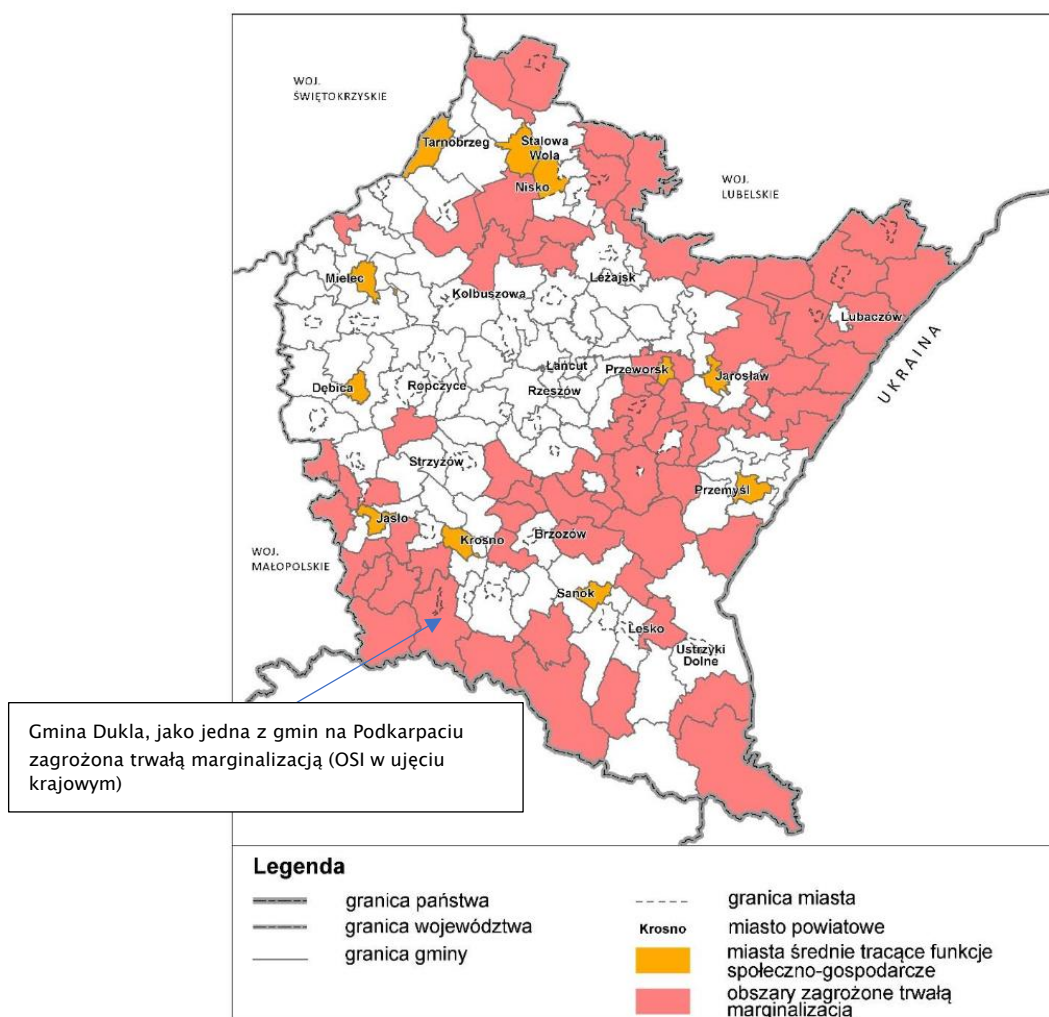

Źródło: Załącznik nr 1 do FEP 2021–2027 Obszary Strategicznej Interwencji – opracowanie PBPP na podstawie SRW 2030

W województwie podkarpackim do obszarów zmarginalizowanych, zgodnie ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 zaliczono łącznie 65 gmin. Wśród nich jest także Gmina Dukla, co przedstawia poniższa mapa.

Mapa nr 7. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Źródło: Załącznik nr 1 do FEP 2021–2027 Obszary Strategicznej Interwencji – opracowanie PBPP na podstawie SRW 2030

Województwo Podkarpackie, uwzględniając zapisy Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 wyznaczyło cztery regionalne obszary strategicznej interwencji. Określają one podstawowe priorytety rozwojowe obszaru województwa oraz szczegółowe kierunki interwencji. Wśród nich, na potrzeby Strategii Rozwoju Gminy Dukla zidentyfikowane te priorytety i kierunki, które odnoszą się bezpośrednio do obszaru Gminy, tj.:

- **Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego (priorytet 7.1 SRWP)**, w tym *Rozwój miast powiatowych i miast mniejszych (kierunek 7.1.4 SRWP)*
- **Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście zrównoważonego rozwoju (priorytet 7.3 SRWP)**, w tym *Wzmocnienie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie (kierunek 7.3.1 SRWP)*.
- **Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku (priorytet 7.4 SRWP)**, w tym:

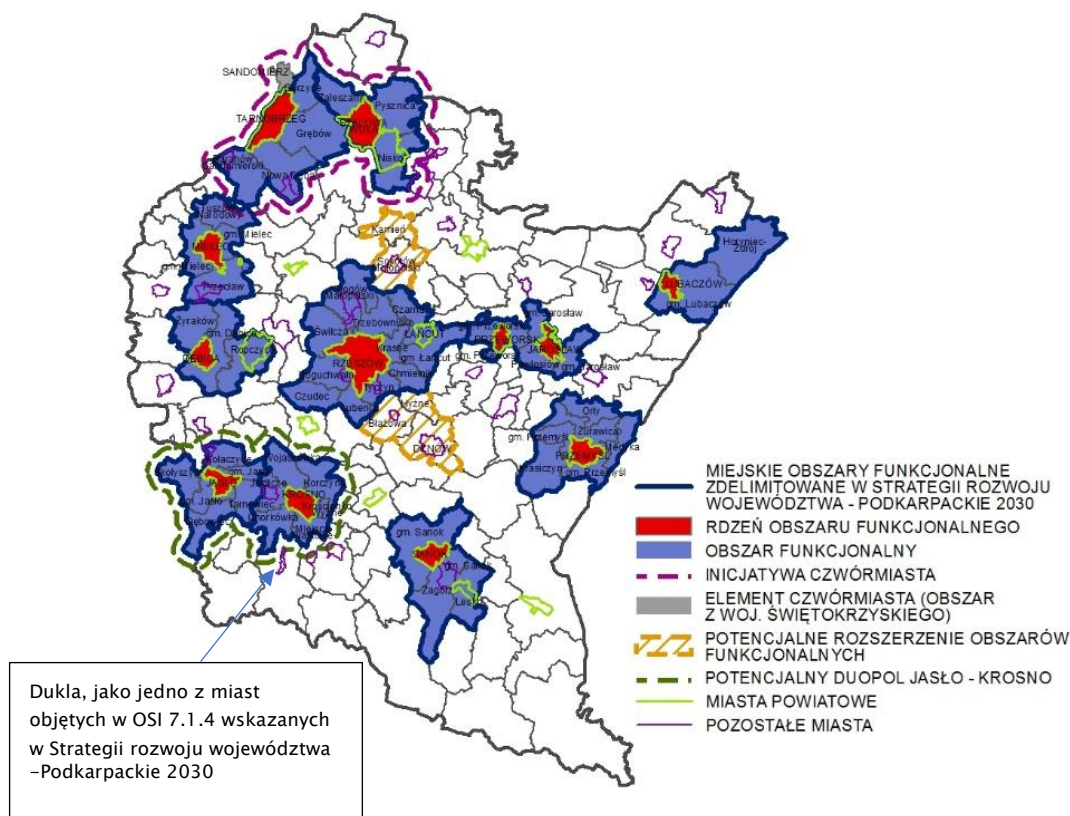
- o *Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej (kierunek 7.4.1 SRWP);*
- o *Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich (kierunek 7.4.2 SRWP);*
- o *Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym (kierunek 7.4.3 SRWP);*
- o *Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej (kierunek 7.4.4 SRWP).*

Analiza planowanych interwencji w ww. obszarach pozwoliła ustalić ich potencjalny wpływ na zaprojektowaną w niniejszej Strategii politykę rozwoju gminy Dukla.

Regionalne OSI: 7.1 Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego/ 7.1.4 Rozwój miast powiatowych i miast mniejszych

Wskazany OSI odnosi się do miasta Dukli, które pełni istotną rolę w kreowaniu uwarunkowań społeczno – gospodarczych poza strefami wpływu subregionalnych aglomeracji (najbliższe to Krosno, Jasło i Sanok).

Mapa nr 8. Obszary funkcjonalne, miasta powiatowe i pozostałe miasta objęte OSI 7.1.4

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, opracowanie PBPP w Rzeszowie

Zgodnie ze strategią wojewódzką działania w odniesieniu do takich miast jak Dukla mają zostać nakierowane na wzmacnianie ich potencjału oraz roli w strukturze osadniczej, m.in. poprzez wsparcie w tworzeniu stabilnych podstaw rozwoju, wzrost aktywności gospodarczej i przedsiębiorczej, przemodelowanie rynku pracy (wzrost zatrudnienia), stymulowanie

aktywności i zdobywania kompetencji przez społeczność lokalną oraz skuteczne budowanie partnerstw. Zakładane działania to m.in. niwelowanie barier transportowych, poprawa jakości życia mieszkańców poprzez wzrost dostępu do usług publicznych, podejmowanie działań w zakresie ochrony przyrody i poprawy stanu środowiska, poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz związanego z nim zjawiska smogu, wykorzystanie możliwości programowych i finansowych UE w obszarze polityki miejskiej. Wskazane cele rozwojowe dla Dukli są zgodne z ww. OSI. Poniżej wskazano zakładane działania służące osiągnięciu celów OSI pn. *Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego*, w ramach kierunku działań, które odnosi się do gminy Dukla.

Rozwój miast powiatowych i miast mniejszych (kierunek 7.1.4 SRWP)

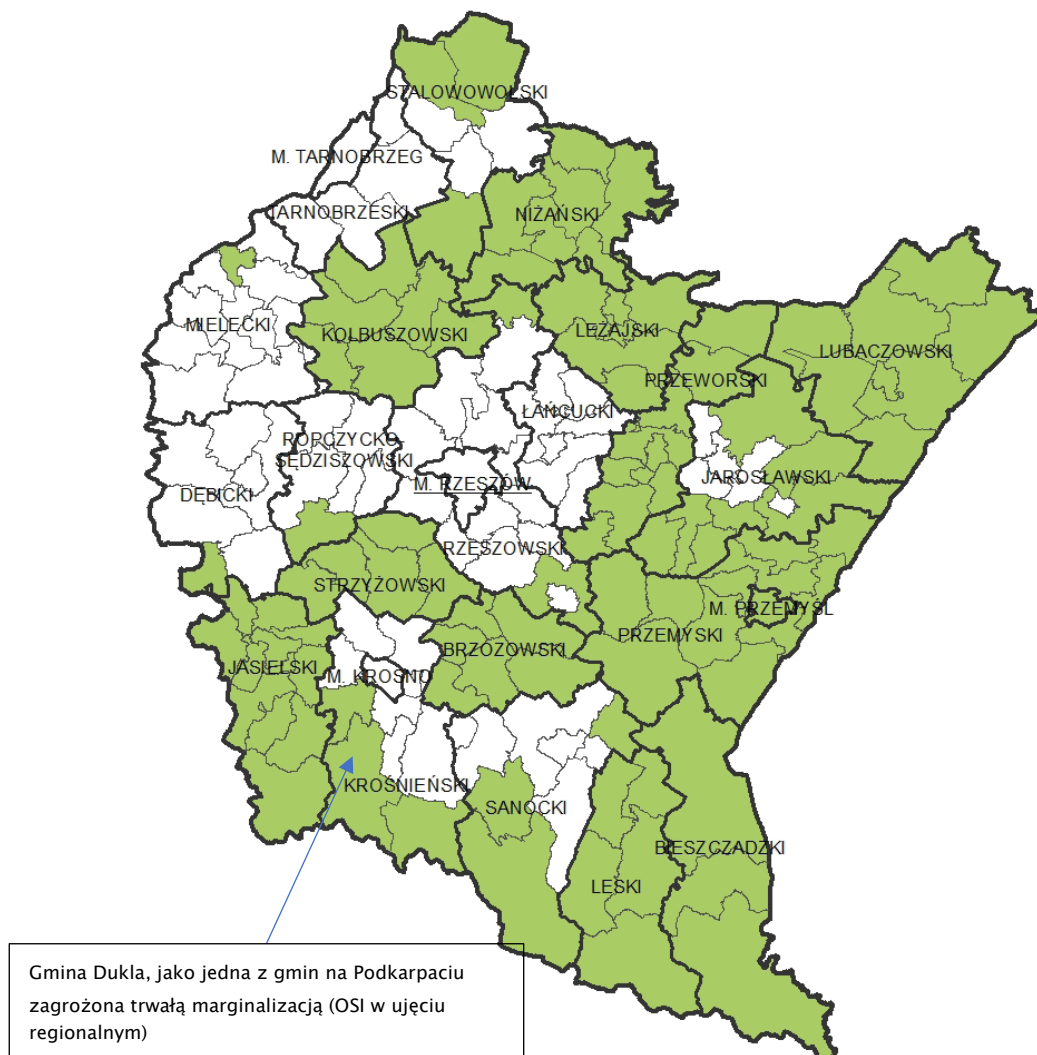
Zakładane działania:

- poprawa i rozwój warunków prowadzących do dynamizacji przedsiębiorczości w oparciu na potencjalnych specjalizacjach gospodarczych ośrodka miejskiego;
- wzmacnianie powiązań funkcjonalnych w celu przywrócenia roli ośrodka w układzie osadniczym;
- zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców poprzez rozwój kompetencji zawodowych;
- modernizacja przestrzeni miejskiej umożliwiającej wykorzystanie potencjałów i zasobów miast, w tym turystycznych i wypoczynkowo-rekreacyjnych;
- poprawa jakości życia mieszkańców poprzez wzrost dostępu do usług publicznych;
- rozwój kapitału społecznego i wzmocnienie tożsamości regionalnej poprzez zaangażowanie mieszkańców w procesy rozwojowe;
- poprawa jakości zarządzania poprzez współpracę z innymi samorządami terytorialnymi;
- podejmowanie działań w zakresie ochrony przyrody i poprawy stanu środowiska;
- poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz związanego z nim zjawiska smogu;
- kreowanie instrumentów przyciągających do osiedlania się w miastach, w szczególności osób młodych i wykształconych;
- wykorzystanie możliwości programowych i finansowych UE w obszarze polityki miejskiej;
- dostosowanie sieci usług i zagospodarowania przestrzennego do zmian demograficznych;
- niwelowanie barier transportowych poprzez rozwój systemów transportu zbiorowego pomiędzy ośrodkami miejskimi a sąsiednimi obszarami wiejskimi oraz innymi ważnymi ośrodkami miejskimi;
- rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych jako alternatywy dla przemieszczania się.

Regionalne OSI: 7.3 Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju / 7.3.1 Wzmocnienie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie

Mapa nr 9. OSI regionalne – obszary zagrożone trwałą marginalizacją

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

Dla przedmiotowego OSI jako jeden z kierunków rozwoju wskazano wzmocnienie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie (kierunek 7.3.1 SRWP). Delimitacja tego typu obszarów zostało rozszerzona w porównaniu do OSI krajowego wskazano na początku niniejszego podrozdziału, przy czym gmina Dukla została ujęta jako obszar zagrożony trwałą marginalizacją zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym. Zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju realizowaną na poziomie regionalnym, konieczne jest zapewnienie równorzędnych możliwości rozwojowych niezależnie od miejsca

zamieszkania. Podstawą ukierunkowania właściwym działań na rzecz obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją będą m.in. zwiększenie zasobów infrastrukturalnych w strategicznych sektorach, zdynamizowanie rozwoju społeczno-gospodarczego w oparciu o lokalne potencjały, rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności, poprawa dostępu do podstawowych usług publicznych, zniwelowanie wykluczenia transportowego. Zakładane działania w tym obszarze na poziomie wojewódzkim są zgodne z planowanymi w gminie Tarnowiec przedsięwzięciami. Należą do nich w szczególności:

- rozwój sektora inwestycji prywatnych w oparciu o lokalne zasoby;
- aktywizacja lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych, poprzez wykorzystanie potencjału podmiotów publicznych, prywatnych, organizacji pozarządowych i mieszkańców;
- poprawa atrakcyjności inwestycyjnej poprzez zapewnienie przygotowanych terenów inwestycyjnych;
- pobudzanie procesów rozwojowych poprzez zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej na zewnątrz, w tym rozwój infrastruktury drogowej łączącej się z węzłami sieci dróg szybkiego ruchu oraz infrastruktury kolejowej;
- włączenie komunikacyjne obszarów o utrudnionej dostępności;
- dostosowanie infrastruktury technicznej (energetycznej, telekomunikacyjnej, wodno-kanalizacyjnej) i społecznej warunkującej rozwój gospodarczy i wyższą jakość życia mieszkańców;
- wzmocnienie roli instytucji publicznych jako inicjatora nawiązywania partnerstw, współpracy z innymi instytucjami publicznymi, społeczeństwem i innymi interesariuszami na rzecz rozwoju regionu;
- ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych poprzez wielopłaszczyznowe wykorzystanie potencjału współpracy transgranicznej;
- intensyfikacja działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska przyrodniczego

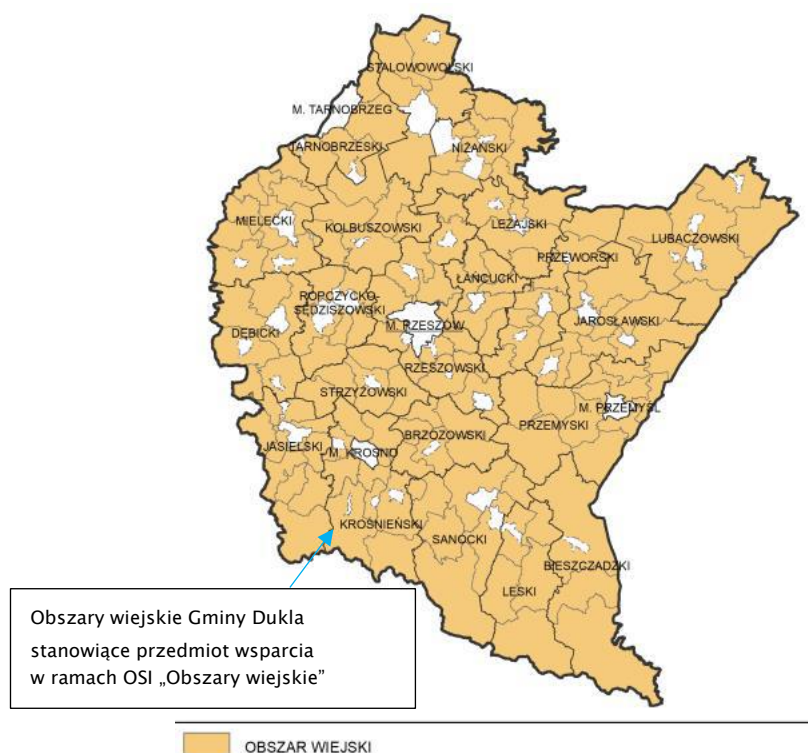
Regionalne OSI: 7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku

Wskazany OSI, zgodnie z poniższą mapą odnosi się do wszystkich miejscowości wiejskich położonych w Gminie Dukla. W jego ramach wyznaczono cztery kierunki, tj.:

- Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej (kierunek 7.4.1. SRWP);
- Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich (kierunek 7.4.2. SRWP);
- Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym (kierunek 7.4.3. SRWP);
- Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej (kierunek 7.4.4. SRWP).

Mapa nr 10. Obszary wiejskie w województwie podkarpackim

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

Kierunek 7.4.1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej

Zgodnie z diagnozą przygotowaną na poziomie wojewódzkim obszary wiejskie dotyka zjawisko postępującej marginalizacji i niskiego poziomu jakości życia. Kluczową kwestią przeciwdziałającą tym trendom, uwzględnioną także w Strategii rozwoju Gminy Dukla jest rozwój infrastruktury w szczególności: wodno– kanalizacyjnej, energetycznej, teleinformatycznej oraz transportowej. Potencjalne działania to m.in. powstawanie miejsc pracy w sektorach pozarolniczych, dostępność do usług publicznych, przekwalifikowanie zawodowe oraz mobilność przestrzenna, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego. W Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 określono następujące działania dla ww. kierunku:

- poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym, w tym w relacji do najbliższego regionalnego bieguna wzrostu;
- zwiększenie dostępności cyfrowej poprzez rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej;
- modernizacja i rozbudowa energetycznych linii przesyłowych jako podniesienie komfortu życia i bezpieczeństwa mieszkańców;
- rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej;
- poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami;

- tworzenie korzystnych warunków, w tym kompleksowej infrastruktury technicznej dla rozwoju przedsiębiorczości.

Kierunek 7.4.2. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

Rozwój obszarów wiejskich powinien opierać się na wykorzystaniu zróżnicowanych potencjałów rozwojowych, wzmocnieniu sektora rolnictwa oraz pozarolniczych specjalizacji gospodarczych. Zakładane działania w tym obszarze na poziomie wojewódzkim są zgodne z planowanymi w Gminie Dukla przedsięwzięciami. Należą do nich w szczególności:

- promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów;
- aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości, jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej;
- kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej;
- wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych;
- ukierunkowanie na dywersyfikację specjalizacji w celu podniesienia towarowości gospodarstw rolniczych;
- rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.

Kierunek 7.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym

Zgodnie ze strategią wojewódzką kluczowym czynnikiem determinującym inicjowanie procesów rozwoju obszarów wiejskich jest wielokierunkowa aktywizacja społeczności lokalnej. Zakładane działania w tym obszarze na poziomie wojewódzkim są zgodne z planowanymi w Gminie Dukla przedsięwzięciami. Należą do nich w szczególności:

- wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej;
- podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych;
- poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach, przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu na istniejących zasobach;

- promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.);
- upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej;
- wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.

Kierunek 7.4.4 Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej

W Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 wskazano na potrzebę poprawy jakości przestrzeni obszarów wiejskich, która warunkuje możliwość i efektywność działań prorozwojowych. Zakładane działania w tym obszarze na poziomie wojewódzkim są zgodne z planowanymi w Gminie Dukla przedsięwzięciami. Należą do nich w szczególności:

- dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców;
- efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno–kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów;
- poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku;
- budowa oraz modernizacja infrastruktury wspierającej rozwój funkcji kulturowo–społecznych na terenach wiejskich;
- racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego.

Obszary funkcjonalne województwa podkarpackiego obejmujące gminę Dukla

Obszar funkcjonalny to obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych, stanowiący zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi jednolitymi celami rozwoju. Obszary funkcjonalne województwa podkarpackiego wskazano w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030 (Załącznik nr 1 do Uchwały nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r.). Obszary zostały wyznaczone w podziale na dwa ich typy:

1. Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym czyli obszary o istotnym znaczeniu dla polityki przestrzennej kraju;
2. Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym, istotne z punktu widzenia polityki przestrzennej województwa.

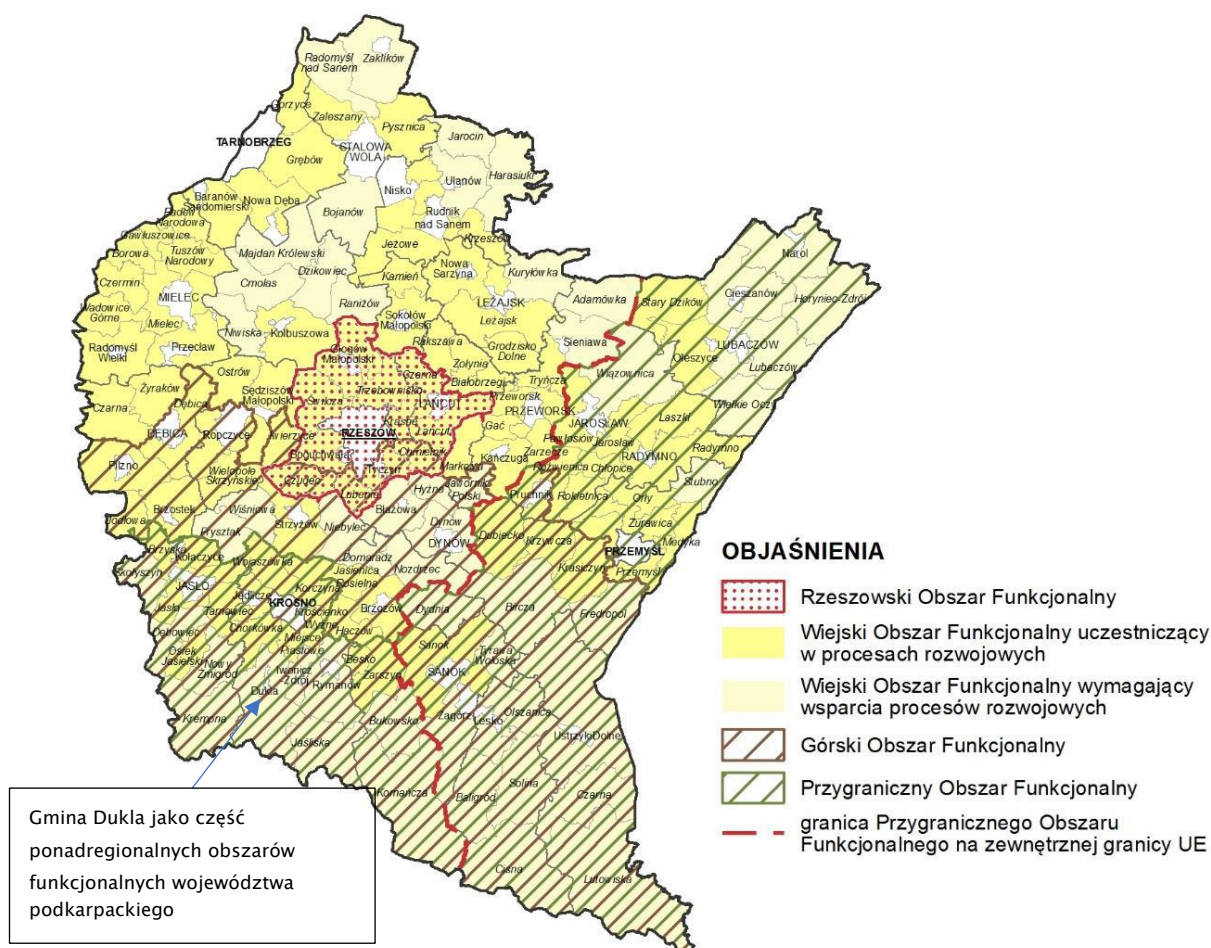
Gmina Dukla ujęta została w następujących obszarach funkcjonalnych:

Tabela nr 6. Obszary funkcjonalne województwa podkarpackiego obejmujące gminę Dukla

Obszary funkcjonalne województwa podkarpackiego obejmujące gminę Dukla o charakterze <u>ponadregionalnym</u>	Obszary funkcjonalne województwa podkarpackiego obejmujące gminę Dukla o charakterze <u>regionalnym</u>
Mapa nr 10	Mapa nr 11
Wiejski Obszar Funkcjonalny	Bieszczadzko-Beskidzki Obszar Funkcjonalny
Górski Obszar Funkcjonalny	
Przygraniczny Obszar Funkcjonalny	

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030, Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego.

Mapa nr 11. Obszary funkcjonalne województwa podkarpackiego o charakterze ponadregionalnym

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030

Zaprezentowana dalej treść Strategii Rozwoju Gminy Dukla obejmuje prezentację wiodących kierunków, zasad oraz warunków zagospodarowania, jakie zostały ustalone dla wskazanych w powyższej Tabeli, obszarów funkcjonalnych.

Wiejski Obszar Funkcjonalny

Gmina Dukla została wskazana jako obszar wiejski wymagający wsparcia procesów rozwojowych. Oznacza to, że priorytetem polityki przestrzennej wobec tego typu obszarów będzie stwarzanie warunków do poprawy jakości życia mieszkańców. Podstawową funkcją rozwojową gminy Dukla wynikającą z położenia w analizowanym obszarze funkcja rolnicza, a towarzyszącą turystyczno–rekreacyjna. Dla analizowanego obszaru przyjęto następujące wiodące kierunki zagospodarowania:

- rozwój rolnictwa ekologicznego opartego na gospodarstwach rodzinnych;
- rozwój działalności gospodarczej związanej z gospodarką rolną i turystyką;
- rozwój kapitału ludzkiego oraz wzrost poziomu życia mieszkańców;
- wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi;
- poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego;
- rozwój turystyki, w tym agroturystyki, funkcji sportowo–rekreacyjnych i uzdrowiskowych,
- rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.

Ustalono także następujące zasady i warunki zagospodarowania:

- rozwój bazy usług publicznych;
- zapobieganie procesom rozpraszania zabudowy powodującym degradację terenów otwartych i przydatnych dla rolnictwa;
- ochrona zasobów leśnych oraz rozwój zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej;
- poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową;
- rozwój funkcji sportowo–rekreacyjnej i turystycznej, w tym agroturystyki oraz lecznictwa uzdrowiskowego z zastosowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Górski Obszar Funkcjonalny (GOP)

Górski Obszar Funkcjonalny obejmuje pasmo Karpat i został wyznaczony aby podkreślić rolę tych obszarów w aktywizacji społeczno – gospodarczej w oparciu o potencjał przyrodniczo – kulturowy. Dla GOP wyznaczono podstawową funkcję rozwojową: turystyczno – usługową, a towarzyszącą: produkcyjną i rolniczą.

Dla analizowanego obszaru przyjęto następujące wiodące kierunki zagospodarowania:

- rozwój różnych form usług turystycznych i uzdrowiskowych;
- ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- rozwój gospodarki rolnej i przemysłu;
- rozwój infrastruktury technicznej i transportowej;

- poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym.

Ustalono także następujące zasady i warunki zagospodarowania:

- rozwój społeczno-gospodarczy z zastosowaniem zasad zrównoważonego rozwoju;
- poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową;
- tworzenie warunków rozwoju powiązań komunikacyjnych, społecznych i gospodarczych pomiędzy ośrodkami miejskimi a obszarami wiejskimi;
- rozwój rolnictwa ekologicznego, w tym: form specjalistycznej produkcji rolniczej (winiarstwo, pszczelarstwo) z zachowaniem wysokiej jakości środowiska przyrodniczego;
- ochrona zasobów leśnych oraz rozwój zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej;
- rozwój infrastruktury turystycznej w dostosowaniu do zasad ochrony obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo;
- ochrona walorów przyrodniczych i klimatycznych miejscowości uzdrowiskowych;
- przeciwdziałanie suburbanizacji i rozpraszaniu zabudowy na terenach otwartych oraz dostosowanie zabudowy do otaczającego krajobrazu;
- uwzględnienie przy zagospodarowaniu terenów ograniczeń związanych z położeniem na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi i zagrożonych osuwiskami;
- budowa małych zbiorników wodnych celem zwiększenia zdolności retencyjnej terenów górskich.

Przygraniczny Obszar Funkcjonalny

Analizowany obszar w odniesieniu do granicy polsko – słowackiej ustalono uwzględniając dostępność komunikacyjną oraz powiązania gospodarcze i społeczne identyfikowane na obszarze przygranicznym. Za priorytet rozwojowy uznano rozwój usług, w tym o charakterze dystrybucyjnym i logistycznym, z uwzględnieniem potrzeb związanych z obronnością i bezpieczeństwem państwa. Wskazano także podstawowe funkcje rozwojowe tj. usługowe i handlowe oraz towarzyszące czyli rolnicze i turystyczne.

Dla analizowanego obszaru przyjęto następujące wiodące kierunki zagospodarowania:

- poprawa dostępności komunikacyjnej w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- wzmocnienie funkcjonalne ośrodków miejskich;
- rozwój gospodarki rolnej i leśnej;
- rozwój funkcji turystycznej w dostosowaniu do zasad ochrony obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo,
- rozwój w infrastruktury technicznej i transportowej.

Ustalono także następujące zasady i warunki zagospodarowania:

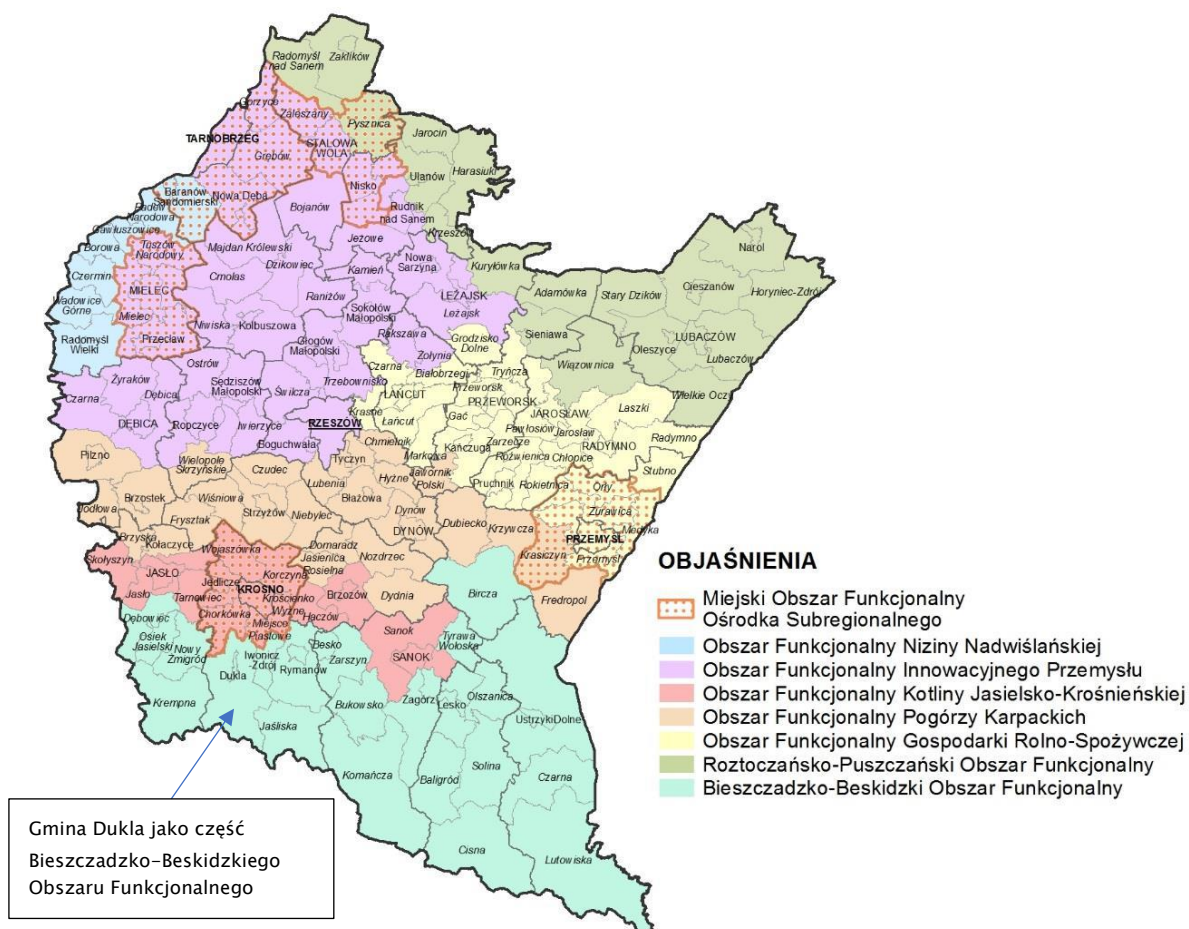

- zagospodarowanie przestrzenne obszaru z uwzględnieniem potrzeb związanych z obronnością i bezpieczeństwem publicznym;
- rozwój i modernizacja infrastruktury granicznej, transportowej i logistycznej;
- integrowanie systemów komunikacyjnych i usprawnienie powiązań transportowych;
- wspieranie rozwoju nowych funkcji, zwiększających zakres świadczonych usług o charakterze ponadlokalnym, w tym logistycznych;
- poprawa dostępu do usług publicznych zlokalizowanych w miastach i na obszarach wiejskich;
- współpraca transgraniczna w zakresie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego, realizacja i koordynacja wspólnych działań i projektów, zapewniających integrację planowania w zakresie ochrony środowiska, gospodarki wodnej oraz infrastruktury transgranicznej,
- poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową.

Bieszczadzko-Beskidzki Obszar Funkcjonalny

Regionalne obszary funkcjonalne województwa podkarpackiego zobrazowano na poniższej mapie.

Mapa nr 12. Obszary funkcjonalne województwa podkarpackiego o charakterze regionalnym

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030

Gmina Dukla jest jedną z 23 gmin zaliczoną do Bieszczadzko-Beskidzkiego Obszaru Funkcjonalnego. Zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego przedmiotowy obszar z uwagi na swoje wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe należy do najatrakcyjniejszych turystycznie rejonów Polski i województwa podkarpackiego. Stanowi jednocześnie ważną część wspólnego europejskiego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Karpat. Obszar ten cechują ponadto zachowane ślady dawnej wielokulturowości (drewniane kościoły i cerkwie, pałace, dwory, przydrożne kapliczki, itp.), tradycyjne, rozdrobnione rolnictwo oraz istnienie różnych form ochrony przyrody, z Bieszczadzkim i Magurskim Parkiem Narodowym na czele. Jako priorytet rozwojowy dla tego obszaru wskazano rozwój gospodarczo-społeczny w oparciu o potencjał przyrodniczy i kulturowy, w tym walory turystyczne.

Wiodące kierunki zagospodarowania obszaru to:

- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego;
- poprawa dostępności komunikacyjnej w układzie regionalnym, krajowym, i transgranicznym;
- rozwój różnych form usług turystycznych oraz funkcji uzdrowiskowej;
- kompleksowy rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej dostosowanej do skali ruchu turystycznego oraz poprawa gospodarki odpadami;
- rozwój przemysłu drzewnego, budowlanego i elektromaszynowego, przemysłu spożywczego opartego o przetwórstwo;
- rozwój rolnictwa ekologicznego, w tym służącego zachowaniu różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

Zasady i warunki zagospodarowania obszaru:

- budowa i rozwijanie powiązań funkcjonalnych ze Słowacją oraz Ukrainą m.in. przez rozbudowę infrastruktury granicznej;
- przebudowa i rozbudowa istniejącej sieci drogowej i kolejowej, w celu właściwego rozprowadzenia ruchu turystycznego;
- rozwój infrastruktury turystycznej, sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej w ośrodkach uzdrowiskowych, wypoczynkowych oraz w miastach i gminach o potencjale turystycznym;
- ograniczanie zjawiska rozpraszania zabudowy w celu zachowania ładu przestrzennego, walorów przyrodniczo-krajobrazowych, drożności korytarzy ekologicznych;
- rozwój infrastruktury technicznej zwłaszcza na obszarach najczęściej odwiedzanych przez turystów, w szczególności kompleksowa budowa i przebudowa systemów wodno-kanalizacyjnych wokół zbiorników wodnych i w dorzeczach rzek;

- minimalizowanie i ograniczanie negatywnych skutków suszy poprzez kompleksowe działania określone w Planie przeciwdziałania skutkom suszy w regionie wodnym Górnej Wisły;
- ochrona i wykorzystanie walorów dziedzictwa kulturowego, w tym wyróżniających region zabytków świadczących o jego dawnej wielokulturowości oraz związanych z przemysłem naftowym.

W związku z powyżej zaprezentowanymi ustaleniami Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 oraz Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030 należy dodatkowo wskazać na uwarunkowania rozwojowe gminy Dukla w kontekście funkcjonowania Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno. Przyjęta delimitacja MOF Krosno nie obejmuje gminy Dukla, aczkolwiek istniejące powiązania społeczno – gospodarcze oraz przyszłe przedsięwzięcia prowadzić będą do wzajemnego oddziaływania obszaru MOF Krosno i gminy Dukla. Przykładem współpracy jest budowa kolektora kanalizacji sanitarnej, łączącej miejscowości gminy Dukla z Oczyszczalnią ścieków w Krośnie. Głównym celem inwestycji jest prawidłowe zagospodarowanie ścieków komunalnych z aglomeracji Dukla oraz uniknięcie budowy oczyszczalni ścieków dla gminy Dukla przed ujęciem wody m.in. dla Krosna w Szczepańcowej. Jednocześnie oczyszczalnia w Krośnie posiada znaczną rezerwę przepustowości, dzięki czemu może przyjąć ścieki z gminy Dukla. Pozostałe, poza gospodarką komunalną obszary współpracy to gospodarka, turystyka, oświata i zdrowie. Krosno, zgodnie ze SRWP odznacza się funkcją przemysłową, realizowaną przez przedsiębiorstwa, w których zatrudnienie znajdują m.in. mieszkańcy gminy Dukla. Rozwój gospodarczy Krosna umożliwiać będzie zwiększenie szans rozwojowych gminy Dukla. Ponadto zgodnie z SRWP, Krosno posiada potencjał do generowania powiązań gospodarczych ze Słowacją. W tym zakresie, obydwie gminy mogą się rozwijać w zakresie oferty dla południowych sąsiadów, które mogą się uzupełniać. Kolejny obszar to turystyka. Krosno dysponuje stosunkowo dobrze rozwiniętą infrastrukturą turystyczną (hotele, muzea, sale konferencyjne, obiekty sportowe), z kolei gmina Dukla może zaproponować turystom bogate walory krajobrazowe i przyrodnicze, związane z położeniem w Beskidzie Niskim. Krosno stanowi ważny ośrodek edukacyjny dla mieszkańców powiatu krośnieńskiego, w tym gminy Dukla. Rozwój oferty edukacyjnej na poziomie średnim i wyższym, zwiększa możliwości wyboru oraz dostępność edukacji dla mieszkańców południowo – zachodniej części województwa podkarpackiego. Podobnie, w przypadku służby zdrowia, rozwój oferty medycznej oraz zabezpieczenie podstawowych usług zdrowotnych realizowane będzie zarówno przez podmioty z gminy Dukla, jak i ośrodki o znaczeniu regionalnym zlokalizowane w Krośnie. Istotną kwestią będzie także połączenie Krosna i gminy Dukla drogą ekspresową S-19. W obu miastach powstaną węzły drogowe, które zapewnią bezpośredni dostęp do drogi ekspresowej. W powyższym kontekście, uwzględnione w niniejszej Strategii zadania rozwojowe gminy Dukla oraz wyznaczone w SRWP priorytety dla MOF Krosno, mogą przynieść

dodatkowe, zwiększone korzyści, związane z utrzymywaniem związków pomiędzy obiema obszarami.

VI.6. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Dukla

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Dukla zostały opracowane w obszarach wskazanych w art. 3 pkt. 5) ustawy o samorządzie gminnym.

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu
Większość terenów gminy Dukla, w tym cała jej część południowa położona jest w obszarach objętych formami ochrony przyrody. Są to wielkoprzestrzenne obszary chronione tj. Magurski Park Narodowy z otuliną, Jaślicki Park Krajobrazowy oraz Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego. Dodatkowo w obszarze gminy ustanowiono rezerваты przyrody (m.in. rezerwat „Cisy w Nowej Wsi”, rezerwat „Modrzyna”, rezerwat „1000-lecia na Górze Cergowej”), pomniki przyrody, użytki ekologiczne oraz obszary Natura 2000 (m.in. „Ostoja Magurska” – PLH 180001; „Beskid Niski” – PLH 180002; „Jasiołka” – PLH 180011; „Ostoja Jaślicka” – PLH 180014; „Łysa Góra” – PLH 180015; „Trzciana” – PLH 180018; „Kościół w Równem” – PLH 180028; „Osuwiska w Lipowicy” – PLH 180036).

W trosce o zachowanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych i zdrowotnych gminy, Strategia Rozwoju Gminy Dukla opiera się na następujących zasadach ochrony środowiska i jego zasobów:

- Dbłość o zachowanie najcenniejszych pod względem przyrodniczym oraz odznaczających się wysoką bioróżnorodnością terenów gminy, w tym przed wszystkim tych objętych ochroną prawną, w tym:
 - zachowanie terenów cennych przyrodniczo;
 - utrzymanie i odtwarzanie korytarzy ekologicznych;
 - ochrona siedlisk i gatunków objętych ochroną prawną.
- Stosowanie w ramach działalności związanych z wykorzystaniem zasobów naturalnych gminy zasad zrównoważonego rozwoju i ochrony krajobrazu oraz racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi, ochrony jakości powietrza, ochrony i rekultywacji terenów, zrównoważonej gospodarki odpadami, w tym:
 - uwzględnienie równowagi pomiędzy rozwojem społecznym, gospodarczym i ochroną przyrody;
 - ograniczanie emisji zanieczyszczeń powietrza, m.in. poprzez wspieranie modernizacji źródeł ciepła, rozwój niskoemisyjnego transportu;
 - rozwój systemów małej retencji, zagospodarowanie wód opadowych w miejscu ich powstawania oraz przeciwdziałanie zanieczyszczeniu wód powierzchniowych i podziemnych;

- zachowanie ładu przestrzennego oraz ochrona krajobrazu kulturowego i przyrodniczego z poszanowaniem lokalnej tożsamości, tradycji i estetyki;
- zwiększenie poziomu selektywnej zbiórki i recyklingu odpadów;
- promowanie gospodarki o obiegu zamkniętym.
- Uwzględnianie konieczności adaptacji do postępujących zmian klimatycznych oraz realizowanie działań związanych z edukacją ekologiczną i partycypacją społeczną, w tym:
 - rozwój zielono – niebieskiej infrastruktury;
 - ograniczanie ryzyka powodziowego i suszowego;
 - zwiększanie odporności infrastruktury i usług publicznych na zmiany klimatyczne;
 - aktywne włączanie społeczności lokalnej w procesy decyzyjne oraz realizacja inicjatyw oddolnych i kampanii edukacyjnych, budujących świadomość ekologiczną mieszkańców.
- Zapewnienie wykorzystania walorów przyrodniczych dla rozwoju różnorodnych form turystyki, rekreacji i sportu.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

System kulturowy tworzą obiekty, zespoły, układy przestrzenne i obszary otwarte o dużych wartościach historycznych, architektonicznych i walorach krajobrazowych. Z uwagi na konieczność ich ochrony i kształtowania, a także w celu zachowania tożsamości lokalnej, narodowej i europejskiej, jednym z istotnych elementów planowania strategicznego jest zachowanie zabytkowych obiektów i zespołów zabudowy kulturowej oraz historycznych układów przestrzennych. Dotyczy ono przede wszystkim istniejących stref ochrony konserwatorskiej wyznaczonych wokół wpisanych do rejestru zabytków, w tym w szczególności zespołów i obiektów sakralnych (Zespołu klasztoru Bernardynów w Dukli; kościołów w Dukli, Jasionce, Wietrznie i Pustelni Św. Jana z Dukli w Trzcianie; cerkwi w Chyrowej, Olchowcu, Trzcianie, Tylawie, Zawadce Rymanowskiej; synagodze w Dukli), a także wokół zespołu pałacowego w Dukli i zespołu dworskiego w Cergowej.

Działania w tych strefach ukierunkowane będą na:

- zachowanie, utrwalenie i rekonstrukcję substancji zabytkowej;
- wyeksponowanie obiektów zabytkowych w strukturze przestrzennej miasta i gminy;
- likwidację dysharmonijnej zabudowy wokół zespołu pałacowego w Dukli, w szczególności stopniowe przemieszczanie obiektów produkcyjnych zlokalizowanych w strefie ochrony konserwatorskiej;

Polityka w zakresie ochrony dóbr kultury polegać będzie również na:

- zachowaniu historycznej tkanki i struktury przestrzennej oraz właściwej ekspozycji zabytków poprzez zachowanie osi widokowych i kształtowanie otoczenia w nawiązaniu do obiektu zabytkowego;
- podnoszeniu standardów funkcjonalnych obiektów zabytkowych z zachowaniem ich wartości kulturowych i architektonicznych wraz z właściwym ich zagospodarowaniem;
- promocji obiektów zabytkowych poprzez ich oznaczenie, właściwą ekspozycję i popularyzację (foldery, widokówki, szlak kulturowy) co pozwoli na poznanie dziedzictwa kulturowego gminy i stanowić będzie atrakcję turystyczną;
- ochronie reliktów cmentarzy przykościelnych i przycerkiewnych;
- zachowaniu zieleni otaczającej zespoły sakralne, zwłaszcza starodrzewu;
- zachowaniu kompozycji założen parkowych, stawów, elementów małej architektury.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Zmiany w strukturze zagospodarowania przestrzennego gminy będą miały charakter lokalnych korekt istniejącego stanu, wynikających z konieczności dostosowania miejscowego planu do bieżących potrzeb, rozwoju społeczno-gospodarczego oraz podejmowanych inicjatyw podmiotów indywidualnych. Zmiany mogą dotyczyć różnych aspektów, w tym przeznaczenia terenów, zasady zagospodarowania, ochrony środowiska, komunikacji i infrastruktury. Zakłada się, iż planowanie nowej infrastruktury komunikacyjnej i społecznej wynikającej z postępującego rozwoju gminy, a także modernizacja istniejącej infrastruktury, będą przebiegać z zachowaniem reguł dotyczących ochrony środowiska przyrodniczego oraz adaptacji do zmian klimatycznych, przy zastosowaniu zasady starannego kształtowania przestrzeni publicznych, urządzania terenów zielonych, ciągów pieszych i rowerowych oraz rozwiązań urbanistyczno-architektonicznych zgodnych z tradycją regionu. Wraz z poprawą dostępu komunikacyjnego obszaru gminy istotnym elementem zmian będzie zabudowa mieszkaniowa. Celem polityki dotyczącej zabudowy mieszkalnej jest harmonijny rozwój i modernizacja istniejących zasobów budowlanych, zmierzające do podniesienia poziomu ładu przestrzennego oraz stopniowego wzrostu standardów zamieszkania. Wymaga to w zagospodarowaniu przestrzennym zachowania w maksymalnym stopniu wartości przyrodniczych i kulturowych środowiska, oszczędnego wykorzystania zasobów i terenów przy możliwie dużym stopniu akceptacji społecznej. Standard zamieszkania obejmuje nie tylko stan techniczny budynków i wyposażenie w infrastrukturę techniczną, ale również prawidłową obsługę komunikacyjną, dostępność do usług publicznych, jakość środowiska, walory estetyczne zagospodarowania terenu i zabudowy oraz atrakcyjność przestrzeni publicznych.

Realizacja niniejszej polityki wymaga:

- intensyfikacji zabudowy w obszarach przewidzianych na ten cel oraz rozwoju nowych zespołów zabudowy mieszkalnej i usługowej na niezainwestowanych terenach, w oparciu o sporządzane plany miejscowe zawierające niezbędne regulacje przestrzenne (zaprojektowany układ komunikacyjny o właściwych parametrach, zasady podziału gruntów, zasady kształtowania zabudowy);
- ograniczenia rozpraszania nowej zabudowy na terenach otwartych i nieuzbrojonych;
- zapewnienia sprawnej obsługi komunikacyjnej terenów zabudowy oraz obniżenia uciążliwego oddziaływania transportu na środowisko;
- podniesienia standardu wyposażenia zabudowy w infrastrukturę techniczną i komunalną poprzez rozbudowę systemów stosownie do zwiększających się potrzeb przestrzennych i jakościowych.

Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego

Ze względu na szczególne wymagania wielkopowierzchniowych obiektów handlowych w zakresie wyposażenia w infrastrukturę techniczną i komunikacyjną, potencjalne uciążliwości wynikające z działalności tych obiektów dla otoczenia (w tym w szczególności dla terenów mieszkaniowych), a także ich oddziaływanie na warunki ekonomiczne działalności innych podmiotów w dziedzinie handlu, możliwości realizacji analizowanych inwestycji będą dotyczyć szczególnie obszarów położonych wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych, w tym drogi ekspresowej. Istniejący stan zainwestowania oraz obsługi komunikacyjnej sprawiają, iż najdogodniejsze warunki dla lokalizacji obiektów wielkopowierzchniowych będą występowały w miejscowościach Zboiska, Dukla i Cergowa.

Najważniejsze założenia polityki rozwoju oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej odnośnie obiektów handlu wielkopowierzchniowego dotyczą następujących elementów:

- utrzymanie dostępności obszarów atrakcyjnych dla inwestorów prywatnych poprzez uzbrajanie terenów inwestycyjnych, w szczególności w pobliżu planowanych węzłów drogi ekspresowej;
- zapewnienie dostępności niezbędnych do rozwoju infrastruktury mediów oraz rozwój infrastruktury komunalnej, w tym sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej;
- ograniczenie negatywnego wpływu działalności handlowej na otoczenie i krajobraz, w tym zabudowę mieszkaniową i środowisko (np. tworzenie pasów zieleni izolacyjnej) w celu ochrony naturalnego zasobu gminy;
- zapewnienie obsługi komunikacyjnej obiektów poprzez rozbudowę lokalnego układu komunikacyjnego oraz właściwą organizację miejsc parkingowych.

Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Na terenie Gminy Dukla przewiduje się realizację inwestycji celu publicznego zgodnie

z planowana lista przedsięwzięć w obszarach tematycznych stanowiącą załącznik nr 4 do niniejszej Strategii. Przedstawiona lista może być modyfikowana w związku z pojawieniem się nowych potrzeb oraz nowych uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych.

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym, służące zaspokojeniu potrzeb mieszkańców gminy, mogą obejmować m.in.:

- budowę nowych i modernizację istniejących dróg publicznych, urządzeń infrastruktury komunikacyjnej oraz systemów infrastruktury technicznej (obiekty i urządzenia służące ochronie środowiska, zbiorniki i inne urządzenia służące zaopatrzeniu w wodę oraz odprowadzeniu ścieków, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz),
- modernizację i utrzymanie istniejących, a także budowę nowych obiektów infrastruktury społecznej, m.in. oświaty i edukacji publicznej, instytucji kultury, obiektów ochrony zdrowia, domów opieki społecznej i placówek opiekuńczo – wychowawczych, gminnego budownictwa mieszkaniowego, utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych i innych służących mieszkańcom gminy;
- inwestycje w zakresie terenów rekreacyjnych i sportowych, zieleni gminnej i zadrzewień, zabytków oraz innej infrastruktury stanowiącej dziedzictwo przyrodniczo – kulturowe.

Najważniejsze założenia odnośnie zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego będą dotyczyć działań związanych z następującymi kwestiami:

- dostosowanie rozwoju infrastruktury komunikacyjnej oraz usług publicznych towarzyszących zabudowie mieszkaniowej do faktycznego rozwoju oraz przyrostu liczby mieszkańców;
- zachowanie i wzmacnianie infrastruktury społecznej, w tym edukacyjnej, opiekuńczo – zdrowotnej i usługowej służącej obsłudze poszczególnych części gminy oraz poszczególnych grup mieszkańców, w tym osób ze specjalnymi potrzebami;
- lokalizacja nowych i modernizacja istniejących instytucji publicznych poprawiających komfort zamieszkania i zwiększająca dostępność do usług publicznych;
- planowanie nowej infrastruktury komunikacyjnej i technicznej w oparciu o analizy potrzeb i możliwości finansowych gminy.

Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

Rozwój systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej powinien wynikać z potrzeb mieszkańców i przedsiębiorców oraz uwzględniać zasady zrównoważonego rozwoju oraz spodziewane trendy w tych zakresach.

Systemy komunikacji

Rozwój systemów komunikacji w gminie ukierunkowany jest na zapewnienie dostępności transportowej, spójności terytorialnej oraz zrównoważonego i bezpiecznego przemieszczania

się mieszkańców. Strategia Rozwoju Gminy Dukla wyznacza w tym zakresie następujące zasady:

1. Zasada zrównoważonej mobilności

Rozwój infrastruktury transportowej będzie ukierunkowany na promowanie form przemieszczania się przyjaznych środowisku, takich jak transport publiczny, ruch pieszcy i rowerowy, z jednoczesnym zapewnieniem sprawnej obsługi komunikacyjnej dla ruchu indywidualnego i towarowego.

2. Poprawa dostępności transportowej gminy

Gmina dąży do:

- poprawy jakości układu drogowego (dróg gminnych i powiatowych),
- zapewnienia powiązań z regionalnymi i krajowymi ciągami komunikacyjnymi,
- eliminacji obszarów wykluczenia transportowego.

3. Rozwój infrastruktury komunikacji zbiorowej

Gmina wspiera:

- rozwój połączeń autobusowych (zwłaszcza o znaczeniu lokalnym i dojazdowym),
- integrację transportu publicznego z innymi formami mobilności (np. rowerami, park & ride),
- poprawę warunków przystanków, dostępności i informacji pasażerskiej.

4. Bezpieczeństwo ruchu drogowego

Przy projektowaniu i modernizacji infrastruktury drogowej priorytetem będzie poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu, w szczególności pieszych, rowerzystów oraz dzieci i osób starszych, poprzez:

- tworzenie chodników, ścieżek rowerowych, przejść dla pieszych,
- wprowadzanie elementów uspokojenia ruchu w strefach zabudowanych,
- działania edukacyjne z zakresu bezpieczeństwa ruchu drogowego.

5. Spójność i integralność sieci komunikacyjnej

Planowanie układu transportowego będzie prowadzone w sposób zapewniający:

- ciągłość i logiczne powiązania dróg, ścieżek rowerowych i tras pieszych,
- integrację rozwoju układu drogowego z planowaniem przestrzennym i lokalizacją nowych inwestycji,
- zachowanie powiązań komunikacyjnych pomiędzy miejscowościami w gminie.

6. Wsparcie dla mobilności rowerowej i pieszej

Gmina podejmować będzie działania wspierające rozwój infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego poprzez:

- budowę i modernizację tras rowerowych i ciągów pieszo–rowerowych,
- tworzenie stref przyjaznych pieszym w centrach miejscowości,
- rozwój miejsc postojowych dla rowerów i systemów wypożyczania.

7. Racjonalne zarządzanie infrastrukturą

Infrastruktura transportowa będzie rozwijana w sposób ekonomicznie efektywny, z uwzględnieniem:

- realnych potrzeb mieszkańców i użytkowników,
- kosztów utrzymania w długim okresie,
- możliwości współfinansowania inwestycji ze źródeł zewnętrznych (np. fundusze UE, programy rządowe).

8. Ochrona środowiska w planowaniu komunikacyjnym

Rozwój systemów komunikacyjnych uwzględniać będzie:

- minimalizowanie negatywnego wpływu transportu na środowisko (emisje, hałas),
- unikanie ingerencji w tereny cenne przyrodniczo i krajobrazowo,
- stosowanie rozwiązań niskoemisyjnych i proekologicznych.

9. Współpraca z otoczeniem gminy

Gmina będzie podejmować współpracę z sąsiednimi jednostkami samorządu terytorialnego oraz instytucjami transportowymi i zarządcami dróg, w celu poprawy spójności regionalnej sieci transportowej oraz efektywnego planowania inwestycji komunikacyjnych.

Infrastruktura techniczna

Rozwój infrastruktury technicznej opierał się będzie na pięciu poniższych zasadach:

1. Zrównoważony rozwój

- Uwzględnianie potrzeb zarówno mieszkańców miasta, jak i terenów wiejskich.
- Ochrona środowiska przy realizacji inwestycji technicznych (np. retencja, OZE, efektywność energetyczna).

2. Dostępność i równość – zapewnienie równych szans w dostępie do usług infrastrukturalnych we wszystkich częściach gminy, także w miejscowościach oddalonych od centrum.

3. Efektywność ekonomiczna – realizacja inwestycji z wysokim stosunkiem kosztu do efektu – np. przez łączenie projektów, pozyskiwanie środków zewnętrznych, współpracę z sąsiednimi gminami.

4. Spójność z dokumentami planistycznymi – integracja inwestycji infrastrukturalnych z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego i planami rozwoju regionalnego.

5. Wsparcie dla lokalnej przedsiębiorczości i rolnictwa – rozwój infrastruktury sprzyjającej tworzeniu miejsc pracy, przetwórstwu rolnemu, turystyce.

Rozwój infrastruktury technicznej powinien być realizowany w każdym z poniższych obszarów z uwzględnieniem następujących kierunków:

1. Zaopatrzenie w wodę

- budowa i rozbudowa gminnych sieci wodociągowych, zwłaszcza w obszarach o intensywnej zabudowie mieszkaniowej w oparciu o obecnie eksploatowane ujęcia;

- modernizacja i poprawa niezawodności istniejących sieci wodociągowych zmierzająca do redukcji strat wody oraz poprawy efektywności systemów wodociągowych;
- modernizacja istniejących ujęć wody przy wykorzystaniu nowoczesnych rozwiązań technicznych i technologicznych, zmierzająca do poprawy ich niezawodności oraz jakości wody pitnej.

2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

- rozbudowa gminnej sieci kanalizacji sanitarnej w obszarach najintensywniej zabudowanych i połączenie jej z kolektorem kanalizacji sanitarnej, odprowadzającej ścieki z aglomeracji Dukla do Oczyszczalni ścieków w Krośnie;
- modernizacja i poprawa niezawodności istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej;
- budowa i rozbudowa kanalizacji deszczowej w obszarach zwartej zabudowy;
- wsparcie budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków na obszarach gminy, gdzie ze względu na rzeźbę terenu budowa sieci kanalizacji sanitarnej jest nieefektywna kosztowo i technicznie.

3. Gospodarka odpadami

- kontynuacja programu segregacji odpadów komunalnych w miejscach ich powstawania,
- ograniczanie ilości odpadów deponowanych na składowisku poprzez wsparcie funkcjonowania gminnego punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych stanowiącego element systemu odzyskiwania surowców wtórnych i ich zagospodarowania oraz unieszkodliwiania odpadów;
- konsekwentna likwidacja dzikich wysypisk na terenie gminy;
- realizacja programów i wydarzeń wspierających edukację ekologiczną.

4. Zaopatrzenie w energię elektryczną (w tym OZE)

- rozbudowa i modernizacja systemów elektroenergetycznych umożliwiająca zapewnienie niezawodnych dostaw energii elektrycznej dla mieszkańców i przedsiębiorców;
- montaż instalacji fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej; dofinansowanie mikroinstalacji OZE dla gospodarstw domowych; rozwój lokalnych sieci energetycznych i magazynowania energii;
- zwiększanie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych oraz obiektów użyteczności publicznej.

5. Telekomunikacja i cyfryzacja

- Rozwój dostępu do Internetu szerokopasmowego w każdej miejscowości gminy;
- Instalacja sieci światłowodowej, zwłaszcza w szkołach i ośrodkach kultury.
- Wdrażanie e-usług w administracji gminnej.

Infrastruktura społeczna

Zasady rozwoju infrastruktury społecznej

1. Dostępność i równość – zapewnienie równych szans w dostępie do usług społecznych (edukacja, kultura, zdrowie, sport) w całej gminie;
2. Spójność społeczna – inwestowanie w miejsca integracji mieszkańców, w tym grup narażonych na wykluczenie (osoby starsze, dzieci, osoby z niepełnosprawnościami);
3. Zrównoważony rozwój lokalny – łączenie funkcji społecznych z gospodarczymi i środowiskowymi;
4. Wysoka jakość usług publicznych – inwestycje w nowoczesną, bezpieczną i funkcjonalną infrastrukturę społeczną – dostosowaną do zmieniających się potrzeb demograficznych;
5. Partycypacja społeczna i partnerstwo – włączanie mieszkańców, organizacji pozarządowych i lokalnych liderów w planowanie i zarządzanie infrastrukturą społeczną.

Rozwój infrastruktury społecznej określono z uwzględnieniem następujących kierunków:

1. Edukacja

- modernizacja i dostosowanie budynków szkół i przedszkoli do wymagań współczesnej edukacji (cyfryzacja, energooszczędność, dostępność);
- wspieranie przedszkoli i żłobków, także na terenach wiejskich (np. oddziały zamiejscowe, punkty przedszkolne);
- budowa boisk, sal gimnastycznych i placów zabaw przy placówkach oświatowych;

2. Kultura

- rewitalizacja i rozwój domów kultury, bibliotek, świetlic wiejskich – z myślą o funkcjach edukacyjnych, integracyjnych i rozrywkowych;
- wspieranie małych lokalnych instytucji i wydarzeń kulturalnych (np. dożynki, festyny, warsztaty rzemieślnicze);
- digitalizacja zbiorów, mobilne biblioteki, dostęp do nowoczesnych mediów.

3. Sport i rekreacja

- budowa i modernizacja ogólnodostępnych boisk, siłowni plenerowych, tras spacerowych i rowerowych;
- dostosowanie infrastruktury do potrzeb dzieci, młodzieży, seniorów i osób z niepełnosprawnościami;
- promocja sportu amatorskiego i rodzinnego – wspieranie klubów lokalnych.

4. Opieka zdrowotna i społeczna

- poprawa dostępności podstawowej opieki zdrowotnej (gabinety lekarskie, pielęgniarskie, transport medyczny);
- wspieranie dziennych domów opieki, klubów seniora, świetlic środowiskowych;
- rozbudowa systemu pomocy społecznej (np. infrastruktura GOPS, mieszkania wspomagane).

5. Bezpieczeństwo publiczne

- wsparcie dla OSP i służb ratowniczych – nowoczesne remizy, sprzęt ratowniczy;
- inwestycje w oświetlenie uliczne, monitoring wizyjny w newralgicznych punktach gminy;
- edukacja społeczna w zakresie bezpieczeństwa (szkolenia, ćwiczenia, akcje prewencyjne).

6. Infrastruktura dla organizacji pozarządowych

- udostępnianie lokali i infrastruktury dla organizacji lokalnych;
- tworzenie centrów aktywności lokalnej, inkubatorów NGO;
- partnerstwo publiczno-społeczne w zarządzaniu obiektami społecznymi.

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Gmina Dukla posiada możliwości w zakresie rozwoju energetyki związanej z odnawialnymi źródłami energii, co może mieć istotne znaczenie dla poprawy jakości życia oraz rozwoju gospodarczego wspólnoty samorządowej.

Zasady lokalizacji urządzeń OZE odnoszą się w głównej mierze do niewielkich terenów już istniejących elektrowni wiatrowych oraz terenów położonych w północnych częściach miejscowości Łęki Dukielskie i Równe, na których prowadzono procedury zmierzające do budowy nowych elektrowni wiatrowych.

Polityka w zakresie odnawialnych źródeł energii może być realizowana w oparciu o urządzenia fotowoltaiczne zgodnie z ustaleniami dokonywanymi dla wytypowanych na ten cel terenów.

Lokalizacja urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500kW powinna uwzględniać poszanowanie obszarów stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Określenie zasad lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko ma na celu pogodzenie potrzeb rozwoju społeczno – gospodarczego gminy z koniecznością ochrony środowiska przyrodniczego, krajobrazu oraz zdrowia i jakości życia mieszkańców. Ujęto je w następujących siedmiu punktach:

1. Zasada zgodności z dokumentami planistycznymi, w tym z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego;
2. Zasada zachowania odpowiednich odległości – inwestycje tego typu nie powinny być lokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej i usługowej, szkół, przedszkoli, placówek opiekuńczych, ujęć wody pitnej oraz terenów rekreacyjnych, cennych przyrodniczo obszarów (np. Natura 2000, rezerваты, użytki ekologiczne);
3. Zasada ochrony zasobów przyrodniczych – lokalizacja przedsięwzięć powinna wykluczać ingerencję w obszary objęte ochroną przyrody, tereny o dużej bioróżnorodności, doliny

rzeczne, lasy, torfowiska oraz inne obszary wrażliwe przyrodniczo;

4. Zasada minimalizacji uciążliwości – wybór lokalizacji powinien uwzględniać możliwość ograniczenia emisji hałasu, pyłów, zapachów i wibracji, ryzyka zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych, konfliktów społecznych (w oparciu o konsultacje społeczne);

5. Zasada dostępności komunikacyjnej – inwestycje powinny być zlokalizowane przy drogach o odpowiedniej nośności, z dala od głównych ciągów pieszych i centrów miejscowości oraz z zapewnieniem dojazdu transportu technologicznego bez przeciążania lokalnej infrastruktury drogowej;

6. Zasada oceny środowiskowej – każde potencjalne przedsięwzięcie musi przejść procedurę oceny oddziaływania na środowisko (OOŚ), z pełnym udziałem społeczeństwa, zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku;

7. Zasada preferencji dla technologii niskoemisyjnych i proekologicznych – preferowane będą inwestycje wykorzystujące technologie ograniczające wpływ na środowisko.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Niewielka powierzchnia gruntów o wysokich klasach bonitacyjnych gleby, występujących głównie w północnej części gminy, determinuje oszczędność w przeznaczaniu wartościowych terenów rolnych na cele nierolnicze. Ochrona gruntów rolnych w powyższym zakresie polega na zastosowaniu następujących działań:

- intensyfikacja wykorzystania gruntów przeznaczonych na cele inwestycyjne zgodnie z dotychczasową dokumentacją mpzp, przy jednoczesnej ochronie przed zainwestowaniem wyodrębnionych obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- ochrona przed zainwestowaniem zwartych kompleksów użytków rolnych na glebach niższych klas, które pełnią ponadto istotne funkcje krajobrazowe i ekologiczne;
- prowadzenie monitoringu zanieczyszczenia gleb oraz okresowych badań (w tym kwasowości) gleb rolniczo cennych.

Kluczowym elementem dla zachowania bioróżnorodności oraz ochrony systemu przyrodniczego są obszary leśne, stanowiące siedliska wielu gatunków zwierząt i ostoje roślin. Położone w większości w sołectwach, w południowej części gminy, pełnią role: klimatyczno-biologiczną, krajobrazową, rekreacyjno-społeczną oraz produkcyjną. W Gminie Dukla większość kompleksów leśnych położonych jest w obszarach chronionych, tj. w Magurskim Parku Narodowym, w Jańskim Parku Krajobrazowym oraz w Obszarze Chronionego Krajobrazu Beskid Niski lub obszarach sieci Natura 2000.

Najważniejsze założenia polityki rozwoju oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki utrzymania i wzbogacania bioróżnorodności terenów gminy to:

- zachowanie, ochrona i zrównoważone wykorzystanie systemu przyrodniczego terenów leśnych;
- utrzymanie i ochrona przed zainwestowaniem terenów leśnych i rolnych pełniących funkcje korytarzy ekologicznych (migracyjnych);
- zrównoważony rozwój turystyki aktywnej poprzez wykorzystanie naturalnych walorów terenów leśnych ale także budowa niezbędnej infrastruktury, np. miejsca parkingowe, oznakowania szlaków, mała architektura umożliwiająca edukację, rekreację i wypoczynek;
- realizacja naturalnego, hodowlano–ochronnego kierunku gospodarki leśnej poprzez wykorzystanie w możliwie najszerszym zakresie naturalnego odnowienia drzewostanów;
- prowadzenie odpowiedzialnej i dalekowzrocznej gospodarki leśnej; uzupełnienia i poszerzanie kompleksów leśnych, tworzenie nowych zalesień i zadrzewień na gruntach nieprzydatnych dla rolnictwa przy zachowaniu urozmaiconego przebiegu granicy rolno–leśnej;
- ochrona i odnowa zadrzewień towarzyszących korytom cieków wodnych, utrzymanie w stanie nie zainwestowanym większych kompleksów trwałych użytków zielonych oraz terenów obrzeży lasów.

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji, wyznaczone na podstawie dokumentów strategicznych i planistycznych wymagają kształtowania zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zasad zależnych od ich charakterystyki i funkcjonalności.

W przypadku przygotowania terenów pod inwestycje generujące nowe miejsca pracy (m.in. tereny położone w sąsiedztwie przebiegu drogi ekspresowej w miejscowości Zboiska), prowadzone działania powinny w pierwszej kolejności koncentrować się na zapewnieniu dostępności transportowej i uzbrojeniu terenu w niezbędne systemy infrastruktury technicznej.

Tereny zdegradowane wymagające działań o charakterze rehabilitacyjnym i rekultywacyjnym związane są z przywróceniem funkcji ekologicznych i społeczno–gospodarczych.

W przypadku obszarów rewitalizowanych proces ożywienia, odnowienia i przywrócenia do pełnego użytku, będzie wymagał poprawy ich stanu technicznego, estetycznego oraz funkcjonalnego. Dotyczy to zarówno pojedynczych budynków, jak i całych obszarów miejskich i wiejskich oraz przywrócenia im pierwotnych funkcji lub nadania nowych, odpowiadających aktualnym potrzebom.

Ze względu na turystyczny profil gminy, w ramach zasad kształtowania zagospodarowania przestrzennego, istotne znaczenie ma zachowanie jej walorów krajobrazowo–kulturowych, poprzez stworzenie warunków do lokalizowania obiektów zróżnicowanej bazy noclegowej i gastronomicznej infrastruktury turystyki aktywnej – sportowo–rekreacyjnej.

Ustalenia i rekomendacje dotyczące kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie we wskazanych powyżej, głównych obszarach uzupełniono o dodatkowe rekomendacje dotyczące wybranych obszarów, mających istotne znaczenie dla rozwoju Gminy Dukla:

1. Dukla jako centrum administracyjno – usługowe i gospodarcze gminy o znaczeniu lokalnym, wraz z zabytkowym centrum miasta oraz obszar zabudowy

- *Charakterystyka*

Obszar miasta położony centralnie względem pozostałych miejscowości gminy; siedziba Urzędu Miejskiego w Dukli oraz innych instytucji oświatowych, kulturalnych i administracyjnych. Centrum sportowe oraz handlowo – usługowe gminy z rozwiniętą strefą aktywności gospodarczej. Rozwinięte role komunalne i reprezentacyjne gminy. Najważniejszy węzeł komunikacyjny gminy, gdzie krzyżują się droga krajowa nr 19 oraz droga wojewódzka 993. Dodatkowo, Duklę wyróżnia historyczny układ urbanistyczny ze zrewitalizowanym rynkiem oraz kamienicami.

- *Najważniejsze założenia polityki rozwoju oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej*
 - Zachowanie historycznej tkanki i struktury przestrzennej,
 - Rozwój stref aktywności gospodarczej; w tym funkcji handlowych i inwestycyjnych w skali regionu;
 - Utrzymanie funkcji centrum administracyjno – usługowego gminy;
 - Zwiększenie dostępności komunikacyjnej w transporcie drogowym, zwłaszcza poprzez poprawę dostępu do dróg szybkiego ruchu;
 - Uspokojenie ruchu w ścisłym centrum miasta wraz wyprowadzeniem ruchu tranzytowego na drogę ekspresową;
 - Remont istniejącej zabudowy miasta;
 - Rozwój funkcji mieszkaniowej miasta.

2. Tereny handlowo usługowe

- *Charakterystyka*

Obszary poszczególnych miejscowości Gminy Dukla położone przede wszystkim wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych oraz centrach miasta Dukla i pozostałych miejscowości. Zlokalizowano tam obiekty usługowe i handlowe (obiekty handlowe, targowiska, stacje

benzynowe, restauracje, itp.), zakłady produkcyjne i usługowe oraz obiekty użyteczności publicznej (Urząd Miejski w Dukli, szkoły, przedszkola, ośrodek kultury, domy ludowe, itp.). Obszar ten charakteryzuje się dużą koncentracją obiektów oraz wysoką dostępnością komunikacyjną. W miejscowości Lipowica, przy drodze krajowej nr 19 funkcjonuje największy na Podkarpaciu zakład wydobywczy kruszyw drogowych.

- *Najważniejsze założenia polityki rozwoju oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej*
 - Utrzymanie dostępności obszarów atrakcyjnych dla inwestorów prywatnych poprzez uzbrajanie terenów inwestycyjnych w Dukli, jak i w pobliżu planowanego węzła drogi ekspresowej;
 - Zapewnienie dostępności niezbędnych do rozwoju przedsiębiorstw mediów;
 - Dobra organizacja miejsc parkingowych, zwłaszcza przy kluczowych obiektach użyteczności publicznej;
 - Ograniczenie negatywnego wpływu działalności produkcyjnej na otoczenie i krajobraz, w tym zabudowę mieszkaniową i środowisko (np. tworzenie pasów zieleni izolacyjnej) w celu ochrony naturalnego zasobu gminy;
 - Rozwój infrastruktury komunalnej, w tym sieci kanalizacji sanitarnej, wodociągowej;
 - Stosowanie „zielonych” rozwiązań w zakresie zużycia energii, racjonalizacji zużycia zasobów oraz zagospodarowania odpadów.

3. Miasto Dukla i obszary wiejskie – tereny o funkcjach mieszkaniowych – zabudowa wielo- i jednorodzinna

- *Charakterystyka*

Obszary mieszkaniowe w zabudowie wielorodzinnej położone w Dukli i niektórych miejscowościach gminy. Obszary z przewagą zabudowy jednorodzinnej oraz zagrodowej, zlokalizowane poza ścisłym centrum Dukli i przede wszystkim wzdłuż istniejących ulic w poszczególnych miejscowościach gminy. W miejscowościach wiejskich zabudowa mieszana, w części o charakterze rolniczym oraz nowoczesna, spełniająca wyłącznie funkcje mieszkaniowe. **W strategii wskazano zasadność zwiększonego zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i wielorodzinną niż wynikałoby to z przyjętego wzoru matematycznego, co łączy się z faktem realizacji budowy drogi ekspresowej oraz potencjału wydatkowania znacznych środków unijnych w ramach bieżącej perspektywy finansowej. Jako miejsca najbardziej sprzyjające rozwojowi mieszkalnictwa należy wskazać największe miejscowości, położone wzdłuż osi istniejącej drogi krajowej – Dukla, Równe, Łęki Dukielskie, Cergowa, Jasionka, Teodorówka, Wietrzno, Głójsce, Iwla, Nadole – wszystkie powyżej 500 mieszkańców.**

- *Najważniejsze założenia polityki rozwoju oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej*
 - Podnoszenie jakości życia mieszkańców miasta i wsi poprzez dostęp do infrastruktury społecznej (ośrodki zdrowia, przedszkola, szkoły, place zabaw, skwery);
 - Modernizacja infrastruktury sportowej i kulturalnej wspomagającej aktywność i integrację społeczną;
 - Zwiększanie dostępności do sieci kanalizacyjnej i wodociągowej;
 - Uspokojenie ruchu na drogach osiedlowych w mieście;
 - Tworzenie obszarów zielni i stref rekreacji dla zabudowy wielorodzinnej;
 - Kształtowanie i porządkowanie struktury przestrzennej wsi;
 - Ochrona krajobrazu kulturowego wsi;
 - Zapewnienie dostępności komunikacyjnej poprzez modernizację ciągów drogowych, utrzymanie i rozwój linii transportu publicznego oraz wyznaczanie tras rowerowych;
 - Kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z działalnością rolniczą a mieszkaniową;

4. Tereny rekreacyjno – turystyczne i zieleni urządzona

- *Charakterystyka*

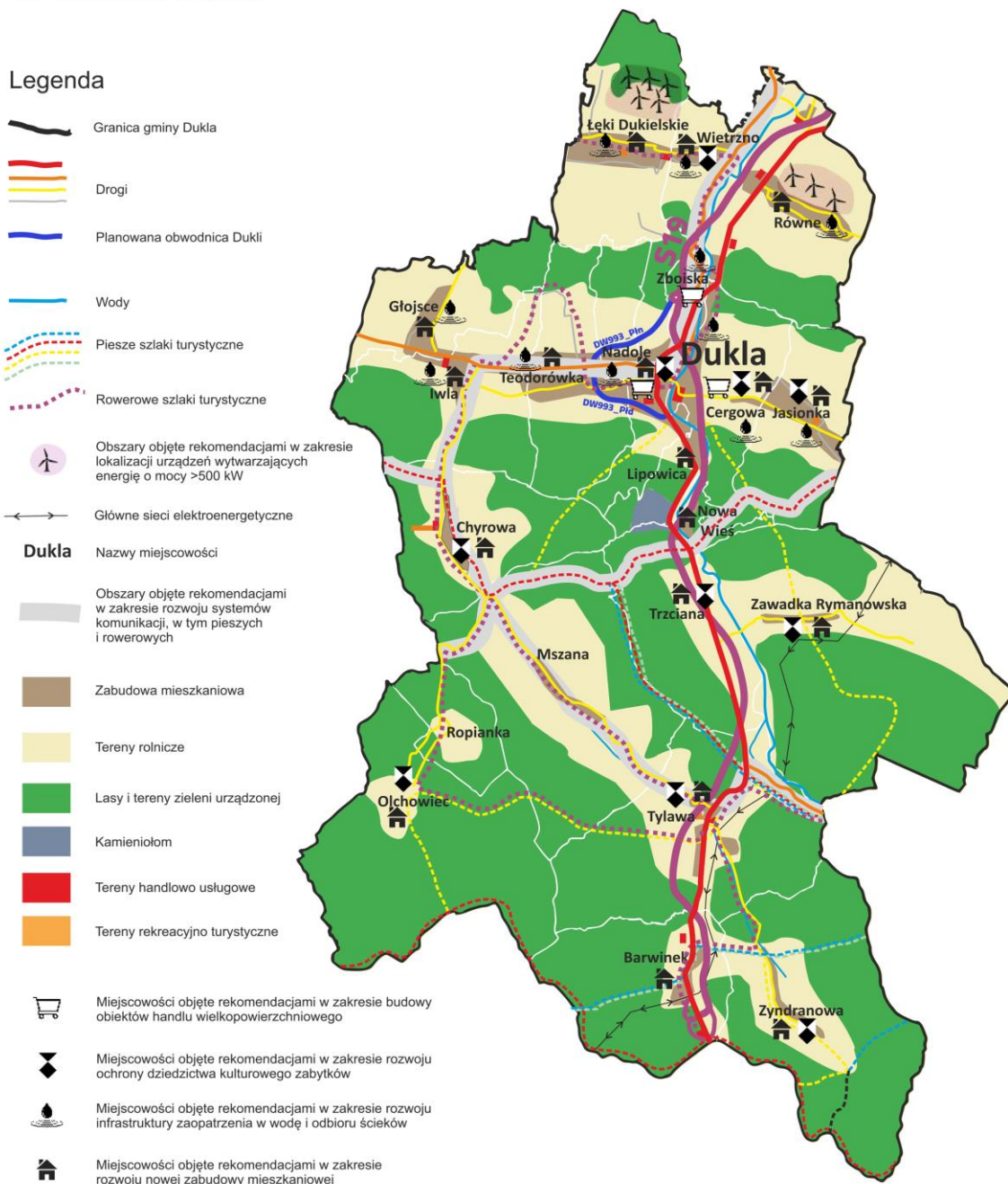
Obszary parkowe i rekreacyjne oraz zorganizowane tereny o funkcjach turystycznych, zlokalizowane głównie w Dukli oraz w miejscowościach położonych na południu gminy. Dodatkowo obszary zieleni urządzonej występujące w każdej miejscowości gminy.

- *Najważniejsze założenia polityki rozwoju oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej*
 - Zwiększenie powierzchni i dostępności terenów zieleni; ochrona przed zmianami klimatycznymi;
 - Wykorzystanie potencjału terenów zieleni do kształtowania i rozwoju oferty turystycznej;
 - Poprawa estetyki Dukli oraz pozostałych miejscowości gminy poprzez uporządkowanie oraz uatrakcyjnienie terenów zieleni.

Mapa nr 14 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Dukla

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Dukla

Źródło: Opracowanie własne

VII. System realizacji strategii

Poziom wdrożenia w życie celów i działań strategii rozwoju weryfikuje skuteczność działania władz lokalnych oraz słuszność założeń przyjętych w strategii rozwoju gminy.

Organizację procesów wdrażających strategię ujęto w ramy systemu realizacji strategii, który zawiera następujące założenia:

- podmioty zaangażowane w realizację strategii, ich rola i kompetencje, podział zadań oraz relacje i zasady współpracy;
- mechanizmy i narzędzia wdrażania strategii;
- wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
- sposób monitorowania i ewaluacji realizacji strategii oraz jej aktualizacji.

VII.1. Podmioty zaangażowane w realizację strategii

Niniejsza strategia obejmuje zadania stanowiące wyzwania dla całej społeczności lokalnej oraz wszystkich podmiotów działających na terenie gminy lub pozostających z nią w relacji. W procesie zarządzania gminą (jej rozwojem), strategia pełni kluczową rolę jako generalny plan postępowania władz samorządowych – we współpracy z innymi samorządami, administracją państwową oraz partnerami społecznymi i prywatnymi. Powoduje to konieczność określenia głównych zadań oraz zakresu odpowiedzialności poszczególnych podmiotów zaangażowanych w jej realizację.

Instytucje i podmioty, zaangażowane w proces wdrażania strategii tworzą trzy główne grupy (zgodnie z zasadą „trójkąta współpracy”):

- sektor publiczny – władze samorządowe gminy, urząd gminy i jednostki gminne, jednostki samorządu terytorialnego różnych szczebli, w tym np. gminy sąsiednie;
- sektor biznesowy – przedsiębiorcy, kluczowi pracodawcy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze itp.;
- sektor społeczny – mieszkańcy, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, liderzy społeczni i osoby publiczne, reprezentanci młodzieży itp.

Generalny zakres ról w realizacji Strategii Rozwoju Gminy Tarnowiec przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 7. Podmioty zaangażowane w realizację Strategii Rozwoju Gminy Dukla

Sektor	Przedstawiciele sektora	Rola w realizacji SRGD 2023–2030
Publiczny	❖ Rada Miejska w Dukli ❖ Burmistrz Dukli ❖ Urząd Miejski w Dukli ❖ instytucje gminne sektora edukacji, kultury i sportu; ❖ przedsiębiorstwa komunalne; ❖ władze samorządowe i instytucje publiczne z gmin partnerskich;	❖ inicjowanie i realizacja przedsięwzięć określonych w Strategii; ❖ finansowanie przedsięwzięć określonych w Strategii; ❖ określenie ram prawnych i organizacyjnych dla realizacji zadań strategicznych; ❖ nawiązywanie partnerstw, angażowanie podmiotów z pozostałych sektorów do realizacji Strategii;

	❖ władze samorządowe i instytucje publiczne szczebla powiatowego oraz wojewódzkiego; ❖ administracja rządowa; ❖ uczelnie i instytucje badawcze.	❖ promocja i upowszechnianie działań strategicznych; ❖ wsparcie naukowe i badawcze w realizacji przedsięwzięć.
Prywatny	❖ przedsiębiorcy; ❖ instytucje otoczenia biznesu; ❖ klastry i porozumienia przedsiębiorców.	❖ inicjowanie i realizacja przedsięwzięć biznesowych służących rozwojowi gospodarczemu Gminy; ❖ finansowanie przedsięwzięć biznesowych; ❖ udział w partnerstwa międzysektorowych dotyczących realizacji przedsięwzięć.
Społeczny	❖ organizacje społeczne i wyznaniowe ❖ podmioty ekonomii społecznej.	❖ inicjowanie i realizacja przedsięwzięć społecznych służących rozwojowi kapitału ludzkiego Gminy; ❖ finansowanie przedsięwzięć społecznych; ❖ udział w partnerstwa międzysektorowych dotyczących realizacji przedsięwzięć.

Źródło: Opracowanie własne

Skuteczność proponowanych działań będzie zależała w dużym stopniu od skali aktywności i zintegrowania wielu środowisk, dlatego realizacja dokumentu została oparta o następujące główne zasady i mechanizmy, w tym w szczególności:

- partycypacja i partnerstwo, czyli współpraca i równorzędne traktowanie reprezentantów różnych środowisk i instytucji;
- otwartość, pozwalająca uczestniczyć jak największej liczbie osób i organizacji w partnerstwie, gwarantująca jego zróżnicowany skład;
- zintegrowana aktywność, będąca efektem podzielenia wspólnej wizji rozwoju gminy;
- transparentność, przejrzystość działań, założenie dialogu, informowanie i bieżące konsultowanie decyzji oraz rozwiązań rozwojowych;
- konsekwencja i odpowiedzialność we wdrażaniu przyjętych priorytetów i działań;
- elastyczność reagowania, zakładająca możliwość modyfikacji i dostosowania strategii w zależności od zmian zachodzących w gminie i jej otoczeniu,
- efektywność, oznaczająca dokonywanie takich wyborów sposobu wykorzystania zasobów, który zapewni celowość i oszczędność realizacji działania, przy uzyskaniu najlepszych efektów z poniesionych nakładów;
- priorytet finansowania dla programów i projektów wpisanych wprost do strategii oraz tych, które z niej bezpośrednio wynikają, dotyczący zarówno budżetu gminy, jak i źródeł zewnętrznych;
- wypracowanie form komunikacji i aktywizacji, minimalizujące niezadowolenie społeczne; rozwijanie współpracy urzędników i obywateli, szczególnie organizacji pozarządowych, Rady Pożytku Publicznego w postaci wspólnych szkoleń, warsztatów i spotkań poświęconych budowaniu i analizie sposobów angażowania obywateli.

VII.2. Instrumenty wdrażania strategii

W celu prawidłowej realizacji działań zaplanowanych w ramach strategii, przewiduje się wykorzystanie instrumentów pozwalających na spójny udział zaangażowanych podmiotów, tworzący jednocześnie efekt synergii.

Instrumenty realizacji strategii mają zapewnić osiągnięcie stawianych jej celów i być spójne z przyjętym modelem struktury funkcjonalno–przestrzennej, prezentującym wizję rozwoju gminy w ujęciu przestrzennym.

W poniższym zestawieniu wybrano najbardziej kluczowe instrumenty, zarówno pod względem efektywności działania, jak również dotychczas stosowanej praktyki i posiadanych doświadczeń:

- instrumenty wdrożeniowe, w tym gminne strategie sektorowe/branżowe, plany, procedury, projekty oraz strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów rozwojowych;
- instrumenty organizacyjno–zarządcze, w tym regulaminy jednostek, powołany zespół zarządzający strategią;
- instrumenty finansowe, w tym uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe, określające krótko– i długofalowe kierunki koncentracji środków finansowych, budżet zadaniowy, projekty społeczne realizowane w ramach funduszy europejskich;
- instrumenty prawne, wynikające z przepisów ustawowych, np. stosowne uchwały rady, regulacje w postaci aktów prawa miejscowego, decyzje administracyjne;
- instrumenty planowania przestrzennego, np. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, procedury zapewniające udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym;
- instrumenty społeczne, np. działania edukacyjne, kampanie społeczne i informacyjne, działania promocyjne, konsultacje wewnętrzne, konsultacje społeczne, strony internetowe, profile w mediach społecznościowych, systemy informacji przestrzennej.

VII.3. Wytyczne do dokumentów wykonawczych

Jako dokumenty wykonawcze względem niniejszej strategii rozwoju należy rozumieć obowiązkowe lub fakultatywne plany i programy funkcjonujące w gminie. Poniżej wskazano dokumenty i odpowiadające im obszary tematyczne, zweryfikowano aktualność i spójność dokumentacji w kontekście zapisów strategii. Dokumentacja, która będzie aktualizowana lub opracowywana na nowo winna wykazywać spójność z niniejszą strategią.

Tabela nr 8. Dokumenty wykonawcze względem Strategii Rozwoju Gminy Dukla

Lp.	Obszar tematyczny	Rodzaj dokumentu	Dokument oraz wytyczne dla sporządzenia lub aktualizacji
1.	Planowanie przestrzenne	Studium uwarunkowań i kierunków	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukla przyjętego uchwałą

		zagospodarowania przestrzennego;	Nr XVIII/185/2000 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 20 listopada 2000 r., zmienionego uchwałą Nr XXXI/191/13 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 26 marca 2013 r., zmienionego uchwałą Nr XXI/134/16 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 28 kwietnia 2016 r., zmienionego uchwałą Nr XXIV/153/16 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 29 czerwca 2016 r., zmienionego uchwałą Nr XXVIII/163/16 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 13 września 2016 roku, zmienionego uchwałą Nr XLIII/302/21 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 28 września 2021 roku. Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii.
		Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;	Obecnie 100% terenów gminy Dukla jest objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.
2.	Energetyka	Założenia dotyczące zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe;	ZAŁOŻENIA DO PLANU ZAOPATRZENIA W CIEPŁO, ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ I PALIWA GAZOWE DLA GMINY DUKLA – OPRACOWANE NA LATA 2013–2028 Dukla. Załącznik do uchwały nr XLII/269/13 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie uchwalenia dokumentu „ZAŁOŻENIA DO PLANU ZAOPATRZENIA W CIEPŁO, ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ I PALIWA GAZOWE DLA GMINY DUKLA – OPRACOWANE NA LATA 2013–2028” Dokument obowiązujący; kierunkowo zgodny ze Strategią.
3.	Gospodarka komunalna	Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych	Plan opracowuje się na podstawie zapisów ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Brak aktualnego planu. Rekomenduje się przyjęcia planu, który będzie kierunkowo zgodny z zapisami Strategii.
		Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy	Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Dukla na lata 2021–2026 przyjęty Uchwałą nr XXXVI/244/21 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 25 lutego 2021 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Dukla na lata 2021–2026”. Dokument obowiązujący; kierunkowo zgodny ze Strategią. Po wygaśnięciu rekomenduje się opracowanie nowego programu przy zachowaniu spójności ze Strategią.
4.	Ochrona i opieka nad zabytkami oraz zarządzanie dziedzictwem	Gminny program opieki nad zabytkami	Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Dukla na lata 2022–2025 przyjęty Uchwałą nr LV/364/22 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 30 maja 2022 r. w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Dukla na lata 2022–2025”. Dokument obowiązujący; kierunkowo zgodny ze Strategią. Po wygaśnięciu rekomenduje się opracowanie nowego programu przy zachowaniu spójności ze Strategią.

5.	Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	Program Ochrony Środowiska	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dukla na lata 2019–2022 z perspektywą na lata 2023–2026 przyjęty Uchwałą nr XX/134/19 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 12 grudnia 2019 r. w sprawie uchwalenia "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dukla na lata 2019–2022 wraz z perspektywą na lata 2023–2026". Dokument obowiązujący; kierunkowo zgodny ze Strategią. Po wygaśnięciu rekomenduje się opracowanie nowego programu przy zachowaniu spójności ze Strategią.
		Plan Gospodarki Niskoemisyjnej	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Dukla przyjęty Uchwałą nr XXVIII/167/16 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 13 września 2016 r. w sprawie przyjęcia do realizacji Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Dukla. Dokument obowiązujący; kierunkowo zgodny ze Strategią.
6.	Polityka społeczna	Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych	Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dukla na lata 2021–2029 przyjęta Uchwałą nr XLII/288/21 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 14 września 2021 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dukla na lata 2021–2029. Dokument obowiązujący; kierunkowo zgodny ze Strategią.
		Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie	Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Dukla na lata 2021–2025 przyjęty Uchwałą nr XLII/286/21 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 14 września 2021 r. w sprawie uchwalenia „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2025” Dokument obowiązujący; kierunkowo zgodny ze Strategią. Po wygaśnięciu rekomenduje się opracowanie nowego programu przy zachowaniu spójności ze Strategią.
		Gminny Program Wspierania Rodziny	Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Dukla na lata 2021–2023 przyjęty Uchwałą nr XLII/287/21 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 14 września 2021 r. w sprawie uchwalenia „Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Dukla na lata 2021–2023”. Dokument obowiązujący; kierunkowo zgodny ze Strategią. Po wygaśnięciu rekomenduje się opracowanie nowego programu przy zachowaniu spójności ze Strategią.
7.	Zarządzanie kryzysowe	Gminny plan zarządzania kryzysowego	Gminny Plan Zarządzania Kryzysowego z dnia 24.08.2021 r. – Plan jest uzgodniony ze Starostą krośnieńskim Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego – Zarządzenie Burmistrz Dukli Nr 121/18 z dnia 30 sierpnia 2018 r. oraz zmieniony Zarządzeniem Burmistrz Dukli Nr 58/21

			z dnia 12 kwietnia 2021 r.
8.	Finanse publiczne	Wieloletnia prognoza finansowa	Uchwała nr LXV/451/22 Rady Miejskiej W Dukli z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie zmian w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Dukla na lata 2022 –2036. Dokument aktualizowany w miarę potrzeb. Kierunkowo zgodny z założeniami Strategii.

Źródło: Opracowanie własne

Jednocześnie opracowana strategia rozwoju gminy stanowi dokument spójny ze strategiami rozwoju ponadlokalnego, obowiązującymi na terenie gminy, w tym: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030. Spójność dokumentów odnosi się m.in. do części dotyczącej celów i kierunków działań oraz wykorzystania adekwatnych wskaźników w procesie monitorowania strategii.

VII.4. System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii

Monitorowanie jest ważną częścią wdrażania lokalnej strategii rozwoju, ponieważ stanowi jedno z podstawowych źródeł danych podczas procesu ewaluacji strategii. W związku z tym proces monitorowania powinien zagwarantować efektywne skompletowanie wszystkich ważnych danych, które ujęte w analizie pozwolą uzyskać informację o zgodności zrealizowanych działań z założeniami strategii, a także o postępie w jej wdrażaniu.

Proces monitorowania strategii polega na okresowym badaniu poziomu wykonania poszczególnych wskaźników celów strategicznych i operacyjnych ustalonych w jej ramach. Wskaźniki przyjęte dla Strategii Rozwoju Gminy Dukla na lata 2023–2030 przedstawiono w rozdziale V.3 Rezultaty planowanych działań.

Proces monitorowania strategii będzie przeprowadzany w formie corocznych sprawozdań, odnoszących się do ustalonych strategicznych działań, co umożliwi identyfikację ewentualnych problemów, a następnie pozwoli podjąć stosowne kroki usprawniające dalszą realizację strategii. Ponadto, oprócz corocznych sprawozdań, w okresie wdrażania strategii zostanie opracowany raport monitorujący mid-term, określający postęp w realizacji strategii. Sporządzenie raportu monitorującego zaplanowano w połowie okresu obowiązywania strategii. Powyższy dokument będzie stanowił materiał informacyjny na temat efektów oraz poziomu rozwoju gminy w kolejnych okresach wdrażania strategii. Jednocześnie raport może stanowić podstawę do ewentualnej aktualizacji strategii, której dostosowywanie do zmieniających się warunków jest niezbędne w celu sprawnego zarządzania gminą. Z kolei raport ewaluacyjny opracowany w 2031 r. będzie stanowił pełne podsumowanie i ocenę stopnia efektywności wdrażania strategii rozwoju gminy.

Główną jednostką organizacyjną biorącą udział w procesie monitorowania lokalnej strategii rozwoju gminy jest Urząd Miejski w Dukli, wspomagany przez gminne jednostki organizacyjne oraz inne instytucje samorządowe. Sprawny i efektywny postęp we wdrażaniu strategii zapewnią nie tylko współpracujące z gminą liczne podmioty społeczne i gospodarcze,

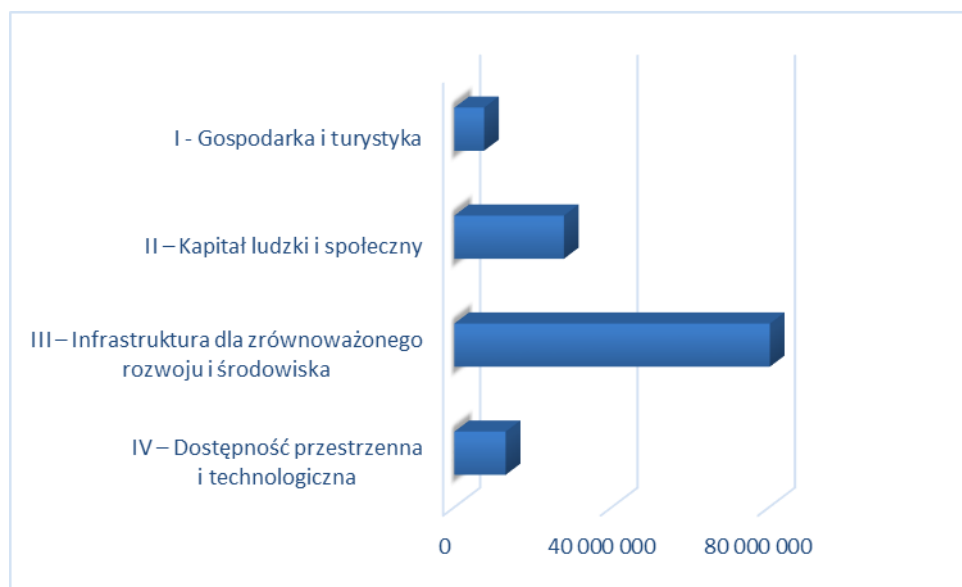

placówki oświatowe, czy organizacje pozarządowe, ale przede wszystkim mieszkańcy gminy, którzy aktywnie włączają się w przedsięwzięcia prowadzone w ramach strategii.

VII.5. Ramy finansowe i źródła finansowania

Uwzględniając profil zaplanowanych działań strategicznych, perspektywę czasową Strategii oraz możliwości finansowania działań inwestycyjnych przyjęto, iż realizacja założonych działań wymagać będzie nakładów na poziomie ok 1,9 mld zł, przy czym ponad 90% środków zostanie przeznaczonych na budowę odcinka drogi ekspresowej. W związku z powyższym zdecydowanie największe nakłady związane będą z uzyskaniem zaplanowanych rezultatów w obrębie obszaru III Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju. Pozostałe obszary tematyczne będą wymagały łącznych wydatków na poziomie ok. 50 mln zł, tj. niecałe 3% nakładów ogółem. Budżet odcinka drogi ekspresowej planowanego do budowy na obszarze Gminy Dukla obliczono na podstawie wartości podpisanych umów z wykonawcami. Podział zaplanowanych nakładów na poszczególne obszary tematyczne przedstawia poniższy wykres, nie uwzględniając przy tym wydatków GDDKiA.

Wykres nr 10. Podział wydatków na obszary tematyczne Strategii*

Źródło: Opracowanie własne, *wykres nie uwzględnia wydatków na drogę S19

W pierwszym obszarze tematycznym Gospodarka i turystyka, dominują wydatki finansujące działania związane z rozwojem branży turystycznej (m.in. infrastruktura miejsc noclegowych) stanowiąc blisko 80% wydatków całego obszaru. Zdecydowanie mniejszy udział w planowanych nakładach mają dwa pozostałe priorytety, tj. produkcja i usługi oraz rolnictwo. W obszarze nr II – Kapitał ludzki i społeczny, budżet jest znacznie bardziej zrównoważony i podzielony pomiędzy pięć priorytetów. Środki finansowe planuje się na wsparcie działań związanych z edukacją (10%), ochroną zdrowia (11%), kulturą i dziedzictwem kulturowym (37%) oraz aktywizacją społeczną (13%), sportem i rekreacją (29%). Najwyższy udział dwóch

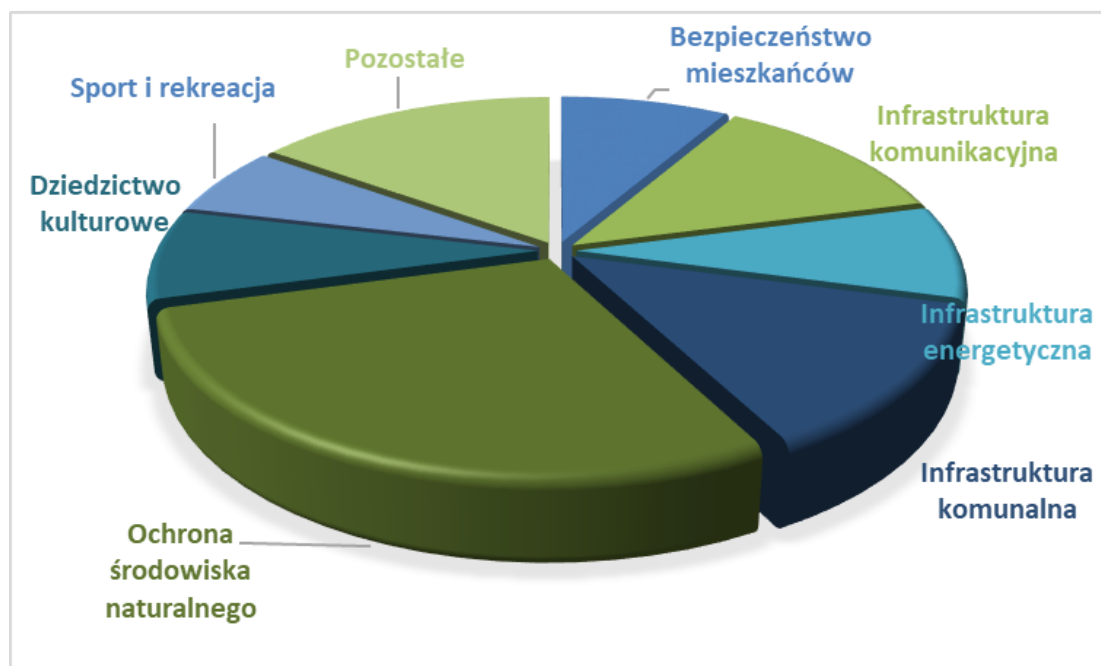
dziedzin – kultury i sportu z rekreacją wiąże się z planowanymi inwestycjami w zakresie odnowy miejsc i obiektów zabytkowych oraz rozbudową i modernizacją infrastruktury sportowej (hale sportowe, boiska wielofunkcyjne, strefy rekreacji).

W ramach III obszaru – Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju zdecydowanie największe nakłady zaplanowano na realizację działań priorytetu III.1 obejmującego infrastrukturę komunikacyjną (96 % wydatków III obszaru strategicznego). Pozostałe grupy stanowią wydatki ujęte w priorytetach: Infrastruktura energetyczna (III.2), Infrastruktura komunalna (III.3) oraz Ochrona stanu środowiska naturalnego i krajobrazu (III.4).

Ostatni – czwarty obszar tematyczny został poświęcony dostępności przestrzennej i technologicznej. W obrębie tej części strategii znaczną część wydatków zaplanowano na realizację działań w ramach priorytetu IV.2. Bezpieczeństwo mieszkańców – ponad 83% środków, na pozostałe priorytety zaplanowano odpowiednio: Usługi publiczne, w szczególności cyfryzacja i e-usługi – ok. 12% oraz Planowanie przestrzenne, w tym poprawa estetyki przestrzeni publicznej – ok. 5%. Poprawa bezpieczeństwa jest ściśle powiązana z planowanymi inwestycjami w infrastrukturę państwowej i ochotniczych straży pożarnych.

Na poniższy wykresie uwzględniono najbardziej kluczowe pod względem wydatków, priorytety w obrębie całej strategii. Wykres nie uwzględnia wydatków zaplanowanych na realizację budowy odcinka drogi S19, ze względu na całkowicie inną skalę wartości środków.

Wykres nr 11. Podział wydatków na najważniejsze priorytety

Źródło: Opracowanie własne

Ramy finansowe strategii rozwoju Gminy Dukla oparte są przede wszystkim na środkach dostępnych w systemie finansowania sektora publicznego uzupełniane przez finanse prywatnych właścicieli. W ramach finansowania publicznego przewidziano zaangażowanie

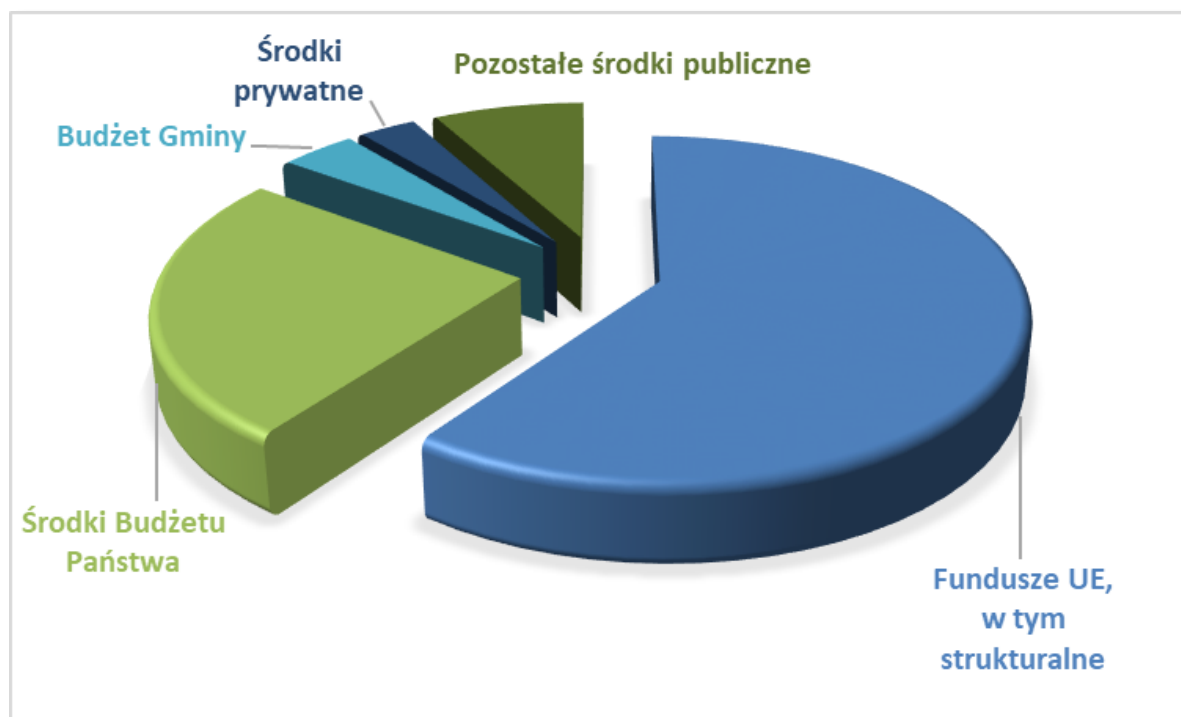

środków pochodzących z funduszy unijnych, budżetu państwa, w tym m.in. GDDKiA, środków własnych gminy oraz innych instytucji publicznych – jednostek samorządu terytorialnego (w tym: Powiat Krośnieński, Województwo Podkarpackie).

Największą rolę w związku z nową perspektywą finansową UE w dalszym ciągu przypisano funduszom unijnym (strukturalnym, RRF). Zgodnie z treścią Umowy Partnerstwa na lata 2021–27, w której określono m.in. założenia nowych programów operacyjnych oraz podział alokacji pomiędzy poziom krajowy i regionalny, największa pula funduszy unijnych została przeznaczona na realizację politykę spójności (dla Polski ok. 20 proc. środków całej UE).

Fundusze unijne, razem ze środkami krajowymi, mają wspierać innowacje, przedsiębiorczość, cyfryzację, infrastrukturę, ochronę środowiska, energetykę, edukację oraz sprawy społeczne. Podobnie jak w latach 2014–2020, również w rozpoczynającej się perspektywie około 60% funduszy z polityki spójności ma trafić do programów realizowanych na poziomie krajowym, a pozostałe 40% otrzymają programy regionalne, zarządzane przez marszałków województw. Ze względu na budżet, tematykę, kryteria wyboru oraz poziom dofinansowania projektów, należy przyjąć, iż programy opracowane zgodnie z treścią Umowy Partnerstwa 2021–27, będą stanowiły w najbliższych latach potencjalnie najbardziej atrakcyjne źródło finansowania dla działań rozwojowych gminy.

Wykres nr 12. Źródła finansowania Strategii

Źródło: Opracowanie własne

Duży udział budżetu krajowego uwzględniony przy wdrażaniu zapisów strategii stanowi również efekt zapisów Umowy Partnerstwa, w ramach której mowa jest o zasadzie dodatkowości, tj. uzupełnienia środków unijnych przez fundusze krajowe i samorządowe.

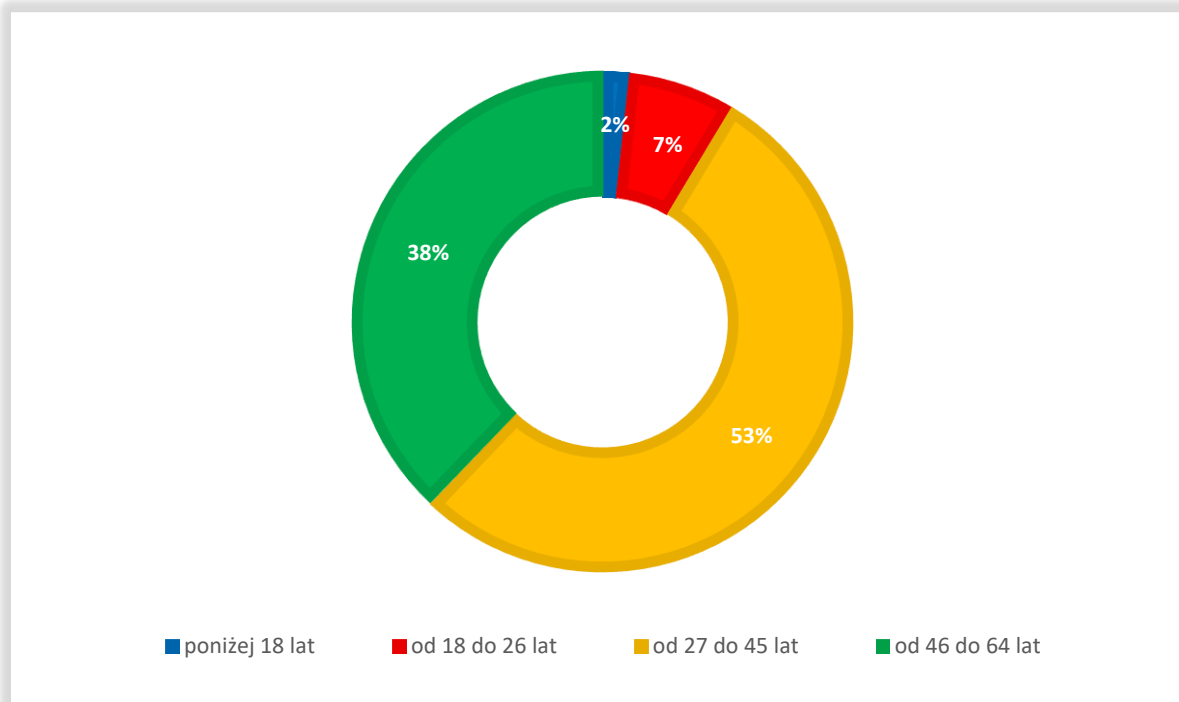

W modelu estymacyjnym oprócz wartości planowanych inwestycji uwzględniono wielkość dotychczasowych środków wydawanych rokrocznie z budżetu gminy na działania inwestycyjne i rozwojowe. Ważnym wsparciem dla trzech głównych źródeł finansowania strategii będą środki prywatnych inwestorów oraz pozostałe środki publiczne pochodzące z jednostek samorządowych, w tym wojewódzkie i powiatowe.

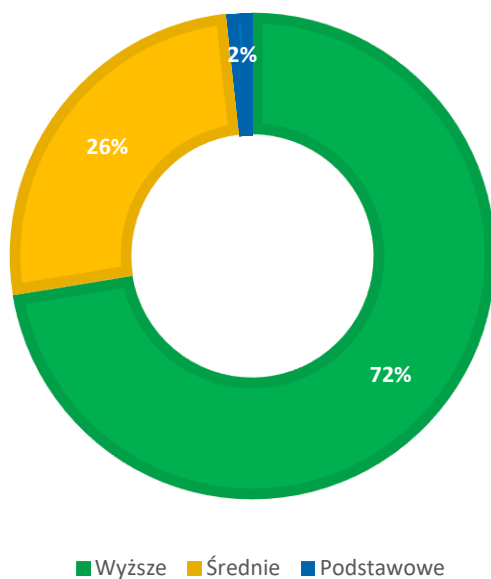

Załącznik nr 1. Raport z analizy ankiet zebranych wśród mieszkańców Gminy Dukla

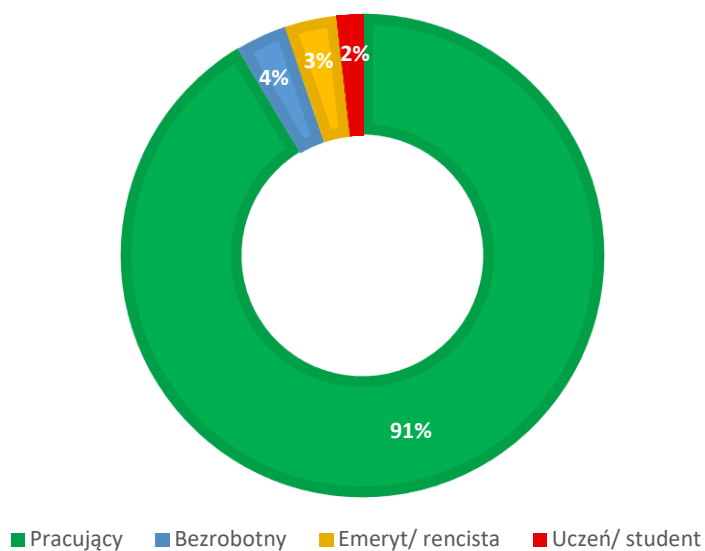
W ramach prac nad nową strategią rozwoju przeprowadzono sondaż ankietowy wśród mieszkańców Gminy Dukla, którego celem była identyfikacja głównych problemów oraz propozycji ich rozwiązań i oczekiwanych działań prorozwojowych. W badaniu ankietowym wzięło udział 58 osób zamieszkujących Gminę Dukla, z czego 53% stanowiły kobiety.

Podstawowy profil respondenta to osoba w wieku od 27 do 45 lat, z wyższym wykształceniem oraz pracująca. Najmniejsze zainteresowanie udziałem w badaniu wykazały osoby młode – spośród wszystkich respondentów tylko 9% osób nie ukończyło 26-ciu lat, w tym grupę poniżej 18 roku życia reprezentowało zaledwie 2% ankietowanych. Nie odnotowano uczestnictwa w ankiecie osób w wieku powyżej 64 roku życia.

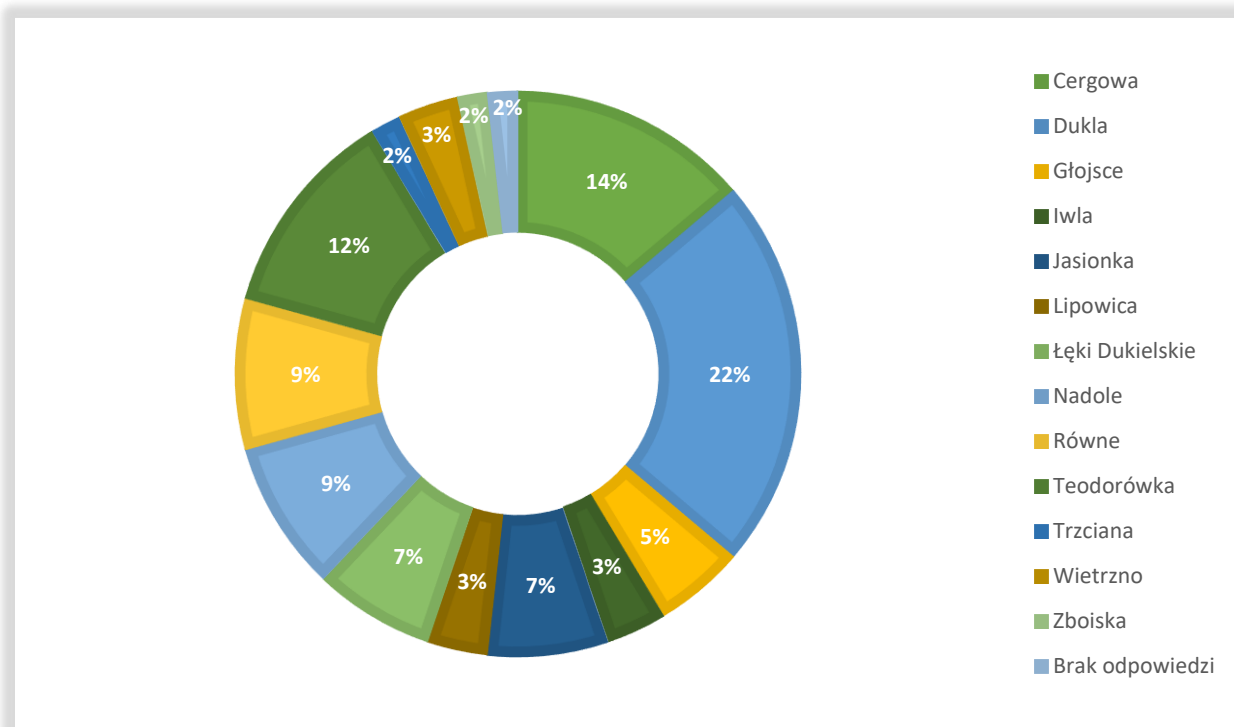

Zdecydowaną większość (72%) respondentów stanowiły osoby z wyższym wykształceniem. Wśród ankietowanych 91% to osoby pracujące, 3% – emeryci lub renciści, a 2% to uczniowie lub studenci; 4% respondentów stanowiły osoby bezrobotne.

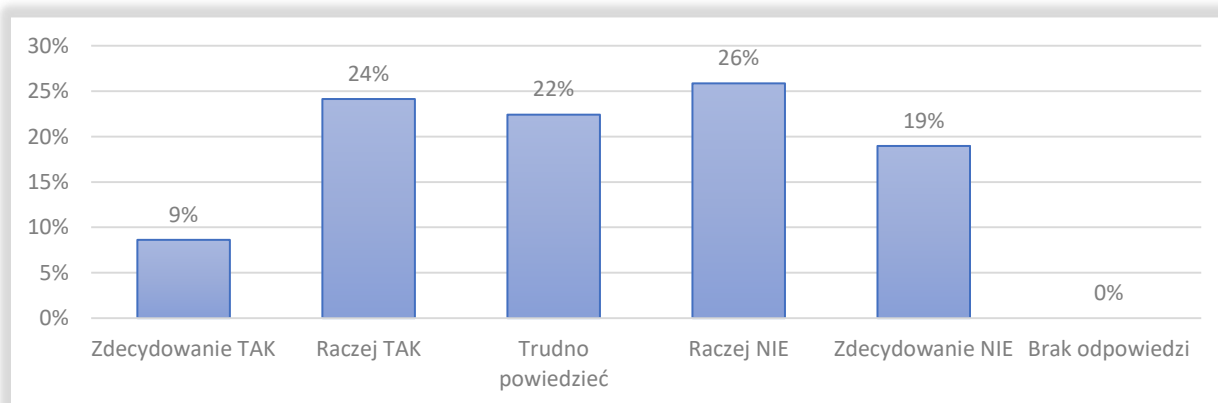

Najwięcej odpowiedzi w ramach ankiety wpłynęło od mieszkańców Dukli (22%) oraz Cergowej (14%) i Teodorówki (12%).

W pierwszej części badania mieszkańcy dokonywali oceny prawdziwości podanych w ankiecie stwierdzeń dotyczących poszczególnych obszarów funkcjonowania gminy, używając odpowiedzi „Zdecydowanie TAK”, „Raczej TAK”, „Trudno powiedzieć”, „Raczej NIE”, „Zdecydowanie NIE”. Na poniższych wykresach zestawiono uzyskane odpowiedzi.

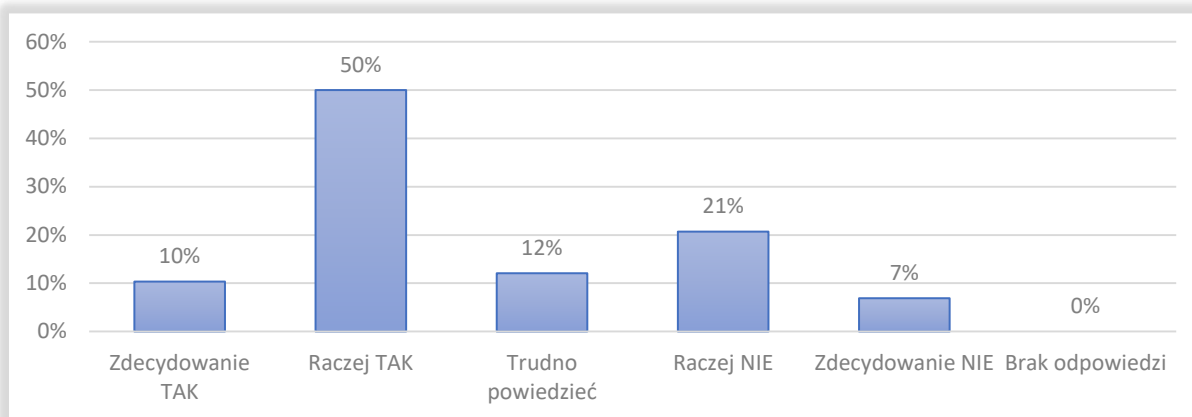
Wykres nr 13. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla: *Poziom edukacji w mojej gminie jest wysoki.*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

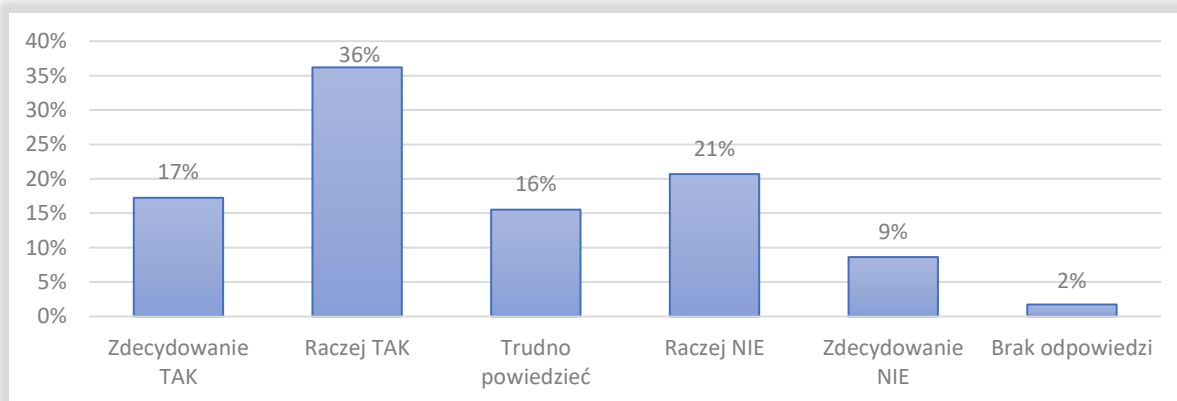
Wykres nr 14. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla: *W mojej gminie jest dobry dostęp do opieki przedszkolnej.*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Okolo jedna trzecia uczestników ankiety przyznała, że ich zdaniem poziom edukacji w Gminie jest wysoki, podczas gdy odmiennego zdania była prawie połowa ankietowanych (45%), z kolei 22% respondentów nie określiło swojego stanowiska w tej sprawie. Pozytywnie ankietowani ocenili dostęp do opieki przedszkolnej na terenie gminy. Ponad połowa badanych (60%) potwierdziła, że w Gminie jest dobry dostęp do opieki przedszkolnej, a tylko 28% była przeciwnego zdania, 12% ankietowanych nie zabrało głosu w tej sprawie.

Wykres nr 15. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla: *W mojej gminie jest dobry dostęp do opieki zdrowotnej.*

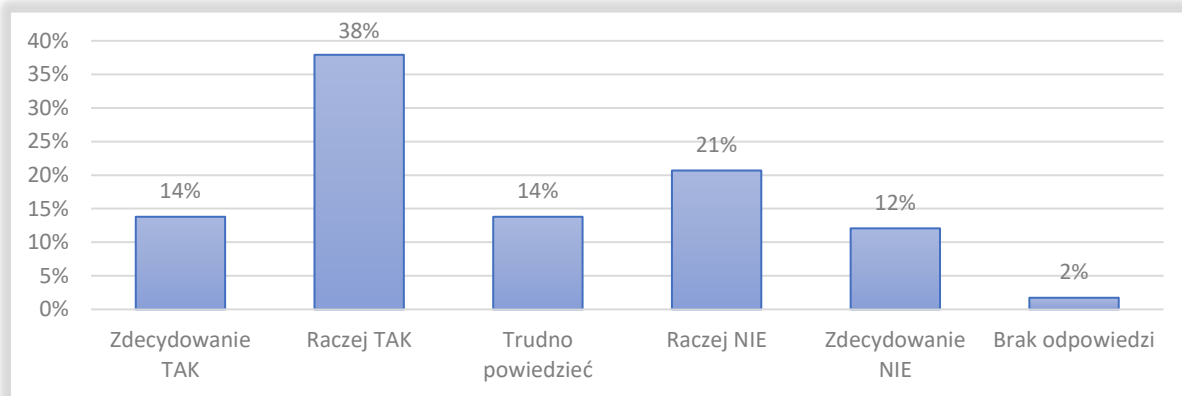

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Ponad połowa ankietowanych mieszkańców wyraziła pozytywną opinię o dostępie do opieki zdrowotnej – 53% ankietowanych uważa, że w gminie jest dobry dostęp do opieki zdrowotnej, natomiast 30% respondentów była przeciwnego zdania. Problemy z określeniem stanowiska miało 16% ankietowanych.

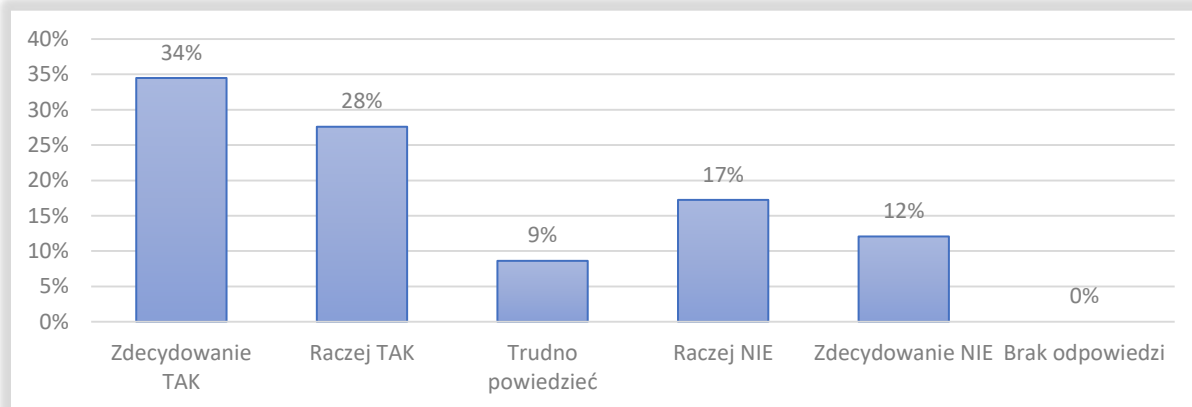
Wykres nr 16. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla: *W mojej gminie istnieje wiele możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu (sport, rekreacja, rozrywka).*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

52% zapytanych mieszkańców Gminy Dukla uważało, że w Gminie istnieje wiele możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu, a 33% nie zgodziło się z tym stwierdzeniem. Pozostałe 14% ankietowanych w ogóle nie wraziło swojej opinii.

Wykres nr 17. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla: *Moja gmina jest atrakcyjna turystycznie.*

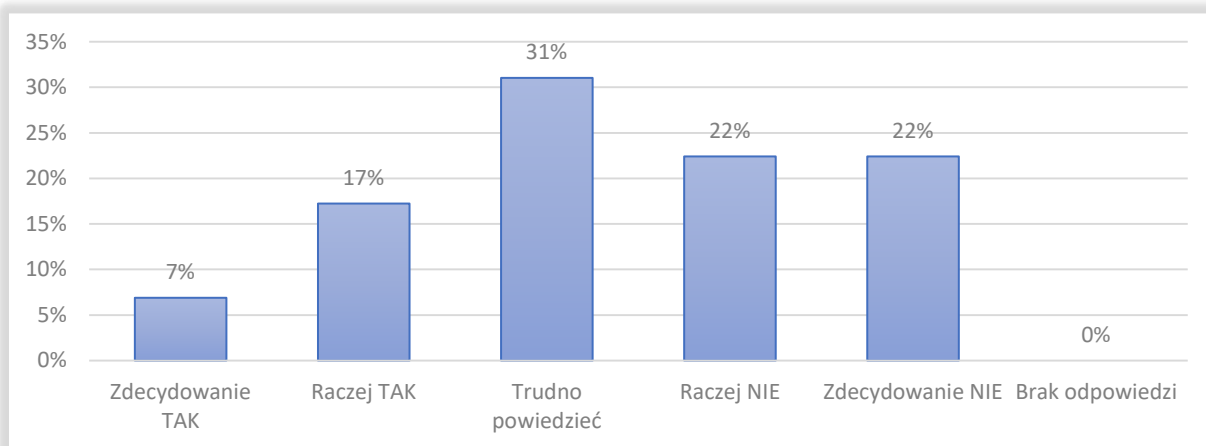

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Zdecydowana większość – 62% ankietowanych mieszkańców uważa Gminę Dukla za atrakcyjną turystycznie. Przeciwnego zdania było 29% przebadanych osób, a 9% nie wypowiedziało się w powyższej kwestii.

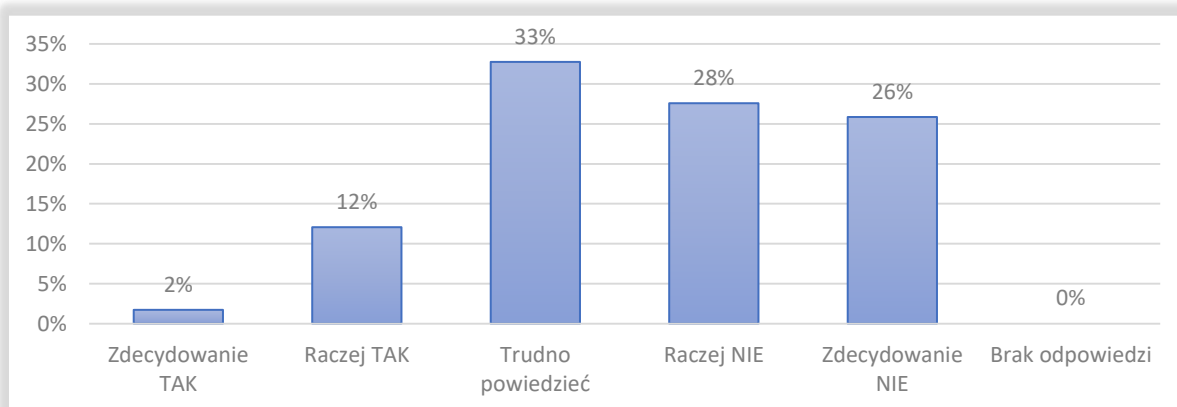
Wykres nr 18. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla: *Oferta kulturalna dostępna w mojej gminie jest atrakcyjna.*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Mieszkańcy Gminy Dukla nie uważają dostępnej oferty kulturalnej w swojej Gminie za szczególnie atrakcyjną. Tylko 24% mieszkańców stwierdziło, że oferta kulturalna jest ciekawa, natomiast 31% ankietowanych uznało tę kwestię za trudną do określenia. Najwięcej przebadanych osób (44%) uważa, że dostępna oferta kulturalna w ogóle nie jest atrakcyjna.

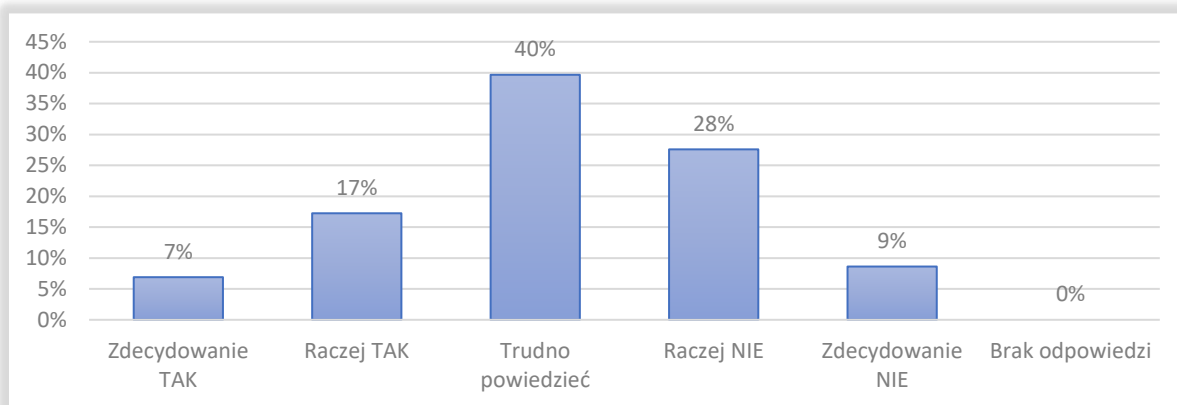
Wykres nr 19. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla: *W mojej gminie istnieją dobre warunki do prowadzenia działalności gospodarczej.*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

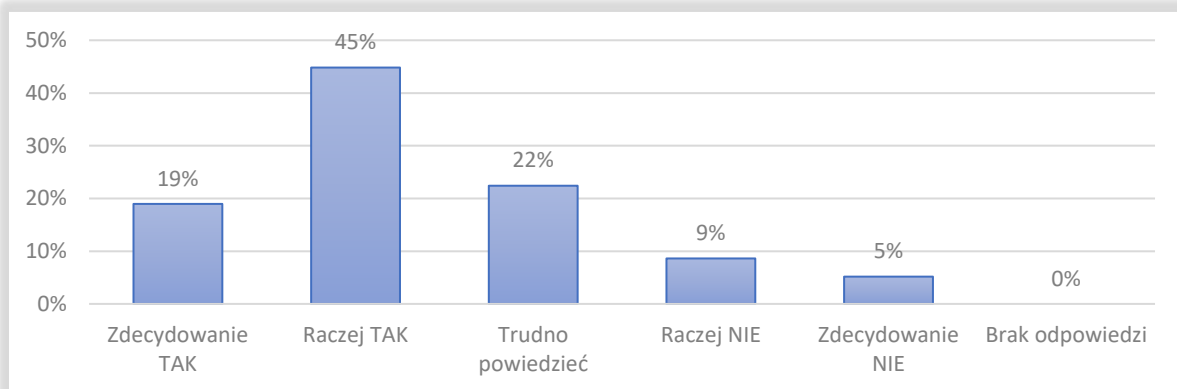
Wykres nr 20. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla: *W mojej gminie istnieją dobre warunki do prowadzenia działalności rolniczej.*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Według 14% ankietowanych, w Gminie istnieją dobre warunki do prowadzenia działalności gospodarczej, jednak ponad połowa mieszkańców (54%) nie zgodziła się z tym stwierdzeniem. Aż 33% przebadanych osób miała problem z określeniem swojego zdania. Jednocześnie 24% ankietowanych uważało, że gmina posiada dobre warunki do prowadzenia działalności rolniczej, a 37% było odmiennego zdania. Aż 40% nie było w stanie jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie.

Wykres nr 21. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla: *Mieszkańcy mojej gminy mają dobry dostęp do Internetu.*

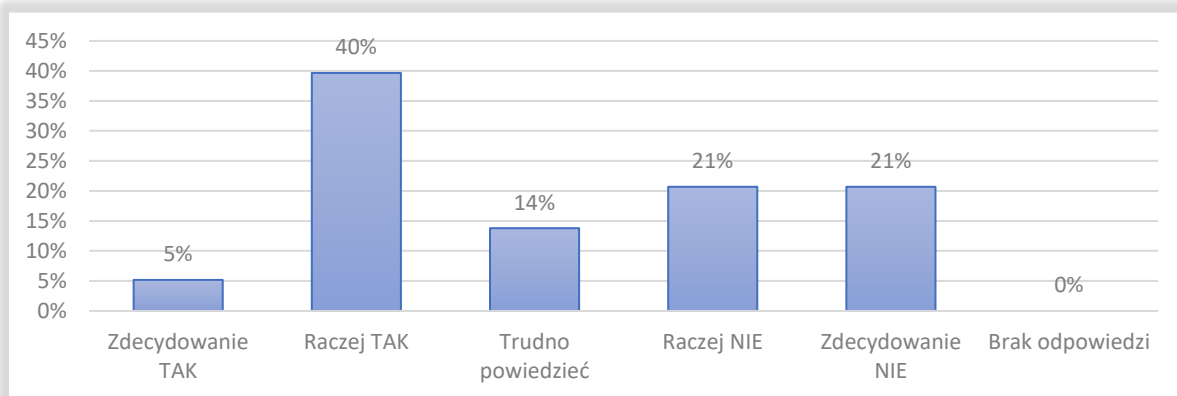

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Większość (64%) ankietowanych uważało, że mieszkańcy Gminy Dukla mają dobry dostęp do Internetu, tylko 14% nie zgodziło się z tym stwierdzeniem, a 22% nie wyraziło zdania w powyższej kwestii.

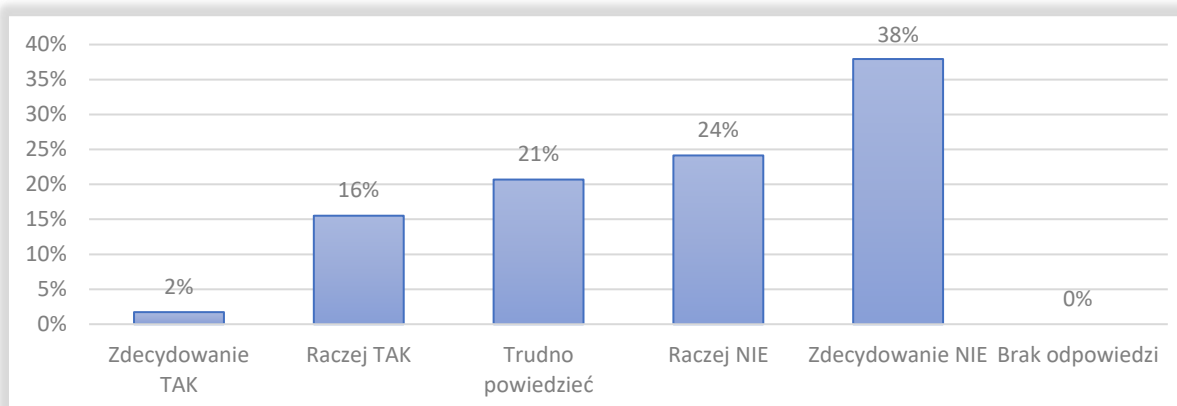

Wykres nr 22. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla: *Stan sieci drogowej na terenie mojej gminy zapewnia bezpieczeństwo oraz dostępność komunikacyjną dla mieszkańców i przedsiębiorców.*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres nr 23. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla: *Na terenie mojej gminy funkcjonuje dogodny transport publiczny.*

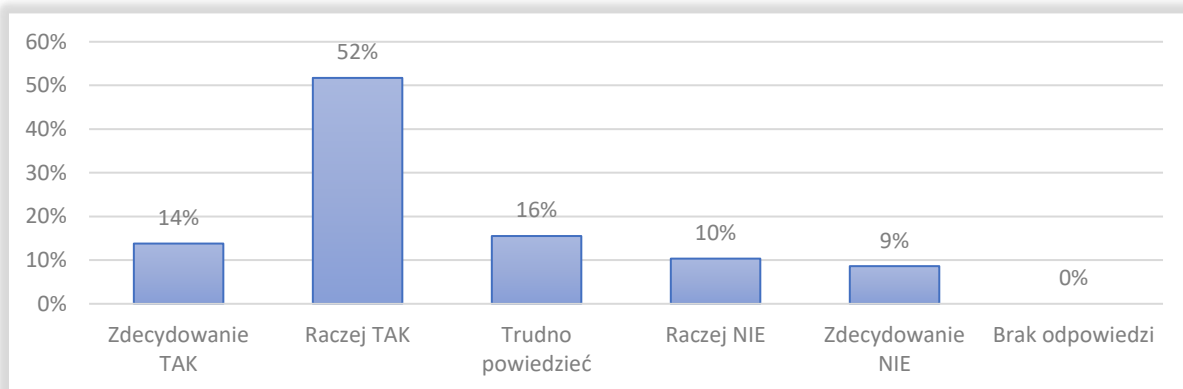

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Opinie na temat stanu sieci drogowej Gminy Dukla były podzielone: 45% ankietowanych mieszkańców stwierdziło, że Gmina zapewnia bezpieczeństwo oraz dostępność komunikacyjną, natomiast 42% ankietowanych było odmiennego zdania. Spośród ankietowanych 14% osób nie określiło jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie. Według mieszkańców biorących udział w badaniu dostępność transportu publicznego nie jest zadowalająca. Aż 62% uważa, że na terenie gminy nie funkcjonuje dogodny transport publiczny, 21% nie jest w stanie określić swojego stanowiska, a tylko 18% jest zdania, że transport publiczny jest na satysfakcjonującym poziomie.

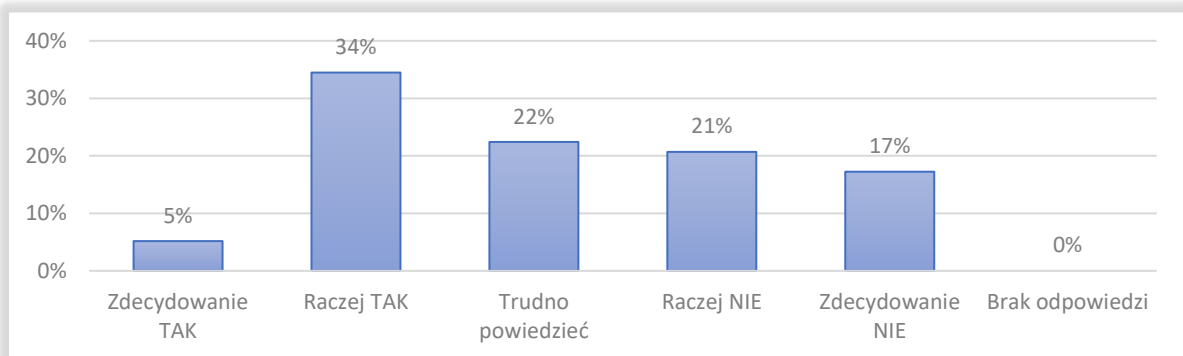
Wykres nr 24. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla: *System odbioru odpadów na terenie mojej gminy działa sprawnie.*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Według zdecydowanej większości tj. 66% mieszkańców gminy biorących udział w badaniu, system odbioru odpadów działa sprawnie, tylko 19% było odmiennego zdania, a 16% nie określiło swojego stanowiska (wykres 12).

Wykres nr 25. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla: *Sieć wodociągowa w mojej gminie jest dobrze rozwinięta.*

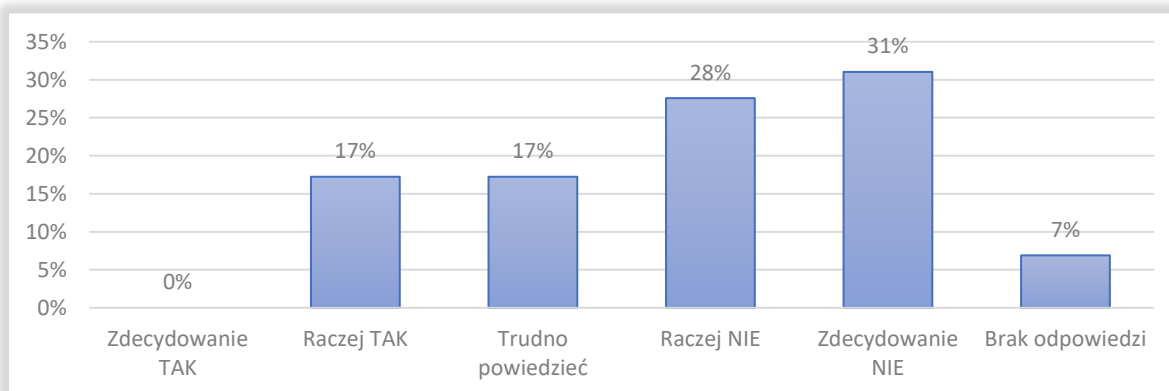

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Zdania na temat dostępu do sieci wodociągowej w Gminie Dukla były podzielone: 39% ankietowanych mieszkańców uważało, że sieć wodociągowa jest dobrze rozwinięta, natomiast 38% ankietowanych nie podzieliło tej opinii. Swojego zdania nie było w stanie określić 22% przebadanych osób.

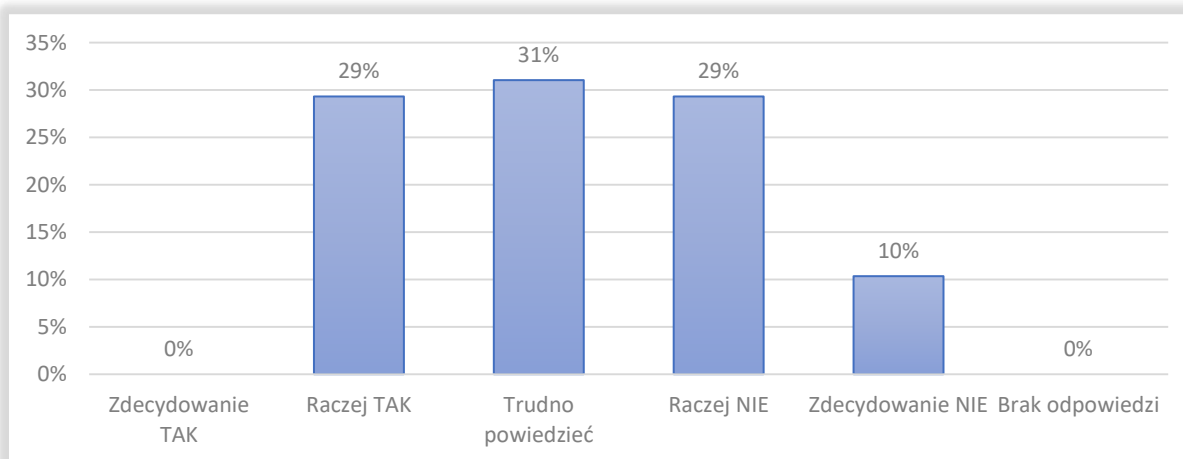
Wykres nr 26. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla: *Sieć kanalizacyjna w mojej gminie jest dobrze rozwinięta.*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Sieć kanalizacyjna w Gminie została oceniona negatywnie przez zapytanych mieszkańców. Większość (59%) uważało, że sieć kanalizacyjna nie jest dobrze rozwinięta, tylko 17% było odmiennego zdania, a 17% nie odniosło się do powyższej kwestii. Mieszkańcy Gminy Dukla biorący udział w badaniu zwrócili uwagę na potrzebę działań związanych z estetyką przestrzeni oraz ekologią i ochroną środowiska. Duża część ankietowanych (39%) była zdania, że przestrzeń na terenie gminy nie jest wystarczająco estetyczna i uporządkowana, podczas gdy uwag w tym zakresie nie miało 29% ankietowanych, aż 31% respondentów nie wyraziło swojej opinii (wykres 15).

Wykres nr 27. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla: *Przestrzeń na terenie mojej gminy jest estetyczna i uporządkowana.*

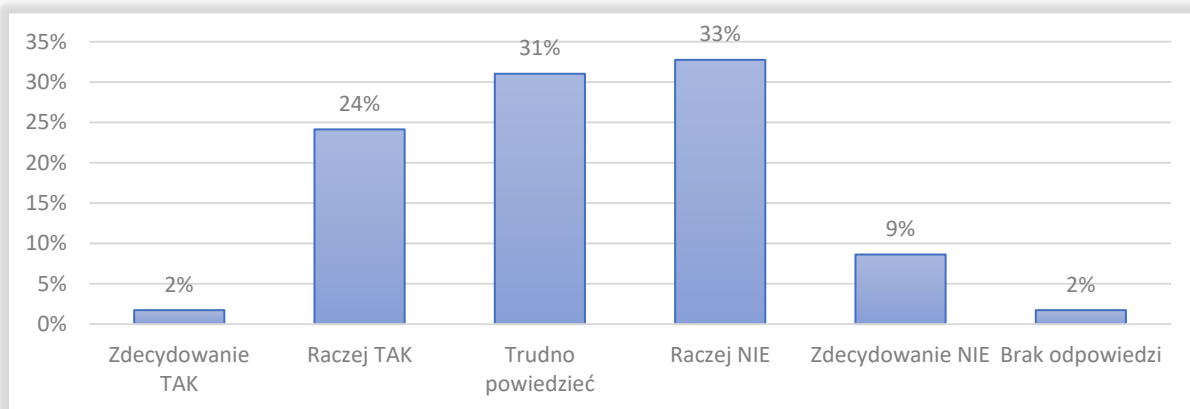

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Jednocześnie 42% ankietowanych uznało, że w Gminie nie przywiązuje się dużej wagi do ekologii i ochrony środowiska, 31% badanych mieszkańców miało problem z jednoznacznym określeniem swojego zdania, a tylko 26% oceniło pozytywnie działania w tym obszarze.

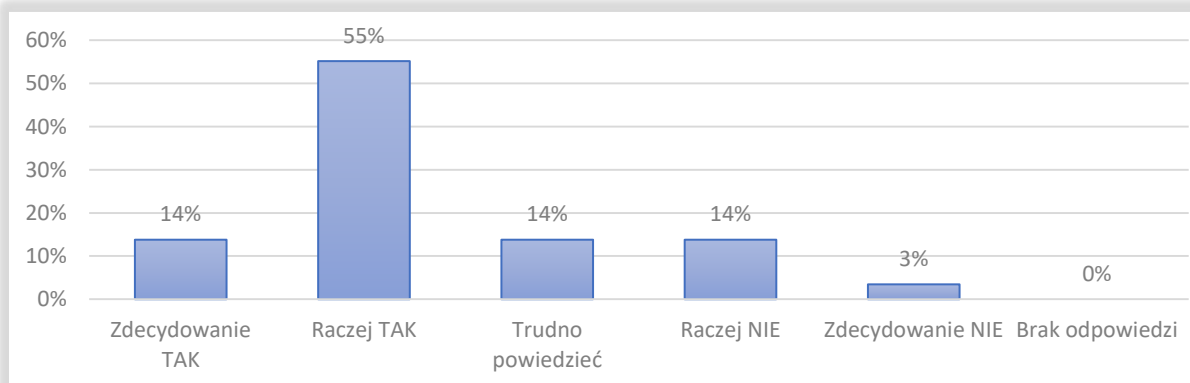
Wykres nr 28. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla: *W mojej gminie przywiązuje się dużą wagę do ekologii i ochrony środowiska.*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Zdecydowana większość (69%) badanych mieszkańców przyznała, że jakość powietrza na terenie gminy jest zadowalająca. Odmienne zdanie miało 17% ankietowanych, a 14% nie wyraziło swojej opinii w tej sprawie (wykres 17). Częściowy wpływ na taki stan rzeczy może mieć poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Spośród ankietowanych 45% mieszkańców uznało, iż na terenie gminy popularne jest korzystanie z instalacji OZE, tylko 24% było odmiennego zdania, a 29% nie określiło swojego stanowiska.

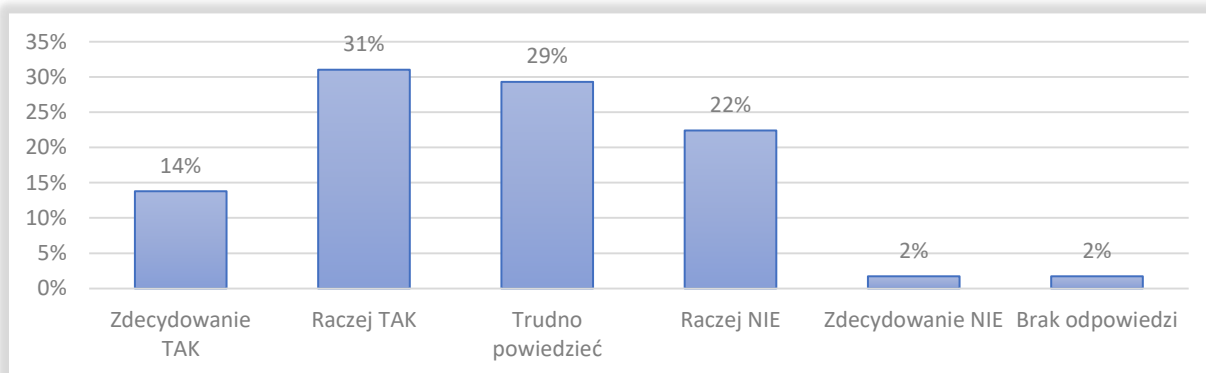
Wykres nr 29. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla: *W mojej gminie jakość powietrza, którym oddychamy jest zadowalająca.*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

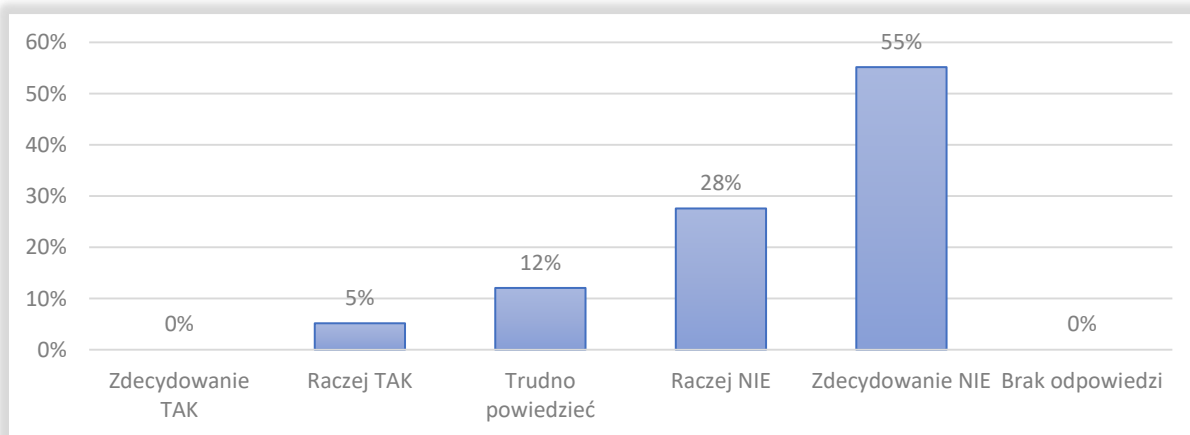
Wykres nr 30. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla: *W mojej gminie popularne jest korzystanie z odnawialnych źródeł energii.*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Rynek pracy w Gminie Dukla nie został oceniony pozytywnie. Zdecydowana większość ankietowanych (83%) była zdania, że w Gminie nie ma wielu możliwości znalezienia pracy, a 12% w ogóle nie odniosło się do tej kwestii, tylko 5% uważało, że istnieje wiele możliwości znalezienia pracy na terenie gminy. Badani mieszkańcy Gminy Dukla nie wypowiedzieli się jednoznacznie, co do aktywności organizacji społecznych. Większość ankietowanych (45%) miała trudności z określeniem czy organizacje społeczne na terenie gminy działają aktywnie, 28% uważało, że są aktywne, a 28% wręcz przeciwnie.

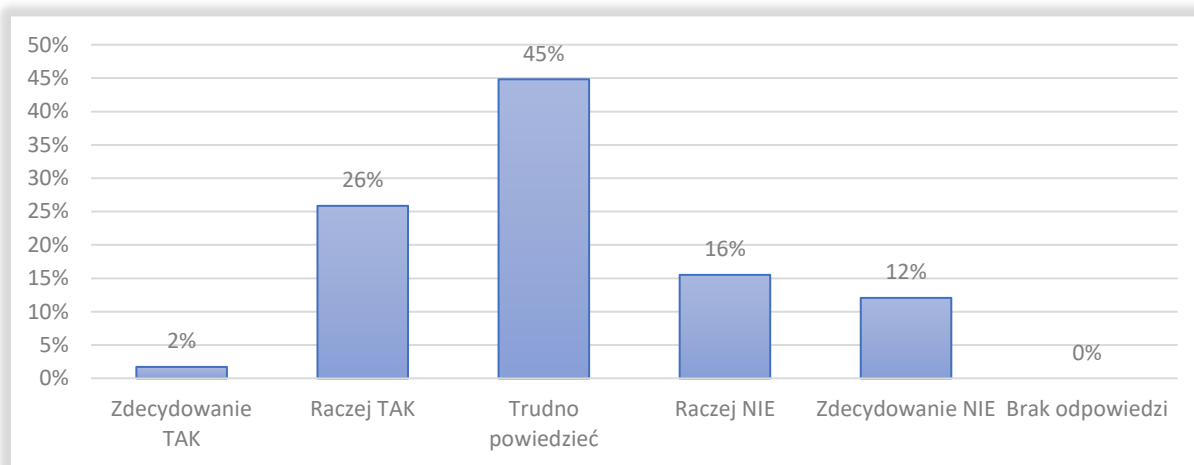
Wykres nr 31. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla: *W mojej gminie istnieje wiele możliwości znalezienia pracy.*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

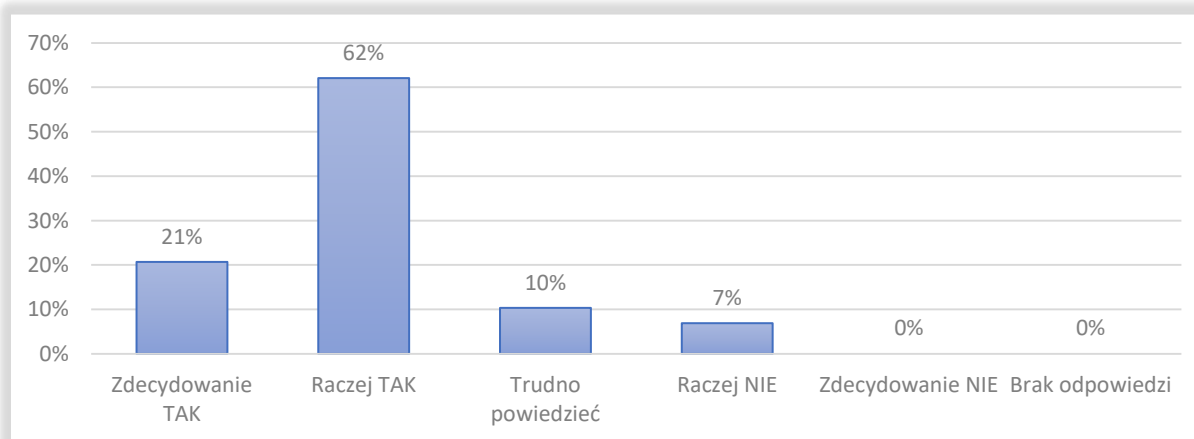
Wykres nr 32. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla: *Organizacje społeczne na terenie mojej gminy działają aktywnie.*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Kwestie bezpieczeństwa w Gminie zostały ocenione pozytywnie. Aż 83% ankietowanych uznało, że Gmina jest bezpieczna, a tylko 7% było odmiennego zdania, 10% badanych miało trudności z określeniem swojego stanowiska (wykres 21).

Wykres nr 33. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla: *Moja gmina jest bezpieczna.*

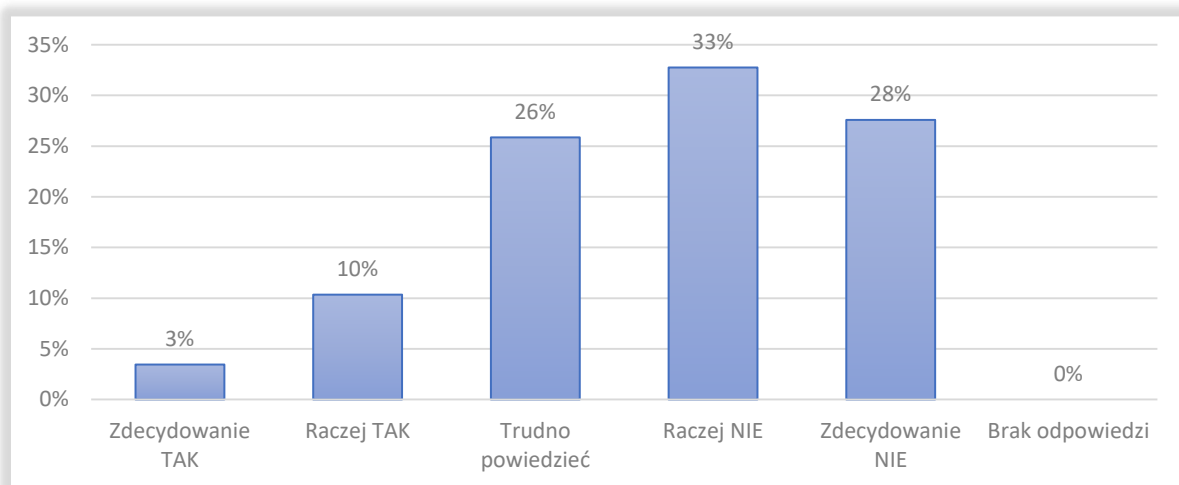

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Mieszkańcy biorący udział w badaniu negatywnie ocenili perspektywy rozwoju osobistego w gminie. Większość ankietowanych (61%) stwierdziła, że w Gminie Dukla nie ma perspektyw dla rozwoju osobistego mieszkańców. Zaledwie 13% przyznało, że w gminie istnieją perspektywy rozwoju osobistego, a 26% badanych nie wyraziło zdania na ten temat.

Wykres nr 34. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla: *W mojej gminie są perspektywy dla rozwoju osobistego mieszkańców.*

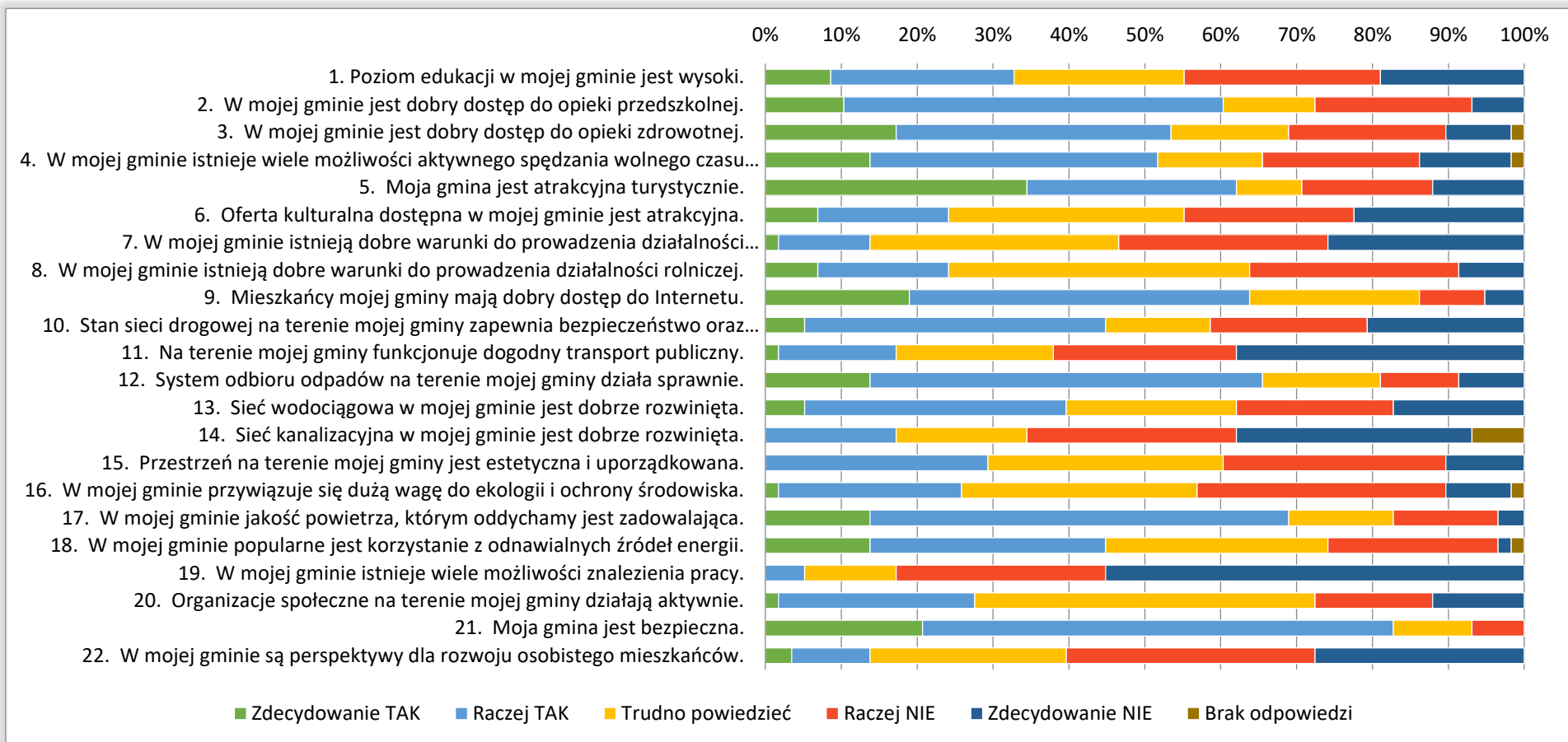

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Podsumowanie wypowiedzi mieszkańców, biorących udział w badaniu poszczególnych obszarów działalności gminy, przedstawiono na poniższym wykresie. Z jego analizy można wywnioskować, że największe problemy wśród mieszkańców Gminy Dukla dotyczą perspektyw znalezienia pracy, dostępności transportu publicznego, stanu sieci kanalizacyjnej oraz perspektyw prowadzenia działalności gospodarczej i rozwoju osobistego. Mieszkańcy również mają podzielone zdanie na temat poziomu edukacji w Gminie oraz stanu sieci drogowej i wodociągowej. Najwięcej pozytywnych odpowiedzi uzyskano w związku z oceną atrakcyjności turystycznej, bezpieczeństwa mieszkańców gminy, jakości powietrza, systemu odbioru odpadów, jak również dostępu do opieki przedszkolnej i dostępu do sieci internetowej. Warto zwrócić uwagę także na obszary, w stosunku do których udzielono najczęściej odpowiedzi „Trudno powiedzieć”, były to działalność „organizacji społecznych”, „działalność rolnicza”, „warunki do prowadzenia działalności gospodarczej”, zagospodarowanie „przestrzeni na terenie gminy”, „ekologia i ochrona środowiska oraz „dostępna oferta kulturalna”. Brak pozytywnej lub negatywnej odpowiedzi mógł oznaczać nie wystarczający poziom informacji i promocji danego obszaru działań.

Wykres nr 35. Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących Gminy Dukla – wykres skumulowany.

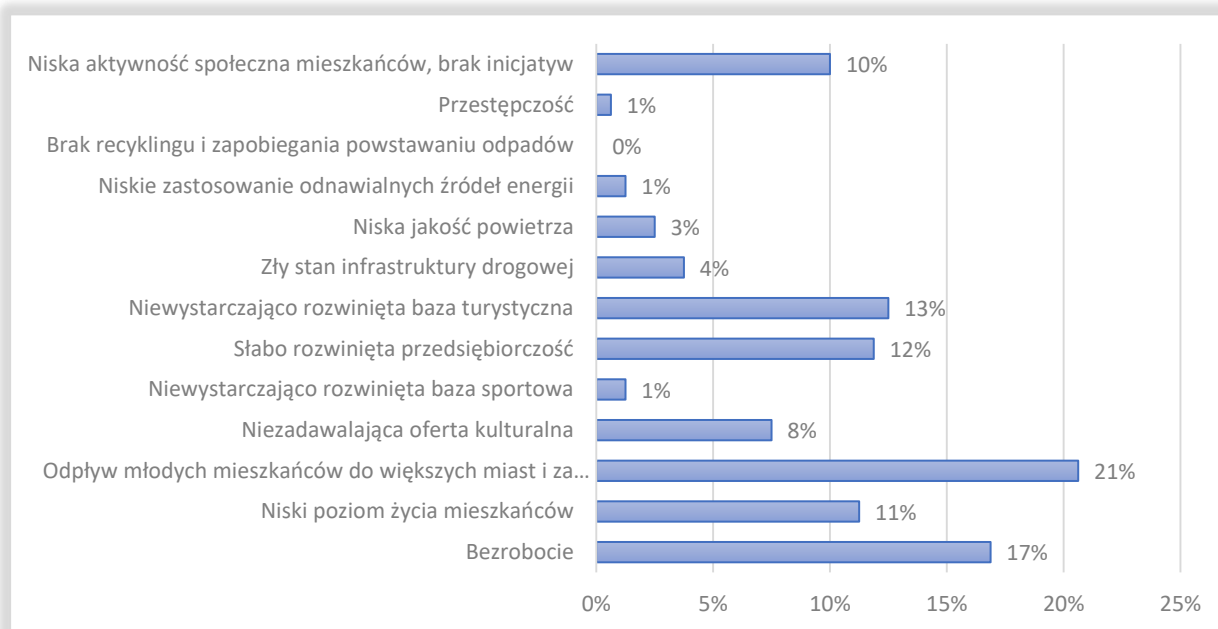

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Kolejny obszar poddany opiniowaniu przez mieszkańców obejmował główne wyzwania rozwojowe – problemy do rozwiązania na terenie Gminy Dukla. W formularzu ankiety wskazano 13 takich obszarów oraz dano możliwość dodawania własnych propozycji.

Wykres nr 36. Proszę wskazać główne wyzwania rozwojowe Gminy Dukla.

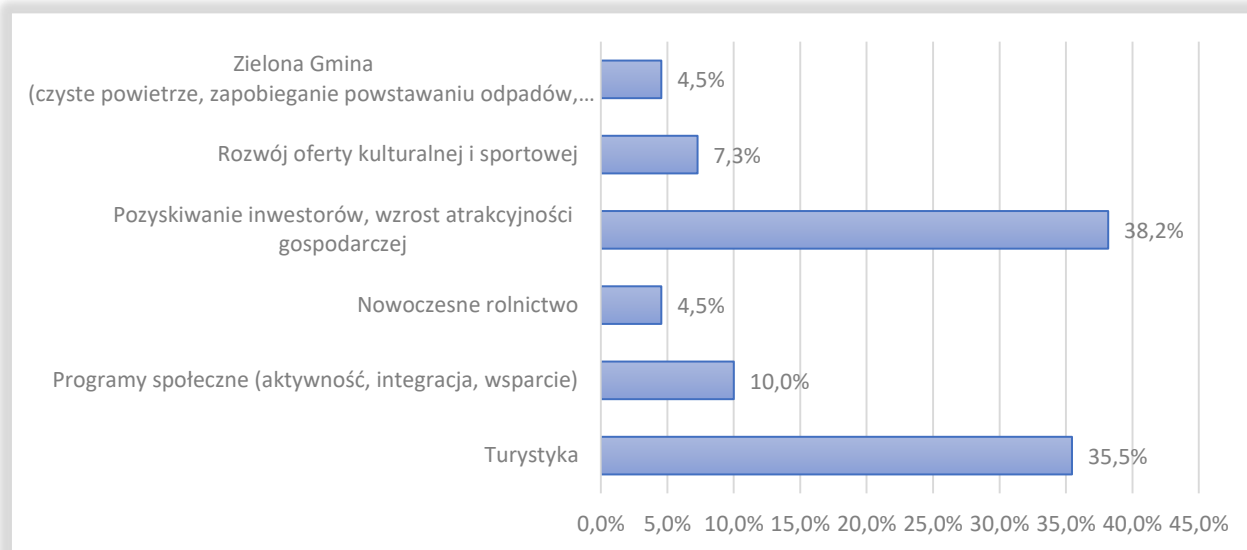

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Z wszystkich odpowiedzi udzielonych przez ankietowanych jako główne wyzwanie rozwojowe (problem do rozwiązania) mieszkańcy gminy wskazali odływ młodych mieszkańców do większych miast i za granicę (21%). Na kolejnych miejscach znalazły się bezrobocie (17%), niewystarczająco rozwinięta baza turystyczna (13%), słabo rozwinięta przedsiębiorczość (12%) oraz ogólnie niski poziom życia mieszkańców (11%). Na uwagę zasługuje również niska aktywność mieszkańców (10%) oraz niezadawalająca oferta kulturalna (8%). Oprócz tego ankietowani, jako inne wyzwania rozwojowe wpisywali również problem związany z dostępem do sieci kanalizacyjnej. Ankietowani nie uznali za szczególnie problematyczne takich kwestii jak: recykling i gospodarka odpadami (0%), przestępczość (1%), niskie zastosowanie odnawialnych źródeł energii (1%) czy niski poziom rozwoju infrastruktury sportowej (1%). W dalszej części ankiety poproszono mieszkańców o wskazanie głównych kierunków rozwojowych Gminy Dukla. Instrukcja ankiety zakładała możliwość wyboru 2 obszarów oraz wskazanie własnych propozycji.

Wykres nr 37. Jaki powinien być główny kierunek rozwoju Gminy Dukla?

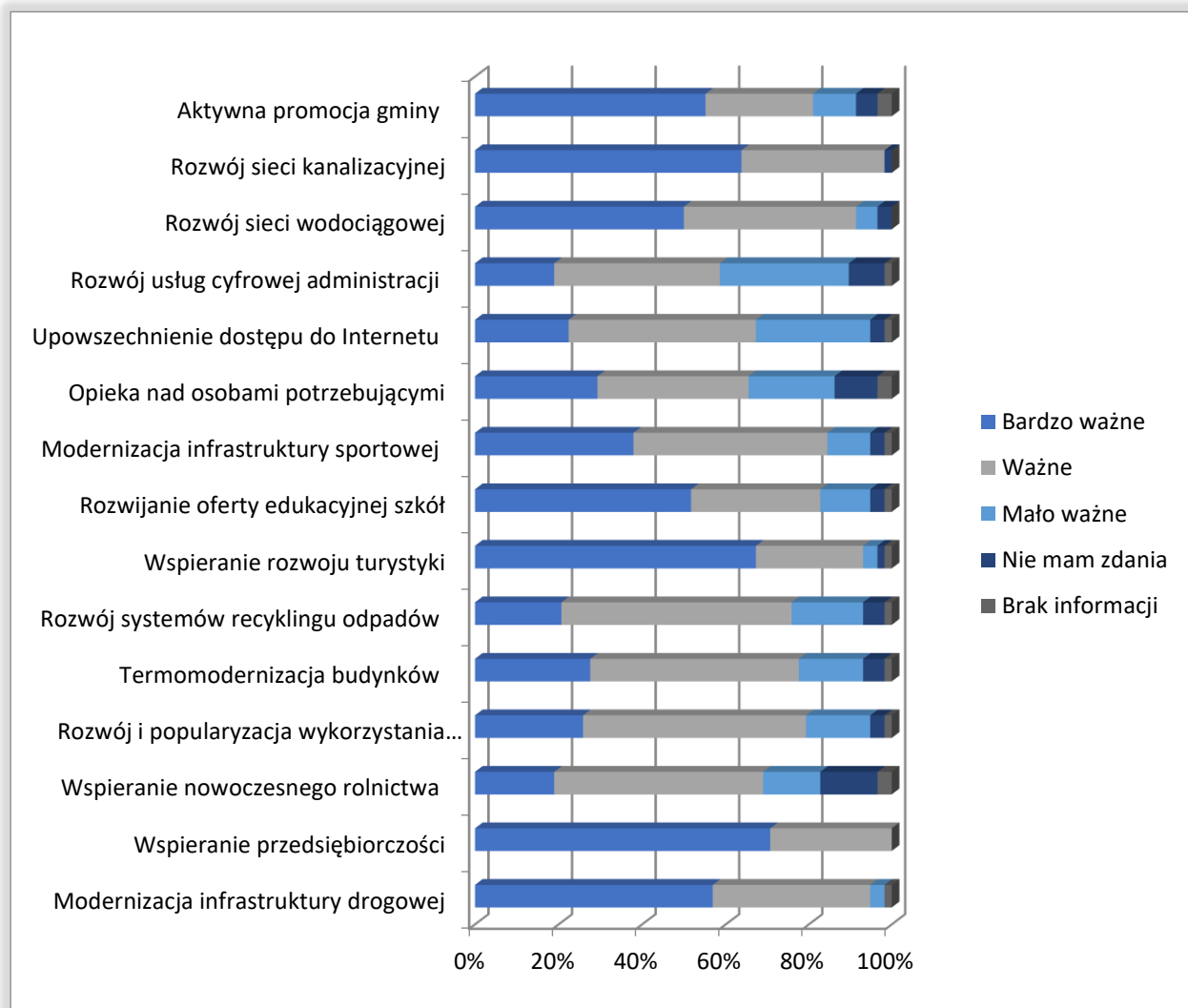
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

W opinii pytaných mieszkańców najważniejsza jest gospodarka lokalna rozwijana w oparciu o pozyskiwanie inwestorów oraz podnoszenie atrakcyjności gospodarczej gminy (ponad 38% wszystkich odpowiedzi). Kolejne dwa istotne kierunki rozwojowe to turystyka (35,5%) oraz programy społeczne (10%). Warto jednocześnie zaznaczyć, że zestaw kierunków określonych wspólnym mianem „Zielona Gmina” jest stosunkowo nowym zagadnieniem i stanowił 4,5% wszystkich odpowiedzi, czyli tyle samo co obszar związany z rozwojem nowoczesnego rolnictwa.

W ramach ostatniego pytania poproszono mieszkańców o wskazanie priorytetów działań, niezbędnych do uwzględnienia w Strategii. Przedstawione na poniższym wykresie wyniki badania wskazują, że najważniejsze działania, które powinny zostać podjęte dla rozwoju gminy to wspieranie przedsiębiorczości, w tym także pozyskiwanie nowych inwestorów, rozwój sieci kanalizacyjnej, modernizacja infrastruktury drogowej oraz wspieranie rozwoju turystyki, w tym rozwijanie infrastruktury turystycznej. W dalszej kolejności, jako bardzo ważne działania uznano rozwijanie oferty edukacyjnej szkół (np. zajęcia pozalekcyjne), rozbudowę sieci wodociągowej oraz aktywną promocję gminy. Według opinii mieszkańców na mniejszą uwagę zasługują sprawy związane z rozwojem i popularyzacją systemów recyklingu odpadów, termomodernizacją budynków użyteczności publicznej oraz popularyzacją wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Najmniej potrzeb zauważono w związku z rozwojem usług cyfrowej administracji, upowszechnieniem dostępu do Internetu oraz opieką nad osobami potrzebującymi.

Wykres nr 38. Jakie działania należy podejmować dla rozwoju Gminy Dukla?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Dodatkowo, ankietowani przedstawili własne propozycje działań w celu poprawy jakości życia na terenie gminy. Wśród nich znalazła się m.in. kwestia podnoszenia atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej poprzez budowę wież widokowych, tras rowerowych, basenu, plaży i innych miejsc przeznaczonych do wypoczynku. Ponadto zasugerowano rozbudowę bazy noclegowo-gastronomicznej, która pomoże przyciągnąć turystów. Według badanych mieszkańców ważnym zadaniem stojącym przed Gminą są inwestycje infrastrukturalne, takie jak budowa chodników, parkingów oraz modernizacja oświetlenia ulicznego i dróg. Istotną kwestią poruszoną przez mieszkańców była poprawa jakości powietrza poprzez kontrolę w zakresie spalania odpadów. Dodatkowo ankietowani zwrócili uwagę na konieczność wspierania małych przedsiębiorstw przy pomocy ulg podatkowych oraz zwiększania dostępności działek pod inwestycje na terenie gminy.

Załącznik nr 2. Raport z diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy Dukla

Niniejszy raport obejmuje diagnozę społeczno-gospodarczą Gminy Dukla w podziale na cztery główne obszary strategiczne, tj.:

- I. Gospodarka,
- II. Kapitał ludzki i społeczny,
- III. Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska,
- IV. Dostępność przestrzenna i technologiczna.

Badanie zostało przeprowadzone w ujęciu przestrzenno-tematycznym. Miało ono charakter dynamiczny i porównawczy odnośnie kluczowych dla rozwoju gminy obszarów. Na jego potrzeby wykorzystano statystykę publiczną oraz dostępne opracowania analityczne. Celem raportu była identyfikacja procesów zachodzących na terenie Gminy Dukla, wskazanie jej problemów i potrzeb rozwojowych, a także charakterystyka potencjału odnośnie planowanych priorytetów i działań w ramach kolejnej perspektywy finansowej UE.

Obszar tematyczny – GOSPODARKA

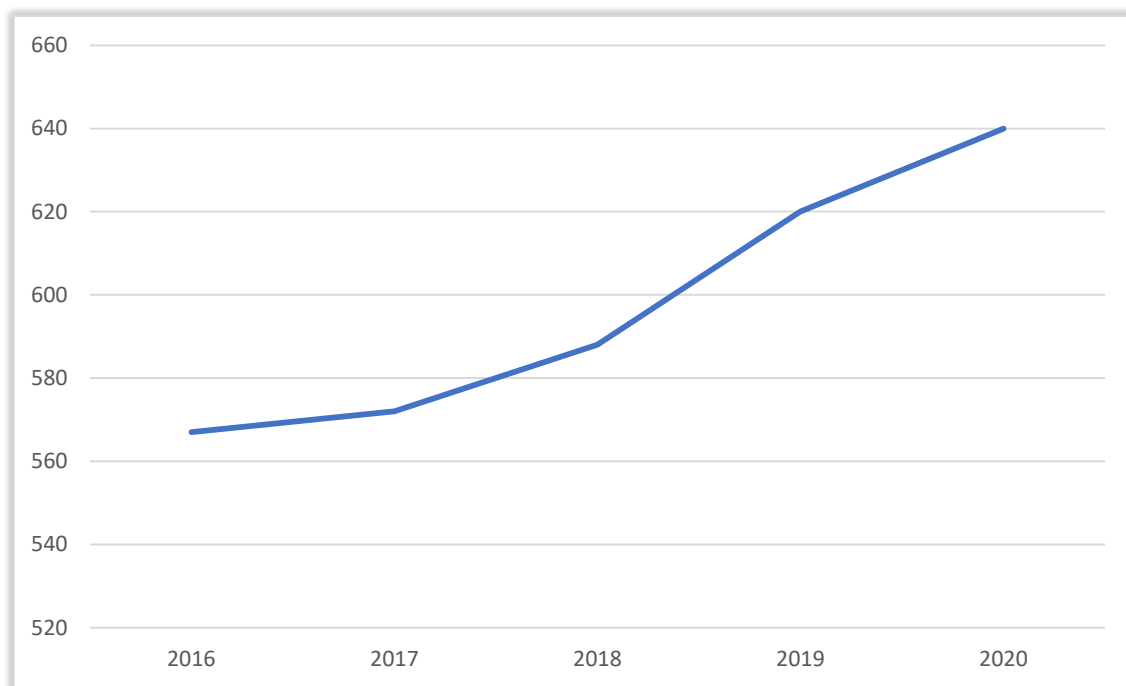
Obszar tematyczny – Gospodarka i turystyka obejmuje trzy zakresy priorytetowe, tj. produkcja i usługi, turystyka oraz rolnictwo. Powstawanie nowych oraz zwiększanie potencjału istniejących przedsiębiorstw jest podstawowym czynnikiem sprzyjającym rozwojowi całej lokalnej gospodarki. Zwiększa bowiem konkurencyjność i dostępność produktów i usług oraz poprawę ich jakości. Zapewnia także dochody mieszkańcom oraz wpływu do budżetu gminy. Turystyka może stanowić jedną z dodatkowych gałęzi rozwoju lokalnej gospodarki Gminy Dukla, o czym w szczególności decydują jej walory przyrodnicze, ukształtowanie terenu oraz zachowana bioróżnorodność. Trzecim priorytetem w ramach wskazanego obszaru jest rolnictwo, które przeszło wiele przemian w ostatnich latach ukierunkowanych na zwiększenie dochodowości gospodarstw rolnych oraz przekwalifikowaniu ludności zamieszkującej tereny wiejskie w kierunkach pozarolniczych.

Priorytet I.1. Produkcja i usługi

Na przestrzeni ostatnich lat w Gminie Dukla obserwowany jest rozwój przedsiębiorczości przejawiający się wzrostem liczby podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON. W 2020 r. działalność prowadziło 927 podmiotów gospodarczych, tj. o 91 (ok. 11%) więcej niż w 2016 r. W tej grupie 75% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Ogromna większość – 97,5% firm to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające od 0 do 9 osób.

Wykres nr 39. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Dukla

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Dominującym sektorem działalności są szeroko rozumiane usługi oraz tzw. pozostała działalność (71%). Przemysł i budownictwo to branża, w której działalność prowadzi 25 % zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, a rolnictwo – 4,2 %. Dodatkowo, warto zwrócić uwagę na fakt, iż zgodnie z danymi Banku Danych Lokalnych GUS z roku na rok rośnie liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w sekcji I PKD tj. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi. W 2019 r. były to 24 podmioty, a w 2021 r. 33 podmiotów, z czego 8 zajmowało się zakwaterowaniem. Dla porównania w gminach uzdrowiskowych Rymanów i Iwonicz–Zdrój było to odpowiednio (2021 r.) 56 podmiotów i 48 podmiotów.

Dukla na tle innych ośrodków – przedsiębiorczość

Wśród porównywanych ośrodków, Dukla charakteryzuje się stosunkowo niską wartością wskaźnika przedsiębiorczości, wyrażonego poprzez liczbę podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności.

Tabela nr 9. Wskaźnik przedsiębiorczości w wybranych ośrodkach w 2020 r.

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności
Dukla	640
Rymanów	840
Iwonicz – Zdrój	845

Jedlicze	683
Woj. Podkarpackie	888
Powiat krośnieński	762
M. Krosno	1 253

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Wartość wskaźnika jest na porównywalnym poziomie, jak w gminie Jedlicze ale jest niższa niż dla województwa podkarpackiego i powiatu krośnieńskiego. Ograniczenia w powstawaniu nowych przedsiębiorstw wynikają przede wszystkim z niskiej dostępności terenów inwestycyjnych gminy, objętej różnorodnymi formami ochrony przyrody. Istniejące firmy napotykać z kolei na bariery rozwojowe związane z utrudnionym dostępem do źródeł finansowania inwestycji, brakiem wykwalifikowanych pracowników oraz niską dostępnością komunikacyjną gminy. Z tego względu konieczne jest zaplanowanie działań strategicznych ukierunkowanych na wzmocnienie działalności istniejących przedsiębiorstw, podnoszenie kwalifikacji pracowników oraz wykorzystanie dostępnych walorów i szans rozwoju biznesu.

Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie produkcja i usługi

- Brak kompleksowej oferty gminnej obejmującej tereny inwestycyjne – wyselekcjonowanie i przygotowanie terenów pod zabudowę usługową lub przemysłową w ramach oferty inwestycyjnej gminy;
- Bariery kapitałowe i organizacyjne w rozwoju przedsiębiorstw – promowanie systemów wsparcia instytucjonalnego i finansowego na rzecz przedsiębiorstw;
- Braki kadrowe oraz niedostosowanie kompetencji pracowników do szybko zmieniających się warunków prowadzenia działalności gospodarczej – upowszechnienie działań na rzecz podnoszenia kwalifikacji osób aktywnych zawodowo.

Priorytet I.2. Turystyka

Najważniejszym atutem Gminy Dukla w obszarze „Turystyka” jest jej położenie, ukształtowanie terenu, zachowane dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe oraz popularność miejsc kultu religijnego. Położenie gminy w centralnej części Beskidu Niskiego i dorzeczu rzeki Jasiołki umożliwia generowanie ruchu turystycznego w oparciu o szlaki turystyczne, w tym piesze, rowerowe i konne oraz miejsca szczególnie atrakcyjne pod względem widokowym lub wypoczynkowym. Zachowane i pielęgnowane dziedzictwo kulturowe oraz ślady wojen światowych przyciągają turystów, którzy cenią sobie aktywny wypoczynek i chęć odwiedzania miejsc historycznych.

Główne atrakcje turystyczne Gminy Dukla wskazano w poniższej tabeli.

Tabela nr 10. Główne atrakcje turystyczne Gminy Dukla

Lp.	Atrakcje turystyczne Gminy Dukla
1.	Obiekty związane z kultem religijnym: Kościół i klasztor OO. Bernardynów w Dukli, Złota studzienka w Cergowej, Pustelnia Św. Jana oraz źródło w Trzcie; kościół pw. św. Marii Magdaleny – perła rokoka z nagrobkiem Marii Amalii Mniszchowej w Dukli; kościół w Wietrznie z wystrojem barokowym;
2.	Cenne zabytki kultury, m.in. zespół pałacowo – parkowy w Dukli, Zespół Dworski w Cergowej, klasztor OO. Bernardynów, Pustelnia Św. Jana, zagroda łemkowska w Zyndranowej
3.	Muzea – Muzeum Historyczne – Pałac w Dukli, Muzeum Kultury Łemkowskiej w Zyndranowej, Muzeum Łemkowskie w Olchowcu
4.	Cerkwie – w Chyrowej, Olchowcu, Trzcie, Tylawie, Zawadce Rymanowskiej, Zyndranowej
5.	Obszary chronione i cenne przyrodniczo: Magurski Park Narodowy, rezerваты przyrody: Modrzyna, Wadernik, Cisy w Nowej Wsi, Igietki, Rezerwat Tysiąclecia na Cergowej Górze, Jałowski Park Krajobrazowy, Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego, obszary NATURA 2000, pomniki przyrody, użytki ekologiczne, wodospad „Przy Młynie” w Iwli, jaskinie pochodzenia tektonicznego na stokach Cergowej oraz Kielanowskiej
6.	Punkty i wieże widokowe – wieża widokowa na Cergowej, panorama z Popowej Polany (641 m) nad Kamionką, panorama z przełęczy między Smerecznem a Wilsznią, punkt widokowy na wzgórzu 534 z lunetą obserwacyjną
7.	Liczne kapliczki i krzyże przydrożne zlokalizowane na terenie istniejących oraz nieistniejących miejscowości
8.	Wyciąg narciarski w Chyrowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dostępnej oferty turystycznej

Przez Gminę Dukla przebiegają szlaki turystyczne, które ułatwiają poruszanie się po Beskidzie Niskim oraz zapewniają dostęp do atrakcji i minimalizują presję turystyki na środowisko naturalne. Poza dostępnymi od dawna i popularnymi głównymi szlakami turystycznymi np. Głównym Szlakiem Beskidzkim i niebieski szlak graniczny, na terenie Gminy Dukla wyznaczono szlaki o charakterze lokalnym, które ułatwiają dostęp turystom do większej liczby atrakcji. W poniższej tabeli zaprezentowano szlaki turystyczne przebiegające przez Gminę Dukla.

Tabela nr 11. Szlaki turystyczne przebiegające przez Gminę Dukla

Lp.	Opis szlaku	Typ szlaku
1.	Główny Szlak Beskidzki (szlak czerwony)	Szlak pieszy
2.	Szlak niebieski graniczny	Szlak pieszy
3.	Zielony szlak pieszy: Pustelnia św. Jana z Dukli – Przełęcz Dukielska	Szlak pieszy
4.	Zielony szlak pieszy: Krosno – Dukla	Szlak pieszy
5.	Żółty szlak pieszy: Dukla – Stasiane	Szlak pieszy
6.	Żółty szlak pieszy: Dukla–Chyrowa	Szlak pieszy
7.	Czarny szlak łącznikowy: Zyndranowa – Kiczera Horyszniańska	Szlak pieszy

8.	Czarny szlak łącznikowy: Zyndranowa – Kiczera Jałowa	Szlak pieszy
9.	Szlak Rowerowy Gminy Dukla	Szlak rowerowy
10.	Szlak rowerowy "Wokół Grodziska" w Wietrznie	Szlak rowerowy
11.	Szlak "Przez Łazy" Wietrzno–Zboiska	Szlak rowerowy
12.	Szlak MTB "Przez Franków"	Szlak rowerowy
13.	Szlak zielony "Przez Centrum"	Szlak rowerowy
14.	Czerwony szlak rowerowy – Trasa nr 1 i nr 2	Szlak rowerowy
15.	Trasa nr 3 – Niebieski szlak rowerowy	Szlak rowerowy
16.	Transgraniczny Szlak Rowerowy "Beskidzkie Muzea"	Szlak rowerowy
17.	Transbeskidzki Szlak Konny Brenna–Wołosate	Szlak konny
18.	Ścieżka historyczno–przyrodnicza "Po Dukli"	Ścieżka edukacyjna
19.	Ścieżka przyrodniczo–historyczna „Olchowiec"	Ścieżka edukacyjna
20.	Ścieżka przyrodnicza "Do Żółtej Studzienki"	Ścieżka edukacyjna
21.	Ścieżka historyczno–przyrodnicza „Tam gdzie chadzali wojowie"	Ścieżka edukacyjna
22.	Ścieżka „Droga do zdrowia"	Ścieżka edukacyjna
23.	„Zadomowieni w dziedzictwie"	Szlak tematyczny
24.	Szlak Świątyń Karpackich	Szlak tematyczny
25.	Szlak Architektury Drewnianej	Szlak tematyczny
26.	Szlak winny	Szlak tematyczny
27.	Szlak Papieski w Beskidzie Niskim	Szlak tematyczny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oferty turystycznej dostępnej na it.dukla.pl

W celu promocji Gminy Dukla powołane zostało stanowisko głównego specjalisty ds. promocji – odpowiada za stronę internetową www.dukla.pl, facebook, miesięcznik Dukla.pl, udział w targach turystycznych, udział w różnych imprezach promujących walory i atrakcje turystyczne gminy, wydawnictwo materiałów promocyjnych: albumy, informatory turystyczne, foldery, ulotki, filmy promocyjne, udział w programach telewizyjnych na żywo. W zakresie turystyki jest wspierane przez działalność Transgranicznej Informacji Turystycznej w Dukli. Aktywna promocja gminy realizowana jest także poprzez organizację corocznych imprez, które gromadzą licznych turystów i mieszkańców oraz udział w targach turystycznych.

Tabela nr 12. Imprezy cykliczne organizowane w Gminie Dukla

Lp.	Wyszczególnienie
1.	Dni Dukli
2.	Od Rusał do Jana w Zyndranowej
3.	Kermesz Łemkowski w Olchowcu
4.	Dni Kultury Żydowskiej
5.	Złot motocyklowy na rozpoczęcie i zakończenie sezonu motocyklowego
6.	Międzynarodowy Przegląd Chórów Kościelnych i Cerkiewnych
7.	Sobótki, dożynki, imprezy okolicznościowe (w tym zakończenie wakacji i Koncert

Bożonarodzeniowy) oraz wydarzenia sportowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oferty turystycznej dostępnej na it.dukla.pl

Do budowania oferty turystycznej Gminy Dukla przyczyniają się organizacje pozarządowe i koła gospodyń wiejskich, które kultywują lokalne tradycje i zwyczaje oraz przedsiębiorcy, którzy tworzą i utrzymują zaplecza gastronomiczne i noclegowe. Należy wśród nich wymienić *Towarzystwo na Rzecz rozwoju Muzeum Kultury Łemkowskiej w Zyndranowej, Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Dziedzictwa Żydów Ziemi Dukielskiej Sztetl Dukla, Dukielskie Stowarzyszenie Wspólnie ponad Podziałami, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Karpackiej Karpatka, Stowarzyszenie Turystyczne Beskid Dukielski, Stowarzyszenie Animare, Stowarzyszenie Miłośników Cergowej*. Na obszarze Gminy Dukla dostępne są także usługi, produkty i wyroby lokalne, w tym m.in. warsztaty rękodzieła. Wyroby mięsne wytwarzane przez Zakład Mięsny „Jasiołka” z Dukli stanowią tzw. produkty tradycyjne Podkarpacia. Są to: kiełbasa swojska krajana, kaszana regionalna dukielska, salceson dukielski, kiszka pasztetowa dukielska. Z kolei sery wytwarzane w Rodzinnym Gospodarstwie Ekologicznym „Figa”, w tym ser kozi wołoski i tradycyjna bryndza kozia są sprzedawane w sieciach dystrybucji w całym kraju. Produktem tradycyjnym wpisanym na Listę Produktu Tradycyjnego są także miody wytwarzane przez pszczelarzy z Gminy Dukla.

Gmina Dukla stara się także budować produkty turystyczne, które bazują na nowoczesnych technologiach oraz integrują różne atrakcje. Przykładem takiego rozwiązania jest ścieżka historyczno–przyrodnicza „Po Dukli”. Obejmuje ona 16 przystanków przy głównych atrakcjach miasta, które oznakowano tablicami z QR codem, z którego za pomocą smartfona można ściągnąć dane miejsce w wirtualnej rzeczywistości. Przystanek wieża widokowa na górze Cergowej został wyposażony w lunetę panoramiczną, zainstalowaną na górnej platformie, a przy wieży postawiono stół i dwie ławy z drewna. Na przystanku MOSiR Dukla powstała wypożyczalnia rowerów z 8 rowerami górskimi i dwoma elektrycznymi, punkt małej elektromobilności, gdzie można naładować rower, komórkę laptop i stacje naprawy rowerów. W 2021 r. zgodnie z danymi GUS oraz ewidencją prowadzoną przez Burmistrza Gminy Dukla bazę noclegową Gminy Dukla stanowiło łącznie 253 miejsc noclegowych (w 2020 roku, 261 miejsc). W poniższej tabeli zaprezentowano dane dot. bazy noclegowej udostępniane na stronach internetowych Informacji Turystycznej.

Tabela nr 13. Obiekty noclegowe na terenie Gminy Dukla, 2021

Typ obiektu	Ilość obiektów na terenie Gminy Dukla	Łączna ilość miejsc noclegowych
domy wycieczkowe	1	64 miejsca noclegowe
schroniska	1	40 miejsc noclegowych
pensjonaty, apartamenty	6	176 miejsc noclegowych
gospodarstwa agroturystyczne	29	ok. 273 miejsc noclegowych
pole biwakowe	1	Brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oferty turystycznej dostępnej na it.dukla.pl

Stan wyposażenia turystycznych obiektów noclegowych zlokalizowanych na obszarze Gminy Dukla nie jest zadowalający. Zgodnie z danymi GUS na obszarze gminy w roku 2021 funkcjonował jeden obiekt posiadający wypożyczalnię sprzętu turystycznego (np. rowery, narty, itp.) oraz jeden, który udostępnił salę konferencyjną (w 2017 roku dwa takie obiekty). Pomimo przygranicznego położenia i przebiegu przez teren gminy drogi międzynarodowej statystyki odnotowują niewielkie znaczenie turystyki zagranicznej, dodatkowo ograniczone poprzez zjawisko pandemii w 2020 r. oraz 2021 r.

Tabela nr 14. Turystyka zagraniczna na terenie Gminy Dukla, 2017–2021

Rok	Udzielone noclegi turystom zagranicznym	Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów
2017	89	38
2018	208	91
2019	171	67
2020	90	43
2021	218	29

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Liczba obiektów i miejsc noclegowych w 2020 r. w porównaniu do wybranych ośrodków oraz na tle powiatu i województwa została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela nr 15. Baza noclegowa w wybranych ośrodkach w 2020 r.

Wyszczególnienie	Obiekty ogółem	Miejsca noclegowe ogółem
Dukla	9	261
Rymanów	21	1 100
Iwonicz – Zdrój	16	1 268
Jedlicze	3	75
Woj. Podkarpackie	609	31 723
Powiat krośnieński	56	2 834
M. Krosno	12	664

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Dominującą pozycję w zapewnieniu miejsc noclegowych na obszarze powiatu krośnieńskiego zajmują gminy uzdrowiskowe tj. Rymanów i Iwonicz – Zdrój. Łącznie w obu ww. gminach zlokalizowanych jest ponad 80% miejsc noclegowych powiatu. Gminy Krosno, Dukla i Jedlicze dysponują mniejszym, lub jak w przypadku Jedlicza znacznie mniejszym zasobem bazy noclegowej.

Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie turystyki

- Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura noclegowa i turystyczna – wspieranie rozbudowy i modernizacji obiektów turystycznych, rozwój oferty obiektów w oparciu

o dodatkową infrastrukturę (sprzęt turystyczny, zaplecze sportowe), wzbogacenie oferty szlaków turystycznych, budowa obiektów małej architektury;

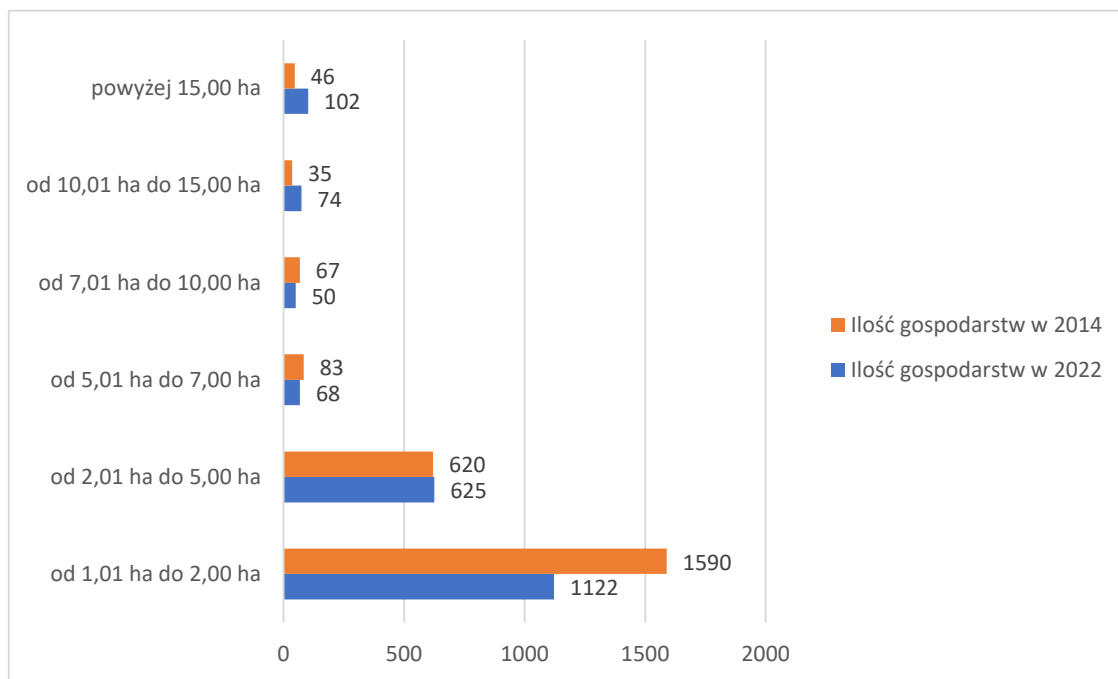
- Niska rozpoznawalność Gminy Dukla jako obszar atrakcyjny turystycznie na arenie ogólnopolskiej i zagranicznej –wykorzystanie nowych kanałów promocji oferty turystycznej Gminy; rozwój współpracy z instytucjami promującymi polską turystykę za granicą;
- Niski poziom współpracy branży turystycznej – Inicjowanie i wspieranie wspólnych działań podejmowanych przez podmioty branży turystycznej na rzecz tworzenia kompleksowej oferty i promocji marki turystycznej.

Priorytet I.3. Rolnictwo

Obszar Gminy Dukla to w 42,7% użytki rolne. Ze względu na odpowiednie warunki glebowe i rzeźbę terenu dobre warunki do rozwoju rolnictwa panują w północnej części gminy tj. w miejscowościach Zboiska, Równe i Wietrzno. Południowa część gminy o górkim ukształtowaniu ma bardzo ograniczone możliwości upraw rolnych. Zgodnie z danymi Urzędu Miejskiego w Dukli na obszarze Gminy Dukla w 2022 roku funkcjonowało 2 041 gospodarstw rolnych, z czego 55% to gospodarstwa o wielkości od 1,01 do 2 ha. Struktura agrarna gospodarstw rolnych Gminy Dukla przedstawiona została na poniższym wykresie. Obecnie liczba gospodarstw rolnych, z których utrzymują się mieszkańcy Gminy Dukla jest mniejsza, co wiąże się z postępującymi od czasu wejścia Polski do UE procesami restrukturyzacji i modernizacji polskiego rolnictwa. Dane Powszechnego Spisu Rolnego 2020 wskazują 13% spadek liczby gospodarstw rolnych w Polsce porównaniu do roku 2010. W Gminie Dukla w 2014 działało 2 441 gospodarstw rolnych, co oznacza spadek o ponad 16% w porównaniu do roku 2022, przy czym spadek ten dotyczy w głównej mierze najmniejszych gospodarstw (zlikwidowano 468 gospodarstw). Na powyższym wykresie wykazano, że w Gminie Dukla postępuje restrukturyzacja sektora rolniczego, zgodnie z którą małe gospodarstwa o niskich możliwościach dochodowych zastępowane są dużymi, które mają zdecydowanie większe szanse na osiągnięcie zysków z rolnictwa.

Wykres nr 40. Liczba gospodarstw rolnych w Gminie Dukla w roku 2014 i 2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Dukli

Od kiedy polski sektor rolny stał się częścią globalnego rynku żywności, uzyskał z jednej strony dostęp do szerokich rynków zbytu ale z drugiej jest on poddawany silnej presji konkurencyjnej. Kolejny aspekt integracji z UE to pojawienie się szeregu regulacji i mechanizmów dofinansowania umożliwiających poprawę konkurencyjności rolnictwa, ochronę bioróżnorodności oraz zapewnienie dochodów rolnikom. Sprostanie tym wyzwaniom uruchomiło na polskiej wsi procesy transformacji, które z poziomu Gminy Dukla widoczne są jako m.in. zanik części najmniejszych gospodarstw rolnych, modernizacja sprzętu i unowocześnienie procesów uprawy i hodowli oraz zwiększenie dochodów części gospodarstw, także poprzez udział w systemie płatności UE. Zgodnie z analizami statystycznymi GUS „Rolnictwo w 2019 r.”, Warszawa 2020, w Polsce, w latach 2013–2017 średni udział dopłat bezpośrednich w dochodach z produkcji rolnej wyniósł 30%, a doliczając inne dotacje nawet ok. 45%. System dopłat obejmujący różne elementy (np. jednolita płatność obszarowa, płatności związane z produkcją zwierzęcą lub roślinną, itp.) jest wykorzystywany przez rolników przede wszystkim jako dodatek do budżetu domowego. Niemniej jednak środki te umożliwiają także pokrycie bieżących kosztów produkcji, modernizację gospodarstw, finansowanie inwestycji, a w niektórych przypadkach nawet wprowadzanie innowacji. Ogół transferów publicznych służy realizacji następujących celów:

- wsparcie rolników przekazujących małe gospodarstwa, wsparcie dla młodych rolników oraz na restrukturyzację sektora rolnego;

- zmiany w organizacji rynków rolnych, w tym tworzenie organizacji producentów rolnych i ich zrzeszeń, tak aby wzmacniać pozycję rolników w łańcuchu dostaw i marketingowym;
- reorientacja zawodowa rolników i członków ich rodzin.

System transferów publicznych oraz dostępność rynków sprzedaży sprawiło, że ogólny poziom dochodów gospodarstw rolnych wzrósł w ostatnich latach. Niemniej jednak, kondycja finansowa rolników i ich rodzin jest nadal uzależniona w głównej mierze od wielkości ekonomicznej i typu gospodarstwa rolnego, które prowadzą. Najmniej opłacalne są gospodarstwa najmniejsze oraz te oparte na chowie zwierząt trawożernych, najbardziej zaś te o średniej i dużej wielkości ekonomicznej oraz zajmujące się produkcją specjalistyczną. Kolejną cechą charakterystyczną sektora rolnego tak w Polsce, jak i Gminie Dukla jest niewielki udział w sektorze rolnych gospodarstw stosujących metody integrowanej produkcji lub ekologiczne. Są to aspekty o tyle istotne, iż coraz większą uwagę zaczyna się przywiązywać do zmian klimatycznych, do których rolnictwo w pewnym stopniu się przyczynia. Intensyfikacja produkcji rolnej wpływa na zwiększenie emisji gazów cieplarnianych i innych rodzajów zanieczyszczeń. Kwestii tych nie powinny lekceważyć gospodarstwa rolne Gminy Dukla, gdyż w kolejnych latach będą one zapewne podstawą do inicjowania nowych regulacji, które mogą wpływać na rodzaje produkcji rolnej, a przede wszystkim na ich opłacalność.

Problemy i potrzeby rozwojowe w zakresie rolnictwa

- Niski udział produkcji rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego – Wsparcie rozwoju i promocja rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego,
- Brak rozpoznawalności produktów lokalnych wśród potencjalnych odbiorców – Wsparcie tworzenia i promocji marki produktów lokalnych.

Obszar tematyczny – KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY

W ramach drugiego obszaru tematycznego dokonano analizy zasobów infrastrukturalnych w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego. Ich poziom determinuje możliwości rozwoju zawodowego i społecznego, stymuluje kształcenie, innowacyjność oraz zapewnia poczucie opieki i więzi z lokalną społecznością.

Priorytet II.1. Edukacja

Na terenie Gminy Dukla funkcjonuje 8 szkół podstawowych oraz 1 liceum ogólnokształcące. Wszystkie poniżej wymienione placówki są zarządzane przez Gminę:

- Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Walk o Przełęcz Dukielską w latach 1944–1945 w Dukli;
- Szkoła Podstawowa w Jasionce;
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Łękach Dukielskich;

- Szkoła Podstawowa im. Marii i Michała Krukierków w Równem;
- Szkoła Podstawowa w Tylawie;
- Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Operacji Karpacko–Dukielskiej w Iwli;
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Głojscach;
- Szkoła Podstawowa w Wietrznie;
- Liceum Ogólnokształcące w Dukli.

Liczba uczniów w szkołach podstawowych w ostatnich latach kształtuje się na poziomie ponad 1 100 osób, przyjmując nieznacznie malejącą tendencję. Poniższa tabela przedstawia liczbę uczniów we wszystkich podstawówkach w latach 2018–2021.

Tabela nr 16. Liczba uczniów w szkołach podstawowych Gminy Dukla, 2018–2021

Lp.	Rok szkolny	Liczba uczniów
1	2018/19	1 169
2	2019/20	1 145
3	2020/21	1 133

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Każdego roku ósmoklasiści przystępują do egzaminu końcowego weryfikującego wiedzę uczniów nabytą podczas ośmioletniej nauki w szkole podstawowej i determinującego wybór miejsca dalszego kształcenia. W tabeli podano średni wynik punktowy ze sprawdzianu ósmoklasistów w roku szkolnym 2020/2021.

Tabela nr 17. Średnie wyniki punktowe ze sprawdzianu ósmoklasistów, 2020/2021

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba zdających	Język polski (%)	Matematyka (%)	Język angielski (%)
1	Obszar wiejski	71 (70 ang.)	56	43	51
2	Miasto	48	64	50	58

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej.

Na terenie gminy funkcjonuje Liceum Ogólnokształcące im. Św. Jana z Dukli w Dukli. W 2020 r. przy łącznej liczbie 12 maturzystów, uzyskano wskaźnik zdawalności na poziomie 50 %.

Tabela nr 18. Liczba uczniów w liceum ogólnokształcącym w Dukli w latach 2018–2021

Lp.	Rok szkolny	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Liczba absolwentów
1	2015/16	2	49	28
2	2016/17	2	36	21
3	2017/18	2	25	–
4	2018/19	2	25	14
5	2019/20	2	29	12
6	2020/21	1	19	–

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Oferta liceum obejmuje kształcenie na profilu ratowniczo-mundurowym, trenersko-instruktorskim, rehabilitacyjno-pielęgnacyjnym oraz ogólnym. Szkoła aktywnie włącza się w życie społeczności lokalnej. Uczniowie biorą udział w imprezach środowiskowych, konkursach, zawodach sportowych i akcjach organizowanych w środowisku.

Na terenie Gminy Dukla w 2022 roku funkcjonowały dwa przedszkola, do których uczęszczało łącznie 276 dzieci, tj. Przedszkole Gminne w Dukli, do którego uczęszczało 250 dzieci oraz Przedszkole Niepubliczne Wiatraczek w Łękach Dukielskich, do którego uczęszczało 26 dzieci. Przedszkole Gminne w Dukli sięga swoją historią do 1950 r., natomiast od 1 września 2017 r. jest odrębną jednostką samorządową, zlokalizowaną w dwóch budynkach: budynku przy ul. Kościuszki 11 do którego uczęszczają 5–6 latki (5 grup) i oddanym w 2017 r. budynku przy ul. Trakt Węgierski 38A, do którego uczęszczają 3 i 4 latki (5 grup). W sumie Przedszkole Gminne w Dukli liczy 10 grup przedszkolnych. Do przedszkola uczęszczają dzieci z Dukli, jednak większą liczbę stanowią dzieci z poszczególnych miejscowości Gminy Dukla. Personel przedszkola to: 20 nauczycielek, w tym dyrektor i 20 osób pracowników obsługi.

Przedszkole Niepubliczne Wiatraczek w Łękach Dukielskich zostało otarte w 2017 r. w budynku w dawnej szkole w Myszkowskim. Przedszkole prowadzi nabór dzieci w wieku od 2,5 do 5 lat.

Dukla na tle innych ośrodków

Gmina Dukla w roku 2019 przeznaczyła ponad 32% ogółu wydatków budżetowych na oświatę i wychowanie, co stanowi największą część wszystkich wydatków gminy. Gmina posiada ponad 92-owy wskaźnik solaryzacji brutto na poziomie szkół podstawowych, co stanowi wartość przekraczającą średnią dla powiatu krośnieńskiego o blisko 4,5 punktu procentowego.

Na terenie gminy znajduje się 8 szkół podstawowych, co jest liczbą porównywalną z Gminą Jedlicze (9 placówek szkolnych) oraz dwa razy wyższą niż w Gminie Iwonicz Zdrój (4 placówki), z kolei mniejszą niż w Gminie Rymanów (13 szkół).

Tabela nr 19. Liczba szkół podstawowych i uczniów w roku szkolnym 2020/2021

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba szkół	Liczba oddziałów w szkołach	Liczba uczniów
1	Gmina Dukla	8	76	1 133
2	Gmina Iwonicz Zdrój	4	48	860
3	Gmina Jedlicze	9	74	1 099
4	Gmina Rymanów	13	102	1 360

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poniżej przedstawiono porównanie wyników uzyskanych przez uczniów szkół podstawowych z uwzględnieniem średniej powiatowej i wojewódzkiej.

Tabela nr 20. Uśrednione wyniki z egzaminu ósmoklasistów w roku szkolnym 2020/2021

Lp.	Wyszczególnienie	Język polski (%)	Matematyka (%)	Język angielski (%)
-----	------------------	------------------	----------------	---------------------

1	Gmina Dukla	59,22	46,05	53,94
2	Gmina Iwonicz Zdrój	59,29	48,78	64,11
3	Gmina Jedlicze	57,53	42,39	61,71
4	Gmina Rymanów	62,28	50,58	65,95
5	Powiat krośnieński	59,70	47,61	60,33
6	Województwo	61,61	49,18	64,98

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

W przypadku szkół podstawowych Gminy Dukla wyniki z języka polskiego i matematyki nieznacznie tylko ustępują średniej dla powiatu, w przypadku języka angielskiego wyniki odnotowane w Gminie są znacznie gorsze od średniej powiatowej oraz wojewódzkiej. Porównania infrastruktury przedszkolnej na tle wybranych gmin dokonano w poniższej tabeli, uwzględniając zarówno placówki samorządowe, jak i prywatne. Gmina Dukla mając najmniejszą liczbę przedszkoli (1 publiczne, 1 prywatne) zapewnia dużo większą liczbę miejsc dla dzieci niż w Gminie Iwonicz Zdrój, nieznacznie tylko ustępując pod tym względem Gminie Jedlicze.

Tabela nr 21. Liczba przedszkoli i oddziałów w roku szkolnym 2020/2021

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba przedszkoli	Liczba oddziałów przedszkolnych	Liczba miejsc* (2018/2029)
1	Gmina Dukla	2	12	271
2	Gmina Iwonicz Zdrój	3	9	212
3	Gmina Jedlicze	4	14	290
4	Gmina Rymanów	4	19	420

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie edukacji

- Konieczność stałego rozwoju i dostosowania do potrzeb infrastruktury edukacyjnej na poziomie przedszkolnym i szkolnym – Modernizacja infrastruktury przedszkolnej i szkolnej;
- Niewystarczający poziom oferty edukacyjnej umożliwiającej m.in. rozwój postaw kreatywnych i innowacyjnych u uczniów – Rozwój atrakcyjnej oferty zajęć pozalekcyjnych w procesie nabywania przez uczniów kompetencji kluczowych oraz postaw kreatywnych i innowacyjnych;
- Konieczność stałego doskonalenia zawodowego nauczycieli w związku ze zmieniającymi się formami pracy z uczniem – Wspieranie nauczycieli w zakresie podnoszenia kwalifikacji, stosowania nowoczesnych metod i form pracy z uczniem, w tym przy wykorzystaniu technik cyfrowych;

Priorytet II.2. Ochrona zdrowia

Na terenie gminy nie ma publicznych ośrodków zdrowia, natomiast według danych GUS w 2021 r. funkcjonowało tu 9 przychodni – oddziałów niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej. W tabeli znajduje się wykaz wszystkich zakładów opieki zdrowotnej działających na terenie gminy.

Tabela nr 22. Niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej w gminie Dukla, 2022

Lp.	Zakład opieki Zdrowotnej	Miejscowość
1	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MEDICUS – DUKLA Sp. z o.o., 38–450 Dukla ul. Trakt Węgierski 16	Dukla, Głójscie
2	NZOZ VIVA w Dukli, 38–450 Dukla, ul. Słowacka 11	Dukla, Iwla, Równe
3	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej REVITA Sp. z o.o., 38–450 Dukla, ul. Parkowa 5	Dukla, Cergowa
4	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej PILNY–MED, 38–456 Łęki Dukielskie 66	Łęki Dukielskie
5	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej VITA – Punkt lekarski w Jasionce, Jasionka 45, 38–450 Jasionka	Jasionka

Źródło: Opracowanie własne.

Zakłady opieki zdrowotnej skoncentrowane są głównie w Dukli. Z danych wynika, że liczba porad lekarskich z roku na rok wzrasta, co może świadczyć o rosnącym zapotrzebowaniu na opiekę zdrowotną i większej świadomości zdrowotnej mieszkańców gminy.

Tabela nr 23. Liczba porad lekarskich na terenie gminy w latach 2018–2021

Wyszczególnienie	okres	Gmina Dukla
Ambulatoryjna opieka zdrowotna – porady lekarskie ogółem	2018 r.	87 412
	2019 r.	85 632
	2020 r.	88 759
	2021 r.	91 712
Podstawowa opieka zdrowotna – porady ogółem	2018 r.	71 476
	2019 r.	71 424
	2020 r.	78 314
	2021 r.	78 863

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Na terenie gminy działa 6 aptek (Dukla, Jasionka) i punkt apteczny (Łęki Dukielskie). W poniższych tabelach przedstawiono liczbę punktów farmaceutycznych w poszczególnych latach oraz liczbę osób przypadających na ogólnodostępną aptekę.

Tabela nr 24. Apteki i punkty apteczne na terenie Gminy Dukla, 2018–2021

Lp.	Wyszczególnienie	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
1	Apteki	5	6	6	6
2	Punkty apteczne	2	1	1	1

3	Razem	7	7	7	7
---	-------	---	---	---	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Tabela nr 25. Liczba ludności na aptekę ogólnodostępną na terenie gminy, 2018–2021

2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
2 926	2 426	2 413	2 396

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

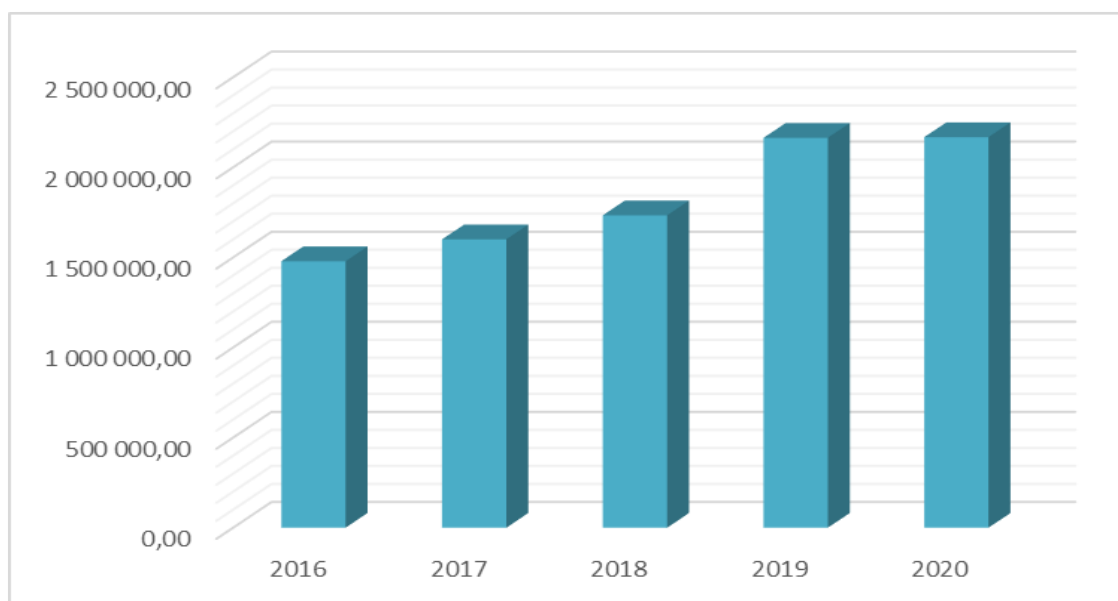
Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie ochrony zdrowia

- Brak ośrodków zdrowia i punktów farmaceutycznych w południowej części gminy – Rozbudowa infrastruktury ochrony zdrowia i doposażenie służb medycznych funkcjonujących na terenie Gminy;
- Wdrażanie programów profilaktyki i ochrony zdrowia.

Priorytet II.3. Kultura i dziedzictwo kulturowe

Działalność kulturalną na terenie Gminy Dukla prowadzą instytucje kultury: Ośrodek Kultury, Biblioteka Publiczna, muzea, a także liczne organizacje pozarządowe. Na przestrzeni ostatnich lat obserwowany był wzrost wydatków z budżetu gminy na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego od poziomu ok. 1,5 mln zł (2016 r.) do ponad 2,1 mln zł w 2020 r. Niemniej jednak udział % wydatków w Dziale 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego w wydatkach budżetowych ogółem utrzymywał się na zbliżonym poziomie w przedziale od 2,4 do 3,0% w zależności od roku.

Wykres nr 41. Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego, 2016–2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Ośrodek Kultury w Dukli jest samorządową instytucją kultury, powołaną na mocy uchwały Rady Miejskiej. Jego misją jest kształtowanie świadomych odbiorców i twórców kultury na terenie gminy, a przedmiotem działalności – rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb kulturalnych

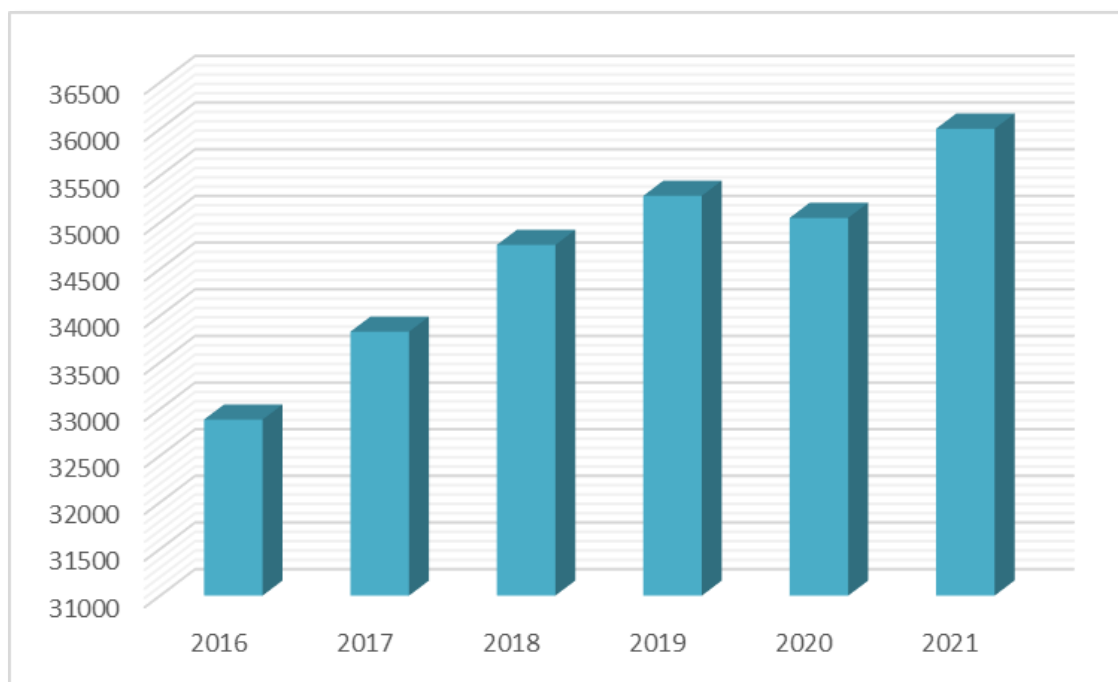

mieszkańców gminy i innych osób oraz dbałość o zachowanie i kultywowanie dziedzictwa kulturowego regionu. Siedziba Ośrodka znajduje się przy ul. Kościuszki 4. Od grudnia 2014 r. Ośrodek Kultury prowadzi Transgraniczne Centrum Wymiany Kulturalnej, na potrzeby którego zaadaptowany został budynek przy ul. Trakt Węgierski 38. Do zadań Ośrodka Kultury należy m.in.: edukacja kulturalna społeczeństwa poprzez upowszechnianie kultury, rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb kulturalnych wszystkich grup społecznych, promowanie młodych talentów, promowanie rozwoju ruchu turystycznego, wyrównywanie szans w dostępie do kultury, tworzenie warunków dla rozwoju folkloru i rękodzieła artystycznego, popularyzacja i promocja twórczości teatralnej, muzycznej, malarskiej, filmowej, organizowanie spektakli, koncertów i innych imprez kulturalnych, prowadzenie kół zainteresowań, tworzenie zespołów artystycznych. Ośrodek organizuje konkursy, festiwale, przeglądy propagujące różne kierunki kultury i sztuki. Prowadzi zespoły tańca nowoczesnego, tańca ludowego, tańca towarzyskiego oraz śpiewacze i obrzędowo-śpiewacze. Ponadto wypracowane zostały nowe formy zajęć artystyczno-edukacyjnych w zakresie wyrównywania szans i dostępu do kultury, które cieszą się znacznym zainteresowaniem. Są to: szkołka baletowa dla dzieci, ognisko muzyczne prowadzące naukę gry na gitarze, keyboardzie, skrzypcach, studio wokalne, zajęcia z rysunku i malarstwa. Wszystkie te propozycje mają na celu kształtowanie indywidualnych potrzeb i rozwijanie uzdolnień. W organizowanych zajęciach bierze udział ogółem ok. 200 osób (dzieci, młodzieży i dorosłych). Ośrodek organizuje imprezy o zasięgu lokalnym i powiatowym, m.in. konkursy i przeglądy piosenek, kolęd i pastorałek, plenery malarskie, kiermasze, koncerty, wydarzenia lokalne. Placówka współpracuje z wieloma ośrodkami kultury w regionie i na Słowacji, instytucjami oraz przedsiębiorcami. Znaczącą rolę odgrywa współpraca z organizacjami społecznymi, w tym przede wszystkim z Lokalną Grupą Działania 'Kraina Nafty', Stowarzyszeniem „Jedność” w Łękach Dukielskich, Stowarzyszeniem na rzecz Zachowania Dziedzictwa Żydów Ziemi Dukielskiej „Sztetl” w Dukli, sołectwami oraz Kołami Gospodyń Wiejskich.

Na terenie gminy działa Biblioteka Publiczna, która udostępnia literaturę dla dzieci i dorosłych. Na uwagę zasługuje systematyczne zwiększanie się księgozbioru, który w 2018 r. przekroczył 35 tys. woluminów.

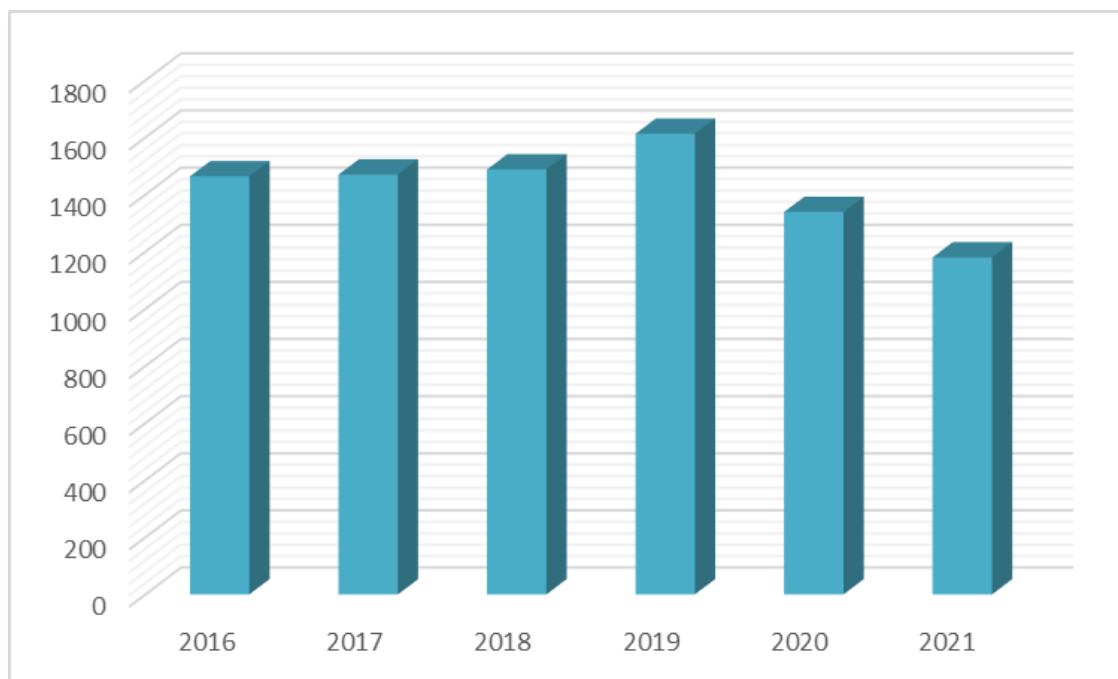
Wykres nr 42. Księgozbiór Biblioteki Publicznej w Dukli, 2016–2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Niekorzystnym zjawiskiem idącym w parze z niskim poziomem czytelnictwa jest malejąca liczba czytelników na przestrzeni ostatnich lat : 2016–2021. Aktualnie na 1 000 mieszkańców przypada 82 czytelników.

Wykres nr 43. Liczba czytelników w Gminie Dukla, 2016–2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Biblioteka prowadzi działalność w zakresie promocji czytelnictwa. Organizuje lekcje biblioteczne oraz zajęcia edukacyjne, bierze udział w ogólnopolskich akcjach promujących literaturę, organizuje spotkania autorskie z pisarzami literatury dziecięcej i młodzieżowej. Biblioteka udostępnia bezpłatnie komputery z dostępem do Internetu. Budynek, w którym się znajduje jest wyposażony w udogodnienia dla osób niepełnosprawnych. Problemem jest brak bazy lokalowej odpowiedniej dla organizacji imprez oraz brak miejsca na zorganizowanie czytelnicy. Biblioteka charakteryzuje się niskim wskaźnikiem cyfryzacji zbiorów.

Na terenie gminy działają następujące muzea:

- Muzeum Historyczne – Pałac w Dukli – samorządowa instytucja kultury, prowadzona przez Powiat Krośnieński. Muzeum mieści się w części zespołu pałacowo – parkowego Mniszchów z II połowy XVIII w., który obecnie jest własnością rodziny Tarnowskich. Zgromadzone w nim zostały m.in. kolekcje militariów i broni ciężkiej, pamiątki z historii regionu oraz pamiątki po właścicielach dóbr dukielskich, eksponaty związane z kanonizacją św. Jana z Dukli. Regularnie organizowane są także wystawy czasowe. Muzeum prowadzi działalność badawczą – rozwojową oraz edukacyjną;
- Muzeum Kultury Łemkowskiej w Zyndranowej – skansen prowadzony przez Towarzystwo na rzecz Rozwoju Muzeum Kultury Łemkowskiej w Zyndranowej. Ekspozycja muzealna prezentuje zabytkowe obiekty i wyposażenie domostw, wystawę dzieł sztuki łemkowskiej, militaria z okresu I i II wojny światowej;
- Muzeum Łemkowskie w Olchowcu – prywatna placówka prezentująca eksponaty zw. z kulturą i tradycją łemkowską na terenie zabytkowej zagrody z początku XX w.

Gmina Dukla posiada bardzo bogatą historię i związane z nią dziedzictwo kulturowe. W rejestrze zabytków znajduje się ponad 60 obiektów oraz liczne zabytki ruchome, stanowiące w większości wyposażenie kościołów.

Tabela nr 26. Najważniejsze zabytki z terenu Gminy Dukla

Lp.	Wyszczególnienie
1.	Zespół pałacowo – parkowy w Dukli – XVII/XVIII w.
2.	Zespół dworski w Cergowej – XVIII/XIX w.
3.	Zespół klasztorny OO. Bernardynów w Dukli – XVIII w.
4.	Kościół parafialny pw. św. Marii Magdaleny w Dukli – XVIII w.
5.	Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia N.P. Marii w Jasionce – XVIII w.
6.	Kościół pw. św. Michała Archanioła w Wietrznie – XVIII w.
7.	Pustelnia św. Jana z Dukli w Trzcianie – XIX/ XX w.
8.	Cerkiew grekokatolicka pw. Opieki Marii (ob. kościół rzymskokatolicki) w Chyrowej – XVIII w.
9.	Cerkiew grekokatolicka pw. Przeniesienia Relikwii Św. Mikołaja w Olchowcu – XIX/XX w.
10.	Cerkiew grekokatolicka (obecnie kościół rzymskokatolicki) w Trzcianie – XIX w.
11.	Cerkiew grekokatolicka (obecnie kościół rzymskokatolicki) w Tylawie – XVIII w.
12.	Cerkiew pw. Narodzenia Bogurodzicy (ob. kościół rzymskokatolicki) w Zawadce Ryman. – XIX w.
13.	Synagoga w Dukli – XVIII w.

14.	Cmentarz Żydowski (stary i nowy) w Dukli – XVIII w.
15.	Ratusz w Dukli –XVII/ XVIII w.
16.	Zagroda łemkowska w Zyndranowej – XIX w.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Dukli.

Ponadto w gminnej ewidencji zabytków znajduje się ponad 230 obiektów, wśród nich m.in. historyczne kościoły, kapliczki, cmentarze, domy, wiatraki i inne obiekty przemysłowe, szkoły, miejsca pamięci narodowej. Oprócz zabytków, które znajdują się w bardzo dobrej kondycji, występują także takie, które wymagają pilnych prac konserwatorskich. Część cennych obiektów popadła w ruinę (np. synagoga i cmentarz żydowski w Dukli). Często obiekty zabytkowe nie są właściwie wyeksponowane w przestrzeni. Nie są także oznakowane w jednolity, atrakcyjny sposób.

Dukla na tle innych ośrodków – kultura

Wydatki budżetu Gminy Dukla w obszarze Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego wzrosły o ok. 50% w ciągu ostatnich 5 lat w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Dane za 2020 r. umieszczone w poniższym zestawieniu pokazują, iż obecnie wynik jest nie dużo gorszy od średniej dla powiatu, będąc jednocześnie bardzo porównywalnym ze średnią wojewódzką, co może świadczyć o pozytywnym klimacie dla rozwoju tej dziedziny życia.

Tabela nr 27. Wydatki budżetów jednostek terytorialnych na kulturę w 2020 r.

Wyszczególnienie	Wydatki na Dział – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca [zł]
Dukla	149,18
Jedlicze	141,24
Iwonicz–Zdrój	89,37
Rymanów	218,58
Woj. Podkarpackie	154,34
Powiat krośnieński	168,45
M. Krosno	300,93

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Zgodnie z danymi statystycznymi liczba imprez zorganizowanych przez Ośrodek Kultury w Dukli w porównaniu z innymi gminami jest na zadawalającym poziomie wyższa niż w Gminie Jedlicze oraz niższa niż w Krośnie i gminach uzdrowiskowych.

Tabela nr 28. Działalność ośrodków kultury w 2019 r.

Wyszczególnienie	Liczba imprez organizowanych przez domy i ośrodki kultury	Liczba uczestników imprez organizowanych przez domy i ośrodki kultury
Dukla	59	3 142
Rymanów	73	10 225

Iwonicz–Zdrój	139	19 845
Jedlicze	41	1 530
Woj. Podkarpackie	8 964	980 927
Powiat krośnieński	469	52 278
M. Krosno	215	50 592

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

W porównaniu z wybranymi ośrodkami Dukła charakteryzuje się niskimi wskaźnikami w zakresie czytelnictwa – najniższą wielkością księgozbioru na 1000 mieszkańców oraz jednym z najniższych wskaźników liczby czytelników na 1000 mieszkańców.

Tabela nr 29. Czytelnictwo w 2021 r.

Wyszczególnienie	Księgozbiór na 1000 ludności [wol.]	Czytelnicy na 1000 ludności [os.]
Dukła	2 504,6	82
Iwonicz–Zdrój	3 257,3	112
Jedlicze	4 272,7	134
Rymanów	4 221,8	97
Woj. Podkarpackie	3 973,3	127
Powiat krośnieński	4 163,5	106
M. Krosno	6 209,6	226

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie Kultury i dziedzictwa kulturowego

- Zły stan techniczny części zabytkowej infrastruktury dziedzictwa kulturowego – Ochrona i odnowa zabytkowej infrastruktury dziedzictwa kulturowego;
- Niewystarczająca promocja i odnowa dziedzictwa kulturowego gminy; ograniczony zakres nowoczesnej i atrakcyjnej oferty muzealnej w Gminie – Rozwój infrastruktury i oferty gminnych instytucji kultury, w tym z wykorzystaniem procesu digitalizacji zasobów;
- Wsparcie działań popularyzujących kulturę oraz uczestnictwo w przedsięwzięciach kulturalnych i budowie więzi lokalnych.

Priorytet II.4. Aktywizacja społeczna

Opieka społeczna

Polityka społeczna Gminy Dukła wynika z przepisów krajowych ale także w dużym stopniu została określona poprzez zapisy zawarte w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dukła obowiązującej w latach 2014 – 2020 oraz innych lokalnych programów na rzecz opieki społecznej, w tym m.in.: Gminnego Programu Profilaktyki oraz Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych na rok 2020, Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Dukła na lata 2018–2020, Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2018 – 2020, gminnego wieloletniego programu osłonowego w zakresie dożywiania "Posiłek w szkole i w domu na lata

2019 – 2023”.

Ww. dokumenty wskazują m.in. na główne kierunki działań dotyczące opieki społecznej, tj.:

- poprawa kondycji rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków rozwoju;
- przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu seniorów oraz osób niepełnosprawnych.

Znaczną część zadań w sferze pomocy społecznej Gmina realizuje poprzez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dukli, będący jej jednostką organizacyjną, utworzoną w 1990 r. MOPS realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej w formie finansowej i rzeczowej, tj.: przyznawanie świadczeń rodzinnych, wypłacanie zasiłków okresowych, celowych, stałych, funduszu alimentacyjnego, opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalno-zdrowotne i rentowe, organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, praca socjalna.

Według danych z 2020 r. dotyczących opieki społecznej na terenie gminy z 2020 r. ponad 600 gospodarstw domowych korzystało ze środowiskowej pomocy społecznej, co odpowiada blisko 1400 osobom. Widoczny jest malejąca tendencja w liczbie osób/gospodarstw posiadających uprawnienia do pobierania powyższego rodzaju pomocy.

Tabela nr 30. Liczba korzystających z pomocy społecznej w Gminie Dukla

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	850	735	667	669	608
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	2 149	1 793	1 551	1 523	1 391

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Natomiast w analizowanym okresie 5 lat widoczny jest również istotny wzrost wartości wypłacanych świadczeń rodzinnych, które ogółem zwiększyły się o ponad 1 mln zł względem 2016 r.

Tabela nr 31. Świadczenia rodzinne wypłacane w latach 2016–2020 w gminie Dukla /tys. zł/

Wyszczególnienie	Kwoty świadczeń rodzinnych w tys. zł				
	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Kwota świadczeń rodzinnych	5 114	5 363	5 397	5 694	6 516
Kwota zasiłków rodzinnych	2 955	2 916	2 778	2 581	2 334
Kwota zasiłków pielęgnacyjnych	731	728	732	878	977

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Oprócz wypłaty świadczeń dla osób potrzebujących, Gmina utrzymuje placówki realizujące zadania z zakresu pomocy i opieki społecznej, są to: Środowiskowy Dom Samopomocy w Cergowej, Gminny Klub Seniora w Dukli oraz Gminny Żłobek w Dukli.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Cergowej będący ośrodkiem wsparcia dla osób

z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększenia zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej. Dom jest elementem realizowanej w Gminie strategii zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi oparcia społecznego pozwalającego im na zaspokojenie ich podstawowych potrzeb życiowych, usamodzielnienie i integrację społeczną rozumianą jako przywrócenie możliwości pełnienia powszechnie dostępnych w danej społeczności ról społecznych. Dom został utworzony na mocy Uchwały Nr XLII/247/05 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 27 października 2005 r. Jest jednostką organizacyjną Gminy Dukla. Celem ŚDS jest rehabilitacja społeczna, budowanie sieci oparcia społecznego poprzez współpracę z organizacjami społecznymi, instytucjami i środowiskiem lokalnym oraz pomoc rodzinom podopiecznych w formie pomocy półstacjonarnej. W ramach struktury Urzędu Miejskiego w Dukli funkcjonuje Gminny Klub Seniora w Dukli. Siedzibą Klubu jest parter budynku w Dukli przy ul. Trakt Węgierski 8a. Klub Seniora w Dukli jest środowiskową i opiekuńczą formą pomocy dla seniorów w wieku 60+, niesamodzielnym z uwagi na stan zdrowia i niepełnosprawność, które ze względu na swój podeszły wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają opieki lub pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych. Działalność Klubu jest częściowo finansowana ze środków unijnych oraz dotacji celowej.

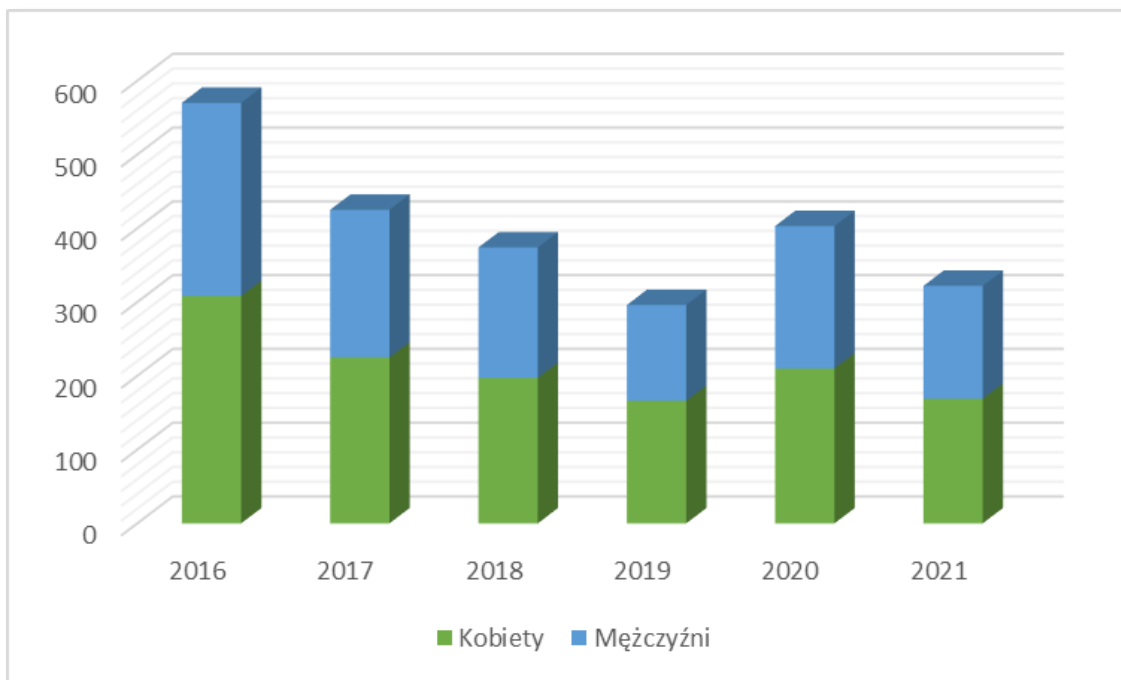
W ramach infrastruktury społecznej na terenie gminy funkcjonuje Gminny Żłobek w Dukli, przy ul. Trakt Węgierski 38b. Placówka jest jednostką organizacyjną Gminy Dukla prowadzącą gospodarkę finansową na zasadach jednostki budżetowej. Żłobek zapewnia opiekę nad dziećmi w wieku od 20 tygodnia życia do lat 3, nie dłużej jednak niż do końca roku szkolnego, w którym dziecko kończy 3 rok życia. W wyjątkowych przypadkach do lat 4 – gdy niemożliwe jest objęcie dziecka wychowaniem przedszkolnym. Gminny żłobek w Dukli zapewnia 55 miejsc dla dzieci. Liczba korzystających z opieki w latach 2019–21 wahała się pomiędzy 48 a 51 dzieci.

Rynek pracy

Zadania z zakresu ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy dla mieszkańców Gminy Dukla realizuje Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie. W ostatnich sześciu latach występował znaczny spadek liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych. Jedynie w 2020 r. liczba bezrobotnych zwiększyła się względem poprzedniego roku. W 2021 r. wynosiła łącznie 322 osoby. W strukturze bezrobotnych przeważały kobiety (ok. 53,3%).

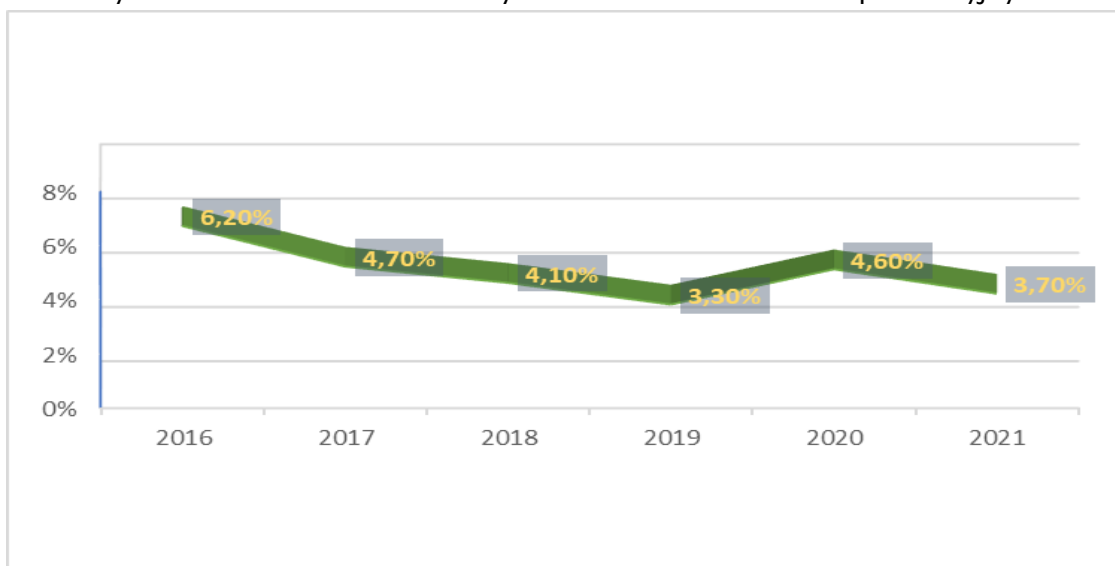
Wykres nr 44. Liczba bezrobotnych w Gminie Dukla

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2019 r. spadł do poziomu 3,3% z poziomu 6,2% zanotowanego w roku 2016, a następnie wzrósł do 4,6% w 2020, osiągając w 2021 r. poziom 3,7%.

Wykres nr 45. Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Oba wykresy prezentują podstawowe informacje dotyczące bezrobocia w Gminie Dukla. Od 2016 r. do 2021 r. liczba bezrobotnych zmniejszyła się o blisko połowę, najniższą wartość wskaźnika osiągając w 2019 roku (296 zarejestrowanych osób bezrobotnych).

Bazując na danych Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie na koniec grudnia 2021 r. odnośnie

powiatu krośnieńskiego, struktura bezrobotnych posiadała następujące cechy:

- ok. 23 % ogólnej liczby bezrobotnych, to osoby do 30 roku życia, nieco wyższa wartość procentowa – 28% dotyczy grupy osób bezrobotnych powyżej 50 lat;
- ok. 50% bezrobotnych stanowią osoby długotrwale bezrobotne.

Dane dla Gminy Dukla przedstawiono w poniższej tabeli. Nie odbiegają one istotnie od uśrednionych danych dla powiatu ziemskiego, niemniej jednak warto zauważyć stosunkowo duży udział osób długotrwale bezrobotnych (55%).

Tabela nr 32. Struktura bezrobocia – wybrane charakterystyki, Gmina Dukla, 2021 r.

Wyszczególnienie	Liczba osób	%
Bezrobotni do 25 roku życia	40	12,4%
Bezrobotni do 30 roku życia	72	22,4%
Bezrobotni powyżej 50 roku życia	71	22,0%
Długotrwale bezrobotni	177	55,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Dukla na tle innych ośrodków – rynek pracy

Wśród porównywanych ośrodków Dukla ma najniższy odsetek osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.

Tabela nr 33. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Wyszczególnienie	Udział [%]
Dukla	3,7
Iwonicz – Zdrój	3,2
Jedlicze	2,8
Rymanów	2,5
Woj. Podkarpackie	6,0
Powiat krośnieński	3,0
M. Krosno	2,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Na zbliżonym poziomie znajduje się wskaźnik dla powiatów miejskiego i ziemskiego – 2,7 i 3,0%, natomiast najwyższą wartość ma średnia wojewódzka – 6,0%.

Społeczeństwo obywatelskie

W Gminie Dukla działa kilkadziesiąt organizacji pozarządowych koncentrujących się na tematyce rozwoju fizycznego, kulturalnego i duchowego mieszkańców, m.in. poprzez organizują imprez kulturalnych, zawodów sportowych, szkoleń, warsztatów oraz wyjazdów krajoznawczych. Bazę lokalową dla organizacji pozarządowych stanowi w dużej mierze infrastruktura gminna – szkolna, sportowa, domy ludowe, remizy.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi należy do zadań własnych gminy określonych w art.7 i art. 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, natomiast art. 5a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie nakłada

na organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego obowiązek uchwalania rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami.

Współpraca gminy z organizacjami jest realizowana w formie finansowej i pozafinansowej (organizacyjna, informacyjna, inna – wsparcie techniczne). Współpraca finansowa polega na powierzeniu organizacjom realizacji zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie lub wspieraniu wykonania zadań wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji.

Tabela nr 34. Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Dukla

Lp.	Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Dukla
1.	Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Dziedzictwa Żydów Ziemi Dukielskiej Sztetl Dukla
2.	Stowarzyszeniem Miłośników Równego "Równianie"
3.	Stowarzyszenie "Razem Lepiej"
4.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Karpackiej "Karpotka"
5.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Dukielszczyzny
6.	Towarzystwo na Rzecz Rozwoju Muzeum Kultury Łemkowskiej w Zyndranowej
7.	Stowarzyszenie Wspólna Szkoła
8.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Wietrzno "Wiatr"
9.	Stowarzyszenie Rozwoju Szkoły w Iwli "Perfectus"
10.	Stowarzyszenie Kulturalno-Rekreacyjnym "Jedność
11.	Stowarzyszenie Turystyczne "Beskid Dukielski"
12.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Tylawy i Okolic "Razem Lepiej"
13.	Stowarzyszenie Inicjatyw Kulturalno - Ekologicznych Animare
14.	Szkolne Koło Caritas przy ZS nr 1 w Dukli
15.	Szkolne Koło Caritas przy Zespole Szkół Publicznych w Równem
16.	Oddział Akcji Katolickiej w Dukli
17.	Parafialny Zespół Charytatywny "Caritas"
18.	Oddział Akcji Katolickiej w Wietrznie
19.	Stowarzyszenie Miłośników Cergowej
20.	Polski Związek Wędkarski Koło Pstrąg w Dukli
21.	Regionalne Towarzystwo w Równem
22.	Dukielskie Stowarzyszenie Wspólnie ponad Podziałami
23.	Kółko Rolnicze w Łękach Dukielskich
24.	Stowarzyszenie Złota Studzienka
25.	Dukielski Uniwersytet Trzeciego Wieku
26.	Stowarzyszenie Liposka
27.	Towarzystwo im. Św. Jana z Dukli
28.	Ochotnicze Straże Pożarne Gminy Dukla
–	Ochotnicza Straż Pożarna w Dukli
–	Ochotnicza Straż Pożarna w Iwli
–	Ochotnicza Straż Pożarna w Głojskach
–	Ochotnicza Straż Pożarna w Tylawie

–	Ochotnicza Straż Pożarna w Łękach Dukielskich
–	Ochotnicza Straż Pożarna w Równem
–	Ochotnicza Straż Pożarna w Zyndranowej
–	Ochotnicza Straż Pożarna Barwinku
–	Ochotnicza Straż Pożarna w Mszanie
–	Ochotnicza Straż Pożarna w Jasionce
–	Ochotnicza Straż Pożarna w Wietrznie
29.	Stowarzyszenie Modrzyna w Barwinku
30.	Krośnieński Klub Karate Kyokusin – sekcja Dukla
31.	Fundacja Stypendialna Alfreda Szwasta
32.	Stowarzyszenie Rodzin Tarnowskich i Męcińskich
33.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Karpackich "SIOŁO BESKIDU"
34.	Stowarzyszenie Zawadka "Familia"
35.	Dukielskie Stowarzyszenie Strzeleckie
36.	Stowarzyszenie Dukla Odnowa
37.	Stowarzyszenie Akademia KOI–RONIN
38.	Fundacja Rozwój
39.	Stowarzyszenie Kultury Fizycznej "Olimpia" w Jasionce
40.	Łęckie Towarzystwo Patriotyczno–Historyczne
41.	Koła Gospodyń Wiejskich
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Równem
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Barwinku
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Głojscach
–	Koło Gospodyń Wiejskich z Iwli
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Łękach Dukielskich
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Wietrznie
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Cergowej
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Zboiskach
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Mszanie
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Myszkowskim
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Tylawie
–	Koło Gospodyń Wiejskich "Niezapominajki" w Zawadce Rymanowskiej
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Tylawie
42.	Kluby sportowe
–	Klub Sportowy "Przełęcz" Dukla
–	Wiejski Klub Sportowy "Beskid" w Równem
–	Ludowy Klub Sportowy "Zorza" w Łękach Dukielskich
–	Ludowy Klub Sportowy "Iwełka" w Iwli
–	Uczniowsko–Ludowy Klub Sportowy "Huragan" w Jasionce
–	Uczniowski Klub Sportowy TKKF MOSIR Dukla
–	Uczniowski Klub Sportowy "Cis" w Jasionce

–	Uczniowski Klub Sportowy w Łękach Dukielskich
–	Uczniowski Klub Sportowy "Rekord" w Iwli
–	Uczniowsko Ludowy Klub Sportowy "Grodzisko" Wietrzno
–	Uczniowski Klub Sportowy "Równe" w Równem
–	Uczniowski Klub Sportowy w Tylawie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Dukli.

Problemy organizacji pozarządowych dotyczą przede wszystkim pozyskiwania środków pomocowych spoza gminy – ze względu na konieczność posiadania własnego wkładu finansowego. Występują także problemy organizacyjne, spowodowane brakiem wsparcia prawnego, księgowego. Organizacje w niewielkim stopniu współpracują ze sobą nawzajem, co sprawia, że ich potencjał dla rozwoju lokalnej społeczności nie jest w pełni wykorzystany.

Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie aktywizacja społeczna

- Niewystarczający poziom rozwoju nowoczesnej infrastruktury oraz oferty programowej służącej aktywizacji i integracji lokalnej społeczności – Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej realizacji inicjatyw aktywizujących i integrujących lokalne społeczności;
- Niewystarczający potencjał organizacyjny i finansowy organizacji pozarządowych oraz niski poziom współpracy ze strony sektora gospodarczego, w tym trudności w pozyskiwaniu środków pomocowych spoza gminy – Pobudzanie aktywności społeczeństwa i sektora społeczno-gospodarczego w życiu publicznym;
- Niewystarczający poziom nowoczesnej infrastruktury oraz oferty programowej służącej integracji społecznej, w szczególności kompleksowego programu aktywizacji osób starszych – Rozwój systemu wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Priorytet II.5. Sport i rekreacja

Na terenie Gminy Dukla swoją działalność prowadzi 15 klubów i stowarzyszeń sportowych, które specjalizują się m.in. w takich dyscyplinach jak: piłka nożna, piłka siatkowa, tenis stołowy, szachy, jazda na nartach.

Tabela nr 35. Kluby i stowarzyszenia sportowe w 2021 r.

Lp.	Wyszczególnienie
1.	Klub Sportowy "Przełęcz" Dukla
2.	Wiejski Klub Sportowy "Beskid" w Równem
3.	Ludowy Klub Sportowy "Zorza" w Łękach Dukielskich
4.	Ludowy Klub Sportowy "Iwełka" w Iwli
5.	Uczniowsko-Ludowy Klub Sportowy "Huragan" w Jasionce
6.	Uczniowski Klub Sportowy TKKF MOSIR Dukla
7.	Uczniowski Klub Sportowy "Cis" w Jasionce

8.	Uczniowski Klub Sportowy "Beskid" Głójсце
9.	Uczniowski Klub Sportowy w Łękach Dukielskich
10.	Uczniowski Klub Sportowy "Rekord" w Iwli
11.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy "Grodzisko" Wietrzno
12.	Uczniowski Klub Sportowy "Perła" Wietrzno
13.	Siatkarski Klub Sportowy MOSiR "Dukla"
14.	Uczniowski Klub Sportowy "Równe" w Równem
15.	Uczniowski Klub Sportowy w Tylawie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Dukla.

Zadania gminy w zakresie kultury fizycznej realizuje Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Dukli. MOSiR utrzymuje i udostępnia bazę sportowo – rekreacyjną, organizuje wydarzenia sportowe, współpracuje z klubami sportowymi, szkołami i uczniowskimi klubami sportowymi. Obiekty MOSiR-u to: lodowisko, hala sportowa, stadiony i budynek sanitarny, korty tenisowe, siłownia i sala fitness. MOSiR jest organizatorem bądź współorganizatorem wielu imprez sportowych na szczeblu międzynarodowym, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym, w tym: biegi górskie i przełajowe, nordic walking, zawody rowerowe oraz zwozy piłki nożnej. Program MOSiR-u skierowany jest w szczególności do dzieci i młodzieży z obszaru gminy, oprócz zajęć w roku szkolnym, przygotowuje program na wakacyjny okres letni oraz zimowych ferii. Podczas ferii zimowych na hali sportowej odbywają się turnieje z piłki siatkowej, nożnej, ręcznej, tenisa stołowego, bilardu, gier telewizyjnych. Natomiast latem – turnieje piłki nożnej, siatkówki, koszykówki, tenisa ziemnego, gry i zabawy. Oprócz obiektów MOSiR-u na terenie gminy zlokalizowane są: boiska wielofunkcyjne w Tylawie, w Łękach Dukielskich, w Głójscach, sale gimnastyczne w Łękach Dukielskich, w Iwli, w Jasionce, w Równem, stadiony sportowe do rozgrywek w piłkę nożną – Iwla, Łęki Dukielskie, Równe, Jasionka, Wietrzno – wyposażone w bramki. Na terenie Chyrowej występują doskonałe warunki do uprawiania narciarstwa. Prywatna stacja narciarska Chyrowa-Ski dysponuje naśnieżanym, ratrakowanym i oświetlonym stokiem. Rozwój bazy sportowej na terenie gminy postępuje stopniowo i jest względnie równomierny, chociaż pod względem lokalizacji zdecydowanie najbardziej atrakcyjny kompleks jest utworzony przez obiekty sportowe należące do MOSiR-u w Dukli. Na terenie Gminy Dukla rozbudowywana jest infrastruktura tras rowerowych i ścieżek zdrowia – nordic walking. Występuje deficyt zorganizowanych miejsc do spędzania czasu nad wodą.

Dukla na tle innych ośrodków – sport

Gmina Dukla mając stosunkowo dobrze przygotowaną infrastrukturę obiektów sportowych znajduje się w środku stawki pod względem liczby klubów sportowych przypadających na 1000 mieszkańców, przewyższając wartość wskaźnika dla Krosna i Jedlicza, podczas gdy znacznie ustępuje gminie Rymanów i średniej dla powiatu krośnieńskiego.

Tabela nr 36. Kluby sportowe na 10 tys. ludności, liczba ćwiczących, 2020 r.

Wyszczególnienie	Wartość wskaźnika	Ćwiczący ogółem
Dukla	5,5	347
Iwonicz-Zdrój	5,6	237
Jedlicze	4,6	536
Rymanów	11,3	772
Woj. Podkarpackie	5,8	66 417
Powiat krośnieński	7,4	3 709
M. Krosno	5,2	2 075

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie aktywnego stylu życia i sportu

- Nierówno rozwinięta infrastruktura sportowa na obszarach wiejskich – Doінwestowanie robót budowlano-montażowych oraz zakupu sprzętu w celu poprawy poziomu infrastruktury sportowej na terenie całej gminy
- Niewystarczający poziom promocji gminy w związku z przygotowaną ofertą sportowo-rekreacyjną – Utworzenie ogólnodostępnej bazy informacyjnej, zwiększanie promocji aktualnych przedsięwzięć oraz możliwości aktywnego spędzania czasu, wsparcie dla klubów/sekcji treningowych oraz wydarzeń sportowych o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym

Obszar tematyczny – INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA

Trzeci obszar tematyczny jest skoncentrowany na infrastrukturze transportowej, komunalnej i energetycznej. Analizie poddano także kwestie ochrony środowiska i walorów przyrodniczych gminy. We wskazanym obszarze dominującą rolę odgrywa Gmina Dukla, która posiada niezbędne zasoby finansowe i organizacyjne do realizacji większości zadań inwestycyjnych, przy czym niektóre dziedziny pozostają w kompetencjach innych organów np. Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, dostawców energii elektrycznej i gazu oraz podmiotów prywatnych.

Priorytet III.1. Dostępność komunikacyjna gminy

Dostępność komunikacyjna Gminy Dukla opiera się wyłącznie na infrastrukturze drogowej. Obszar gminy obsługują następujące drogi publiczne:

- droga krajowa nr 19 (E 371) Rzeszów – Barwinek (granica Polski ze Słowacją), dł. ok 24 km, w zarządzie Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad, o/Rzeszów;
- drogi wojewódzkie o łącznej długości ok 9 km, w zarządzie Województwa Podkarpackiego (Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich):
 - 897 Tylawa – Komańcza – Wołosate;
 - 993 Gorlice – Nowy Żmigród – Dukla.
- drogi powiatowe o łącznej długości 63,613 km, w zarządzie Powiatu Krosienieńskiego;

- drogi gminne o łącznej długości 47,8 km, w zarządzie Burmistrza Gminy Dukla.

Dostępna obecnie sieć dróg gminnych i powiatowych zapewnia połączenie wszystkich sołectw z siedzibą gminy tj. Duklą oraz dojazd do innych ośrodków w powiecie krośnieńskim i sąsiednich powiatach. Stan dróg lokalnych, w wyniku inwestycji realizowanych każdego roku stale się poprawia. Drogi uzyskały nowe nawierzchnie, a w obszarach o największej urbanizacji wybudowano chodniki i oświetlenie uliczne. Zgodnie z wynikami Generalnego Pomiaru Ruchu z 2020 r. średni dobowy ruch na drogach wojewódzkich przebiegających przez Gminę Dukla wynosił:

- DW 897: 1 756 pojazdów na dobę (poj. /dobę) dla odcinka Tylawa – Daliowa i 2 342 poj. /dobę dla odcinka Daliowa – Komańcza;
- DW 993: 4 788 poj. / dobę dla odcinka Dukla – Nowy Żmigród oraz 4 191 dla odcinka Nowy Żmigród – granica województwa podkarpackiego.

Droga wojewódzka nr 993 jest zdecydowanie bardziej obciążana ruchem aniżeli DW897 (jest ona jedną z najbardziej obciążonych ruchem dróg wojewódzkich na Podkarpaciu), co jest związane z dogodnym połączeniem z Jasłem i alternatywą dla połączenia drogą krajową nr 28. Droga 897 ma mniejsze znaczenie, gdyż prowadzi do terenów słabo zurbanizowanych.

Średni dobowy ruch pojazdów na drodze krajowej nr 19 zgodnie z wynikami Generalnego Pomiaru Ruchu z 2020 r. był zróżnicowany w zależności od odcinka, na którym dokonywano pomiaru:

- odcinek Miejsce Piastowe – Dukla (skrzyżowanie z DW 993) – 8 321 poj. / dobę, z czego 20% to pojazdy ciężarowe;
- odcinek Dukla (skrzyżowanie z DW 993) – Tylawa (skrzyżowanie z DW 897) – 5 905 poj. / dobę, w tym 46% to pojazdy ciężarowe;
- odcinek Tylawa (skrzyżowanie z DW 897) – gr. Państwa Barwinek – 3 466 poj. / dobę, w tym 64% to pojazdy ciężarowe.

Powyższe dane wskazują, iż układ drogowy złożony z DK19 oraz DW993 jest intensywnie wykorzystywany przez pojazdy ciężarowe. Z kolei na odcinku Dukla – Miejsce Piastowe dominują samochody osobowe. Generowany na DK19 ruch jest niższy niż średnia dla całej sieci dróg krajowych, która w 2015 roku wyniosła 11 178 poj./dobę.

Istniejąca sieć dróg publicznych Gminy Dukla zapewnia mieszkańcom połączenie z głównymi ośrodkami gospodarczymi, kulturalnym i edukacyjnymi w kraju. Dojazd z Dukli do Rzeszowa samochodem osobowym zajmuje obecnie ok. 75 minut, do Krakowa ok. 150 minut, a do Warszawy ok. 290 minut. Obecnie, najbliższy istniejący odcinek drogi szybkiego ruchu tj. S19 Rzeszów Południe jest oddalony od Dukli o ok 70 km.

Drogi publiczne, a zwłaszcza najbardziej obciążona droga krajowa nr 19 stanowi istotne źródło hałasu ulicznego, drgań generowanych przez pojazdy ciężkie oraz spalin, zwłaszcza dla mieszkańców Dukli. Dodatkowo, ruch samochodowy jest źródłem wypadków drogowych. Zgodnie z danymi Obserwatorium Biura Ruchu Drogowego w latach 2019–2021 w Gminie

Dukla odnotowano, odpowiednio cztery (2019 r.), dwa (2020 r.) oraz cztery (2021 r.) wypadki drogowe. W 2019 r. w wyniku ww. wypadków zginęła jedna osoba, a cztery było ciężko ranne, w 2021 dwie osoby zostały ciężko ranne.

Gmina Dukla oraz pozostali właściciele dróg publicznych, których odcinki przebiegają przez obszar gminy, co roku podejmują działania inwestycyjne ukierunkowane na rozwój infrastruktury drogowej. Szczegółowe informacje dotyczące zrealizowanych inwestycji przedstawiono w „Raporcie ewaluacyjny – ocena stopnia wdrożenia Strategii Rozwoju Gminy Dukla na lata 2015–2022”. Pomimo inwestycji, sieć dróg publicznych na obszarze Gminy Dukla wymaga rozbudowy. Przy obecnym, stałym wzroście ruchu samochodowego, w tym towarowego, konieczne jest wyprowadzenie ruchu poza obszary mieszkaniowe oraz zwiększenie przepustowości i bezpieczeństwa ruchu. Realizacji ww. celów może służyć m.in. budowa nowych połączeń drogowych i obiektów mostowych. Bardzo ważnym wyzwaniem jest także zapewnienie dostępu mieszkańcom gminy do dróg szybkiego ruchu, które usprawnią połączenia komunikacyjne z głównymi ośrodkami miejskim w kraju.

Usługi transportu publicznego na terenie Gminy Dukla świadczą prywatni przewoźnicy (aktualnie cztery firmy przewozowe). Zgodnie z danymi Urzędu Miejskiego w Dukli w 2022 r. na obszarze gminy wykonywano regularne przewozy osób w krajowym transporcie drogowym na liniach:

- a) Jasionka – Krosno;
- b) Nowy Żmigród – Dukla – Krosno;
- c) Mszana – Barwinek – Dukla;
- d) Krosno – Barwinek;
- e) Krosno – Głójście;
- f) Dukla – Olchowiec;
- g) Dukla – Łęki Dukielskie – Pałacówka;
- h) Dukla – Zawadka Rymanowska.

Oferta poszczególnych przewoźnikiem jest kształtowana z uwzględnieniem bieżącego zapotrzebowania oraz kwestii opłacalności finansowej poszczególnych tras, terminów oraz ilości przejazdów. W normalnych warunkach harmonogramy przejazdów są w dużym stopniu dostosowane do potrzeb młodzieży szkolnej, stąd ich największe natężenie przypada na okres wrzesień –czerwiec, natomiast w okresie wakacyjnym liczba przejazdów podlega ograniczeniu. Specyfika okresu pandemicznego wprowadziła znaczną zmienność odnośnie wielkości popytu, który w ostatnim okresie podlegał dużym wahaniom i ograniczeniom, co miało wpływ na modyfikację tras i harmonogramów przejazdu (w tym czasowa lub całkowita likwidacja kursów). Kursy do i z Dukli są także realizowane przez przewoźników komunikacji międzymiastowej. Dostępne są połączenia m.in. do Krakowa, Katowic, Rzeszowa, Łodzi i Warszawy.

Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie infrastruktury transportowej i transportu publicznego

- Uciążliwość i zagrożenie stwarzane przez ruch samochodowy generowany na sieci dróg publicznych, przebiegającej w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zamieszkałych – Rozwój infrastruktury drogowej zwiększającej komfort przejazdu oraz bezpieczeństwo w ruchu drogowym;
- Niedostosowanie układu drogowego do występujących potrzeb w zakresie ruchu drogowego, w tym: zbyt mała ilość mostów, wąskie drogi, brak chodników i oświetlenia, niezadawalający stan techniczny dróg – Poprawa jakości sieci dróg gminnych oraz budowa i przebudowa obiektów infrastruktury drogowej, w tym m.in. mostów, parkingów, wiat przystankowych.

Priorytet III.2. Infrastruktura energetyczna

Na infrastrukturę energetyczną Gminy Dukla składają się systemy zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepło oraz sieci gazowe. Oparte są one w zdecydowanej większości o źródła konwencjonalne, część użytkowników korzysta także z odnawialnych źródeł energii (OZE).

Sieć gazowa

System gazowniczy zasilający teren gminy składa się z infrastruktury gazowej wysokiego ciśnienia, stacji gazowych I-go i II-go stopnia oraz sieci gazowych średniego i niskiego ciśnienia. Infrastrukturę gazową w gminie Dukla tworzą przede wszystkim gazociąg wysokiego ciśnienia DN150 PN16 relacji Miejsce Piastowe – Równe, który zasilą dwie stacje redukcyjno – pomiarowe I-go stopnia Q–3000 nm³/h Równe – Wieś oraz Q–1500 nm³/h Równe – Kopalnia. Łączna długość czynnych sieci gazowych w Gminie wynosiła w 2020 r. ponad 133 km, w tym ponad 5 km to sieci przesyłowe, a 128,5 km dystrybucyjne. Z dostępu do czynnych sieci gazowych są wyłączone miejscowości Trzciana, Zawadka Rymanowska, Tylawa, Zydranowa, Barwinek, Mszana, Olchowiec, Ropianka i Chyrowa. Według danych GUS, w 2020 r. liczba gospodarstw domowych z Gminy Dukla, które korzystały z gazu ziemnego wynosiła 3 385, z czego 1 430 używały tego medium do ogrzewania mieszkania (ok. 42%). Łączne zużycie gazu przez gospodarstwa domowe w gminie Dukla w roku 2020 wyniosło 18 288,4 MWh, z czego 63,5% do ogrzania mieszkań. Popularność wykorzystania gazu wśród mieszkańców gminy rośnie z roku na rok. W ciągu pięciu lat liczba ta wzrosła o 8% z poziomu 3133 w 2016 r. do 3385 w roku 2020. W samej Dukli liczba odbiorców gazu wzrosła w roku 2020 o 6% r/r. Przyłączanie się kolejnych gospodarstw domowych do sieci gazowej wiązało się z wydłużeniem sieci dystrybucyjnej, natomiast dostępna sieć przesyłowa nie uległa zasadniczym zmianom. Wskazane powyżej zmiany w dostępności i zastosowaniu gazu ziemnego w Gminie Dukla w kolejnych latach prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 37. Dane dotyczące sieci gazowej na terenie Gminy Dukla w latach 2018–2020

Wyszczególnienie	2018 r.	2019 r.	2020 r.
długość czynnej sieci ogółem [m]	131 140	132 870	133 868
długość czynnej sieci przesyłowej [m]	5 282	5 282	5 283
długość czynnej sieci rozdzielczej [m]	125 858	127 588	128 585
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych [szt.]	3 037	3 073	3 128
odbiorcy gazu [gosp.]	3 151	3 172	3 385
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem [gosp.]	1 329	1 350	1 430
odbiorcy gazu w miastach [gosp.]	617	636	798
zużycie gazu przez gospodarstwa domowe [MWh]	16 422,7	16 914,3	18 288,4
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań [MWh]	9 916,1	10 628,0	11 602,2
ludność korzystająca z sieci gazowej [os.]	10 588	10 551	10 590

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Wzrost wykorzystania gazu ziemnego w Gminie Dukla jest ograniczony z uwagi na relatywnie niższą dostępność infrastruktury przesyłowej i dystrybucyjnej, zwłaszcza w miejscowościach o niskiej gęstości zaludnienia. Poniższa tabela prezentuje wskaźniki dostępności i wykorzystania sieci gazowej na tle innych, referencyjnych jednostek samorządowych.

Tabela nr 38. Dostępność i wykorzystanie sieci gazowej w 2020 r.

Wyszczególnienie	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	Sieć rozdzielcza na 100 km ²
Dukla	73,2	54,7
Rymanów	97,9	86,0
Iwonicz – Zdrój	93,0	187,0
Jedlicze	97,7	336,2
M. Krosno	94,3	669,6
Powiat krośnieński	88,8	123,7
Woj. Podkarpackie	74,1	105,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Energia elektryczna

Zaopatrzenie terenu Gminy Dukla w energię elektryczną odbywa się z krajowego systemu elektroenergetycznego. Gmina leży w zasięgu działania spółki Polskie Sieci Elektroenergetyczne – Wschód S.A., a operatorem systemu dystrybucyjnego jest PGE Dystrybucja S.A., Oddział Rzeszów (Rejon Energetyczny Krosno). Obecnie sieć elektroenergetyczna zapewnia dostęp do energii elektrycznej dla wszystkich odbiorców z Gminy Dukla. Zasilanie w energię elektryczną pochodzi z dwóch głównych stacji transformatorowych tj. stacja 110/15 kV (GPZ) Iwonicz (gmina Iwonicz – Zdrój) oraz stacja 30/15 kV Równe. Główne linie magistralne średniego napięcia zasilające odbiorców z Gminy

Dukla to linia 30 kV Równe – Niegłowice oraz linia 15 kV Równe – Besko, Równe – Głójsce oraz Iwonicz – Dukla. Linie średniego napięcia prowadzone są jako napowietrzne lub kablowe. Ogólnie stan eksploatowanej infrastruktury ocenia się jako dobry. Z oceny stanu funkcjonalnego sieci średnich napięć wynika, że największe problemy mogą występować w obszarach o znacznym rozproszeniu zabudowy i odbiorców, gdzie linie są rozległe, w związku z czym mogą występować problemy z utrzymaniem normatywnych parametrów technicznych.

Tabela nr 39. Energia elektryczna w gospodarstwach domowych w miastach, 2018–2020

Wyszczególnienie	2018 r.	2019 r.	2020 r.
odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu [szt.]	740	741	741
zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu [MWh]	1 239,73	1 259,28	1 234,93

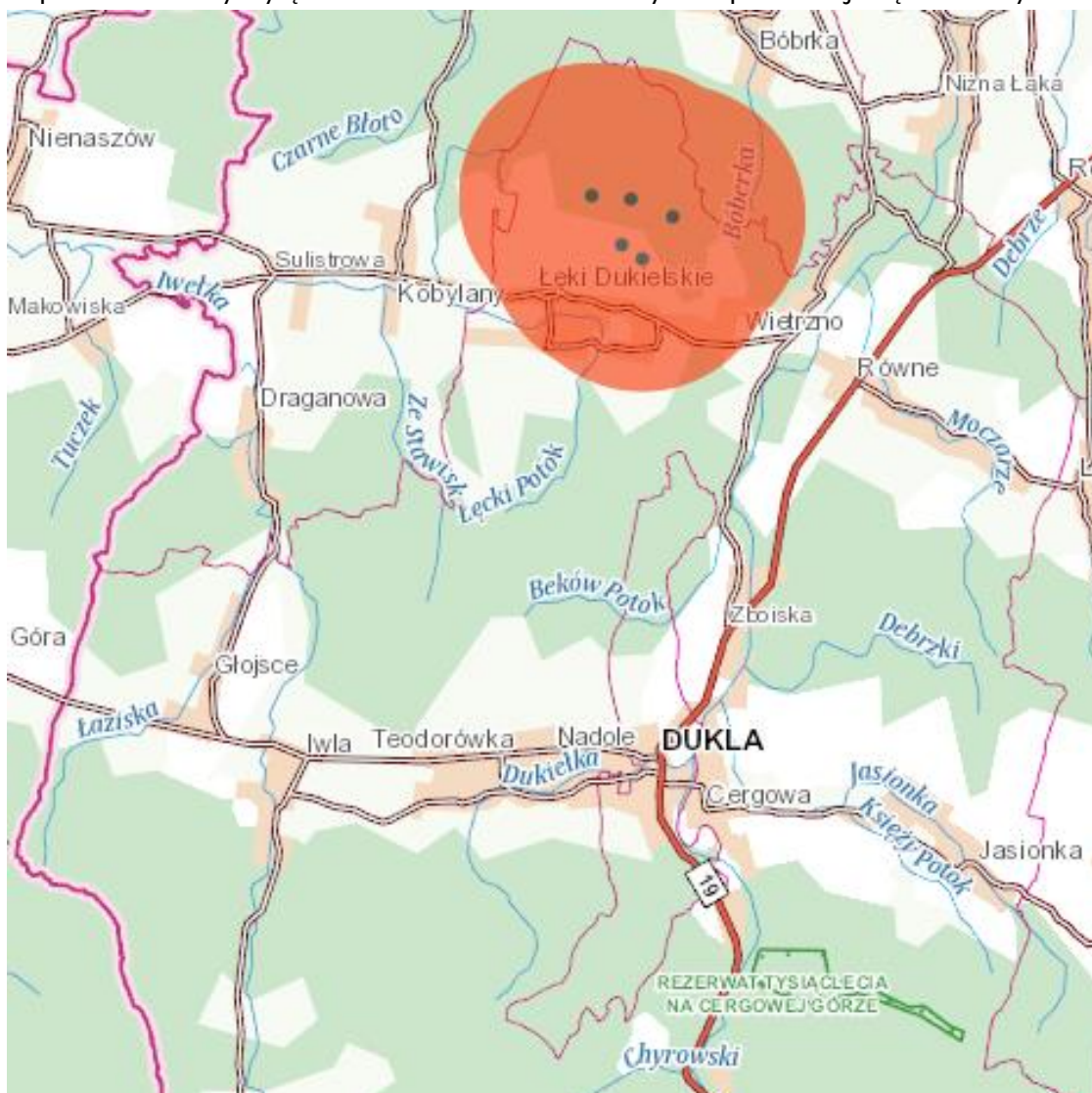
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Odnawialne źródła energii

Na obszarze Gminy Dukla funkcjonują instalacje OZE zasilane wiatrem i słońcem. Farma wiatrowa powstała w 2008 r., zlokalizowana jest w północnej części gminy, w miejscowości Łęki Dukielskie. Umiejscowiono tam 5 elektrowni wiatrowych, każda o mocy 2 MW, co umożliwi produkcję energii elektrycznej na poziomie 20 000 MWh/rocznie. Turbiny mają wysokość 100 m, a rozpiętość skrzydeł wynosi 48 m. Do wprawienia w ruch turbin niezbędny jest wiatr o prędkości 3,5 metra na sekundę, a w Łękach Dukielskich prędkość wiatru wynosi średnio ok. 7 m/s. Lokalizacja farmy w tym obszarze może być opłacalna z uwagi na dobre warunki i długi czas pracy szacowany na około 2700 godzin rocznie. Zgodnie z art. 4 ust.1 ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 724) odległość budynków mieszkalnych od turbin wiatrowych nie może być mniejsza niż dziesięciokrotna wysokości turbiny wiatrowej, uwzględniając również jej elementy techniczne (wirnik i łopaty). Strefa wyznaczona dla Łek Dukielskich i m. Myszkowskie, wokół umieszczonych tam turbin została zaprezentowana na poniższej mapie.

Mapa nr 12. Strefy wyłączone wokół turbin wiatrowych w północnej części Gminy Dukla

Źródło: https://mapy.geoportal.gov.pl/imap/lmgp_2.html?gmap=gp0

W ostatnich latach wzrosło znaczenie mikroinstalacji wykorzystujących energię słoneczną, zwłaszcza w zakresie wykorzystania paneli fotowoltaicznych. Inwestycje realizowane przez gospodarstwa domowe sprawiły, że szczególnie w latach 2019–2021 liczba tzw. prosumentów czyli podmiotów, które produkują energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii wzrastała bardzo szybko. Przyczyniły się do tego trzy główne czynniki tj. wysoka dostępność źródeł dofinansowania tego typu inwestycji, atrakcyjny system rozliczania produkcji i zużycia prądu z dostawcą energetycznym oraz rosnące ceny energii elektrycznej. Na koniec 2021 r. łączna liczba prosumentów przyłączonych do sieci PGE Dystrybucja S.A. (spółki działającej także na obszarze Gminy Dukla) wyniosła 295 842 podmiotów tj. prawie dwukrotnie więcej aniżeli na koniec 2020 r. (154 675 podmiotów). Łączna ilość energii elektrycznej wprowadzonej do sieci przez prosumentów podłączonych przez PGE Dystrybucja S.A. wyniosła w 2021 r. 838 761,36 MWh, przy czym wytworzona energii pochodziła w prawie 100% z promieniowania

słonecznego. W Gminie Dukla zdecydowany przyrost liczby instalacji OZE nastąpił w wyniku realizacji projektu pn. „Wsparcie energetyki rozproszonej wśród mieszkańców Gminy Jedlicze i Gminy Dukla”. Dzięki dofinansowania ze środków europejskich w gospodarstwach domowych powstało 130 instalacji wytwarzających prąd ze słońca (fotowoltaika) oraz 191 instalacji produkujących ciepłą wodę z energii słonecznej (kolektory słoneczne). Dodatkowo zamontowano 52 powietrzne pompy ciepła do ogrzewania ciepłej wody użytkowej oraz 13 kotłów na biomasę.

Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie infrastruktury energetycznej

- Niski udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w bilansie energetycznym gminy – Rozwój infrastruktury OZE na terenie gminy oraz zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w ogólnym bilansie energetycznym Gminy Dukla;
- Wysoki poziom zapotrzebowania na energię elektryczną i ciepłą w przedsiębiorstwach i budynkach mieszkalnych oraz stosowanie nieefektywnych źródeł ciepła przez mieszkańców – Promocja i wsparcie wymiany nieefektywnych źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych jedno i wielorodzinnych oraz zwiększenie efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach.

Priorytet III.3. Infrastruktura komunalna

System wodociagowy i kanalizacyjny

Zadania związane z dostawą wody i odbiorem ścieków na terenie gminy realizuje Gospodarka Komunalna i Mieszkaniowa w Dukli Sp. z o.o. ze 100 % udziałem Gminy Dukla. Spółka zarządza 3 wodociągami:

- sieć wodociągowa w Dukli; woda dla potrzeb wodociągu pobierana jest z dwóch ujęć powierzchniowych (potok Chyrowski i potok bez nazwy). Woda poddawana jest procesom technologicznym uzdatniania i dezynfekcji. Wodociąg zaopatruje głównie miasto Dukla oraz część miejscowości Nadole i Zboiska;
- sieć wodociągowa w Mszanie, woda dla potrzeb wodociągu pobierana jest z ujęcia powierzchniowego (potok bez nazwy);
- sieć wodociągowa w Zawadce Rymanowskiej, woda ujmowana jest z ujęcia powierzchniowego (potok Kamionka).

Woda dostarczana z wykorzystaniem powyższych wodociągów spełnia wymagania dotyczące przydatności do spożycia i podlega stałemu monitorowaniu.

Kolejny wodociąg na terenie Gminy Dukla podlega Spółce Wodnej Wodociągu Wiejskiego w Łękach Dukielskich – Wietrznie (wodociąg sieciowy Łęki Dukielskie – Wietrzno). Woda pobierana jest z ujęcia powierzchniowego (rzeka Jasiołka), poddawana stałemu procesowi uzdatniania i dezynfekcji. Woda spełnia wymagania dla wody przeznaczonej do spożycia i dostarczana jest do: Łęk Dukielskich, Wietrzna, Równe – „Kopalnia” i „Popardy”, Zboisk oraz

części Cergowej. Spółki wodne w Cergowej, Głojscach, Iwli, Teodorówce oraz Jasionce pobierają wodę dla potrzeb wszystkich wodociągów z ujęć podziemnych, za wyjątkiem wodociągu w Iwli, gdzie woda pobierana z ujęcia powierzchniowego i poddawana jest stałej dezynfekcji. W pozostałych wodociągach nie prowadzi się stałych procesów uzdatniania wody. Poniższa tabela przedstawia systematyczny rozwój sieci wodociągowej na terenie Gminy Dukla w latach 2018–2020, odpowiada mu zwiększenie ilości dostarczanej wody do gospodarstw ogółem oraz wzrost liczby ludności korzystającej z sieci wodociągowej.

Tabela nr 40. Dane dotyczące wodociągów na terenie Gminy Dukla w latach 2018–2020

Wyszczególnienie	2018 r.	2019 r.	2020 r.
długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	103,9	100,9	100,9
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	1 792	1 826	1 834
woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam ³]	221,0	217,9	206,5
ludność korzystająca z sieci wodociągowej w miastach [os.]	1 816	1 805	1 784
ludność korzystająca z sieci wodociągowej [os.]	9 228	9 225	9 178
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca [m ³]	15,1	14,9	14,2
zużycie wody w gospodarstwach domowych w miastach na 1 mieszkańca [m ³]	17,4	18,5	15,6
zużycie wody w gospodarstwach domowych na wsi na 1 mieszkańca [m ³]	14,7	14,3	14,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Zasób infrastruktury wodociągowej Gminy Dukla pozostaje niezmienny od kilku lat. Dostępność do sieci wodociągowej jest większa aniżeli w gminach ościennych, a wskaźnik procentowy udział osób korzystających z wodociągu względem ludności ogółem, jest zdecydowanie wyższy od średniej dla powiatu krośnieńskiego.

Tabela nr 41. Korzystający z instalacji sieciowych w wybranych ośrodkach, 2020 r.

Wyszczególnienie	Udział [%] w liczbie ludności ogółem		
	wodociąg	kanalizacja	gaz
Dukla	63,4	42,3	73,2
Rymanów	42,9	82,8	97,9
Iwonicz – Zdrój	59,6	97,7	93,0
Jedlicze	32,2	69,9	97,7
M. Krosno	94,6	90,7	94,3
Powiat krośnieński	51,7	72,4	88,8
Woj. Podkarpackie	81,1	71,8	74,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przeważającą metodą odprowadzania ścieków socjalnobytowych na terenie gminy jest gromadzenie ich w różnego typu zbiornikach odpływowych lub bezodpływowych, z których są one okresowo usuwane. Liczba zbiorników bezodpływowych wzrastała w okresie 2018–2020,

podobnie w powiecie krośnieńskim.

Tabela nr 42. Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych w latach 2018–2020

Wyszczególnienie	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Zbiorniki bezodpływowe	1 545	1 553	1 761
Oczyszczalnie przydomowe	4	6	6
Stacje zlewne	1	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Według danych z 2020 r. 42,3% mieszkańców korzysta z gminnego systemu kanalizacji, w ramach którego ścieki są odprowadzane do zbiorczych oczyszczalni. Istniejąca oczyszczalnia ścieków BOS 500 BG w Dukli, przyjmuje ścieki z terenu Dukli, Nadola, Cergowej, Równego (Popardy), część Teodorówki i Jasionki. Ponadto na terenie gminy funkcjonują również:

- Biologiczna oczyszczalnia ścieków typu BIOPAN 150 (Mszana), gruntownie przebudowana w 2021r. wraz z wymianą urządzeń;
- Biologiczna oczyszczalnia ścieków typu BIOPAN 35 (Zawadka Rymanowska).

Ścieki komunalne z miejscowości Równe kierowane są do oczyszczalni ścieków w Krośnie. Jednocześnie, obecnie trwa budowa kolektora kanalizacyjnego, który połączy sieć kanalizacji sanitarnej Gminy Dukla z oczyszczalnią ścieków w Krośnie. Inwestycja ta zwiększy skuteczność systemu kanalizacyjnego w gminie oraz ograniczy konieczność ponoszenia nakładów inwestycyjnych na modernizację/rozbudowę oczyszczalni ścieków. W poniższej tabeli przedstawiono liczbę ludności korzystającą z oczyszczalni zarówno w mieście, jak i na obszarach wiejskich.

Tabela nr 43. Ludność Gminy Dukla korzystająca z oczyszczalni w latach 2018–2020

Ludność	2018 r.	2019 r.	2020 r.
W miastach	1 977	1 980	2 000
Na wsi	4 449	4 535	4 542
Ogółem	6 426	6 515	6 542

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Ilość, sposób oczyszczania i charakterystykę ścieków na terenie gminy przedstawiają kolejne tabele.

Tabela nr 44. Ścieki oczyszczane w ciągu roku w gminie Dukla w latach 2018–2020

Wyszczególnienie	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Ścieki odprowadzone ogółem [dam ³]	170	181	181
Ścieki odprowadzane w czasie doby do kanalizacji [dam ³]	0,5	0,5	0,5
Ścieki oczyszczane łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi [dam ³]	166	165	175
Ścieki oczyszczane ogółem [dam ³]	170	181	181
Ścieki oczyszczane biologicznie [dam ³]	127	129	126
Ścieki oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów	43	52	55

[dam ³]			
Ścieki oczyszczane biologicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ścieków ogółem	100,0	100,0	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

W okresie 2018–2020 nie następowały zasadnicze zmiany w zasobach oraz dostępności infrastruktury kanalizacyjnej Gminy Dukla. Obecnie eksploatowane oczyszczalnie ścieków oraz rozległość obszarów gminy stanowią główne determinanty rozwoju tej sfery działalności gminy. Zakończenie budowy kolektora łączącego sieć kanalizacyjną gminy z oczyszczalnią ścieków w Krośnie może zapewnić nowe warunki rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej. Ponadto od roku 2018 trwa budowa etapami sieci kanalizacyjnej w miejscowości Łęki Dukielskie (zakończenie planowane jest na rok 2023 – bez przysiółka Pałacówka i Myszkowskie), a ścieki zostaną skierowane na oczyszczalnię ścieków w Sulistrowej (Gmina Chorkówka), której budowę współfinansowała Gmina Dukla. Wybudowane łącznie w IV etapach zostanie 22 490 mb sieci kanalizacyjnej.

Tabela nr 45. Dane dotyczące kanalizacji na terenie Gminy Dukla w latach 2018–2020

Wyszczególnienie	2018 r.	2019 r.	2020 r.
długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	100,9	100,9	101,2
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	1 480	1 503	1 529
ścieki odprowadzone [dam ³]	159,9	161,6	159,5
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach [os.]	1 944	1 932	1 909
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [os.]	6 098	6 116	6 121

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Gospodarka odpadami

Z dniem 1 lipca 2013 roku w Gminie Dukla wprowadzono (zgodnie z Ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach) System Gospodarki Odpadami, który obejmuje wszystkie nieruchomości zamieszkałe zlokalizowane na terenie gminy. Zbiórka odpadów odbywa się spod nieruchomości, w sposób selektywny w systemie workowym, w podziale na odpady zmieszane i odpady segregowane. Segregacja odpadów realizowana jest u źródła z podziałem na 4 frakcje: tworzywa sztuczne i metal, szkło, papier, odpady biodegradowalne. Mieszkańcy mają również możliwość oddania popiołów z palenisk domowych oraz odpadów wielkogabarytowych.

W ramach systemu gospodarki odpadami Gminy Dukla działa Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). PSZOK działa dwa razy w tygodniu i umożliwia odbiór od mieszkańców odpadów, które nie są przekazywane w systemie workowym z posesji, np. zużyte opony, oleje silnikowe, chemikalia, baterie, sprzęt elektryczny i elektroniczny, odpady budowlane. Na terenie Gminy Dukla nie ma możliwości przetwarzania odpadów komunalnych, stąd wszystkie trafiają do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK)

w Krośnie. Z kolei zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz odpady wielkogabarytowe i chemiczne są przekazywane wyspecjalizowanym firmom zajmującym się przetwarzaniem tego typu odpadów. Wprowadzenie systemu gospodarki odpadami i rozwiązań z nim związanych zaowocowała wysokim wskaźnikiem świadczenia usług odbioru odpadów, co prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 46. Odbiór odpadów komunalnych

Wyszczególnienie	Wskaźnik świadczenia usług odbioru odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych (%)	
	2019 r.	2020 r.
Dukla	77,30	78,90
Rymanów	75,40	81,00
Iwonicz – Zdrój	60,40	66,20
Jedlicze	84,70	78,80
M. Krosno	70,6	70,90
Powiat krośnieński	b/d0	b/d
Woj. Podkarpackie	78,2	78,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Dane statystyczne plasują Gminę Dukla na wysokiej pozycji w kategorii usług odbioru odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych. Jednocześnie w gronie jednostek referencyjnych gmina Dukla odznacza się niższą masą wytwarzanych odpadów aniżeli średnia dla Podkarpacia oraz miasta Krosna.

Tabela nr 47. Masa wytworzonych odpadów komunalnych

Wyszczególnienie	Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca (kg)	
	2019 r.	2020 r.
Dukla	175	167
Rymanów	179	150
Iwonicz – Zdrój	219	210
Jedlicze	172	186
M. Krosno	394	393
Powiat krośnieński	173	168
Woj. Podkarpackie	242	236

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Odbiór odpadów na terenie Gminy Dukla odbywa się regularnie, zgodnie z harmonogramem tj. odpady segregowane z każdego rejonu odbierane są raz w miesiącu, z kolei odpady niesegregowane średnio co 2 tygodnie. W poniższej tabeli przedstawiono podstawowe dane dotyczące gospodarki odpadami na terenie gminy, z uwzględnieniem ilości odpadów pochodzących z gospodarstw domowych.

Tabela nr 48. Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku w latach 2017–2020

Wyszczególnienie	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Odpady zebrane w ciągu roku ogółem [t]	2 834,81	2 557,50	2 420,84
Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku [t]	1 877,12	1 609,59	1 576,02
Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku [t]	957,69	947,91	844,82
Z gospodarstw domowych [t]	933,81	924,22	825,42
Odpady zebrane selektywnie do ogółu odpadów [%]	33,8	37,1	34,9
Odpady zebrane selektywnie do ogółu odpadów – gospodarstwa domowe [%]	39,2	42,6	39,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Od roku 2018 następuje spadek ilości zebranych odpadów, zarówno zmieszanych, jak i odpadów zebranych selektywnie. Gospodarstwa domowe położone na terenie gminy posiadają stosunkowo niski udział odpadów zebranych selektywnie względem całości odpadów (ok. 40%), co jednak jest zbliżone do średniej wojewódzkiej (40%) oraz do wartości osiągniętych przez m. Krosno. Liderem w tym zakresie jest gmina Jedlicze z 56% wskaźnikiem.

Tabela nr 49. Selektywna zbiórka odpadów w gospodarstwach domowych, 2020 r.

Wyszczególnienie	Udział odpadów zebranych selektywnie do ogółu odpadów – gospodarstwa domowe [%]
Dukla	39,9
Rymanów	30,9
Iwonicz – Zdrój	43,4
Jedlicze	56,0
M. Krosno	40,1
Powiat krośnieński	48,8
Woj. Podkarpackie	40,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie gospodarki komunalnej

- Słabo rozwinięta sieć wodociągowa, niezabezpieczająca mieszkańców gminy na wypadek występowania susz – rozbudowy i poprawy stanu istniejącej infrastruktury wodociągowej;
- Częściowa niedostępność do sieci kanalizacji sanitarnej – Optymalizacja systemu oczyszczania ścieków wraz z rozbudową sieci kanalizacji sanitarnej;
- Zbyt niska świadomość społeczna co do sposobów postępowania z odpadami komunalnymi – Wsparcie zrównoważonej gospodarki odpadami wraz z dążeniem do poprawy efektywności segregacji odpadów.

Priorytet III.4. Ochrona stanu środowiska naturalnego i krajobrazu

Gminę Dukla, a zwłaszcza jej południową część charakteryzują wysokie walory środowiskowe i krajobrazowe. Położona w prowincji Zewnętrzne Karpaty Zachodnie (wg. regionalizacji

fizyczno–geograficznej Polski J. Kondrackiego) rozciąga się w obrębie Beskid Dukielskiego. Obszary stanowiące dziedzictwo przyrodnicze chronione polskim lub unijnym prawem stanowią blisko 85% powierzchni gminy oraz 30% obszarów chronionych występujących w powiecie krośnieńskim.

Tabela nr 50. Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej w 2020 r.

Wyszczególnienie	Obszary prawnie chronione (ha)	Pomniki przyrody
Dukla	19 994,42	8
Rymanów	11 542,60	8
Iwonicz – Zdrój	3 866,30	8
Jedlicze	b/d	6
Woj. Podkarpackie	801 230,00	2087
Powiat krośnieński	65 962,90	93
M. Krosno	4,99	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Najważniejszym pod względem ochrony obszarem jest Magurski Park Narodowy, którego stosunkowo niewielka część znajduje się w granicach Gminy Dukla (1 136,6 ha tj. 3,4% powierzchni gminy). MPN wraz z otuliną obejmuje południowe i zachodnie część miejscowości Olchowiec i Wilsznia, gdzie chronione są lesiste tereny położone u podnóży wzniesień Baranie (752 m n.p.m.), Horb (516 m n.p.m) oraz Zanistki (601 m n.p.m). Jaśliski Park Krajobrazowy położony jest po zachodniej i wschodniej strony drogi krajowej nr 19. Obejmuje wsi Olchowiec, Ropianka, Mszana, Tylawa, Barwinek, Zawadka Rymanowska oraz Zyndranowa. Kolejny, najrozleglejszy obszar podlegający ochronie to tzw. Obszar Chronionego Krajobrazu Beskid Niski. Obejmuje on tereny na północ od wyżej wskazanych MPN i Jaśliskiego Parku Krajobrazowego, stanowiąc jednocześnie formę ochrony powyższych parków. Obszar ten obejmuje miasto Dukla oraz wsie Mszana, Zawadka Rymanowska, Chyrowa, Iwla, Teodorówka, Zboiska, Lipowica, Nowa Wieś, Jasionka i Równe. Pozostałe obszary chronione wskazano w poniższej tabeli:

Tabela nr 51. Pozostałe formy ochrony przyrody w Gminie Dukla

Nazwa obszaru	Forma ochrony
Modrzyna	Rezerwat leśny – pow. 18 ha w miejscowości Barwinek
Wadernik	Rezerwat leśny o pow. 11 ha, położony w pobliżu miejscowości Ropianka
Cisy w Nowej Wsi	Rezerwat leśny o pow. 2,18 ha, położony na południowy-wschód od Dukli, (zachodnie zbocza Cergowej, wys. 430–470 m n.p.m.)
Igiełki	Rezerwat leśny – pow. 27,88 ha, położony w Beskidzie Dukielskim (wieś Mszana)
Rezerwat Tysiąclecia na Cergowej Górze	Rezerwat krajobrazowy (1963 r., pow. 64 ha) położony w miejscowości Jasionka
Beskid Niski	Natura 2000 – obszary ptasie PLB180002

Ostoja Jaślicka	Natura 2000 – obszary siedliskowe PLH180014
Ostoja Magurska	Natura 2000 – obszary siedliskowe PLH180001
Trzciana	Natura 2000 – obszary siedliskowe PLH180018
Jasiołka	Natura 2000 – obszary siedliskowe PLH180011
Łysa Góra	Natura 2000 – obszary siedliskowe PLH180015
Osuwiska w Lipowicy	Natura 2000 – obszary siedliskowe PLH180044
Kościół w Równem	Natura 2000 – obszary siedliskowe PLH180036
„Moczeliska” – o powierzchni 2,13 ha położony w Mszanie „Czarna Młaka” – o powierzchni 9,16 ha położony w Zyndranowej „Deszczanka” – o powierzchni 5,81 ha położony w Zyndranowej	Użytki ekologiczne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoserwis.gdos.gov.pl oraz informacji turystycznej Gminy Dukla

Szczegółowe uwarunkowania dotyczące zasobów wodnych, obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz planów przeciwdziałania skutkom suszy na terenie Gminy Dukla.

Tereny Gminy Dukla położone są w regionie wodnym Górnej Wisły, obszar dorzecza Wisły. Główna rzeka przepływająca przez gminę to Jasiołka, a pozostałe cieki wodne to Panna, Mszanka, Ostręż, Olchowczyk, Wilsznia, Ropianka, Potok Chyrowski, Ambrowski Potok, Biały Potok, Iwelka, Łaziska, Dukiełka, Jasionka, Równy oraz inne dopływy i potoki. Główne jednolite części wód powierzchniowych i podziemnych przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 52. Jednolite części wód powierzchniowych i podziemnych w Gminie Dukla

Nazwa obszaru i jego kod	Kategoria obszaru	Specyfika
Jasiołka do Panny, RW200012218449	JCW rzeczna	Stan/potencjał: - o ekologiczny: dobry i powyżej dobrego; - o chemiczny: dobry - o ogólny: dobry Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: niezagrożona Identyfikacja celów środowiskowych: dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny
Jasiołka od Panny do Chlebianki RW2000142184599	JCW rzeczna	Stan/potencjał - o ekologiczny: umiarkowany; - o chemiczny: PSD_sr - o ogólny: zły Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: zagrożona Identyfikacja celów środowiskowych: dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny
151 PLGW2000151	JCWpd	Stan/potencjał - o ekologiczny: dobry; - o chemiczny: dobry - o ogólny: dobry Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów

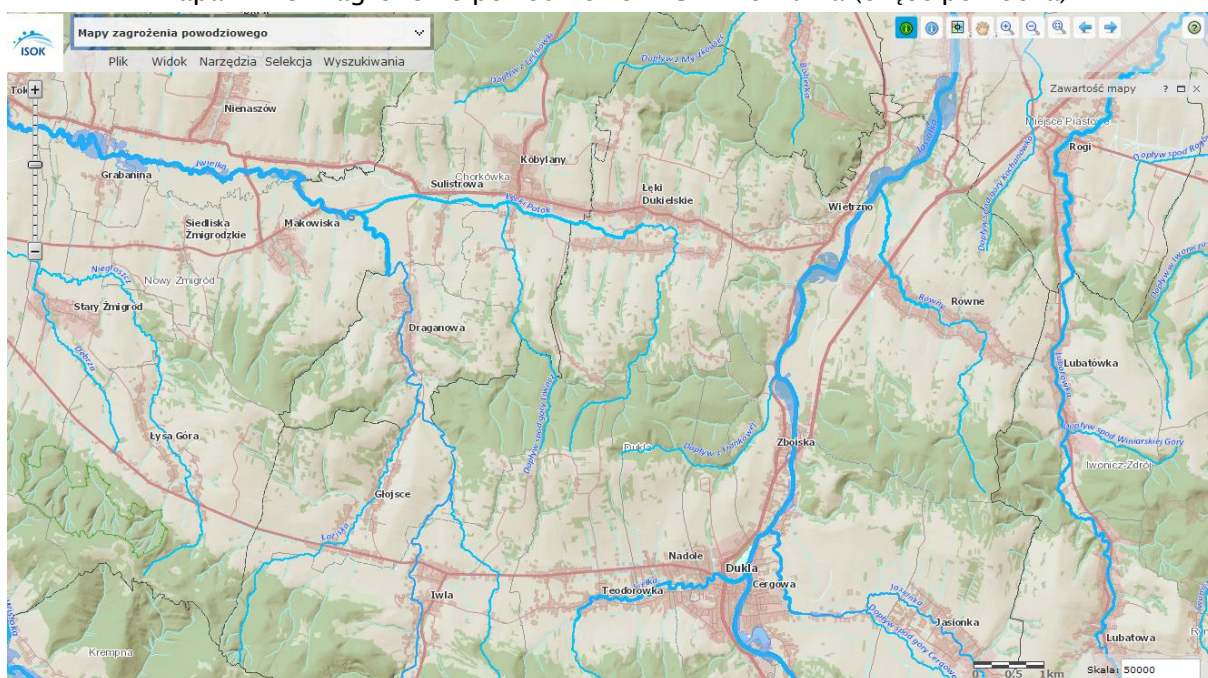

		środowiskowych: niezagrożona Identyfikacja celów środowiskowych: dobry stan ilościowy i dobry stan chemiczny
--	--	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wody.isok.gov.pl

Gmina Dukla znajduje się w całości w regionie wodnym Górnej– Wschodniej Wisły, dla której wyznaczono obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Ich zasięg, w nawiązaniu do art. 171 ust. 1 ustawy Prawo wodne jest przedstawiany na mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego, które są cyklicznie, co 6 lat aktualizowane.

Mapa nr 13. Zagrożenie powodziowe w Gminie Dukla (część północna)

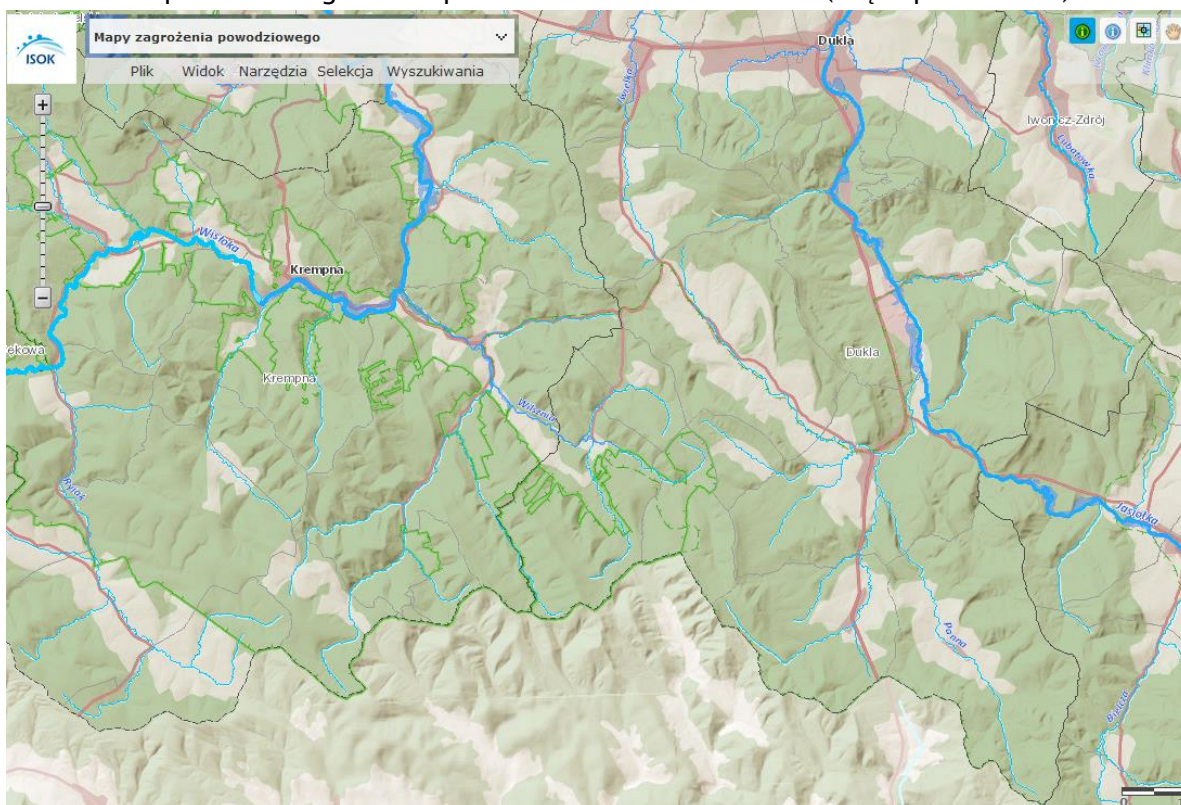

Źródło: www.wody.isok.gov.pl

Zgodnie z obecnie obowiązującymi mapami zagrożenia powodziowego i mapami ryzyka powodziowego publikowanymi na stronach Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Środowiska i Klimatu mapy.isok.gov.pl w Gminie Dukla jako obszary szczególnego zagrożenia powodziowego uznaje się tereny bezpośrednio przylegające do brzegów rzeki Jasiołka. Na przedstawionych mapach są to tereny oznaczone kolorem ciemno i jasno niebieskim. Zagrożenie dotyczy rejonów nadbrzeżnych Jasiołki w miejscowościach Wietržno, Zboiska, Dukla, Lipowica, Nowa Wieś, Trzciana.

Mapa nr 14. Zagrożenie powodziowe w Gminie Dukla (część południowa)

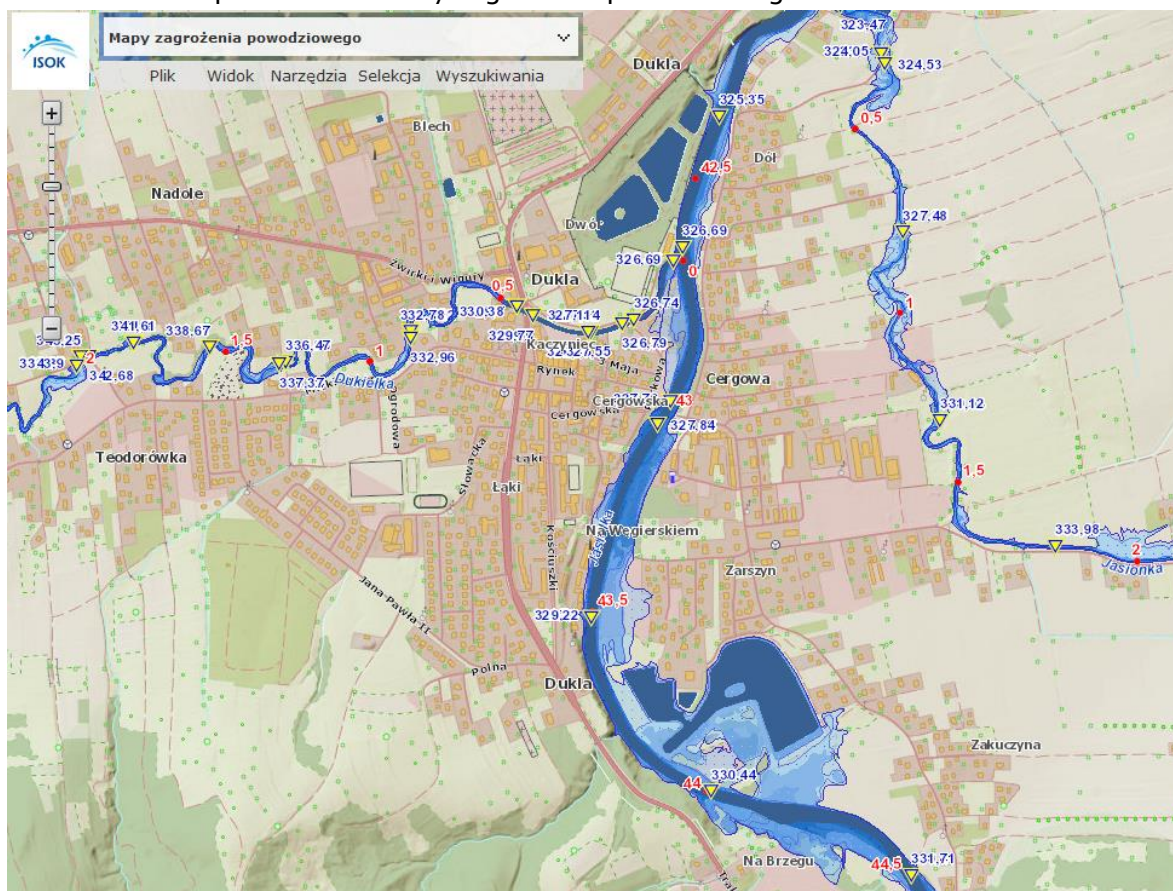

Źródło: www.wody.isok.gov.pl

Szczegółowa analiza map publikowanych przez Ministerstwo Środowiska i Klimatu wskazuje, iż w Dukli zidentyfikowano trzy rodzaje obszarów zagrożonych powodzią: bezpośrednio przy brzegach Jasiołki, gdzie zagrożenie wystąpienia powodzi wynosi 10% tj. raz na 10 lat (zaznaczono najciemniejszym odcieniem niebieskiego) oraz obszary gdzie zagrożenie powodziowe oszacowano na poziomie 1% (raz za 100 lat) oraz 0,2% (raz na 500 lat). Rzekę Jasiołkę w projektowanym „Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły” przypisano do tzw. obszaru problemowego „Zlewnia Wisłoki” i opisano w następujący sposób *„Obszar problemowy zlewni Wisłoki został ujęty bardzo szeroko, bo od miejscowości Myscowa, aż do ujścia rzeki do Wisły. Obejmuje on też dopływy Wisłoki, takie jak: Ropa, Jasiołka, Grabinka, Brzeźnica, Budzisz. Zagrożenie powodziowe na tym obszarze jest bardzo wysokie i dotyczy licznie podtapianych zabudowań wzdłuż cieków”*.

Mapa nr 15. Obszary zagrożenia powodziowego w mieście Dukla

Źródło: www.wody.isok.gov.pl

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie w opracowaniach dot. suszy wyróżnia cztery jej typy:

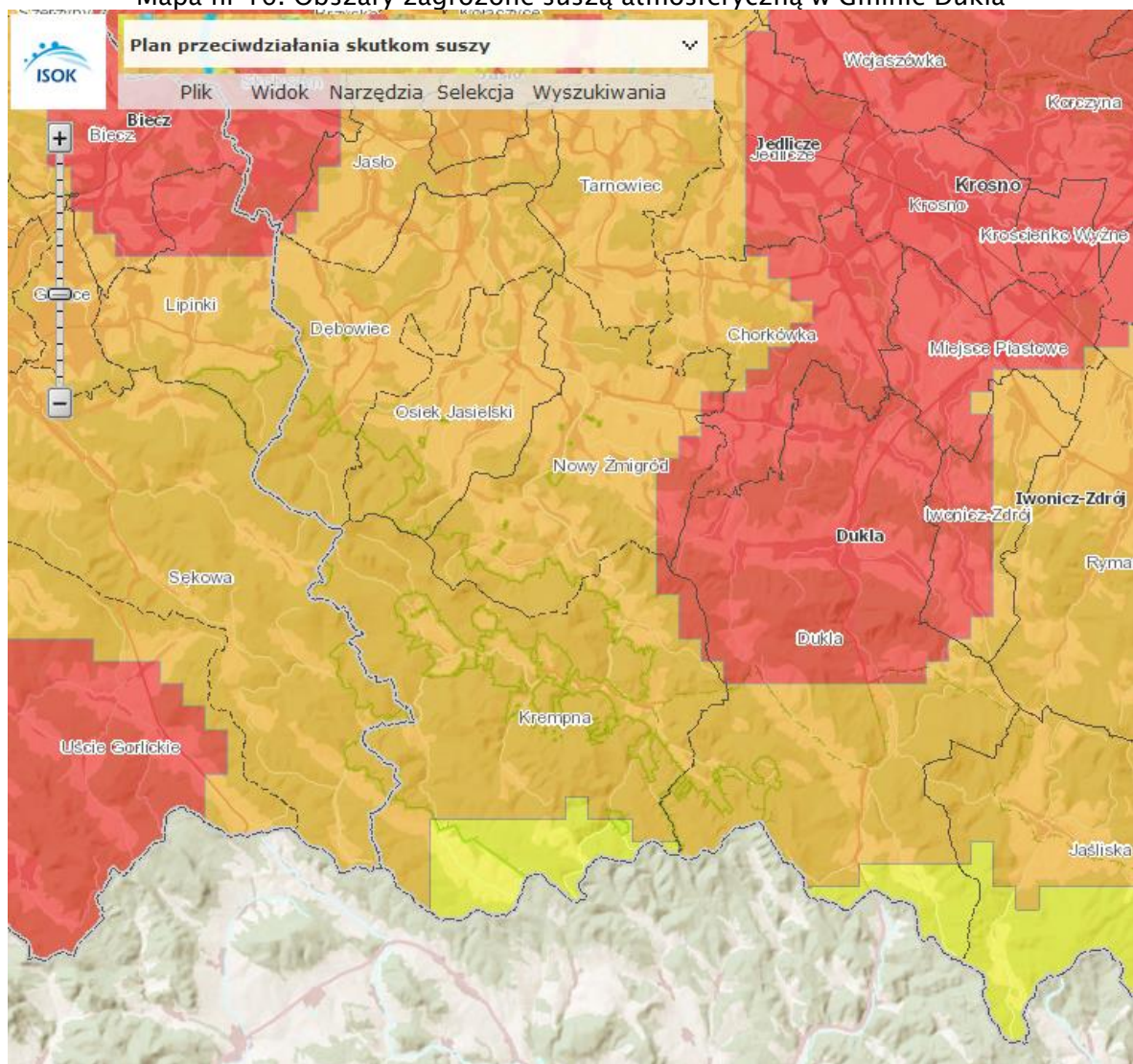
- susza atmosferyczna, związana z deficytem opadów;
- susza rolnicza, pojawiająca się z braku odpowiedniej wilgotności gleby dostępnej dla roślin;
- susza hydrologiczna, która przejawia się długotrwałym obniżeniem ilości wody w rzekach i jeziorach;
- susza hydrogeologiczna, związana z obniżeniem poziomu wód podziemnych.

Ryzyko wystąpienia poszczególnych typów suszy prezentują mapy udostępniane w ramach planowania przeciwdziałaniu skutkom suszy: wody.isok.gov.pl. Jednocześnie PGW Wody Polskie wskazują na dwa główne czynniki, które odnoszą się do zjawiska suszy. Po pierwsze susza jest rezultatem nakładania się wielu czynników, przez co trudno zdefiniować jej początek i koniec. Po drugie opracowane modele klimatyczne wykonane do 2100 roku dla terenu Polski wykazały, że występowanie gwałtownych opadów oraz długotrwałych okresów suszy będzie się nasilać. Stąd kluczowe jest retencjonowanie wody w okresie wezbrań oraz zasilanie w wodę środowiska w okresie suszy. Zgodnie z prezentacją Planu Przeciwdziałania Skutkom Suszy, Gmina Dukla znajduje się w obszarze o umiarkowanym, łącznym zagrożeniu

suszą. Narażenie na występowanie czterech, wskazanych powyżej rodzajów suszy zaprezentowano na poniższych rysunkach.

Mapa nr 16. Obszary zagrożone suszą atmosferyczną w Gminie Dukla

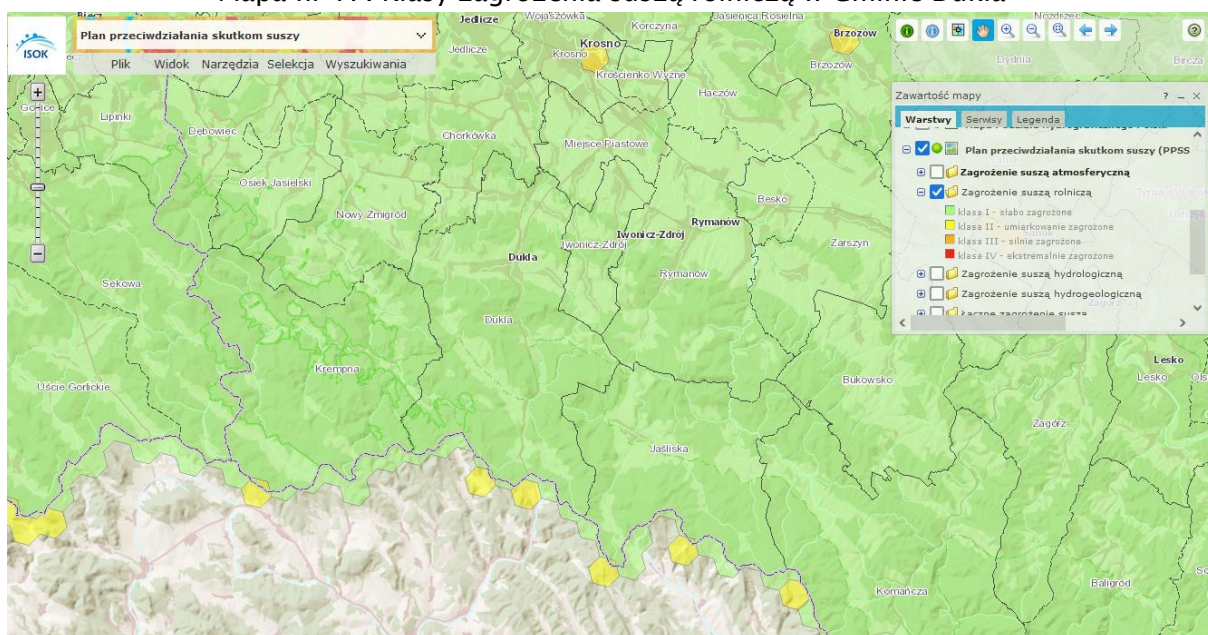

Źródło: www.wody.isok.gov.pl

Przyjęte na powyższej oraz kolejnych mapach dot. suszy, oznaczają klasy zagrożenia suszą. Kolor czerwony to ekstremalne zagrożenie, pomarańczowy – silne, żółty – umiarkowane, a zielony – słabe. Z modeli stanowiących podstawę do wizualizacji zagrożenia suszą atmosferyczną wynika, że północna część Gminy Dukla jest ekstremalnie narażona na suszę atmosferyczną, a jedynie jej południowe krańce (Zydranowa i Barwinek) są zagrożone w stopniu umiarkowanym. Zagrożenie pozostałymi typami suszy w Gminie Dukla zaprezentowano poniżej.

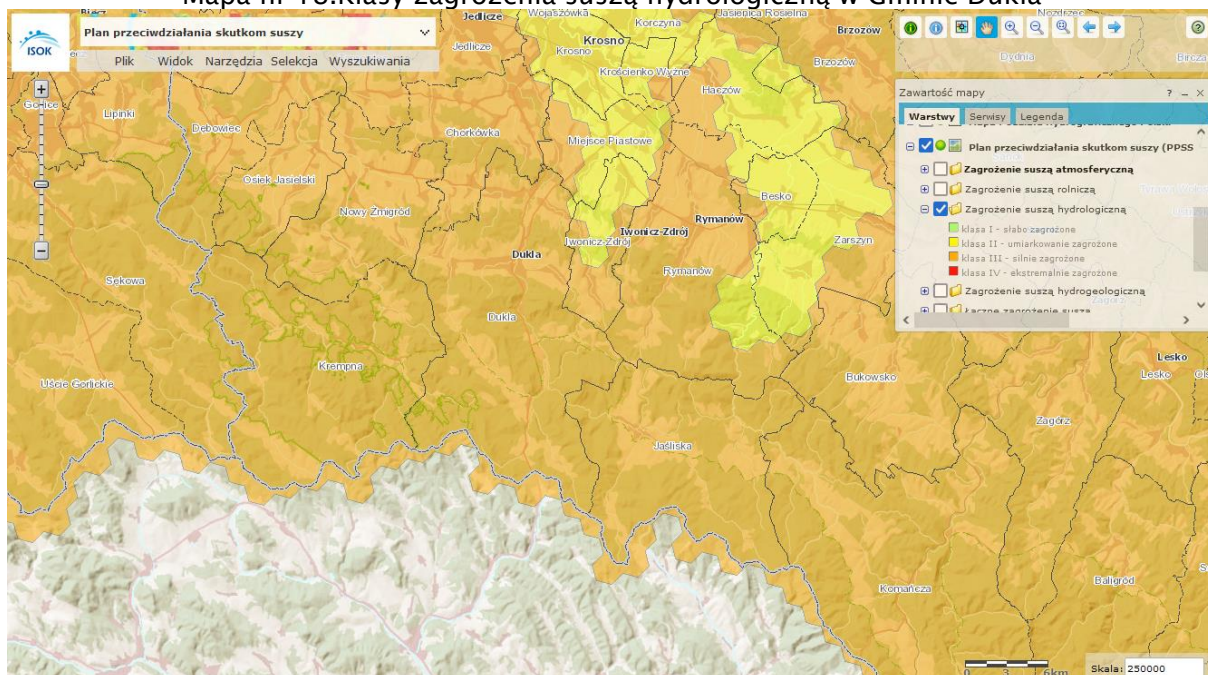
Mapa nr 17. Klasy zagrożenia suszą rolniczą w Gminie Dukla

Źródło: www.wody.isok.gov.pl

Zagrożenie suszą rolniczą na całym obszarze Gminy Dukla jest umiarkowane. Z kolei ryzyko wystąpienia suszy hydrologicznej, związanej z brakiem wody w rzekach i jeziorach jest silne.

Mapa nr 18. Klasy zagrożenia suszą hydrologiczną w Gminie Dukla

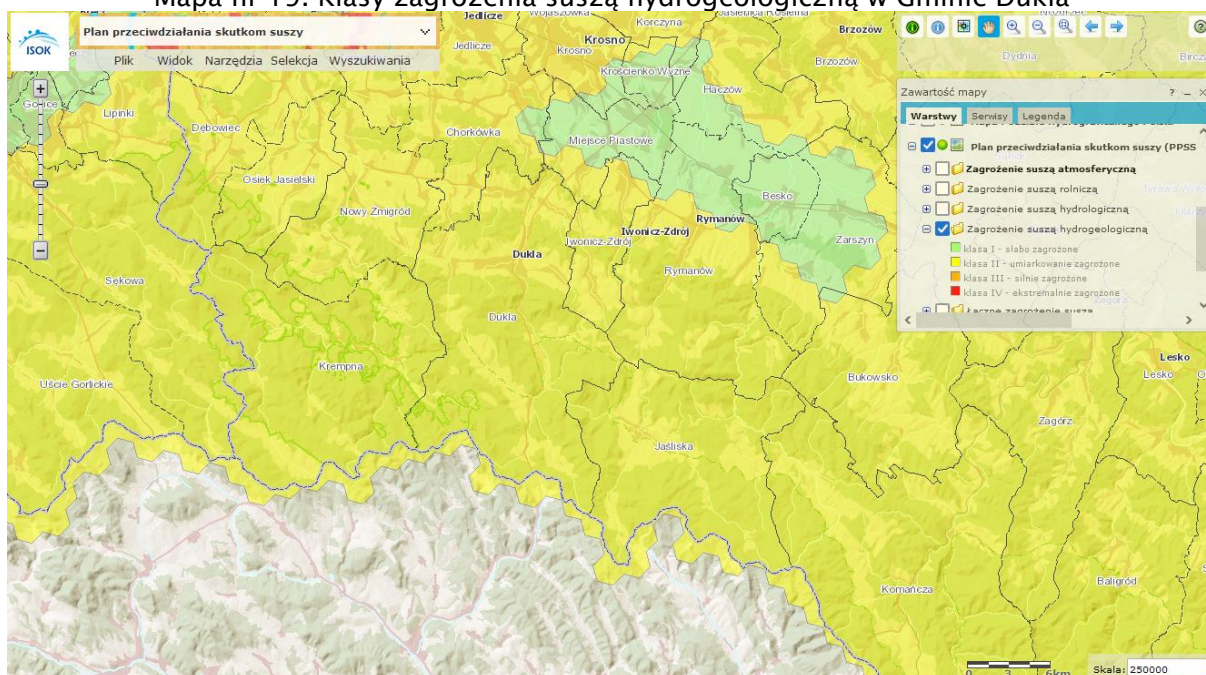

Źródło: www.wody.isok.gov.pl

Ostatni prezentowany typ suszy – hydrogeologicznej, związanej z brakami wód podziemnych jest prawdopodobny w umiarkowanym zakresie.

Mapa nr 19. Klasy zagrożenia suszą hydrogeologiczną w Gminie Dukla

Źródło: www.wody.isok.gov.pl

Strategia postępowania w obszarze przeciwdziałania skutkom suszy zakłada przede wszystkim działania zapobiegające oraz zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnych skutków suszy, realizowane niezależnie od faktycznego wystąpienia zjawiska.

Obejmują one m.in.:

- retencję i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych, (działanie polega na zintegrowanym zarządzaniu wodami opadowymi w oparciu o techniki zagospodarowania opadu w miejscu jego występowania).
- uwzględnienie tematyki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej w ramach planów zarządzania kryzysowego,
- czasowe ograniczenie zużycia wody z sieci wodociągowej (działanie polega na stworzeniu właściwych procedur w przypadku występowania zjawiska suszy hydrologicznej lub hydrogeologicznej),
- opracowanie i wdrażanie programu edukacyjnego o przyczynach występowania suszy, sposobach jej identyfikowania, obszarach gospodarczych, społecznych i środowiskowych wrażliwych na suszę oraz przeciwdziałaniu jej skutkom (działanie polega na opracowaniu programów edukacyjnych i kampanii edukacyjnych skierowanych do różnych grup społecznych).

Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie środowiska naturalnego i dziedzictwa przyrodniczego

- Zagrożenie środowiska naturalnego oraz działalności rolniczej i gospodarczej suszą – przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków suszy oraz ochrona zasobów wodnych;

- Niska świadomość potrzeby ochrony środowiska wśród mieszkańców – Promocja i zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska, ograniczenia emisji substancji szkodliwych oraz efektywnego wykorzystania zasobów naturalnych.

Obszar tematyczny – DOSTĘPNOŚĆ PRZESTRZENNA I TECHNOLOGICZNA

Czwarty obszar tematyczny obejmuje zagadnienia związane z planowaniem przestrzennym, bezpieczeństwem mieszkańców i infrastruktury oraz dostępnością cyfrową. Tematyka ta została przedstawiona w odrębnym obszarze, z uwagi na spójność ze strategią rozwoju województwa podkarpackiego oraz szybko rosnące znaczenie kwestie dostępności i bezpieczeństwa publicznego. Diagnoza sytuacji Gminy Dukla w tym obszarze umożliwi przedstawienie stanu faktycznego oraz właściwy dobór inicjatyw rozwojowych.

Priorytet IV.1. Planowanie przestrzenne

Planowanie przestrzenne na terenie Gminy Dukla odbywa się na podstawie zapisów zawartych w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego oraz w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dukla. Obszar Gminy Dukla objęty jest 15 miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, które pokrywają 100% powierzchni gminy, co stanowi wyróżnik na tle sąsiednich samorządów.

Tabela nr 53. Planowanie przestrzenne w wybranych ośrodkach w 2020 r.

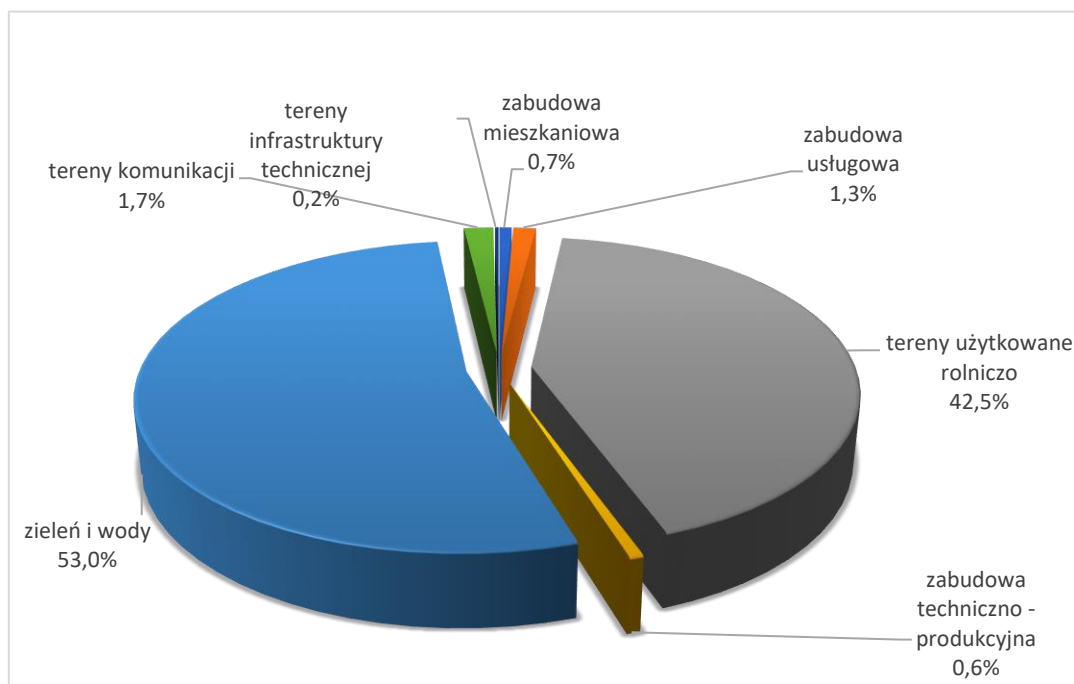
Wyszczególnienie	Udział terenów objętych planem miejscowym w powierzchni ogółem [%]
Dukla	100,0
Rymanów	25,4
Iwonicz – Zdrój	31,7
Jedlicze	7,3
M. Krosno	61,7
Powiat krośnieński	45,9
Woj. Podkarpackie	9,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Ponad połowę powierzchni planów stanowią tereny zieleni i wód, a ponad 42% – tereny użytkowane rolniczo. Podgląd planów zagospodarowania przestrzennego jest dostępny za pomocą dedykowanej strony internetowej dukla.e-mpzp.pl. Obowiązująca Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukla została przyjęta przez Radę Miejską Uchwałą Nr XXVIII/163/16 z dnia 13 września 2016 r.

Wykres nr 46. Przeznaczenie terenów w planach miejscowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Dukli

Zgodnie z zapisami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukla w stosunku do terenów już zainwestowanych, rezerwa terenów budowlanych w poszczególnych planach waha się od około 25 % do około 70 %. Najwięcej wolnych terenów budowlanych znajduje się na obszarze planu dla miejscowości Mszana, Olchowiec, Ropianka, Smereczne i Wilsznia (około 70 %) oraz na obszarach planów Łęki Dukielskie i Wietrzno oraz Barwinek, Trzciana, Tylawa, Zawadka Rymanowska, Zyndranowa (około 60 %), natomiast najmniej na obszarze planu dla miasta Dukla (około 30 %).

Na terenie Gminy Dukla występują obszary wymagające działań rewitalizacyjnych. Zgodnie z Uchwałą nr LVII/372/18 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 27 lipca 2018 r. wskazano trzy podobszary rewitalizacji: Dukla o powierzchni 548 ha, Iwla o powierzchni 1164 ha oraz Trzciana o powierzchni 1040 ha. Podobszary rewitalizacji obejmują tereny zamieszkałe znajdujące się w granicach sołectw im odpowiadających. Dla ww. obszarów określono następujące potrzeby rewitalizacyjne:

- zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców oraz integracji osób narażonych na wykluczenie społeczne,
- zapobieganie wykluczeniu osób zagrożonych ubóstwem i niepełnosprawnych,
- wspieranie rozwoju mieszkańców w każdym wieku,
- podniesienie oferty kulturalnej skierowanej do mieszkańców,
- zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznej,
- poprawa dostępności do infrastruktury technicznej.

Jednym z elementów zagospodarowania przestrzennego są także urządzone tereny zieleni.

Jest to kwestia, która nabiera coraz większego znaczenia i ma wpływ na poczucie estetyki oraz komfort zamieszkania. W poniższej tabeli zaprezentowano wskaźniki obrazujące dostępność terenów zieleni w wybranych ośrodkach.

Tabela nr 54. Tereny zieleni w wybranych ośrodkach w 2020 r.

Wyszczególnienie	Parki spacerowo – wypoczynkowe (ha)	Zieleńce (ha)	Zieleń uliczna (ha)	Tereny zieleni osiedlowej (ha)
Dukla	0,00	0,00	2,00	6,45
Rymanów	29,90	17,10	3,60	8,98
Iwonicz – Zdrój	4,40	5,60	1,10	1,92
Jedlicze	0,00	0,00	0,00	1,46
M. Krosno	10,53	6,57	50,10	49,67
Powiat krośnieński	41,29	44,46	6,72	19,47
Woj. Podkarpackie	830,45	1 638,49	580,62	954,71

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie planowania i zagospodarowania przestrzennego

- Występowanie terenów zdegradowanych – Identyfikowanie obszarów zdegradowanych wraz z analizą ich potrzeb rozwojowych oraz rewitalizacją;
- Mała powierzchnia urządzonych terenów zielonych oraz konieczność poprawy estetyki przestrzeni publicznej – Działania na rzecz poprawy estetyki przestrzeni publicznej.

Priorytet IV.2. Bezpieczeństwo mieszkańców

Podstawową instytucją działającą na terenie gminy w zakresie bezpieczeństwa publicznego jest Komisariat Policji. Komisariat Policji w Dukli realizuje czynności związane z zapewnieniem bezpieczeństwa i porządku publicznego zgodnie z przepisami Ustawy o Policji i innych aktów normatywnych. Komisariat prowadzi działania na terenie dwóch gmin, tj. Gminy Dukla oraz Jaśliska, które zostały podzielona na cztery rejony dzielnicowe. Zgodnie z planami działań priorytetowych służb policji dla poszczególnych rejonów w Gminie Dukla wskazano następujące zagrożenia: niszczenie mienia i drobne kradzieże, notoryczne łamanie przepisów tonażowych przez kierowców, wybryki chuligańskiej oraz akty wandalizmu.

Bezpieczeństwa mieszkańców poza policją strzegą także Ochotnicze Straże Pożarne oraz Oddział Bieszczadzkiej Grupy Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego. Komisariat Policji mieści się w swoim budynku przy ul. Kopernika, natomiast Oddział GOPR oraz OSP Dukla, a także siedziba Pogotowia Ratunkowego w Bazie Ratownictwa przy ul. Cergowskiej. Na terenie Rynku oraz przystanku autobusowego w Dukli działa system kamer monitoringu. Komisariat Policji w Dukli realizuje szereg działań profilaktycznych: Bezpieczne Ferie, Bezpieczne Wakacje, Bezpieczny Stok, Bezpieczna Droga Do Szkoły. W 2020 r. realizowano również działania w ramach akcji zleczanych przez Wydział Ruchu Drogowego KMP Krosno tj.: Trzeźwy Poranek, Alkohol i Narkotyki, Niechronieni Uczestnicy Ruchu Drogowego, Pieszy, Pasy, prowadzono spotkania z młodzieżą szkolną, m.in. odnośnie zagrożeń związanych

z przestępstwami internetowymi, zażywaniem narkotyków. Reagowano na wszelkie zgłoszenia dotyczące czynów karalnych popełnianych przez nieletnich na terenie szkół. Komisariat Policji w Dukli współpracował z władzami gmin, realizując zadania w kierunku zapewnienia odpowiedniego poziomu porządku i bezpieczeństwa publicznego. W ramach współpracy odbywały się spotkania w przedstawicielami władz samorządowych. Systematycznie, przedstawiciele Komisariatu Policji w Dukli uczestniczyli w pracach Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Grupach Roboczych i Zespołach Interdyscyplinarnych, w ramach nadzoru nad rodzinami objętymi procedurą „Niebieskiej Karty”. Współpracowano z GOK w Dukli w ramach utrzymania porządku w trakcie imprez kulturalno – rozrywkowych oraz z GOPS w Dukli wspierając działalność w zakresie realizacji ustawowych obowiązków, a także z dyrektorami szkół, prezesami i komendantami gminnymi OSP, przedstawicielami instytucji, stowarzyszeń i organizacji na terenie działania Komisariatu Policji w Dukli.

Bezpieczeństwa mieszkańców w zakresie pożarów, powodzi oraz katastrof klimatycznych strzegą Ochotnicze Straże Pożarne (11 jednostek), w tym: OSP w Barwinku, OSP w Dukli, OSP w Głojscach, OSP w Iwli, OSP w Jasionce, OSP w Łękach Dukielskich, OSP w Mszanie, OSP w Równem, OSP w Tylawie, OSP w Wietrznie, OSP w Zyndranowej. Jednostki OSP Dukla, OSP Równe oraz OSP Tylawa włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. W tabeli poniżej ujęto zdarzenia wymagające w 2020 r. udziału jednostek strażackich. Odnotowano 102 pożary oraz 420 miejscowe zagrożenia. Wzrost tej ostatniej kategorii zagrożeń jest znaczący w porównaniu z latami 2018–2019 i wynika z zaistnienia dużej liczby zagrożeń wywołanych silnymi opadami deszczu oraz zagrożeń wymagających udziału służb medycznych.

Tabela nr 55. Zdarzenia wymagające udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Pożary	42	123	102
Miejscowe zagrożenia, w tym:	62	139	420
<i>silne wiatry</i>	<i>13</i>	<i>33</i>	<i>41</i>
<i>opady śniegu</i>	<i>6</i>	<i>2</i>	<i>0</i>
<i>opady deszczu</i>	<i>4</i>	<i>27</i>	<i>105</i>
<i>w komunikacji</i>	<i>30</i>	<i>28</i>	<i>40</i>
<i>medyczne</i>	<i>6</i>	<i>8</i>	<i>109</i>
Fałszywe alarmy	6	7	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Dukla na tle innych ośrodków – bezpieczeństwo

Poniższe zestawienie wskazuje, iż w 2020 roku ilość zdarzeń, które wymagały udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej spośród wybranych samorządów w przeliczeniu na 1000 ludności był najwyższy właśnie w Gminie Dukla. Wskaźniki pozostawały na wysokim poziomie

zarówno w odniesieniu do pożarów jak i miejscowych zagrożeń.

Tabela nr 56. Wskaźniki dot. sytuacji stanowiących zagrożenie dla mieszkańców (2020)

Wyszczególnienie	Zdarzenia wymagające udziału jednostek ochrony p-pożarowej na 1000 ludności	Pożary przypadające na 1000 ludności	Miejscowe zagrożenia na 1000 ludności
Dukla	33	7	25
Rymanów	19	3	15
Iwonicz – Zdrój	13	3	9
Jedlicze	29	8	19
Woj. Podkarpackie	17	3	13
Powiat krośnieński	24	6	17
M. Krosno	18	4	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Osobnym problemem w zakresie bezpieczeństwa jest położenie większości miejscowości, w tym Dukli wzdłuż drogi krajowej nr 19. Olbrzymi wzrost natężenia ruchu powoduje coraz większe zagrożenie w ruchu drogowym, a także utrudnia codzienne funkcjonowanie mieszkańców, gospodarstw rolnych oraz zakładów położonych w pobliżu tej drogi. Bezpieczeństwo pieszych zmniejsza także brak odpowiedniej infrastruktury przy drogach – chodników i oświetlenia.

Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie bezpieczeństwa mieszkańców

- Zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców w związku z rosnącym natężeniem ruchu drogowego oraz występowaniem gwałtownych zjawisk pogodowych – wsparcie współdziałania podmiotów działających w obszarze bezpieczeństwa i ratownictwa oraz działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym;
- Braki w zakresie infrastruktury przeznaczonej na potrzeby funkcjonowania jednostek OSP oraz niewystarczająca ilość wyposażenia służb działających na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców – budowa infrastruktury i doposażenie służb ratowniczych.

Priorytet IV.3. Usługi publiczne

Internet szerokopasmowy

Dostęp do szerokopasmowego Internetu jest podstawowym warunkiem budowy społeczeństwa informacyjnego oraz korzystania z bardzo szybko rozwijających się usług cyfrowych. Internet jeszcze do niedawna kojarzony głównie z rozrywką stał się obecnie medium, przez które komunikuje się cały świat. Jednocześnie pandemia koronawirusa uwypukliła, jak dostęp do Internetu odgrywa istotną rolę oraz ułatwia funkcjonowanie społeczeństwa informacyjnego, poprzez m.in. umożliwienie tysiącom pracowników i uczniów kontynuowanie pracy i nauki w formule zdalnej. Zgodnie z raportem GUS „Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 r.” dostęp do Internetu w domu posiadało 90,4% gospodarstw

domowych. Najczęściej był to Internet szerokopasmowy czyli taki, który zapewnia przekazywanie wysokiej jakości obrazów, filmów, oglądanie telewizji internetowej, telefonowanie przez Internet z możliwością oglądania rozmówcy oraz pozwala na korzystanie z różnorodnych zaawansowanych usług internetowych. Jednym z celów Narodowego Planu Szerokopasmowego zgodnego z Europejską Agendą Cyfrową było doprowadzenie do wykorzystania usług dostępu o prędkości co najmniej 100 Mb/s przez 50% gospodarstw do końca 2020 r. Zgodnie z danymi publikowanymi przez Urząd Komunikacji Elektronicznej (UKE) w formie tzw. *Map stanu pokrycia usługami szerokopasmowymi dostępu do Internetu* tzw. penetracja lokalowa 100 Mb/s wynosiła w Gminie Dukla 66% (stan na 31.12.2020). Oznacza to, że 66 na 100 budynków w Gminie Dukla dysponowało łączem internetowym o przepustowości min. 100 Mb/s. Wskaźnik ten jest porównywalny do sąsiednich gmin i niższy niż w mieście Krośnie i gminie Jedlicze, co wynika ze stopnia urbanizacji terenów gminy. Inwestycja w infrastrukturę szerokopasmową jest znacząco mniej rentowna w obszarach nisko zaludnionych.

Tabela nr 57. Penetracja lokalowa 100 Mb/s, Gmina Dukla, 2020 r.

Wyszczególnienie	Internet szerokopasmowy – penetracja lokalowa 100 Mb/s (%)
Dukla	66,0
Rymanów	79,0
Iwonicz – Zdrój	74,0
Jedlicze	92,0
M. Krosno	97,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UKE

Tempo rozwoju usług łączności szerokopasmowej dla mieszkańców uzależnione jest w głównej mierze od inwestycji realizowanych przez przedsiębiorstwa telekomunikacyjne. Projekty tego typu są wspierane m.in. przez UKE ze środków unijnych, a ich celem jest likwidacja tzw. „białych plam” czyli miejsc gdzie brakuje łączy internetowych oraz rozwój sieci poprzez dostosowanie łączy do przepustowości 100 Mb/s. Miejscowościami Gminy Dukla, w których dominują „białe plamy” są Barwinek, Olchowiec, Ropianka, Zydranowa, Trzciana, Zawadka Rymanowska, i Nowa Wieś. Najlepiej rozwiniętą infrastrukturę Internetu szerokopasmowego mają obecnie te miejscowości, które są najludniejsze. W przypadku rozwoju szerokopasmowego Internetu konieczne jest wspomnienie o kwestii cyberbezpieczeństwa. Rozwój technologii komunikacyjnych i szerokopasmowego Internetu poza niewątpliwymi zaletami, zwiększa skalę i rodzaje zagrożeń wynikających z korzystania z aplikacji i dostępu do niebezpiecznych treści, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży. Zgodnie z danymi Urzędu Komunikacji Elektronicznej z lutego 2023 r. do najczęstszych zagrożeń wynikających z korzystania z Internetu należy zaliczyć cyberprzemoc, oszustwa, kontakt z osobami o fałszywej tożsamości, dostęp do nieodpowiednich treści oraz uzależnienie i negatywny wpływ na relacje z otoczeniem. Z badań przeprowadzonych przez UKE wynika, że 60,5% dzieci oglądając materiały video czy czytając komentarze natknęło się hejt i mowę

nienawiści. Z drugiej strony rośnie społeczna świadomość tego typu niebezpieczeństw. Ze wspomnianych powyżej badań UKE wynika, że ponad 70% dzieci i dorosłych wie, iż nie powinno udostępniać prywatnych danych oraz, że osoby, z którymi ma się kontakt w Internecie mogą nie być tymi, za które się podają.

E-usługi

Poza infrastrukturą dostępu do sieci internetowej drugim ważnym elementem rozwoju społeczeństwa informacyjnego są usługi publiczne świadczone drogą elektroniczną czyli tzw. e-usługi. E-usługi oparte są na wykorzystaniu m.in. profilu zaufanego. Urząd Miejski w Dukli na swoich stronach internetowych udostępnia dla mieszkańców i zainteresowanych zakładkę „Cyfrowy Urząd”, w której skatalogowano informacje dotyczące sposobów załatwienia poszczególnych spraw. Część z nich jest obsługiwana za pomocą elektronicznych narzędzi, po zalogowaniu na platformę e-puap. Gmina Dukla udostępnia także w Internecie do wglądu wszystkie aktualne plany zagospodarowania przestrzennego, prowadzi internetowy Biuletyn Informacji Publicznej oraz realizuje zamówienia publiczne w formie elektronicznej. W powyższym zakresie Gmina Dukla udostępnia swoim mieszkańcom e-usługi na poziomie dojrzałości nr 2 tzw. jednostronna interakcja. Terminami e-usług publicznych jest prezentowana m.in. w dokumencie przygotowanym przez Centrum Kompetencyjne „POPC Wsparcie” Centralnego Ośrodka Informatyki pn. *Standard opisu elektronicznej usługi publicznej*. Zgodnie z podanymi tam definicjami *elektroniczna usługa publiczna to działanie podejmowane przez podmiot publiczny, polegające na umożliwieniu obywatelom lub przedsiębiorstwom realizacji obowiązku lub uprawnienia określonego przepisem prawa, realizowane z udziałem tychże podmiotów za pomocą środków komunikacji elektronicznej na odległość, tzn. bez jednoczesnej obecności stron*. Poziom 2: jednostronna interakcja służy do opisu usług publicznych, w przypadku których na *publicznie dostępnej stronie internetowej istnieje możliwość pobrania formularzy niezbędnych do wszczęcia procedury (np. dostępny wniosek o wydanie dokumentu, który obywatel lub przedsiębiorca może pobrać, ew. wypełnić i wydrukować)*. *Sama sprawa (usługa) w przypadku tego poziomu dojrzałości może być realizowana drogą tradycyjną, a więc wymagać konieczności osobistego stawiennictwa w urzędzie*. E-usługi publiczne o poziomie dojrzałości co najmniej 3 charakteryzują się m.in. udostępnieniem elektronicznego formularza załatwienia sprawy oraz możliwością cyfrowego uwierzytelnienia. Przykładem tego typu usługi w Urzędzie Miejskim w Dukli jest zgłoszenie urodzenia dziecka, która to sprawa może zostać załatwiona przez www.gov.pl za pomocą profilu zaufanego lub e-dowodu. W powyższym zakresie Gmina Dukla realizuje klarowną strategię udostępniania e-usług na dostępnym poziomie, bez angażowania środków w samodzielne tworzenie rozwiązań informatycznych.

Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie społeczeństwa informacyjnego

- Brak lub słaby dostęp do Internetu szerokopasmowego w wybranych miejscowościach Gminy Dukla – Zwiększenie dostępu do danych cyfrowych oraz wzrost umiejętności ich wykorzystania;
- Wąski zakres wykorzystania nowoczesnych technologii informacyjnych w obszarze usług administracyjnych, oferty zdrowotnej i kulturalno-turystycznej – Wdrażanie i promowanie e-usług publicznych, poprawa przepływu informacji pomiędzy społeczeństwem a administracją oraz bezpieczeństwa przetwarzania danych.

Załącznik nr 3. Raport ewaluacyjny – ocena stopnia wdrożenia Strategii Rozwoju Gminy Dukla na lata 2015–2022

Raport obejmuje wyniki przeprowadzonej analizy stopnia wdrożenia listy 30 kluczowych zadań inwestycyjnych zaplanowanych do realizacji w okresie obowiązywania strategii. Wskazana lista zadań obejmuje najważniejsze inwestycje dla rozwoju gminy, mając jednocześnie charakter przekrojowy i zrównoważony, tzn. uwzględniający główne obszary tematyczne, takie jak: Infrastruktura i środowisko (Infrastruktura drogowa, Cyfryzacja, Gospodarka mieszkaniowa, Ochrona środowiska), Silna i konkurencyjna gospodarka (Przedsiębiorczość, Turystyka, Rolnictwo, Bezrobocie) oraz Wysoki poziom życia mieszkańców (Edukacja, Kultura, Sport, Bezpieczeństwo, Społeczeństwo obywatelskie).

Stopień realizacji poszczególnych projektów kluczowych określono korzystając ze skali czterostopniowej, tj.:

- wysoki – zadanie zrealizowane w całości lub będące na ukończeniu;
- zaawansowany – zadanie w trakcie realizacji, część inwestycji ukończona;
- niski – realizowane na poziomie dokumentacji koncepcyjnej, pozwoleń administracyjno-prawnych, wstępnych działań budowlanych lub działań alternatywnych pozwalających osiągnąć zbliżone efekty;
- brak – zadanie pozostawione bez realizacji, zaniechane.

W podsumowaniu raportu przedstawiono łączne dane odnośnie poziomu realizacji wszystkich analizowanych zadań inwestycyjnych oraz wnioski z oceny procesu wdrażania Strategii.

Projekt 1. Przeprowadzenie inwestycji dotyczących poprawy stanu publicznych dróg gminnych

Zadanie obejmowało prace modernizacyjne dróg gminnych i wewnętrznych, realizowane przy udziale dofinansowania zewnętrznego oraz środków budżetu gminy. Inwestycje były wykonywane w każdym roku budżetowym, przy średniorocznym poziomie nakładów przewyższającym wartość 1 mln zł. Zakres prac obejmował w zależności od roku – przebudowę dróg, wykonanie nakładek asfaltowych lub bitumicznych oraz utwardzenie poboczy. Prace uwzględniały również modernizację chodników i rozbudowę systemu oświetlenia ulic. Inwestycje były realizowane na terenie całej gminy, w tym m.in. w Dukli, Łękach Dukielskich, Cergowej, Nowej Wsi, Teodorówce, Chyrowej, Głajscach, Iwli.

Projekt 2. Modernizacja mostu na rzece Jasiołka w miejscowości Nowa Wieś

Inwestycja modernizacji mostu w Nowej Wsi została zrealizowana w 2020 r., a jej całkowita wartość wyniosła ok. 1,3 mln zł, w tym dofinansowanie z Funduszu Dróg Samorządowych w wysokości ok. 0,7 mln zł. Najważniejszym elementem remontu było powiększenie szerokości mostu do 3,5 m (długość mostu: ok. 60 m, nośność: 30 t). Przed modernizacją most był nieprzejezdny dla większych samochodów, w tym wozów strażackich, karettek pogotowia oraz dużych samochodów dostawczych.

Projekt 3. Budowa mostu na potoku Moczarka w miejscowości Równe

Inwestycja budowy mostu w Równem na ulicy Polnej nie była realizowana. Przyjęto natomiast działania alternatywne mające na celu poprawę warunków komunikacyjnych na obszarze miejscowości, w tym: remont istniejącego mostu na potoku Moczarka w obrębie drogi powiatowej oraz prace związane z regulacją potoku Moczarka na obszarze miejscowości Równe.

Projekt 4. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu w gminie, w tym wdrożenie e-urzędu

Strona internetowa gminy została wyposażona w zakładkę „Cyfrowy Urząd”, na której skatalogowano informacje odnośnie usług świadczonych przez Urząd Miejski w Dukli. „Karty usług” mają dostarczyć podstawowych informacji o usługach świadczonych w urzędzie, umożliwić właściwe przygotowanie się do złożenia sprawy, jak również skrócić do minimum czas jej realizacji. Gmina Dukla udostępnia także w Internecie do wglądu wszystkie aktualne plany zagospodarowania przestrzennego, prowadzi internetowy Biuletyn Informacji Publicznej oraz realizuje zamówienia publiczne w formie elektronicznej.

Działania związane z rozwojem kompetencji cyfrowych były realizowane na terenie gminy m.in. poprzez projekt pn. „E-Misja – Rozwój Kompetencji Cyfrowych Mieszkańców Województwa Lubelskiego i Podkarpackiego”. Celem projektu było zwiększenie stopnia oraz poprawa umiejętności korzystania z Internetu, w tym z e-usług publicznych. Projekt zakładał zakup sprzętu komputerowego (wyposażenie świetlic szkolnych) oraz organizację szkoleń komputerowych dla mieszkańców gminy.

Ponadto, w Gminie Dukla był realizowany projekt pn. „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu w Gminie Dukla”, w ramach którego zakupiono m.in. 200 zestawów komputerowych dla Mieszkańców Gminy Dukla. Gmina ponosiła koszty związane z opłatą abonamentu za dostęp do Internetu dla mieszkańców będących beneficjentami projektu.

Projekt 5. Rozwój gminnego systemu zasobów mieszkaniowych (zakup, adaptacja lub budowa)

Prace na rzecz rozwoju gminnego systemu zasobów mieszkaniowych były prowadzone poprzez działania administracyjne, remontowe oraz zakup lokali. W latach 2020–2021 trwały prace nad treścią Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukla, dzięki wprowadzonym zmianom m.in. obiekt biurowca po dawnym PGR w miejscowości Cergowa będzie mógł zostać zaadaptowany na budynek z lokalami mieszkalno – socjalnymi. Prace modernizacyjne obejmowały poprawę stanu technicznego budynków i lokali mieszkalnych stanowiących mieszkaniowy zasób gminy, w tym budynki przy ul. Cergowskiej i Rynek w Dukli. Gmina nabyła prawa własności lokalu mieszkalnego, tj. lokal nr 9 w budynku wielomieszkaniowym nr 51 w Mszanie.

Projekt 6. Budowa sieci wodociągowej w miejscowościach Równe i Dukla oraz alternatywnego zasilania w wodę dla mieszkańców Dukli

W 2018 r. opracowano dokumentację projektową dla zadania pn.: „Przebudowa i rozbudowa sieci wodociągowej w północnej części miasta Dukla i w południowej części wsi Zboiska” oraz

projekt budowlany wodociągu dla miejscowości Równe (od rzeki Jasiołki do drogi krajowej Nr 19).

W 2020 r. zrealizowano zadanie polegające na budowie wodociągu o długości 5,4 km w Dukli oraz Zboiskach; wartość inwestycji wyniosła ok. 1,8 mln zł.

Projekt 7. Budowa kolektora tłoczego kanalizacji sanitarnej z Dukli do miejscowości Równe Kopalnia, budowa gminnej oczyszczalni lub rozbudowa kolektora do Krosna

Główne działania realizowane w ramach niniejszego projektu wiążą się z budową kolektora ściekowego Dukla – Krosno. Budowę kolektora ściekowego podzielono na dwie części. Za jedną o wartości przekraczającej 3,2 mln zł odpowiada gmina Dukla, a za drugą (ponad 10 mln zł) KHK. Kolektor ściekowy o łącznej długości około 7 km będzie w większości rurociągiem tłocznym, a na 900 m grawitacyjnym. Zaplanowano instalację studni czyszczakowych i czyszczakowo-odpowietrzających, które pozwolą na prawidłową pracę i okresowe czyszczenie instalacji. Część grawitacyjna zostanie wyposażona w typowe studnie betonowe i z tworzywa sztucznego. Zamontowane zostaną specjalistyczne urządzenia zabezpieczające i pomiarowe. Efektem budowy kolektora będzie prawidłowe zagospodarowanie ścieków komunalnych z aglomeracji Dukli i Równego, bez konieczności budowy oczyszczalni ścieków dla gminy Dukla przed ujęciem wody w Szczepańcowej. Instalacja będzie odprowadzać ścieki sanitarne z miejscowości Cergowa, Nadole, Jasionka, Teodorówka, Równe, Zboiska, Wietrzno i Dukla do kanalizacji w Głowience, z której trafią do niedawno zmodernizowanej oczyszczalni ścieków w Krośnie.

Na terenie gminy trwa również rozbudowa kanalizacji sanitarnej o długości 8 km z trzema tłoczniami ścieków. Pozwoli ona na połączenie infrastruktury oczyszczalni ścieków w Dukli z kanalizacją w Głowience, zarządzaną przez KHK i Wodociągi Krośnieńskie. Prace są na finiszu, a ich koszt wynosi ponad 5,5 mln zł. Zadanie wykonuje Przedsiębiorstwo Robót Inżynierskich i Drogowych w Krośnie. Po jego zakończeniu infrastruktura kanalizacyjna Dukli zostanie przyłączona do planowanej tłoczni w Wietrznie (inwestycja KHM), skąd ścieki poprzez rurociągi w Głowience trafią do krośnieńskiej oczyszczalni.

Projekt 8. Budowa wspólnie z Gminą Chorkówka oczyszczalni ścieków w Sulistrowej

Oczyszczalnia ścieków w Sulistrowej została uruchomiona w 2018 roku. Przygotowywanie dokumentacji i budowa oczyszczalni stanowiły przedmiot porozumienia komunalnego zawartego pomiędzy gminą Dukla i Chorkówka. Wspólna inwestycja ma na celu podłączenie do oczyszczalni w Sulistrowej sieci kanalizacji sanitarnej z miejscowości z Gminy Dukla takich jak: Łęki Dukielskie, Głojsce, Iwla, czy Chyrowa. W oczyszczalni zamontowano szereg specjalistycznych urządzeń, które wykonują mechaniczne i biologiczne oczyszczanie ścieków.

Projekt 9. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Łęki Dukielskie wraz z przysiółkami

Budowa kanalizacji sanitarnej w Łękach Dukielskich była realizowana etapowo w latach obowiązywania Strategii Rozwoju Gminy. Główną część inwestycji przeprowadzono w latach 2021–2022 – wykonanie III etapu prac obejmowało 3 przepompownie, 2 przejścia pod drogą

powiatową oraz ok. 5,5 km sieci kanalizacyjnej (łączna wartość ok. 2,8 mln zł). W 2022 r. rozpoczęto IV etap rozbudowy sieci o łącznym budżecie prac na poziomie ok. 10,5 mln zł.

Projekt 10. Projektowanie kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Teodorówka, Zboiska, Lipowica, Wietrzno, Głojsce, Iwla

Opracowano dokumentację techniczną w związku z planowaną budową kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Równe Kopalnia, Zboiska, Wietrzno. Prace związane z przygotowaniem dokumentacji projektowej dla sieci kanalizacyjnej w Głojskach, Iwli, Lipowicy i Teodorówce nie były realizowane lub dotyczyły niewielkich fragmentów sieci.

Projekt 11. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz zmniejszenie emisji szkodliwych związków do atmosfery w budynkach użyteczności publicznej

W ramach zadania zrealizowano projekt parasolowy skierowany do mieszkańców gminy zainteresowanych montażem instalacji OZE w obrębie gospodarstw domowych. Zamontowano 386 instalacji OZE, w tym: 191 instalacji kolektorów słonecznych, 130 instalacji panelów fotowoltaicznych, 52 instalacje powietrznych pomp ciepła oraz 13 szt. kotłów na biomase. Całkowita wartość zadania w zakresie Gminy Dukla przekroczyła kwotę 4,9 mln zł, z czego w ramach środków unijnych Gmina Dukla otrzymała ok. 3,2 mln zł, mieszkańcy pokryli ok. 30% wartości kosztów kwalifikowanych inwestycji. Realizacja projektu trwała w latach 2019–2020.

W ramach działań służących ograniczeniu zapotrzebowania na energię i efektów procesu zanieczyszczania powietrza, przeprowadzono termomodernizację obiektów użyteczności publicznej, w tym: zespołów szkół w Jasionce i w Tylawie, szkół podstawowych w Wietrznie, w Iwli i w Głojskach, domów ludowych w Trzcianie i w Zboiskach oraz budynku dawnej szkoły w Łękach Dukielskich – Myszkowskie (obecnie przedszkole „Wiatraczek”), zamontowano również instalację fotowoltaiczną na dachu budynku Urzędu Miejskiego w Dukli.

Projekt 12. Rekultywacja składowiska odpadów komunalnych

W 2019 r. Gmina Dukla zakończyła realizację zadania związanego z rekultywacją zamkniętego składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Dukli. Całkowita wartość inwestycji wyniosła ok. 1 mln zł i była w połowie (528 tys. zł) sfinansowana ze środków funduszy strukturalnych. Głównym celem inwestycji było przywrócenie gruntom zajęтым pod składowisko odpadów ich właściwości użytkowych, tj. powstrzymanie degradacji środowiska gruntowo-wodnego; zabezpieczenie terenów przyległych przed potencjalnym zanieczyszczeniem bakteriologicznym i mikrobiologicznym oraz stworzenie warunków do zagospodarowania terenu w kierunku przyrodniczym. Zakres projektu obejmował techniczny sposób zamknięcia składowiska odpadów, tj. rekultywacja techniczna polegająca na wykonaniu szeregu zabiegów mających na celu przywrócenie gruntom właściwości użytkowych. W ramach projektu została wykonana kanalizacja technologiczna, kanalizacja deszczowa wody czystej, rurociągi drenarskie, warstwy uszczelniające oraz naprawa drogi technologicznej. Projekt nie obejmował etapu tzw. rekultywacji przyrodniczej oraz utworzenia

ścieżek edukacyjnych.

Projekt 13. Przedsiębiorcza Gmina Dukla – opracowanie i wdrożenie gminnego programu dla inwestorów i przedsiębiorców

W ramach projektu realizowano szereg działań na rzecz przedsiębiorców, w tym wsparcie rozwoju i współpracy branży turystycznej (organizacja wydarzeń oraz wykonanie i dostawa publikacji promocyjnych), stymulowanie współpracy gospodarstw (budowa i modernizacja dróg dojazdowych do pól, zwrot podatku akcyzowego, badanie rolnych parametrów gleby), wspieranie aktywności i przedsiębiorczości osób bezrobotnych (staże, roboty publiczne) oraz utrzymanie obiektu i zapewnienie miejsc dla dzieci uczęszczających do gminnego żłobka.

Projekt 14. Uzbrojenie terenów pod inwestycje oraz terenów pod budownictwo mieszkaniowe

W ramach niniejszego zadania sporządzono dokumentację projektową na uzbrojenie w sieć wodociągową i kanalizacyjną nowego osiedla przy ul. Kopernika w Dukli (teren za Klasztorem).

Projekt 15. Powiększenie powierzchni terenów gminy przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i usługową

W okresie realizacji strategii wprowadzano zmiany w planach zagospodarowania przestrzennego, których celem było między innymi powiększenie terenów przeznaczonych pod inwestycje, w tym zabudowę mieszkaniową. W wyniku zakończenia procedury uchwalania planów (2018–2021), m.in. w miejscowościach Łęki Dukielskie, Równe i Wietrzno wyznaczono nowe tereny pod zabudowę mieszkaniową i usługową.

Działania mające na celu powiększenie powierzchni inwestycyjnej były prowadzone również w związku z opracowywaniem planu zagospodarowania przestrzennego dla miejscowości Cergowa i Jasionka.

Jednocześnie Gmina sprzedawała nieruchomości przeznaczone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na celu budownictwa mieszkaniowego oraz zagrodowego.

Projekt 16. Wzrost atrakcyjności widokowej góry Cergowa – budowa platformy widokowej

Zrealizowano inwestycję budowy wieży widokowej na górze Cergowa. Drewniana wieża widokowa została wykonana w 2018 r. Obiekt o podstawie 9,5 x 9,5 m ma wysokość 21,7 m. W kolejnych latach wieża została zakonserwowana, na górnej platformie umieszczono tablicę z panoramą oraz zamontowano lunetę i stolik z ławeczkami. Łączna wartość inwestycji ok. 1,1 mln zł.

Projekt 17. Przygotowanie e-aplikacji dla turystów

W ramach realizacji zadania utworzono mobilny przewodnik składający się z 15 przystanków na wirtualnej ścieżce, który umożliwia turystom odkrywanie atrakcyjnych miejsc i edukację przyrodniczo-historyczną w terenie. Wzdłuż trasy 11,5 kilometrowego odcinka ścieżki „Olchowiec” na utworzonych przystankach umieszczono nadajniki radiowe wykorzystujące technologię Bluetooth, dzięki której nadajnik wysyła do smartfona rozszerzone informacje i ciekawostki dotyczące danego punktu na trasie.

W 2021 roku rozpoczęto realizację projektu „Dukla–Svidnik 360°”, w ramach którego

opracowano ścieżkę historyczno–przyrodniczą „Po Dukli”. Ścieżkę można prześledzić w wirtualnej rzeczywistości pod adresem www.360.dukla.pl lub odsłuchać w specjalnie zainstalowanej w centrum Dukli „budce nietelefonicznej”. Na centralnej ścianie budki znajduje się aparat z słuchawką, a także opis poszczególnych przystanków ścieżki z tłumaczeniem na języki: angielski i słowacki. Na wewnętrznej ścianie znajduje się także schemat ścieżki, która ma długość 13, 5 km.

Projekt 18. Adaptacja, modernizacja, dostosowanie istniejącej infrastruktury dydaktycznej szkół do potrzeb opieki przedszkolnej

W 2021 r. dla budynku Szkoły Podstawowej w Dukli, w części zlokalizowanej przy ul. T. Kościuszki 11, opracowano dokumentację techniczną na remont i przebudowę pomieszczeń w celu utworzenia dodatkowego oddziału przedszkolnego.

Projekt 19. Budowa przedszkola w Dukli

W 2017 r. została zrealizowana inwestycja utworzenia nowych oddziałów przedszkolnych w budynku przy ul. Trakt Węgierski w Dukli. Wartość całego przedsięwzięcia wyniosła ok. 2,1 mln zł, w tym dofinansowanie ok. 0,7 mln zł. Obiekt przedszkolny powstał w wyniku adaptacji istniejącego jednokondygnacyjnego budynku magazynowego, w którym utworzono 5 sal do zajęć w grupach, mogących pomieścić ok. 120 dzieci. Budynek został rozbudowany o szatnię, część gastronomiczną i administracyjną. W kolejnych latach budynek był na bieżąco doposażony w pomoce dydaktyczne, sprzęt multimedialny oraz specjalistyczny sprzęt dla dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Projekt 20. Zakup sceny mobilnej

W 2020 r. zakupu mobilnej estrady dokonało Muzeum Kultury Łemkowskiej w Zyndranowej. Sprzęt na potrzeby prowadzenia działalności edukacyjno–kulturalnej został dofinansowany ze środków Programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na rok 2020 – Infrastruktura Kultury.

Projekt 21. Budowa hal widowiskowo–sportowych w szkołach: Jasionce, Tylawie, Równem, Głojskach

W 2017 r. oddano do użytku halę sportową przy Szkole Podstawowej w Jasionce. Większą część budynku zajmuje sala gimnastyczna, a oprócz niej w środku znajdują się szatnie, toalety, pokój nauczycielski i pomieszczenia magazynowe. W budynku znajdują się również niezbędne akcesoria spełniające standardy nowoczesnych hal sportowych takie jak m.in: drabinki gimnastyczne, piłkochwyty, materace, kosze do koszykówki, bramki do piłki ręcznej, siatki i słupki do siatkówki, czy elektroniczna tablica wyników. Koszt realizacji prac wyniósł ponad 2 mln zł, z czego ok. 45% kosztów gmina uzyskała ze środków EFRR. Ponadto Gmina Dukla z własnych środków wykonała chodniki oraz plac postojowy przy obiekcie hali.

W 2020 r. zakończono budowę boiska sportowego w Głojskach. W ramach zadania zostało wykonane boisko sportowe wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią o wymiarach 32,5 m x 22,5 m wraz z ogrodzeniem. Wykonane zostały również niezbędne ciągi piesze, infrastruktura

techniczna (instalacje deszczowe, odwodnienie liniowe). Całkowity koszt zadania to 0,55 mln zł. Koszty przedsięwzięcia zostały sfinansowane z budżetu Gminy Dukla.

W 2021 r. wybudowano salę gimnastyczną przy Szkole Podstawowej w Równem. Całkowity koszt budowy sali, łącznika, zaplecza szatniowo-sanitarnego i magazynowego oraz zbiornika ppoż. i zagospodarowania placu wyniósł ok. 2,3 mln zł, w tym ok. 870 tys. zł pozyskano z programu Sportowa Polska Program Lokalnej Infrastruktury Sportowej – edycja 2019 Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu.

W 2022 r. rozpoczęły się prace przy wykonywaniu fundamentów w ramach realizacji zadania: Budowa hali sportowej wraz z instalacjami wewnętrznymi przy SP w Tylawie. Koszty przewidziane na realizację zadania wynoszą ok. 5 mln zł, planowany termin ukończenia prac to 2023 r. Zadanie będzie dofinansowane w ramach Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej ze środków Sportowej Polski – Program Rozwoju lokalnej Infrastruktury Sportowej.

Projekt 22. Wyposażenie szkół w tablice interaktywne, sprzęt nagłaśniający i multimedialny oraz wprowadzenie dziennika elektronicznego

Szkoły publiczne na obszarze gminy, w tym szkoły podstawowe (w Równem, w Jasionce, w Łękach Dukielskich, w Iwli, w Głojskach, w Wietrznie, w Tylawie, w Dukli) oraz Liceum Ogólnokształcące w Dukli otrzymywały corocznie wyposażenie w postaci pomocy dydaktycznych, w tym sprzęt IT – monitory interaktywne, komputery, laptopy, tablety, drukarki 3D, sprzęt nagłośnieniowo-nagrywający, i inne.

W szkołach należących do gminy wdrożono dziennik elektroniczny z bezpłatnym dostępem dla rodziców i uczniów.

Projekt 23. Zakup i wdrożenie e-tornistrów w gimnazjach

Ze względu na wdrożoną w 2017 r. reformę systemu edukacji, szkoły gimnazjalne uległy stopniowej likwidacji, w związku z powyższym niniejszy projekt nie podlegał realizacji z przyczyn niezależnych od gminy.

Projekt 24. Rewitalizacja miasta Dukla

Działania związane z rewitalizacją Dukli były realizowane w obrębie rynku oraz dotyczyły położonych w centrum miasta kamienic i placów. Główna część prac została przeprowadzona w latach 2021–22. Zakończono remont elewacji zabytkowej kamienicy przy ulicy 3 Maja 1, a także dokonano adaptacji pomieszczeń na nową siedzibę Transgranicznej Informacji Turystycznej. W 2021 r. zrealizowano przebudowę zielonego skwerku przy ul. Trakt Węgierski, a także rozpoczęto prace związane z udostępnieniem piwnic w pierzei zachodniej rynku. Prace objęły przebudowę chodnika wzdłuż pierzei Rynku oraz odbudowę i remontem zabytkowych piwnic. W obrębie rynku dokonano remontu elewacji kamienicy Rynek 19 (inwestycja Wspólnoty Mieszkaniowej Rynek 19 i Gminy Dukla).

Projekt 25. Utworzenie otwartych stref rekreacji na terenie gminy

W ramach tworzenia otwartych stref rekreacji zagospodarowano teren rekreacyjno-sportowy MOSIR w Dukli, w tym wybudowano boiska do piłki nożnej plażowej i siatkówki, wykonano

plac zabaw wraz z oświetleniem oraz rowerowy plac zabaw PUMPTRACK, zakupiono i zainstalowano altany, ławki i siłownię na wolnym powietrzu.

Projekt 26. Wyznaczanie, oznakowanie i promocja tras turystycznych

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Dukli, będący administratorem szlaków pieszych i rowerowych wspólnie z Informacją Turystyczną w Dukli corocznie utrzymuje, modernizuje oraz tworzy kolejne trasy. Łączna długość szlaków gminnych to obecnie ok. 200 km. W 2020 r. zostały utworzone dwa szlaki rowerowe: Wietrzno – Równe – Lubatowa (zielony), Wietrzno – Równe – Pachanowa (żółty) o łącznej długości ok. 6 km. W Olchowcu w ramach projektu pn. „Zobaczyć Beskid Niski – ścieżka turystyczna z audiodeskrypcją” została wyznaczona pilotażowa ścieżka dla osób niedowidzących i niewidzących, głównym realizatorem tej nowatorskiej i pilotażowej ścieżki była Bieszczadzka Grupa GOPR, gmina Dukla była partnerem w projekcie. Wśród szlaków gminnych, w tym pieszych i rowerowych, znajdują się m.in.: szlak żółty Tylawa–Baranie (12 km), szlak zielony Pustelnia–Tylawa–Barwinek (32 km), niebieski szlak rowerowy Gminy Dukla (42 km), zielony szlak rowerowy wokół Grodziska (12 km), szlak żółty Dukla–Chyrowa (5 km), ścieżka przyrodniczo–historyczna „Tam Gdzie Chadzali Wojowie” (4 km), trasa Wietrzno– Zboiska (8 km), szlak żółty Dukla–Stasiane (24 km).

Projekt 27. Zakup urządzeń i sprzętu do uprawiania sportów zimowych

Cyklicznie organizowano gminny program ferii zimowych dla dzieci i młodzieży wraz z uzupełnieniem niezbędnego wyposażenia, w tym w szczególności: turnieje piłki siatkowej, nożnej, ręcznej, tenisa stołowego, bilarda oraz gier telewizyjnych, warsztaty historyczno–muzealne, umuzykalniające, kulinarne, plastyczne oraz projekcje filmowe.

Projekt 28. Adaptacja, modernizacja, dostosowanie istniejącej infrastruktury na potrzeby Gminnego Klubu Seniora

Gminny Klub Seniora powstał w 2018 roku przy ul. Trakt węgierski 8a w Dukli. Utworzenie klubu zostało dofinansowane ze środków funduszy strukturalnych. Całkowita wartość projektu wyniosła ok. 0,9 mln zł. Projekt kontynuowano w kolejnych latach pozyskując środki na realizację założeń programowych. Placówka stanowi środowiskową i opiekuńczą formę pomocy dla seniorów w wieku powyżej 60 lat.

Projekt 29. Budowa remizy OSP w miejscowości Tylawa

Zadanie było realizowane etapowo, w latach 2018–20 ukończono dwa etapy prac związanych z budową stanu surowego otwartego (bez okien i drzwi), natomiast w latach 2021–22 kontynuowano proces inwestycyjny obejmujący prace wykończeniowe budynku oraz zagospodarowanie terenu tj. droga dojazdowa, parking i ogrodzenie. Nowy budynek jest parterowy i ma powierzchnię ponad 450 m². Całkowity koszt wraz z zagospodarowaniem otoczenia i instalacją fotowoltaiczną wyniósł 2,78 mln zł. Budynek jest przeznaczony dla jednostki ratowniczej, spełnia wymagania związane z magazynowaniem, bieżącą konserwacją sprzętu pożarniczego i wyposażenia osobowego strażaków. W budynku znajdują się pomieszczenia garażowe – na strażackie wozy bojowe (2 miejsca), samochód operacyjny,

motocykle strażackie, pomieszczenia magazynowe na sprzęt i wyposażenie strażackie, pomieszczenia do obsługi, sprawdzania i naprawy sprzętu oraz zaplecze szatniowo-socjalno-sanitarne, punkt koordynacji i sala odpraw dla strażaków.

Projekt 30. Zakup pojazdów specjalnych i wyposażenia dla jednostek OSP

W ramach działań związanych z realizacją strategii dokonano zakupu wyposażenia dla jednostek OSP z terenu gminy, w tym m.in. w Jasionce, Iwli, Tylawie, Łękach Dukielskich, Dukli i Głojskach. Zakupiono samochód pożarniczy średni (rok produkcji 1999) dla jednostki OSP w Łękach Dukielskich. Realizowano działania dotyczące rozbudowy remizy OSP w Barwinku. W 2018 r. dla OSP KSRG Dukla zakupiono samochód ratowniczy Scania P410 z napędem 4x4 – ciężki samochód ratowniczo-gaśniczy. W 2020 roku na potrzeby OSP w Równem oddano do dyspozycji nowy średni samochód ratowniczo-gaśniczy Man (wartość ok. 825 tysięcy złotych). W ramach podsumowania niniejszego raportu przedstawiono łączne dane odnośnie poziomu realizacji projektów strategicznych oraz wnioski z oceny procesu wdrażania Strategii. Zgodnie z przyjętą w niniejszym opracowaniu metodą ewaluacji, dla każdego z zadań inwestycyjnych określono poziom wdrożenia. Uzyskane wyniki przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 58. Zestawienie podsumowujące poziom realizacji projektów strategicznych w ramach Strategii Rozwoju Gminy Dukla na lata 2015–2022

Nr projektu	Stopień realizacji		Uwagi
Projekt 1 Przeprowadzenie inwestycji dotyczących poprawy stanu publicznych dróg gminnych	Wysoki	3,0	Wykonano dużą liczbę inwestycji drogowych, corocznie przeznaczano relatywnie duże środki budżetowe, realizując działania dotyczące całego obszaru gminy;
Projekt 2 Modernizacja mostu na rzece Jasiołka w miejscowości Nowa Wieś	Wysoki	3,0	Zadanie zostało zrealizowane w całości, inwestycja znacznie poprawiła sytuację mieszkańców;
Projekt 3 Budowa mostu na potoku Moczarka w miejscowości Równe	Niski	1,0	Nie realizowano wyznaczonego zadania, przeprowadzono natomiast działania zastępcze, mające wpływ na udrożnienie i bezpieczeństwo komunikacyjne mieszkańców;
Projekt 4 Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu w gminie, w tym wdrożenie e-urzędu	Wysoki	3,0	Zrealizowano znaczną ilość działań sprzyjających ograniczeniu wykluczenia cyfrowego oraz poprawie poziomu e-usług w gminie;
Projekt 5 Rozwój gminnego systemu zasobów mieszkaniowych (zakup, adaptacja lub	Wysoki	3,0	Działania na rzecz poprawy stanu mieszkalnictwa komunalnego realizowano wielotorowo, uzyskując wymierne efekty;

budowa)			
Projekt 6 Budowa sieci wodociągowej w miejscowościach Równe i Dukla oraz alternatywnego zasilania w wodę dla mieszkańców Dukli	Zaawansowany	2,0	Osiągnięto zaawansowany poziom inwestycyjny, w szczególności w części obejmującej Duklę i Zboiska;
Projekt 7 Budowa kolektora tłoczego kanalizacji sanitarnej z Dukli do miejscowości Równe Kopalnia, budowa gminnej oczyszczalni lub rozbudowa kolektora do Krosna	Wysoki	3,0	Prace na rzecz połączenia sieci kanalizacyjnej z oczyszczalnią ścieków w Krośnie były jedną z wiodących inwestycji w ostatnich latach i znajdują się na finalnym etapie realizacji w zakresie budowy kolektora Dukla-Krosno. Jednocześnie Gmina realizuje inwestycje polegającą na rozbudowie kanalizacji sanitarnej o długość 8 km z trzema tłoczniami ścieków.
Projekt 8 Budowa wspólnie z Gminą Chorkówka oczyszczalni ścieków w Sulistrowej	Wysoki	3,0	Inwestycja została zrealizowana w porozumieniu z Gminą Chorkówka, stanowi ważny element systemu kanalizacyjnego dla części obszaru gminy;
Projekt 9 Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Łęki Dukielskie wraz z przysiółkami	Wysoki	3,0	Zrealizowano kilka etapów inwestycyjnych, obecnie trwa IV etap prac, inwestycja umożliwi podłączenie miejscowości Łęki Dukielskie do oczyszczalni w Sulistrowej;
Projekt 10 Projektowanie kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Teodorówka, Zboiska, Lipowica, Wietrzno, Głójscie, Iwla	Zaawansowany	2,0	Dokumentacja częściowo została przygotowana, kilka miejscowości nie posiada jeszcze przygotowanych projektów kanalizacji;
Projekt 11 Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz zmniejszenie emisji szkodliwych związków do atmosfery w budynkach użyteczności publicznej	Wysoki	3,0	Duża ilość inwestycji sprzyjających wykorzystaniu OZE i ograniczeniu niskiej emisji zarówno odnośnie obiektów publicznych, jak i prywatnych;
Projekt 12 Rekultywacja składowiska odpadów komunalnych	Wysoki	3,0	Zadanie zostało zrealizowane poprzez przywrócenie gruntem ich właściwości użytkowych i zabezpieczenie terenu przed

			degradacją środowiskową;
Projekt 13 Przedsiębiorcza Gmina Dukla – opracowanie i wdrożenie gminnego programu dla inwestorów i przedsiębiorców	Niski	1,0	W miejsce programu dla inwestorów i przedsiębiorców realizowano działania sprzyjające poprawie warunków prowadzenia działalności na obszarze gminy;
Projekt 14 Uzbrojenie terenów pod inwestycje oraz terenów pod budownictwo mieszkaniowe	Niski	1,0	Zadanie realizowane na etapie opracowania dokumentacji technicznej;
Projekt 15 Powiększenie powierzchni terenów gminy przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i usługową	Zaawansowany	2,0	Zadanie realizowane w sposób ciągły, m.in. oparte na zmianach dokumentacyjnych, wymagające przeprowadzenia procedur aktualizujących zapisy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
Projekt 16 Wzrost atrakcyjności widokowej góry Cergowa – budowa platformy widokowej	Wysoki	3,0	Zrealizowano inwestycję wraz z zakonserwowaniem i wyposażeniem wieży widokowej.
Projekt 17 Przygotowanie e-aplikacji dla turystów	Wysoki	3,0	Opracowano i wdrożono wersje internetowe ścieżek przyrodniczo–historycznych: „Olchowiec” i „Po Dukli”;
Projekt 18 Adaptacja, modernizacja, dostosowanie istniejącej infrastruktury dydaktycznej szkół do potrzeb opieki przedszkolnej	Wysoki	1,0	Opracowano dokumentację techniczną, pozwalającą na rozbudowę i wyposażenie oddziałów przedszkolnych zlokalizowanych w budynku Szkoły Podstawowej w Dukli.
Projekt 19 Budowa przedszkola w Dukli	Wysoki	3,0	Działanie zostało zrealizowane w oparciu o adaptację i wyposażenie dawnego obiektu przemysłowo–magazynowego w centralnej części Dukli;
Projekt 20 Zakup sceny mobilnej	Wysoki	3,0	Projekt został zrealizowany – zakup ze środków programu MKiDN;
Projekt 21 Budowa hal widowiskowo– sportowych w szkołach: Jasionce, Tylawie, Równem, Głojskach	Wysoki	3,0	Znaczna ilość obiektów została wybudowana – sale sportowe w Jasionce i Równem, boisko sportowe wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią w Głojskach, rozpoczęto również budowę hali sportowej przy Szkole Podstawowej w Tylawie.
Projekt 22	Wysoki	3,0	Wszystkie szkoły publiczne objęte systemem

Wyposażenie szkół w tablice interaktywne, sprzęt nagłaśniający i multimedialny oraz wprowadzenie dziennika elektronicznego			dziennika elektronicznego oraz zakupami sprzętowymi;
Projekt 23 Zakup i wdrożenie e-tornistrów w gimnazjach	Rezygnacja	–	Działanie nie zrealizowane ze względu na zmiany w krajowym systemie oświaty;
Projekt 24 Rewitalizacja miasta Dukla	Zaawansowany	2,0	Zadanie wielowymiarowe, obejmuje kilka obiektów o zróżnicowanej strukturze własnościowej, znaczny poziom zaawansowania prac;
Projekt 25 Utworzenie otwartych stref rekreacji na terenie gminy	Zaawansowany	2,0	Rozbudowano strefę rekreacji przy obiektach Mosir-u w Dukli, niewielkie działania w tym zakresie w pozostałych miejscowościach gminy;
Projekt 26 Wyznaczanie, oznakowanie i promocja tras turystycznych	Wysoki	3,0	Przeprowadzono szereg działań związanych z rozbudową, oznakowaniem oraz promocją tras rowerowych i pieszych;
Projekt 27 Zakup urządzeń i sprzętu do uprawiania sportów zimowych	Niski	1,0	Realizowano program turniejów sportowych, warsztatów artystycznych i projekcji filmowych dla dzieci w ramach ferii zimowych;
Projekt 28 Adaptacja, modernizacja, dostosowanie istniejącej infrastruktury na potrzeby Gminnego Klubu Seniora	Wysoki	3,0	Inwestycja zrealizowana, działaniami objęto również prace związane z bieżącym funkcjonowaniem placówki.
Projekt 29 Budowa remizy OSP w miejscowości Tylawa	Wysoki	3,0	Zadanie było realizowane wieloetapowe, zostało zakończone i odebrane we wrześniu 2022 r.
Projekt 30 Zakup pojazdów specjalnych i wyposażenia dla jednostek OSP	Wysoki	3,0	Zadanie było realizowane na bieżąco, zakupiono wyposażenie specjalistyczne na potrzeby jednostek OSP oraz samochody strażackie;
Średnia wartość		2,48	

Przyjęty w Strategii Rozwoju Gminy Dukla na lata 2015–2022 zakres przedsięwzięć został w zdecydowanej większości zrealizowany (poziom wdrożenia wyniósł 82,8%). Oznacza to z jednej strony, że dokument został przygotowany z uwzględnieniem rzeczywistych potrzeb lokalnej społeczności, a z drugiej strony oznacza wysoki stopień efektywności działania

wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces wdrożeniowy. Obszary rozwoju, w ramach których zrealizowano najwięcej działań to: Oświata wraz z infrastrukturą sportowo-rekreacyjną, Infrastruktura drogowa i bezpieczeństwo oraz gospodarka komunalna, w szczególności rozbudowa sieci kanalizacyjnej. Pozyskanie dofinansowania w ramach programów krajowych oraz funduszy strukturalnych znacząco przyspieszyło procesy realizacyjne i przede wszystkim umożliwiło zakończenie lub znaczne zawansowanie większości zadań. Stąd tak ważne jest zapewnienie zgodności priorytetów na poziomie lokalnym z celami strategicznymi województwa, kraju i programów operacyjnych powstałych w oparciu o umowę partnerstwa określającą współpracę między Unią Europejską a Polską. Zadania niezrealizowane ale potrzebne powinny zostać ujęte w ramach nowej strategii rozwoju. Wymagają one weryfikacji pod kątem ich aktualności oraz zgodności ze zmieniającymi się warunkami społeczno-gospodarczymi.

Załącznik nr 4. Planowana lista przedsięwzięć w obszarach tematycznych

Planowana lista zadań dla Obszaru tematycznego I – Gospodarka:

Lp.	Zakres projektu	Lokalizacja	Szacunkowy koszt inwestycji	Termin realizacji przedsięwzięcia	Priorytet
1.	Przygotowanie terenów inwestycyjnych i wsparcie infrastruktury przeznaczonej dla przedsiębiorców	Dukla	250 000,00	2026–2030	I.1
2.	Współpraca w zakresie promocji i wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, w tym tworzenie i rozwój działalności gospodarczej, wdrażanie innowacji, źródła finansowania inwestycji	Gmina Dukla	20 000,00	2023–2030	I.1
3.	Współpraca w zakresie aktywizacji zawodowej oraz podnoszenia kwalifikacji pracowników	Gmina Dukla	50 000,00	2023–2030	I.1
4.	Organizacja i promocja kompleksowej oferty turystycznej Gminy Dukla (w oparciu o zrewitalizowane centrum Dukli, bazę rekreacyjno-sportową, trasy turystyczne)	Gmina Dukla	200 000,00	2024–2025	I.2
5.	Rozbudowa, modernizacja i wypromowanie sieci tras pieszo-rowerowych na terenie gminy, w tym tras wynikających z Koncepcji sieci głównych tras rowerowych na terenie województwa podkarpackiego	Gmina Dukla	150 000,00	2023–2030	I.2
7.	Opracowanie koncepcji i utworzenie infrastruktury Camper Parku	Dukla	350 000,00	2025–2028	I.2
8.	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury miejsc noclegowych	Gmina Dukla	5 500 000,00	2024–2030	I.2

9.	Modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych	Gmina Dukla	1 000 000,00	2023–2030	I.3
10.	Współpraca w zakresie promocji lokalnych produktów rolnych oraz rolnictwa ekologicznego	Gmina Dukla	50 000,00	2023–2030	I.3

Planowana lista zadań dla Obszaru tematycznego II – Kapitał ludzki i społeczny:

Lp.	Zakres projektu	Lokalizacja	Szacunkowy koszt inwestycji	Termin realizacji przedsięwzięcia	Priorytet
1.	Poprawa bazy oraz oferty edukacyjnej szkół – rozbudowa i doposażenie placówek, uatrakcyjnienie programu zajęć pozaszkolnych	Gmina Dukla	1 600 000,00	2023–2030	II.1
2.	Adaptacja pomieszczeń i zagospodarowanie terenu wokół budynku przedszkola gminnego przy ul. Kościuszki w Dukli	Dukla	1 250 000,00	2023–2026	II.1
3.	Budowa/remont infrastruktury opieki zdrowotnej wraz z wyposażeniem	Gmina Dukla	3 000 000,00	2025–2027	II.2
4.	Współpraca w zakresie realizacji działań na rzecz ochrony zdrowia mieszkańców, w tym wykonywania badań profilaktycznych	Gmina Dukla	30 000,00	2023–2030	II.2
5.	Odnowienie i promocja obiektów zabytkowych, w tym Rynek w Dukli wraz z okolicznymi kamienicami, budynek synagogi, komora celna	Dukla	8 000 000,00	2023–2030	II.3
6.	Renowacja zabytkowych cmentarzy, w tym zabytkowych pomników i nagrobków (cmentarze żydowskie, cmentarze wojenne)	Gmina Dukla	1 200 000,00	2023–2030	II.3
7.	Modernizacja, przebudowa oraz doposażenie domów ludowych i świetlic wiejskich	Gmina Dukla	500 000,00	2023–2030	II.3

8.	Digitalizacja zasobów bibliotecznych	Gmina Dukla	60 000,00	2023–2030	II.3
9.	Wypożyczenie obiektów oraz poszerzenie oferty kulturalnej Gminnego Ośrodka Kultury w Dukli	Dukla	500 000,00	2023–2028	II.3
10.	Rozbudowa Środowiskowego Domu Samopomocy w Cergowej – utworzenie dziennego domu seniora oraz mieszkań chronionych dla osób starszych	Cergowa	2 500 000,00	2025–2030	II.4
11.	Utworzenie i wyposażenie oddziału żłobka gminnego	Gmina Dukla	3 200 000,00	2024–2030	II.4
12.	Budowa hali sportowej z boiskiem sportowym przy ul. Armii Krajowej w Dukli	Dukla	2 500 000,00	2024–2027	II.5
13.	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowej (hale sportowe, boiska wielofunkcyjne, strefy rekreacji)	Gmina Dukla	5 500 000,00	2023–2028	II.5

Proponowana lista zadań dla Obszaru tematycznego III – Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska:

Lp.	Zakres projektu	Lokalizacja	Szacunkowy koszt inwestycji	Termin realizacji przedsięwzięcia	Priorytet
1.	Wzmocnienie powiązań komunikacyjnych poprzez realizację inwestycji w zakresie infrastruktury drogowej łączącej Gminę Duklę z siecią dróg krajowych	Gmina Dukla	2 050 000 000,00	2023–2030	III.1
2.	Przebudowa i remont dróg gminnych oraz wewnętrznych	Gmina Dukla	7 500 000,00	2023–2030	III.1
3.	Poprawa powiązań komunikacyjnych wewnątrz Gminy Dukla poprzez realizację inwestycji mostowych	Gmina Dukla	4 000 000,00	2025–2030	III.1
4.	Budowa i wymiana oświetlenia drogowego z wykorzystaniem	Gmina Dukla	4 250 000,00	2023–2025	III.1

	rozwiązań energooszczędnych				
5.	Termomodernizacja oraz instalacja OZE w obrębie budynków użyteczności publicznej	Gmina Dukla	2 400 000,00	2024–2027	III.2
6.	Poprawa jakości powietrza poprzez wymianę źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych oraz montaż instalacji OZE	Gmina Dukla	2 000 000,00	2025–2028	III.2
7.	Budowa instalacji OZE, w tym magazynów energii, modernizacja źródeł ciepła w przedsiębiorstwach oraz na potrzeby jednostek gminnych	Gmina Dukla	6 000 000,00	2023–2030	III.2
8.	Budowa stacji ładowania pojazdów elektrycznych	Gmina Dukla	300 000,00	2025–2030	III.2
9.	Budowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy	Gmina Dukla	15 000 000,00	2023–2030	III.3
10.	Rozdział kanalizacji ogólnospławnej na terenie Dukli	Dukla	1 800 000,00	2023–2026	III.3
11.	Prowadzenie działań przeciwpowodziowych na terenie Gminy Dukla w porozumieniu z Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie	Gmina Dukla	36 000 000,00	2023–2027	III.4
12.	Budowa zbiorników retencyjnych na wodę deszczową przy budynkach użyteczności publicznej	Gmina Dukla	600 000,00	2024–2026	III.4
13.	Realizacja kampanii na rzecz czystego środowiska (segregacja odpadów, czyste ogrzewanie)	Gmina Dukla	30 000,00	2023–2030	III.4

Proponowana lista zadań dla Obszaru tematycznego IV – Dostępność przestrzenna i technologiczna:

Lp.	Zakres projektu	Lokalizacja	Szacunkowy koszt inwestycji	Termin realizacji przedsięwzięcia	Priorytet
1.	Utworzenie stref rekreacji nad Jasiołką – bulwary rzeczne	Gmina Dukla	400 000,00	2023–2024	IV.1
2.	Wykonanie nasadzeń i stref zieleni ozdobnej i małej architektury	Gmina Dukla	250 000,00	2023–2030	IV.1
3.	Budowa i wyposażenie obiektu PSP w Dukli	Dukla	8 000 000,00	2023–2027	IV.2
4.	Rozbudowa infrastruktury i doposażenie ochotniczych straży pożarnych	Gmina Dukla	2 000 000,00	2023–2030	IV.2
5.	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury bezpieczeństwa drogowego (przejścia dla pieszych, odcinkowe pomiary prędkości)	Gmina Dukla	800 000,00	2023–2030	IV.2
6.	Cyfryzacja procesów administracji publicznej i rozwój e-usług na terenie Gminy Dukla	Gmina Dukla	900 000,00	2024–2027	IV.3
7.	Rozwój infrastruktury danych przestrzennych w zakresie obszaru Gminy	Gmina Dukla	240 000,00	2024–2028	IV.3
8.	Poprawa poziomu dostępności do usług w zakresie e-zdrowia w placówkach ochrony zdrowia na terenie Gminy Dukla	Gmina Dukla	450 000,00	2026–2029	IV.3